

อนุสรณ์

ในงานฌาปนกิจศพ

นางทรงวุฒิไกร (พวง จิตตานนท์)

ณ ฌาปนสถานกองทัพบก วัดโสมนัสวิหาร

๑๐ มิถุนายน ๒๕๑๑

คำปรารภ

●

ในการฌาปนกิจศพคุณแม่ครั้งนี้ ลูก ๆ ได้พร้อมใจกันเป็นเจ้าภาพและได้ร่วมใจกันจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ แด่คุณแม่ที่สุดเคารพและบูชาของลูก ๆ และเพื่อตอบสนองในความกรุณาปรานีและไมตรีจิตของท่านที่เคารพนับถือที่ได้กรุณาให้เกียรติมามาในงานนี้ และหวังว่าเรื่องเหล่านี้คงจะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านบ้างตามสมควร เรื่องต่าง ๆ ที่ได้รวบรวมจนสามารถพิมพ์ออกเป็นเล่มได้สำเร็จเรียบร้อย มีดังนี้คือ.—

๑. เรื่อง "ความเชื่อถือ, ศาสนา และจริยธรรม ในฐานะเป็นปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ" โดย หม่อมเจ้าหญิง พูนพิศสมัย ดิศกุล

๒. เรื่อง "ศาสนากับชีวิต" โดย พระคุณเจ้าพระปริยัติธรรมคุณาธาร วัดมหาพฤฒาราม

๓. เรื่อง "หอบ หืด" โดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์ เสนอ อินทรสุขศรี

๔. เรื่อง "ตำราอาหาร" โดย หม่อมหลวง เติบ ชุมสาย

ข้าพเจ้าขอขอบพระทัย และขอบพระคุณท่านที่ออกพระนามและนามมาแล้วเป็นอย่างสูงโดยทั่วกัน และขอกุศลธรรมบรรณาการครั้งนี้ จงสัมฤทธิอิฏฐวิบูลย์มนูญผลแด่คุณแม่ของลูกในสัมปรายภพตามสมควรแก่ฐานะคติ สมตามเจตน์จำนงอุทิศทุกประการเทอญ.

พันเอก ไพจิตร จิตตานนท์

ขอขอบพระคุณบรรดาท่านที่ได้มาเยี่ยมเยียนแสดงความเสียใจ ทั้งได้ร่วมบำเพ็ญกุศลศพ และได้ให้เกียรติมาในงานฌาปนกิจศพ นางทรงวุฒิไกร (พวง จิตตานนท์) ในวันนี้ หากมีสิ่งใดบกพร่อง ขอได้โปรดอภัยให้ด้วย

พันโท ยิ่ง จิตตานนท์
พันเอก ไพจิตร จิตตานนท์

นางทรงวุฒิไกร (พวง จิตตานนท์)

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

นางทรงวุฒิไกร (พวง จิตตานนท์)

ชาตะ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๕

มตะ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑

๒๖ ธันวาคม ๒๕๐๙ หลวงพ่อโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๐๙ แหลมสมิหรา จังหวัดสงขลา

๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙
เขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก

๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๙
อ. แม่สาย จังหวัดเชียงราย

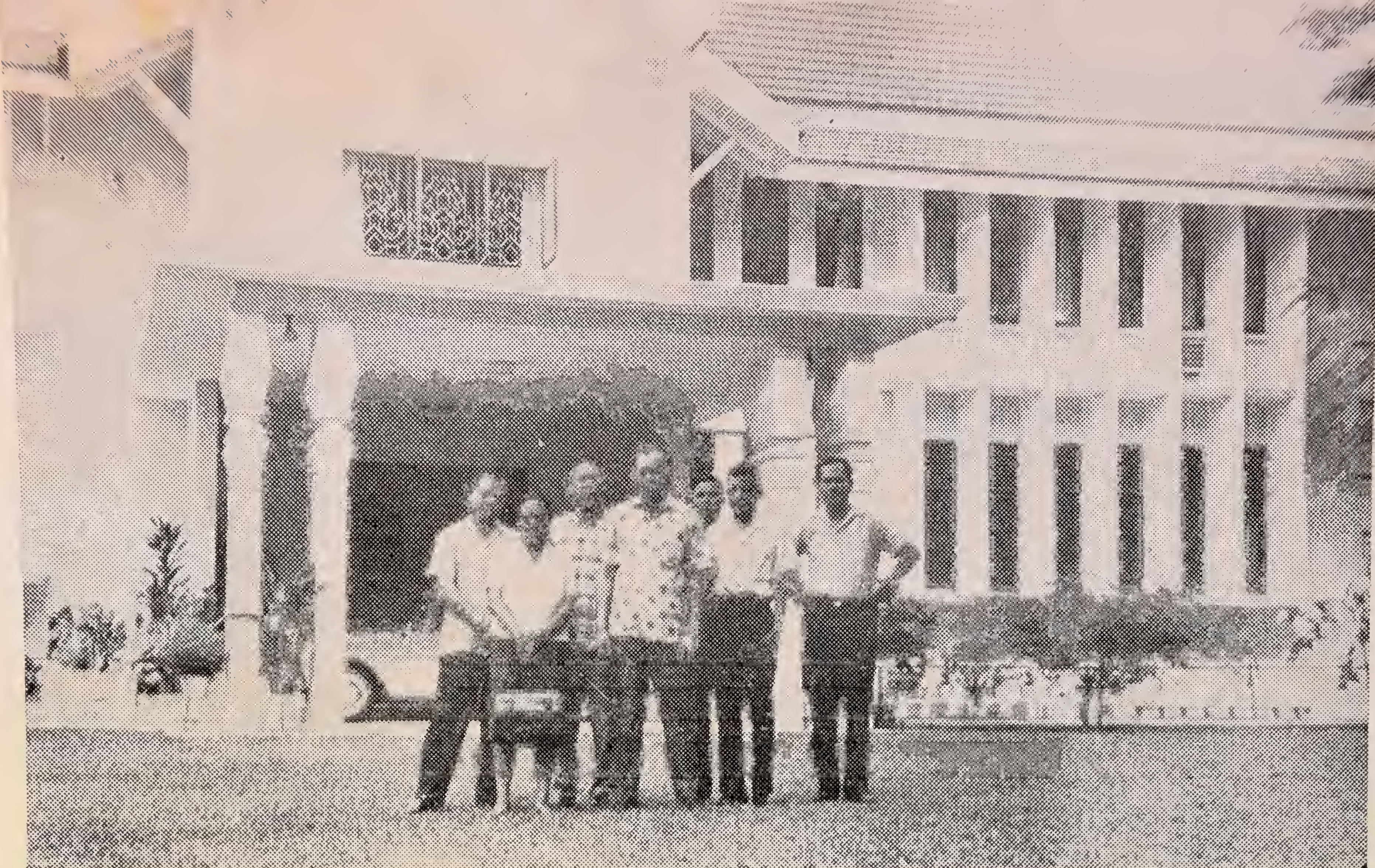

๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๙
จังหวัดภูเก็ต

๓๐ กันยายน ๒๕๐๘
พระธาตุหลวง นครเวียงจันทน์
ราชอาณาจักรลาว

๑๖ กรกฎาคม ๒๕๐๘
ตลาดสด โคตาบารู
สหพันธ์รัฐมาเลเซีย

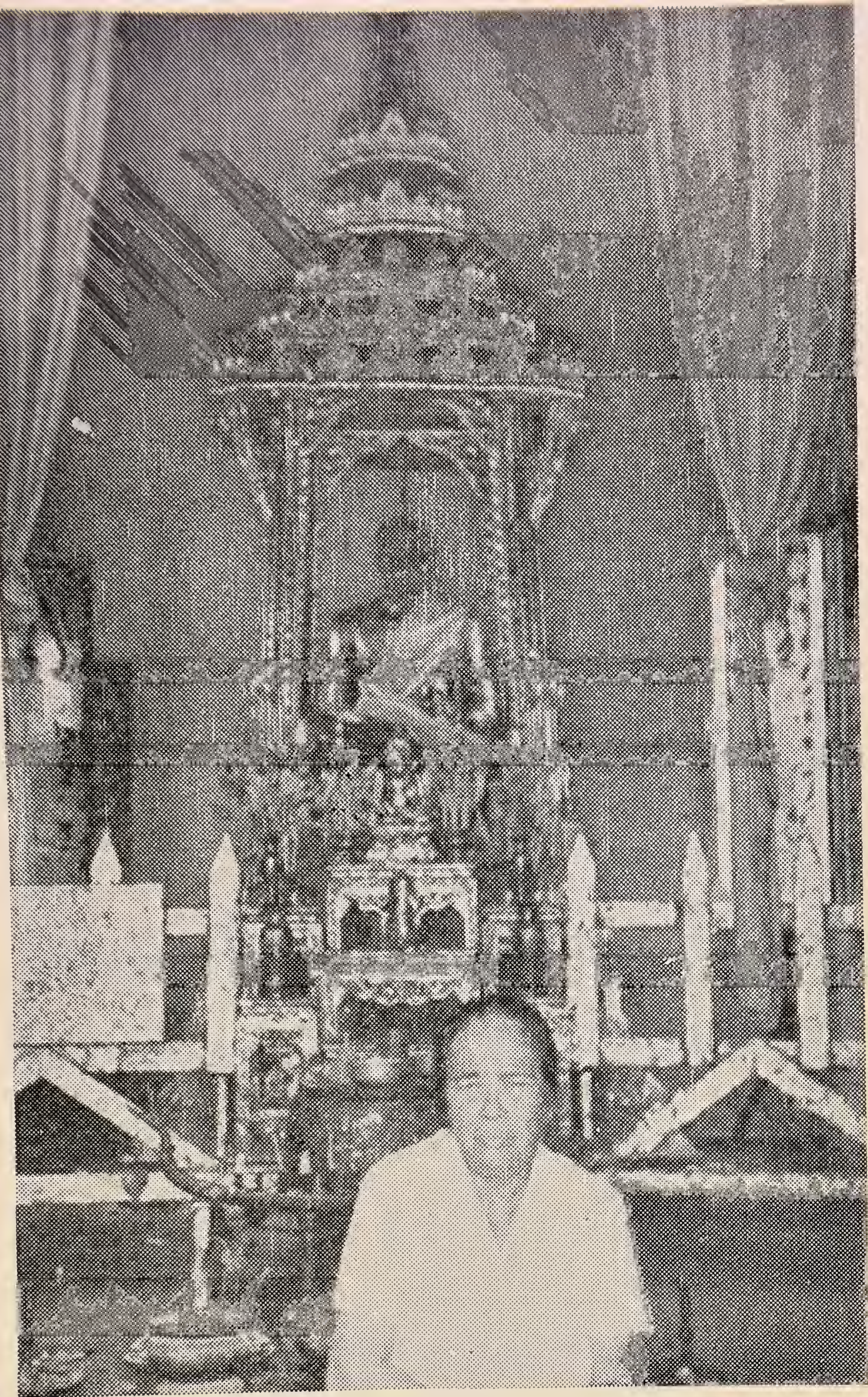

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๐๙
กงสุลไทยในปีนัง

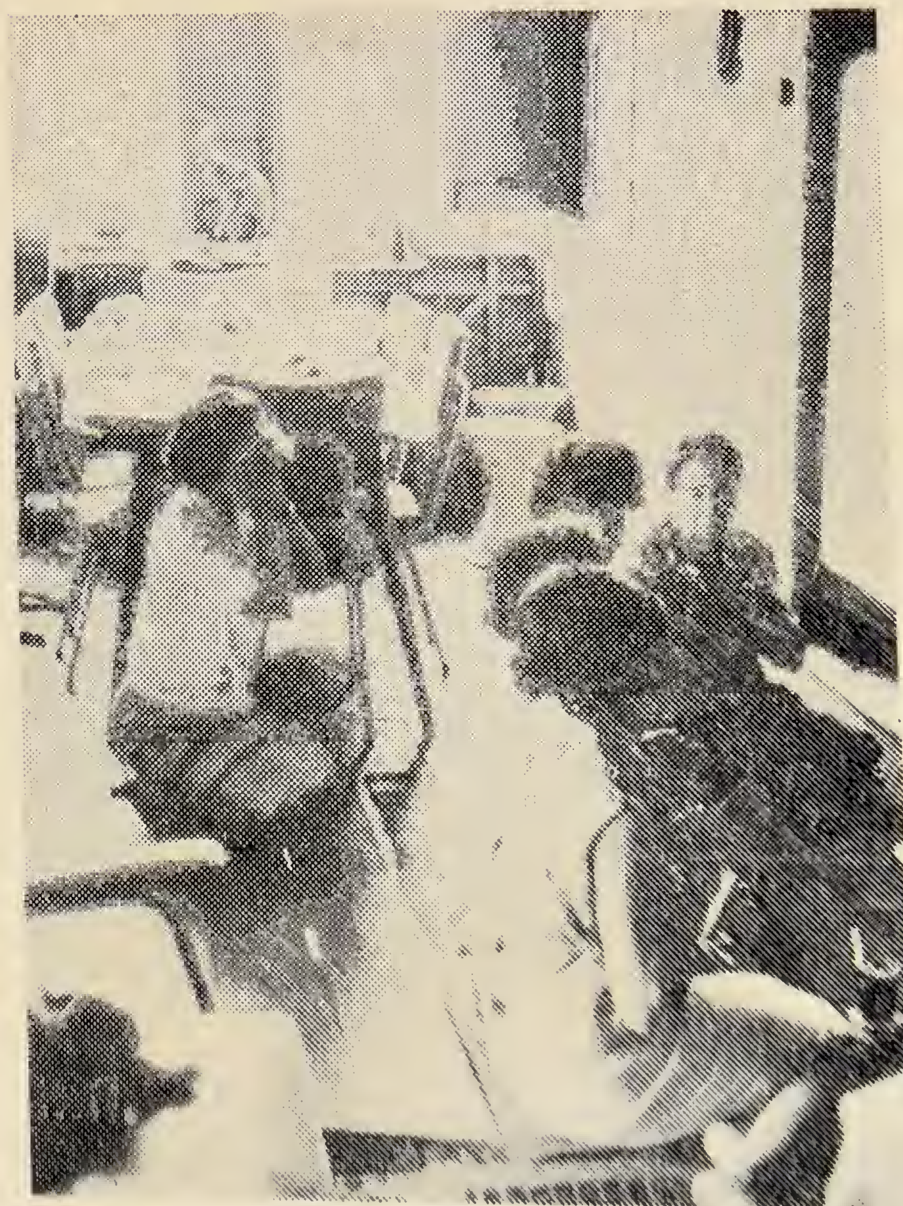

๒๖ กรกฎาคม ๒๕๐๙
น้ำตก "ปุญญบาล"
จังหวัดระนอง

"หลวงพ่อทวด"
วัดช้างให้ จังหวัดปัตตานี
๒๓ กรกฎาคม ๒๕๐๙

๑๕ มีนาคม ๒๕๑๐
ทำบุญบังสุกุลอุทิศส่วนกุศล
ให้แก่คุณพ่อที่บ้านพัก

ประวัติย่อ

●

คุณแม่เกิดปีขาล ตรงกับวันที่ ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๔๕ ณ บ้านเลขที่ ๑๖๐๗ ตรอกอากรสอน อำเภอบางรัก จังหวัดพระนคร เป็นบุตรคุณตาสังข์ และคุณยายไผ่ วิมุกตานนท์ เมื่ออายุได้ ๑๒ ปี คุณยายได้นำไปถวายตัวเป็นข้าหลวงของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทรทิพยนิภา ในรัชกาลที่ ๕ ณ วังสวนสุนันทา อำเภอดุสิต จังหวัดพระนคร เพื่อศึกษาเล่าเรียนและอบรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของกุลสตรีไทยอันเป็นที่นิยมมาแต่สมัยปู่ย่าตายายของเรา จนอายุได้ ๑๗ ปี ได้กลับมาอยู่กับคุณยายที่บ้านตรอกอากรสอน และได้ทำการสมรสกับ พันตรี หลวงทรงวุฒิไกร (เจิม จิตตานนท์) ซึ่งขณะนั้นคุณพ่อมียศเป็นร้อยโท เจิม เก่งช่างทหาร (ภายหลังได้รับพระราชทานนามสกุลใหม่ เป็น จิตตานนท์) สังกัดกองพันทหารช่างที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๑ มีบุตรชายหญิงดังนี้ :—

๑. พันเอก ไพจิตร จิตตานนท์

๒. นางพยูร ศรีรับสุข

๓. นางพยงค์ อิศรศักดิ์ ณ อยุธยา

๔. นางพโยม จิตตานนท์

๕. ร้อยเอก นายแพทย์ ธนันต์ จิตตานนท์ (พ.บ.)

๖. พันตรี สรัส จิตตานนท์ (วทบ. ท.บ.)

๗. ร้อยตำรวจโท สหัส จิตตานนท์

๘. นายพัลลภ จิตตานนท์ (น.บ.)

นอกจากลูกทั้ง ๘ คนแล้ว คุณแม่ยังได้เลี้ยงดูอุปการะบุตรธิดาที่เกิดจากภรรยาเดิมของคุณพ่อ ให้ความรักใคร่เอ็นดูเสมือนลูกในไส้ของท่านเองอีก ๒ คน คือ

๑. นางสวาท มิ่งประเสริฐ

๒. พันโท ยิ่ง จิตตานนท์

เนื่องด้วยคุณพ่อรับราชการทหาร ต้องโยกย้ายไปรับราชการตามจังหวัดต่าง ๆ เช่น จังหวัดนครราชสีมา, พิษณุโลก, ราชบุรี เป็นต้น คุณแม่ก็ต้องติดตามคุณพ่อไปเพื่อปฏิบัติงานในหน้าที่แม่บ้านที่ดีเป็นระยะเวลาหลายปี ตราบจนเมื่อ ๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๐ คุณพ่อได้ถึงแก่กรรมโดยกระทันหัน ได้นำความโศกเศร้ามาสู่คุณแม่, ลูก ๆ ตลอดจนญาติมิตรเป็นอันมาก การจากไปของคุณพ่อทำให้คุณแม่ต้องรับภาระในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งขณะนั้นยังเป็นเด็ก ๆ เล็ก ๆ อยู่ด้วยความลำบากและเหน็ดเหนื่อยอย่างยิ่ง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ คุณแม่ได้ไปรับประมูลในการประกอบอาหารที่สโมสรโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ โรงเรียนนายร้อยได้อพยพไปอยู่ที่ตำบลป่าแดง จังหวัดเพชรบูรณ์ และต่อมาได้อพยพมาอยู่ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คุณแม่และครอบครัวก็ได้ติดตามไปประกอบอาหารเลี้ยงที่สโมสรโรงเรียนนายร้อยตลอดมาจนสงครามสงบ คุณแม่เป็นที่รู้จักของนายทหารที่สังกัดโรงเรียนนายร้อยในขณะนั้น เช่น จอมพล ถนอม กิตติขจร, พลโท สมบูรณ์ วิจิตรานุช, พลโท สำราญ แพทยกุล, พลตรี ไพฑูรย์ อิงคตานุวัฒน์ เป็นต้น ตลอดจนนักเรียนนายร้อยหลายรุ่นเป็นอย่างดี ซึ่งท่านทั้งหลายเหล่านี้จะเรียกคุณแม่ว่า "คุณนาย" และ "คุณน้า" การขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงลูก ๆ ของคุณแม่ด้วยความพยายามทำอย่างดีที่สุด ทำให้คุณแม่ได้รับผลเป็นที่น่าพึงพอใจยิ่ง เพราะลูก ๆ ของคุณแม่ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างดี จนมีวิชาชีพเป็นหลักฐานดังที่เป็นอยู่ตราบเท่าทุกวันนี้

คุณแม่เป็นผู้ที่มีใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลทั่วไป คบคนได้ทุกชั้นวรรณะ ไม่ว่ามั่งมีหรือยากจน ประกอบกับท่านเป็นผู้เลื่อมใสยึดมั่นในพระพุทธศาสนา ทำบุญทำทานช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยากตลอดมา จึงเป็นที่รักใคร่นับถือของทุกคนที่ได้รู้จัก

คุณแม่เป็นผู้ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ มีสุขภาพดี มีโรคหืดเป็นโรคประจำตัวมาแต่เยาว์วัย ซึ่งถึงแม้จะได้พยายามรักษาสักเพียงใดก็ไม่ปรากฏว่ามีนายแพทย์คนใดจะสามารถรักษาให้หายได้โดยเด็ดขาด แต่คุณแม่ก็ยังอยู่ในลักษณะที่แข็งแรงตลอดมา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘–๒๕๐๙ สามารถเดินทางไปเที่ยวจังหวัดต่าง ๆ ทางภาคเหนือ, ภาคใต้, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออกของประเทศไทยประมาณ ๖๕ จังหวัด นอกจากนี้ได้เดินทางไปเที่ยวนครเวียงจันทน์แห่งราชอาณาจักรลาว, ปีนัง, ยะโฮมารู และสุไหงปัตตานีของสหพันธ์รัฐมาเลเซีย ซึ่งต้องใช้เวลาเดินทางรวมประมาณ ๓ เดือนเศษ คุณแม่สามารถเดินทางไปได้ด้วยดี ไม่มีอาการเจ็บไข้แต่ประการใด

คุณแม่เป็นผู้ที่มีความอดทนมาก มีความเกรงอกเกรงใจผู้อื่นจนเป็นนิสัย และพยายามช่วยตัวเองอยู่เสมอ ถ้าเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อยจะไม่มีผู้ใดทราบและไม่อยากให้เป็นภาระกลัวลูกจะเป็นกังวล ยอมลำบากตรากตรำและยอมเสียสละทุกอย่างเพื่อลูก แต่แล้วในที่สุดเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ ตอนเช้าจนถึงเวลาบ่าย ๒ โมง คุณแม่ซึ่งมีสุขภาพไม่สู้จะแข็งแรงดีนัก มีอาการเหนื่อยและอ่อนกำลัง แต่คุณแม่ยังนั่งคุยกับลูก ๆ และทุกคนที่บ้านตามปกติ ถึงเวลาอาหารกลางวันคุณแม่ก็รับประทานได้มากกว่าธรรมดา ซึ่งลูกทุกคนเห็นว่าคุณแม่คงไม่เป็นอะไร จึงไปทำธุระส่วนตัวนอกบ้าน จนถึงเวลา ๑๔.๓๐ น. คุณแม่เกิดมีอาการหอบหืดและได้รับประทานยาซึ่งมีประจำตัว แต่อาการก็ไม่ทุเลาลง จึงขอให้หลานสาวขับรถไปหานายแพทย์ที่เคยรักษา ปรากฏว่าอาการของคุณแม่เข้าขั้นอันตราย นายแพทย์จึงรีบทำการปฐมพยาบาลแล้วนำส่งโรงพยาบาลวชิรซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กัน นายแพทย์ได้พยาบาลรักษาจนสุดความสามารถ แต่ก็ไม่สามารถที่จะช่วยชีวิตของคุณแม่ได้ คุณแม่ได้ถึงแก่กรรมด้วยอาการสงบในวันเดียวกันเมื่อเวลา ๑๘.๐๐ น. ท่ามกลางนายแพทย์, พยาบาลและหลาน ด้วยความอาลัยรักและโศกเศร้าอย่างสุดซึ้ง รวมระยะเวลาที่คุณแม่ป่วยครั้งนี้เพียง ๒ ชั่วโมงเศษ โรคหืดก็ได้พรากชีวิตคุณแม่ให้จากลูก, หลาน และญาติพี่น้องไปโดยไม่มีวันกลับ สิริรวมอายุได้ ๖๖ ปี.

คำไว้อาลัย

พี่กับแม่พวงเคยอยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมาแต่เล็กแต่น้อย เมื่อเราโตขึ้นมีครอบครัวและหน้าที่ราชการเราก็จำเป็นต้องแยกกันอยู่ แต่เราก็ไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ บัดนี้น้องได้จากพี่ไปเสียแล้ว พี่ ๆ น้อง ๆ รุ่นราวคราวเดียวกันของเรานับวันแต่จะหมดไปเหลืออีกไม่กี่คนแล้ว เมื่อน้องมีชีวิตอยู่น้องก็ได้ทำประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติ ด้วยการอบรมสั่งสอนตลอดจนให้การศึกษาแก่ลูกชายหญิงให้เป็นคนดีมีหน้าที่ราชการ เป็นทหาร และตำรวจอันเป็นกำลังเสริมสร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศชาติสืบไป สมกับที่เกิดมาเป็นคนดีเป็น "หญิงแก้ว" ของตระกูลของเรา

น้องต้องจากไปพี่ไม่เสียใจเท่าใดหรอก เพราะมนุษย์เรามันก็สุดสิ้นแค่ตาย พระท่านเคยว่า "กรรมเป็นเครื่องกำเนิด, กรรมเป็นทางแห่งความเป็นไปและกรรมเป็นที่สุดสิ้นเมื่อมนุษย์เรามีกรรมจำให้มาเกิด, ยามตายเราก็ควรดีใจนะน้องว่าเราหมดกรรมแล้ว" พี่ขอตั้งปณิธานขอให้ดวงวิญญาณอันบริสุทธิ์ของแม่พวง จงประสบผลอันไพบูลย์ในสุคติ ณ สัม-ปรายภพนั้น ๆ ชั่วนิรันดร.

พันโท พระวิจารณ์อาวุธ
บ้านบางซื่อ
10 พฤษภาคม 2511

"รูปแตก นามดับ"

คำไว้อาลัย

น้องพวงได้เข้ามาอยู่รวมกับข้าพเจ้าในปฐมวัย ในเมื่อคุณพ่อของเธอซึ่งเป็นลุงของข้าพเจ้าได้พามาฝากคุณคาชุ่ม เพื่ออบรมสั่งสอนการบ้านการเรือนตามนิสัยกุลสตรีไทยทั้งหลาย เห็นจะเป็นด้วยเหตุนี้กระมังประกอบด้วยมีนิสัยเยือกเย็นเธอผู้เดียวจึงประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูบุตรธิดาจนเป็นนายทหารและนายตำรวจหลายนาย

ในด้านการศาสนาเธอก็พบความสำเร็จสุดยอดอีกในอันที่ได้อุปสมบทบุตรชายคนโตในพระบวรพุทธศาสนา การที่เธอต้องมาสิ้นชีวิตในวัยอันไม่สมควรย่อมเป็นที่อาลัยแก่บุตรธิดาและญาติมิตรเป็นอย่างยิ่ง ขอให้วิญญาณอันบริสุทธิ์ของเธอได้ไปสู่สุขคติในสัมปรายภพด้วยเทอญ.

หลวงไปรษณีย์ธุรานุรักษ์

บ้านสาทร

๑๐ มิถุนายน ๒๕๑๑

คำไว้อาลัย

ข้าพเจ้าและน้องพวง เมื่อเยาว์วัยเราทั้งสองได้อยู่ในการอุปการะของท่านญาติผู้ใหญ่ เราทั้งสองจึงมีความรักใคร่สนิทสนมกันมาก และแล้วอยู่มาก็ได้รับข่าวอย่างที่มิได้คาดฝัน นั่นคือ ข่าวการมรณกรรมของน้องพวง ข่าวนี้ยังความสลดใจแก่ข้าพเจ้าอย่างสุดซึ้ง

สุดท้ายนี้ ขอเดชะบุญบารมีที่น้องได้กระทำแล้วแต่หนหลัง และคุณพระศรีรัตนตรัย จงเป็นพลานามัย ให้วิญญาณของน้องจงได้รับผลแห่งทานบารมีในสัมปรายภพนั้นเถิด.

ขุนสดับดลวาที

บ้านซอยอารีย์ ๓

๑๐ มิ.ย. ๑๑

อาลัยคุณพี่

ดิฉันได้ทราบข่าวการสูญเสียของคุณพี่ พวง จิตตานนท์ ด้วยความเศร้าสลดใจอย่างยิ่ง ถึงแม้ว่า ความเกิด แก่ เจ็บ ตาย จะเป็นของธรรมดาของโลกตามคำดำรัสของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็จริงอยู่ แต่การจากไปอย่างกระทันหันของคุณพี่ไม่อาจทำให้ดิฉันระงับความโศกเศร้าอาลัยลงได้ เมื่อดิฉันยังเป็นเด็ก ดิฉันได้อยู่กับคุณพ่อ คุณแม่ และคุณพี่ซึ่งได้คอยอุ้มชูดิฉันมา คุณแม่ได้เล่าให้ฟังว่า คุณพี่รักดิฉันมากเสมือนกับเราเป็นพี่น้องร่วมมารดาเดียวกัน เมื่อคุณพ่อของเราเสีย ดิฉันมีอายุได้ห้าขวบ ก็ต้องแยกกันอยู่กับคุณพี่ คุณพี่ได้จากดิฉันไปอยู่ที่บ้านหัวลำโพง ถึงแม้เราจะแยกกันอยู่ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา แต่เราก็ยังคงมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิด และติดต่อกันอยู่เสมอ ด้วยดิฉันรัก เคารพ และระลึกถึงพระคุณของคุณพี่พวงตลอดมา

ขอกราบวิงวอนเทพเจ้าทั้งหลาย จงดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของคุณพี่ไปสู่สุคติสุขในสัมปรายภพทุกทิพาราตรีกาล เทอญ.

หม่อมลออ

๒๙ พ.ค. ๑๑

อาลัยคุณแม่

๘ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๐ เมื่อ ๓๑ ปีก่อนคุณพ่อได้จากไปอย่างไม่มีวันกลับ เป็นการจากไปอย่างกระทันหันโดยไม่มีผู้ใดนึกฝัน เมื่อร่มโพธิ์ทองได้จากไปทำให้คุณแม่ ลูก, หลาน ตลอดจนญาติมิตรทุกคนต้องประสบความเศร้าสลดใจอย่างใหญ่หลวงมาแล้วครั้งหนึ่ง ขณะนั้นลูกทุกคนยังอยู่ในปฐมวัยไม่มีโอกาสที่จะสนองพระคุณแก่คุณพ่อได้แม้แต่น้อย ซึ่งลูกยังระลึกถึงพระคุณอันใหญ่หลวงของคุณพ่ออยู่เสมอมิรู้ลืม การจากไปของคุณพ่อทำให้คุณแม่ต้องรับภาระเลี้ยงดูลูก ๆ ที่อยู่ในวัยที่กำลังเล่าเรียน กำลังซน, กำลังกิน กำลังนอนทั้งนั้น ด้วยความยากลำบากและเหน็ดเหนื่อยอย่างยิ่งในชีวิต การเลี้ยงลูก ๆ ของคุณแม่ด้วยการอบรมสั่งสอนตลอดจนส่งเสียให้ลูกทุกคนได้มีการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดีที่สุด จนลูกทุกคนมีวิชาชีพเป็นหลักฐานดังที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ ความดีและคำสั่งสอนของคุณแม่ยังประทับใจให้ลูก ๆ ระลึกถึงและยึดเป็นหลักในการปฏิบัติและประพฤติตามตราบเท่าทุกวันนี้

คุณแม่มีโรคหืดเป็นโรคประจำตัวมาแต่เยาว์วัย เมื่อลูก ๆ ได้รับราชการเป็นหลักฐานแล้วก็ได้พยายามหาหมอที่จะรักษาโรคหืดตลอดมาเมื่อได้ทราบข่าวว่ามีหมอดีที่รักษาโรคในทางนี้ที่ไหนไม่ว่าจะเป็นแพทย์แผนโบราณ, แผนปัจจุบัน และทางไสยศาสตร์ ลูก ๆ ก็พาคุณแม่ไปรักษา แต่ก็ไม่มีนายแพทย์ผู้ใดสามารถจะรักษาโรคนี้ให้หายโดยเด็ดขาดได้ อาการของคุณแม่เป็น ๆ หาย ๆ อยู่ตลอดเวลาต้องเข้าไปรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า และโรงพยาบาลหญิงอยู่หลายครั้ง ถึงแม้คุณแม่จะเป็นหืดแต่คุณแม่ก็มีร่างกายที่อยู่ในสภาพที่แข็งแรงอยู่ตลอดมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๘–๒๕๐๙ คุณแม่ยังสามารถเดินทางด้วยรถยนต์ไปเที่ยวและทำบุญสุนทานตามจังหวัดต่าง ๆ ในภาคเหนือ, ภาคใต้, ภาคตะวัน

ออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออกเกือบทั่วประเทศ นอกจากนี้ยังเดินทางไปเที่ยวยังประเทศใกล้เคียง เช่น สหภาพพม่า, ปีนัง สุไหงปัตตานี, โกว์ตาบารูของสหพันธ์รัฐมาเลเซีย และนครเวียงจันทน์แห่งราชอาณาจักรลาว ซึ่งในขณะเดินทางคุณแม่มีความสนุกสนานไม่มีอาการเจ็บไข้ได้ป่วยแต่ประการใดเลย คุณแม่จะคอยดูแลทุกข์สุขของลูกทั้ง ๆ ที่ลูก ๆ มีอายุมากเป็นผู้ใหญ่มีครอบครัวและลูกเต้าไปตาม ๆ กัน ตลอดจนมีตำแหน่งหน้าที่ในราชการแล้วก็ตาม คุณแม่ก็ยังทำหน้าที่คอยดูแลในเรื่องการแต่งกาย, การกิน, การนอน ตลอดจนการเที่ยวเตร่กินเหล้าเมายาของลูก ๆ อยู่เสมอเหมือนเมื่อลูกยังเป็นเด็ก ๆ อยู่ ในยามที่ลูก ๆ เจ็บไข้ได้ป่วยคุณแม่ก็มาอยู่รักษาพยาบาล, ป้อนอาหาร ยอมอดหลับอดนอนเหน็ดเหนื่อยห่วงใยลูก ๆ ยิ่งกว่าชีวิตของท่าน ซึ่งพระคุณของคุณแม่ที่มีต่อลูก ๆ นั้นมากมายใหญ่หลวงสุดที่ลูก ๆ จะพรรณนาและตอบสนองคุณงามความดีของคุณแม่ได้

๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ เวลา ๑๔.๓๐ น. คุณแม่รู้สึกตัวว่าเป็นหืดได้รับประทานยาที่เคยใช้เป็นประจำ แต่อาการกลับหนักขึ้น ด้วยความเกรงใจลูกกลัวลูกจะลำบาก จึงขอให้หลานช่วยขับรถไปหานายแพทย์ที่เคยรักษาแต่อาการของคุณแม่กลับหนักมาก หมดความรู้สึกตัวเสียแล้ว นายแพทย์จึงรีบทำการปฐมพยาบาลแล้วรีบนำคุณแม่ส่งโรงพยาบาลวชิร ซึ่งอยู่บริเวณใกล้เคียงกัน ถึงแม้นายแพทย์และนางพยาบาลจะพยายามช่วยชีวิตของคุณแม่ทุกวิถีทางจนสุดความสามารถ แต่ก็สายเสียแล้ว ไม่มีผู้ใดจะช่วยให้คุณแม่มีชีวิตอยู่ต่อมาอีกได้ คุณแม่สิ้นชีวิตอย่างสงบเมื่อเวลา ๑๘.๐๐ น. ของวันเดียวกันนั้น ด้วยโรคหืดเรื้อรังและร่างกายขาดอ๊อกซิเยน ท่ามกลางความโศกเศร้าของนายแพทย์ซึ่งเป็นเพื่อน ๆ ของลูก นางพยาบาลและหลานสาวคนเดียวเท่านั้นที่ได้อยู่ช่วยรักษาพยาบาลตั้งแต่ต้นและเห็นในนาทีสุดท้ายที่คุณแม่จะต้องจากลูก ๆ, หลาน, ตลอดจนญาติมิตรทุกท่านไปโดยไม่มีวันกลับ และโดยที่ไม่มีลูกคนใดของคุณแม่จะมีโอกาสได้รักษาพยาบาลและเห็นใจคุณแม่เป็นครั้งสุดท้าย ซึ่งลูกทุกคนมีความเสียใจอย่างสุดซึ้ง คุณแม่คนเดียวเลี้ยงลูกได้

ตั้งหลายคน จนลูกได้ดีมีหลักฐานแต่เวลาคุณแม่เจ็บป่วยและถึงแก่กรรม ไม่มีลูกคนใดได้ปฏิบัติและเห็นใจคุณแม่เลย ซึ่งลูกถือว่าเป็นกรรมของลูก ๆ นับแต่วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ เวลา ๑๘.๐๐ น. ลูกทุกคนต้องกำพร้าทั้งพ่อและแม่ หมดร่มโพธิ์ ร่มไทร แต่ต่อนี้ไปลูกทุกคนต้องพึ่งตนเองไม่มีผู้ใดที่จะมาให้ความอบอุ่นแห่งชีวิตเหมือน เมื่อคุณ แม่เคยให้ลูก ๆ อีกแล้ว เมื่อนึกถึง พุทธวัจนะตอนหนึ่งซึ่งกล่าวไว้ว่า

"เรามีความแก่ เป็นของธรรมดา ไม่ล่วงพ้นไปได้
เรามีความเจ็บ เป็นของธรรมดา ไม่ล่วงพ้นไปได้
เรามีความตาย เป็นของธรรมดา ไม่ล่วงพ้นไปได้
เราจักต้องพลัดพรากจากของรักของชอบ ทั้งสิ้นเป็นธรรมดา"

ดังนี้จึงทำให้ลูก ๆ ได้คลายความทุกข์โศกลงได้บ้าง สุดท้ายนี้ลูก ๆ ขอตั้งจิตอธิษฐานขออุทิศส่วนกุศลผลบุญทั้งหลายที่ลูกได้กระทำมา และจะกระทำต่อไป จงดลบันดาลให้คุณแม่ซึ่งเป็นสุดที่รัก และเคารพของลูกจงประสบความเกษมสำราญ บริบูรณ์ด้วยทิพยสมบัติในสัมปรายภพโน้นด้วยเทอญ.

จากลูก

"ขึ้นชื่อว่าสังขารแล้ว ทั้งที่มีใจครองและไม่มีใจครอง ย่อมไม่เที่ยง"

ไว้อาลัยคุณย่า

เมื่อหลานเกิดมาพอจำความได้หลาน ๆ ก็เห็นแต่คุณย่าคนเดียวเท่านั้น ไม่เคยเห็นคุณปู่เลย ได้สอบถามคุณพ่อและคุณแม่จึงได้ทราบว่าคุณปู่ได้ถึงแก่กรรมมานานแล้ว ตั้งแต่คุณพ่อและคุณแม่อายุได้ ๑๖–๑๗ ปีเท่านั้น ซึ่งเป็นระยะเวลาล่วงมาแล้ว ๓๑ ปี

ในชีวิตของหลานแล้วเราเคยพบกับการสูญเสียสิ่งที่รักและเคารพมาบ้างแล้ว นับตั้งแต่สูญเสียคุณปู่ แต่การสูญเสียครั้งนั้นหลาน ๆ ยังไม่เกิดจึงไม่ทราบถึงความรู้สึกเมื่อเสียของรัก ในที่สุดหลานก็ได้ประสบกับการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๑ คือการสูญเสียคุณย่าซึ่งถึงแก่กรรมด้วยโรคหืด

หลานย่าส่วนมากไม่ได้อยู่ใกล้ชิดกับคุณย่า เนื่องจากคุณพ่อและคุณแม่ต้องไปรับราชการอยู่ต่างจังหวัด จึงไม่ค่อยจะได้พบกันบ่อยนัก ปีหนึ่งจะพบกันสองหรือสามครั้งเมื่อตอนโรงเรียนปิดเทอม ความผูกพันระหว่างคุณย่ากับหลานก็มิได้ลดน้อยลง คุณย่ายังให้ความรักความปรานีเป็นห่วงหลานอยู่เสมอ คุณย่าคอยสั่งสอนให้หลานอดทนต่อสิ่งที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะดีหรือร้าย การบ้านการเรือนหลายสิ่งที่หลานทำเป็นก็ได้จดจำมาจากคุณย่า ทุกครั้งที่คุณย่ามาเยี่ยมหลานคุณย่ามักจะมีขนมมาฝาก ในความรู้สึกของหลานแล้วแม้คุณย่าจะมาโดยไม่มีขนมเลย การที่หลานได้เห็นคุณย่าก็อบอุ่นใจแล้ว หลานเสียดายเวลาที่ผ่านไปยังมิทันที่หลานจะได้ตอบแทนพระคุณและความรักที่คุณย่าให้แก่หลาน คุณย่าก็มาจากหลานไปเสียก่อน หลานไม่มีทางใดที่จะตอบแทนพระคุณได้ นอกจากจะทำตัวเป็นคนดีตามคำสอนของคุณย่า เพื่อเชิดชูสกุล "จิตตานนท์" ของเรา

การจากไปของคุณย่าเป็นการจากไปอย่างไม่มีวันกลับมาอีก เป็นการสูญเสียที่หลานจะไม่ได้คืนมา เปรียบประดุจหลานได้ขาดร่มโพธิ์ร่มไทรที่เคยให้ความอบอุ่นร่มเย็น

คุณย่าจากหลานไปก่อนที่จะถึงเวลาอันสมควร รวดเร็วเกินกว่าที่หลานจะคาดถึง คุณย่ายังแข็งแรงสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเองและคุณย่าชอบทำงานด้วยตนเองเสมอ แต่คุณย่าก็ได้จากไปแล้วไปยังที่สงบสุข

หลานขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์และผลบุญกุศลที่คุณย่าได้กระทำมา ช่วยดลบันดาลให้วิญญาณของคุณย่าไปสู่สุคติในสัมปรายภพ และคุ้มครองหลานของคุณย่าให้เป็นคนดีสมกับที่ตั้งใจไว้.

หลานของคุณย่า

๑๐ พ.ค. ๑๑

คำนำผู้เขียนเรื่องศาสนากับชีวิต

❁

พ.อ. ไพจิตร จิตตานนท์ ปรารภว่า ในงานฌาปนกิจศพมารดา กำหนดวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๑๑ ได้ตกลงกับน้อง ๆ ว่าจะตีพิมพ์หนังสือแจกเป็นอนุสรณ์แก่ท่านผู้ให้เกียรติมาในงานและเป็นส่วนวิทยาทานและธรรมทาน และหนังสือที่จะตีพิมพ์แจกควรจะมีทั้งเรื่องโลกเรื่องธรรม ขอให้อาตมาจัดหาเรื่องธรรมที่จะตีพิมพ์แจกในครั้งนี้ อาตมามีความยินดีที่จะได้ร่วมกุศลธรรมทานกับท่านเจ้าภาพและเป็นการนำธรรมเข้าหาประชาชน จึงได้มอบเรื่องศาสนากับชีวิตให้เพื่อรวมตีพิมพ์กับเรื่องอื่น ๆ ซึ่งเข้าใจว่าจะเป็นประโยชน์แก่ท่านผู้อ่านตามสมควร

คุณนายพวง จิตตานนท์ และลูกทุก ๆ คนของคุณนายรู้จักคุ้นเคยกับอาตมามานานและมีส่วนช่วยเหลือในด้านปัจจัย ๔ ให้อาตมาได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยมีความเจริญในพระธรรมวินัยมาโดยลำดับ ถ้าถือตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าก็คือเป็นผู้สงเคราะห์อนุเคราะห์ตั้งอยู่ในฐานะผู้มีคุณควรแก่การตอบสนอง เมื่อบุตรธิดามี พ.อ. ไพจิตร จิตตานนท์ เป็นต้น มาปรารภเรื่องการจัดตีพิมพ์หนังสือดังกล่าว อาตมารู้สึกดีใจมากที่จะได้ตอบสนองคุณโดยเอาผลแห่งความรู้ความสามารถอันเกิดจากการรวบรวมเรียบเรียงหนังสือ เรื่องศาสนากับชีวิตนี้ ซึ่งเป็นวิทยาทานและธรรมทานอุทิศส่วนกุศลให้คุณนายพวง จิตตานนท์ ตามธรรมนิยม

ขอผลแห่งทานที่บุตรธิดาและญาติพี่น้องได้บำเพ็ญมาโดยลำดับ จนถึงวันทำการฌาปนกิจศพนี้ จงมีกำลังอำนวยอิฐวิบูลมนูญผลแด่คุณนายพวง จิตตานนท์ โดยควรแก่คติและฐานนิยมทุกประการ

อนึ่ง อานิสงส์แห่งการขวนขวายในกุศลด้วยอำนาจกตัญญูกตเวทิตาสามัคคีธรรม จงอำนวยให้บุตรธิดา ญาติมิตร ของคุณนายพวง จิตตานนท์ และผู้มาร่วมในงานทั้งที่ล่วงมาแล้วและในวันนี้ ถึงความเจริญงอกงามในหน้าที่การงานของตน ๆ โดยทั่วกันเทอญ.

พระปริยัติธรรมคุณาธาร
(ธำรง ธรรมศรี ป.)

วัดมหาพฤฒาราม
พระนคร

๓ มีนาคม ๒๕๑๑ ศาลา ๒ วัดโสมนัสวิหาร

๘ มีนาคม ๒๕๑๑ “ลูกของคุณแม่”

๑๐ มีนาคม ๒๕๑๑ "ลูกและหลานของคุณแม่"

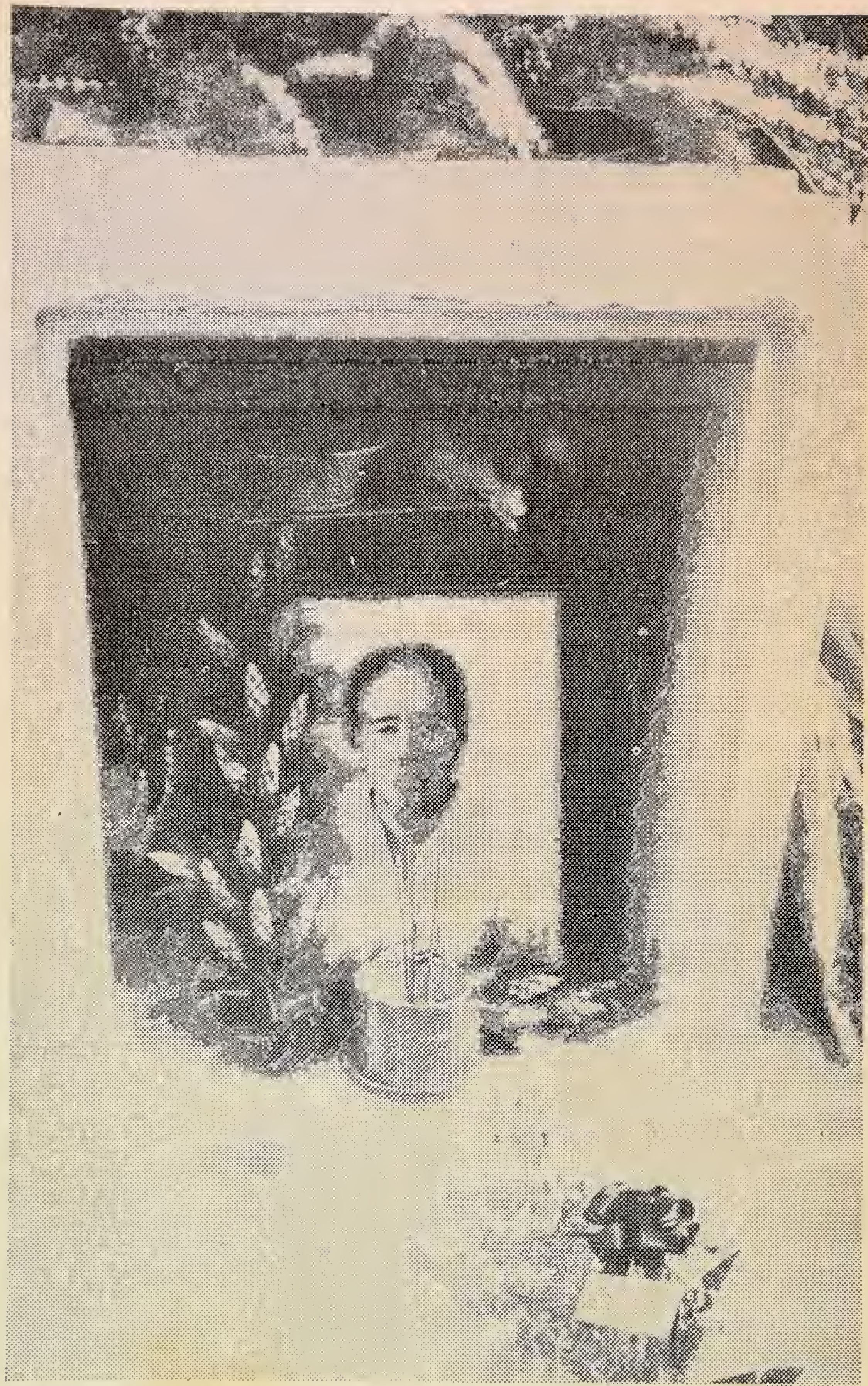

๑๐ มีนาคม ๒๕๒๑ ญาติในสกุล "จิตตานนท์–วิมุกตานนท์"

๘ มีนาคม ๒๕๑๑ ทำบุญ ๗ วันให้คุณแม่

๑๐ มีนาคม ๒๕๑๑ วันบรรจุศพคุณแม่

"สุสานแห่งความสงบสุข"
๑๐ มีนาคม ๒๕๑๑

คำบรรยายเรื่อง

ความเชื่อถือ ศาสนา จริยธรรม ในฐานะเป็นปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ

ของ

หม่อมเจ้าหญิง พูนพิศมัย ดิศกุล

ประธานองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก และองค์อุปนายกพุทธสมาคม

แห่งประเทศไทย

ทรงบรรยายที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๐

ท่านผู้มีเกียรติที่ได้รับเลือกมาแล้วว่าเป็นลูกพระสยาม

ดิฉันรู้สึกภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้มาเป็นพี่น้องร่วม ท้องกับท่านทั้งหลาย ในที่นี้ และยินดีที่จะทำงานนี้ด้วยความเต็มใจ ถ้ามีอะไรผิดไปบ้างก็ขอประทานอภัย ดิฉันเพิ่งกลับมาจากต่างประเทศในเรื่องพระพุทธศาสนาได้ ๕ วันนี้ แต่ก่อนที่จะรายงานให้ท่านทั้งหลายทราบ ก็ขอประทานอธิบายตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายให้พูดที่นี่เสียก่อนว่า **เรื่องศาสนามีความสำคัญอย่างไรกับการปกครอง** หรือกับชีวิตมนุษย์ พูดกันง่าย ๆ ว่าอย่างนั้น ก่อนอื่นก็ควรจะตั้งต้นถามว่าทำไมจึงต้องมีศาสนา ศาสนาคืออะไร คำว่าศาสนาถ้าเอาตาม Wording ก็แปลว่าคำสอนเท่านั้น สถานทูตรัสเซียที่นี่ส่งคนมาชำระดิฉันที่ออฟฟิศ พสล. มาถามว่า พสล. น่ะคืออะไร ดิฉันก็บอกว่า WFB นี่คือ World Fellowship of Buddhists มีการเมืองไหม เขาถาม ดิฉันก็บอกว่าไม่มีดอก เพราะพระพุทธเจ้าท่านสละการเมืองมาเอง เราผู้ตามรอยพระบาทจึงยุ่งกับการเมืองไม่ได้ และที่เมือง ไทยนี่ตั้งแต่ขุนรามกำแหงทรงรับพระ พุทธศาสนามาเป็นศาสนาประจำชาติก็ไม่ได้ตกไปถึงมือคนอื่นเลย พระเจ้าแผ่นดินทรงเป็นผู้อุปถัมภก มีอะไรเกิดขึ้น เช่น สงครามก็ดีความยุ่งยากลำบากอะไรก็ดีทุกครั้งพระเจ้าแผ่นดินก็ได้ทรงโปรดให้ทำสังคายนา ชำระพระ

ไตรปิฎกทุกครั้งไป ด้วยเหตุนี้แหละโลกจึงถือว่าพระพุทธศาสนาที่ใกล้ความจริงที่สุดอยู่ที่เมืองไทยนี้ ถ้าท่านไม่ชอบ ดิฉันบอกกับพวกรุสเซียนะคะว่า ถ้าท่านไม่ชอบคำว่าศาสนาก็ไม่เป็นไร ท่านเรียกเสียว่า The Principle of Human Life ก็ได้ ถ้าเรามนุษย์อยู่ด้วยกันโดยไม่มี Principles ไม่มีหลักใจของมนุษย์แล้ว เราจะมีอะไรบ้างที่ทำให้เราผิดกับสัตว์เดียรัจฉาน ซึ่งเจ้าพวกนั้นก็มีการเกิดแก่เจ็บตาย มีความทุกข์สุข มีอารมณ์เหมือนเราเหมือนกัน เรามีสิทธิ์อะไรที่เราจะเรียกร้องว่าเราเป็นสัตว์ประเสริฐสูงสุดในโลกนี้ ที่เรามีเช่นนี้ก็เพราะเรามีความรู้ดีกว่าสัตว์พวกนั้นว่า อะไรผิด อะไรถูก อะไรควรทำ ไม่ควรทำ ซึ่งความรู้เหล่านี้ที่เราได้มา เราก็ได้มาจากคำว่าศาสนานั่นเอง แต่ในศาสนานั้นมีคนอยู่ ๒ จำพวก ที่นับถือด้วยงมงายพวกหนึ่ง นับถือด้วยสติปัญญาอย่างหนึ่ง น่าเสียใจที่ว่าพวกงมงายเป็นพวก Majority เป็นพวกส่วนมาก แต่ดิฉันเคยพูดกับสมเด็จเจ้าวัดบรมนิวาสว่า ทำอย่างไรจึงจะให้พวกเรานี่เข้าใจพุทธศาสนาโดยถูกต้องอย่าให้งมงาย ท่านบอกว่า "ท่านหญิง คนที่มันนุ่งผ้าเก่า ๆ ขาด ๆ น่ะดีกว่ามันแก้ผ้านะช่างมันไปก่อนเถอะ สติปัญญามันเกิดขึ้นเมื่อไรมันเห็นเอง แต่ศาสนานั้นเป็นเรื่องของจิตใจ ซึ่งจะเห็นจนหยิบเอาออกมาให้ดูไม่ได้เหมือนอย่าง **กาชาด** ซึ่งเห็นมันเจ็บมันปวดจนสังขารได้อ้ายนี่มันเป็นเรื่องของอารมณ์ที่อยู่ข้างใน เราหยิบออกมาให้เห็นไม่ได้สอนกันก็ยาก ด้วยเหตุนี้ค่ะ จึงต้องมีการเปรียบเทียบเอาเอง คราวนี้พวกที่มีสมองพอก็รู้ว่าเปรียบเทียบ ถ้าพวกที่ไม่มีสมองก็ โอย โคมลอย เหลวไหล อย่างนี้เป็นต้น แต่แท้ที่จริงน่ะทุกอย่างมี Meaning ทั้งนั้น ซึ่งดิฉันไม่ได้อวดดีนะ ที่มาเล่านี่มิได้คิดขึ้นเองบางอย่างก็มารู้ทีหลัง เมื่ออายุมากขึ้นแล้ว แต่ที่ดิฉันรู้มานี่ก็เพราะดิฉันทะเลาะกับพ่อดิฉันทุกวัน แล้วเวลาก็ใช้กรรมท่าน ต้องคอยบอกคนไปทั่วโลก เพราะดิฉันไม่ยอมทำตามสักอย่างยกตัวอย่างเช่น ดิฉันถามท่านว่า ทำไมว่านโมสามหนแล้วจึงต้องมีทุติยะ ตติยะอีก มันไม่ยาวไปเรอะ เสียเวลาเปล่า ๆ ท่านบอกว่าพระพุทธเจ้าท่านไม่โง่เหมือนเธอ ดิฉันก็ว่ามันไม่เกี่ยวกับโง่หรือฉลาดนี่ พูดถึงว่ามันยาวไปต่างหาก ท่านก็บอกว่าเธอจะเอาเหตุการณ์เมื่อพันปีแล้วมาตัดสินในวันนี้ไม่แฟร์ไม่ถูก เพราะเหตุการณ์ไม่เหมือนกัน

อีกข้อหนึ่ง ในสมัยนั้นน่ะพระพุทธเจ้าไม่ใช่องค์เดียวที่คิดจะตั้งศาสนาขึ้น มีคณาจารย์หลายก๊กหลายเหล่าที่พยายามจะคิดหาทางแก้ทุกข์ของมนุษย์ พวกที่ไม่นับถือพระพุทธเจ้าก็เข้าไปฟังเพื่อจับผิด แล้วก็ไปขยายความข้างนอก เพราะฉะนั้นจึงไม่ Profess นโมตัสสะ ภควโต นี่หมายความว่า Profess ว่า ข้าพเจ้ายอมนับถือแล้วในพระพุทธ แต่ว่าท่านผู้นั้นที่จะไปจับผิดก็ไม่ว่า (นโมสามหน) ทีนี้คนที่เขาเห็นเข้าเขาก็ถามว่าทำไมไม่ว่าเล่า แกก็ตอบว่า ว่าแล้วเรอะไม่ทันได้ยิน ด้วยเหตุนี้แหละที่พระพุทธเจ้าท่านว่าเสียสามหน เพื่อว่าถ้าไม่ได้ยินหนหนึ่ง ก็จะต้องได้ยินหนสอง ถ้าไม่ได้ยินหนสองก็ต้องได้ยินหนสาม เช่นนี้เป็นต้น มันมีเหตุผลที่ทำ เพราะฉะนั้น เมื่อเรายิ่งศึกษาเท่าใด เรายิ่งจนต่อพระพุทธเจ้าเท่านั้น และอ้ายนี้แหละที่เวลานี้โลกทั้งโลกแลเห็นชัดถนัดแล้วว่าเราจะเจริญแต่ในทางวัตถุธาตุอย่างเดียวนั้น เรามีความสุขหรือเปล่า นับวันแต่จะสร้างอาวุธไว้บอมบ์ที่จะบดมนุษย์กันไปอย่างเดียว ก็เหมือนมีด ๒ คม ถ้าคนรู้จักใช้มีดมาทำหุงหาอาหารกิน มีดนั้นก็มีประโยชน์ หรือตัดไม้ตัดไร่มาทำบ้านทำช่องแต่ถ้าใช้มีดนั้นไปฆ่าคน มันก็วอดวายไปด้วยกันหมด เพราะฉะนั้น ทุกคนแลเห็นชัดแจ้งแล้วว่า จิตใจและวัตถุจะต้องเจริญไปเท่าๆ กัน จึงจะหาความสุขได้ เพราะฉะนั้น คนทั้งหลายก็หันไปมองหาทางศาสนา ตั้งต้นตั้งแต่ทำ MRA. บ้าง นี่ Mr-Buchman ตายแล้วมันก็ค่อย ๆ สูญไป แยก ๆ กระจายกันอยู่ เขาก็ยังถือว่าของเขา Success แต่ดิฉันเห็นว่ามันค่อย ๆ หายไป โป๊ปเองที่ดิฉันได้เฝ้า ท่านก็รับสั่งบอกว่าได้ยินว่าเวลานี้พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ใหญ่ที่สุดในโลก แต่ท่านย้ำว่าเวลานี้ ทำไมเขาจึงหันมาหาพุทธศาสนา ก็เพราะทุกคนโดยมาก โกรธกับ God หมด และที่คานาดาเพื่อนดิฉันบอกว่า ไม่โกรธเฉย ๆ ซ้ำเกลียดเอาด้วยเวลานี้ ทั้งนี้ก็เพราะว่าอ้อนวอนเท่าใดก็ไม่ได้อะไรเลย คราวนี้เจ้าจิตใจนี่ค่ะ จิตใจของเด็กทั่วโลก เราเห็นว่าเด็กเดี๋ยวนี้เหลวไหล เกะกะกันต่าง ๆ ดิฉันก็ไปเรียนมาเหมือนกันว่า มันเป็นเพราะอะไร ทำไมมันจึงเป็นเหมือน ๆ กัน บางแห่ง ผู้ชายเป็นผู้หญิงไว้ผมยาว ผูกริบบิ้นเสียด้วย แล้วก็ใส่เสื้อหลวม ติดยาเสียด้วย โดยมากไอ้จิ๊กโก๋จิ๊กกี๋ของเขานี่ ข้างแม่ผู้หญิงก็เป็นผู้

ชาย แต่ที่เยอรมันเขาเก่ง มหาวิทยาลัยเขาบอกว่า พอผมยาวเดินเข้ามาปั๊บละก้อเฮ้อว หมดทั้งห้องเลย เฮ้อวเอาทีเดียว เฮ้อวเสร็จแล้ว หัวหน้าโยนเงิน ๓ มาร์คให้ไปตัดผม ไม่มีสตางค์ตัดผมเธอะเอาไป เข็ดไม่ทำอีกเลย แต่รู้สึกว่าเขาค่อย ๆ ตั้งต้นเคร่งเครียดขึ้น แล้วตั้งสมาคมมากขึ้นแล้ว โดยเฉพาะพวกพุทธของเรานี้กำลังเจริญเหลือเกิน สิ่งที่เขาต้องการคือว่า วิธีสอนจะต้องเปลี่ยนใหม่หมด แต่ดิฉันคิดว่าไม่ใช่พระที่จะเปลี่ยน เพราะพระองค์ต้อง Keep Sacredness พระรัตนตรัยของฝรั่งนั้น God the Father, God The son, God the Holy Ghost ตายหมดแล้ว เหลือเป็นสัญญลักษณ์เท่านั้น แต่ของเราพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ พระสงฆ์ยังมีชีวิต แล้วมากเสียด้วย จะเสื่อมหรือจะเจริญ เป็นของยากยิ่งสำหรับปัจจุบันนี้ ทีนี้สิ่งที่โลกต้องการเวลานี้คืออะไร ดิฉันคิดว่าก็เหมือน ๆ เรา เหมือนกันนะคะ เวลาหนึ่งชั่วโมงนี่ไม่พอสำหรับที่จะเล่าถึงพระธรรมทั้งหมด เพราะตามตำราก็ว่าทั้งหมดมีอยู่ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ซึ่งเราจะมาย่อพูดกันในชั่วโมงเดียวนี้ไม่มีทางที่จะสำเร็จได้ แต่เราก็จะหยิบเอาข้อที่เราสงสัยหรือเราเอาใจใส่มาพูดกัน เหมือนกับที่ฝรั่งเวลานี้ เขารู้ดีค่ะว่า พระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร แม้แต่คนขับรถแท๊กซี่ก็รู้ เป็นอิสลามเสียด้วย ยังเล่าให้ดิฉันฟังได้ ดังเช่นที่อิหร่าน นั่งขับรถไปแล้วก็ถามว่า ท่านเป็นอะไร พอรู้ว่าเป็นไทย เขาร้อง Peaceful Place ! ท่านเป็นพุทธรึ ดิฉันก็บอกว่าเป็นพุทธ และถามว่าแกรู้จักหรือพุทธศาสนา แกก็เล่าให้ฟังว่า ได้ดูหนัง Buddha เรื่องหนึ่ง แหมดี พระพุทธเจ้านี่ดีมาก เป็นลูกเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดิน ลูกก็มี เมียก็มี อุตส่าห์ทิ้งความสุขของตัวกลับไปหาความสุขให้คนอื่นได้ ดิฉันก็บอกว่า ไหนเล่าซิเล่าต่อไปซิ เขาก็ว่าไปนั่งทรมานกายจนกระทั่งผ่ายผอมจะตายหรือไม่ตาย แล้วก็จนวันหนึ่งพระเจ้าเขาเข้าใจกันว่าพระเจ้านะคะทางอิสลาม พระเจ้าก็ส่งแสงความรู้มาให้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า แล้วก็ออกสอนคนอื่น ส่วนธรรมะนั้นดิฉันก็ถามว่าท่านสอนว่าอย่างไร แกรู้ที่ท่านสอนอย่างไร เขาว่าท่านสอนว่า ให้เอาชนะกิเลสของตัว ถ้ากิเลสหมดเมื่อใดเราก็ไปนิพพานได้ใช่ไหม เขาหันมาถามดิฉันนี่ค่ะคนขับรถแท๊กซี่ แล้วเป็น

อิสลามรู้ได้จนถึงเช่นนี้ ดิฉันบอกว่าใช้ได้แล้วแกจะเป็นพุทธไหมล่ะ เขาตอบขอหนังสือซิท่าน ฉันอยากอ่านหนังสือ ต่อไปแล้วเขาก็เขียนที่อยู่มาให้เราคิดว่าจะส่งไปให้ทดลองดู เผื่อว่าเข้าใจกันมาก ๆ เข้า โลกจะได้เป็นสุข เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องทำ คราวนี้อ้ายเรื่องขั้นต้นถ้าจะพูดกันง่าย ๆ มันก็เรื่องกายกับจิต ไอ้กายนี่ถ้าไม่มีจิตมันก็เป็น Corpse เป็นศพทำอะไรไม่ได้ ถ้ามีแต่จิตก็ไม่เห็นว่าอยู่ที่ไหน แต่เดี๋ยวนี้เราเข้าใจผิด เราเข้าใจว่าจิตนี่คือก้อนเนื้อหัวใจจึงเลยทำให้เชื่อไปว่า ตายแล้วก็สูญหมด แต่แท้ที่จริงนั้นไอ้กายนี่มันเนื้อกระดูก, ธาตุดิน น้ำเลือด น้ำเหงื่อ น้ำลาย ธาตุน้ำ ลมหายใจเข้าออก แกสในท้อง ธาตุลม ในตัวอบอุ่นธาตุไฟ เวลานี้เยอรมันค้นพบแล้วว่า มนุษย์ทุกคนมีไฟฟ้าอยู่ในตัวไม่น้อยกว่าหมื่นโวลต์ ด้วยเหตุใดเขาจึงค้นพบ เขาให้คนเจ็บใส่เสื้อไนล่อนไม่ได้เจตน์จำนงให้ใส่เพราะเขาเอาเข้าห้องผ่าตัด พอผ่าท้องออกไปปั๊บไฟไหม้เสื้อหมดเลยถึง ๒ หนแล้ว จึงทำให้เขา Research ต่อไปว่า ทำไมจึงมีไฟมาจากไหน จึงพบว่าในมนุษย์นี่มีไฟฟ้า นี่ก็ตรงกับพระพุทธเจ้าที่ตรัสว่า ดิน น้ำ ไฟ ลม ก่อตั้งประชุมกันเป็นร่างกายขึ้น ทีนี้ไอ้จิตนี่ก็คือ Consciousness คำภาษาฝรั่งที่ใกล้ที่สุดคือ Consciousness หรือจะพูดภาษาสมัยใหม่ว่า Life ก็ได้ ชีวิตที่อยู่ในตัวเรา เวลานี้เขากำลัง Research อยู่ว่าอยู่ที่ไหน พอตายปั๊บลงไปไอ้ของสองสิ่งนี่มันก็แตกออกจากกัน ไอ้ร่างกายนี่มันก็ไปเป็นเถ้าถ่าน แม้จะเอาเถ้าถ่านนั้นไปแยกดูก็จะแลเห็นได้ว่ามันไปตามที่เดิมของมัน ธาตุสิ่งไหนมันก็ไปตามสิ่งนั้น ทีนี้ปัญหามันอยู่ว่าจิตไปอยู่ที่ไหน เดี๋ยวนี้ไอ้โทรทัศน์ก็ดีที่เราว่าตายแล้วสูญหมดนะคะ วิทยุก็ดี โทรทัศน์ก็ดี มันพิสูจน์ว่าไม่มีอะไรสูญ เสียงก็ยังอยู่ วานซืนนี้ไปเยี่ยมศพเสถียรที่ตายพอก้าวขึ้นไปได้ยินเสียงเสถียรพูดเจ๋ว ๆ ใส่เทปไว้ไฟฟ้าช่วยให้อยู่ รูปฟอร์ม มีคนมาตามดิฉันบอกว่าจะไปหาเสด็จพ่อไหม ดิฉันถามว่าที่ไหน หนังเขาว่ามี ท่านกำลังออกมาคำนับ ดิฉันบอกว่าไม่ไปกลัวร้องไห้ถ้าไปเห็นเข้ารูปก็ไม่สูญ ด้วยเหตุนี้ค่ะจึงทำให้โลกทั้งโลกตื่นเต้นในพระพุทธศาสนามาก และพระพุทธ

ศาสนาไม่มี God ทีนี้ดิฉันขอเล่าให้ฟัง ดิฉันถูกถามอะไรบ้าง ที่มาถามทั้งที่นี่และทั้งที่ในต่างประเทศ

ที่สวีเดนถามว่า "มีอะไรพิสูจน์ว่ามีโลกหน้า" แหมตรงนี้คนไทยตั้งแต่ทูตไปนั่งอยู่ด้วยหน้าซีดหมดเลย เลขาฯ ของดิฉันก็หน้าซีด ตกเก้าอี้แน่ๆตอนนี้ มีอะไรพิสูจน์ได้ชัดเล่า ดิฉันก็บอกว่ามีเหตุผล พระพุทธเจ้าไม่ได้ตรัสในเรื่องนี้ ตรัสไว้แต่เพียงว่าสิ่งใดที่พิสูจน์ไม่ได้อย่าให้ถกเถียงกัน เพราะว่าทั้งสองข้าง Yes, No ไม่ได้ทั้งคู่ จะเถียงกันให้เสียเวลาไปทำไม แต่มนุษย์ต้องการรู้สิ่งที่เกี่ยวข้องกับตัวโดยเฉพาะ เพราะฉะนั้นเราทำได้แต่เพียงว่าจะตีปัญหาอะไร จะต้องกล้าสู้ความจริงอย่างหนึ่ง ถูกใจเราหรือจะไม่ถูกใจเรา เราก็จะต้องสู้ความจริงอันนั้น ว่าสัจจธรรมเป็นอยู่อย่างนั้น ด้วยเหตุและผล พระพุทธศาสนาเรามีของสามสิ่งที่เป็นหลักใหญ่คือ ความจริงและเหตุ ผล เหตุผลของเราที่เชื่อว่ามีชาติหน้าก็เพราะว่า ดิฉันถามง่ายๆ ว่า พรุ่งนี้มีไหม เขาก็บอกว่ามีซิ ดิฉันถามว่าที่ท่านตอบว่ามีซินี่ท่านแลเห็นพรุ่งนี้หรือ ท่านแลเห็นพรุ่งนี้จากวันนี้หรือเปล่า เขาก็นิ่ง ดิฉันบอกว่า เหมือนกันที่เราจะเห็นชาติหน้าจากชาตินี้ไม่ได้ แต่ความจริงมีอยู่ว่าเมื่อคืนนี้เราตายแล้วนะ เรามีลมหายใจอยู่เราก็เรียกว่า หลับ แต่ Consciousness ไม่มี แต่เราเรียกว่าเป็น Semi Conciousness ภาษาพระเรียกว่าเข้าภวังค์ มันหลับ แต่มันไม่ตาย ทีนี้ตื่นเช้าขึ้นมันก็ Reborn เกิดใหม่อย่างเช้าวันนี้แล้วเราอยู่วันนี้เพื่ออะไร เพื่อทำสำหรับ Better Tomorrow ใช่ไหม นี่ความจริงมีอยู่อย่างนี้ข้อหนึ่ง อีกข้อหนึ่งถ้าเราหันมาทาง Logic Natural Cause มีว่าที่ไหนมีปัจจุบัน ที่นั้นต้องมีอดีตและอนาคตด้วยยอมหรือไม่ข้อนี้ แหมเขาคิดอยู่นานค่ะ หน้าเขียวก็แล้วหน้าแดงก็แล้ว นานเข้าลงท้ายก็บอกว่า เสียใจที่จะบอกว่าจริง รับว่าจริง ทีนี้ดิฉันก็บอกว่า ขอถามอีกข้อหนึ่งว่า เมื่อท่านรับแล้วว่า ปัจจุบัน อดีต อนาคต ตัดจากกันไม่ขาด เวลานี้ฉันกับท่านพูดกันอยู่ที่นี่ เป็นปัจจุบันของเราหรือเปล่า นิ่ง นิ่งไปนาน ไม่พูดละคราวนี้ พยักหน้า ดิฉันบอกว่า ก็ท่านรู้แล้วว่า สามสิ่งนี้ตัดจากกันไม่ขาด ท่านรับหนึ่ง

ท่านก็ต้องรับ The Other Two อีกสองอันด้วย นี่แหละคือพิสูจน์ของเรา ไม่พูดถึงที่เด็กสามขวบระลึกชาติได้ ทำไมเด็กระลึกชาติได้ สามขวบเท่านั้นยังขี้ปดไม่เป็น เมื่อเร็ว ๆ ที่สระบุรีนี่ก็มี ร้องไห้หาพ่อแม่ พ่อแม่ก็ตีว่ากูอยู่นี่มึงจะร้องไห้ไปหาใครวะ เด็กมันว่า ไม่ใช่ ไม่ใช่ จะหาพ่อเก่าแม่เก่า มันบอกอย่างนั้น ชื่อนั้นชื่อนี้ อยู่บ้านนั้นบ้านนี้ เขาส่งคนไปตามมา พอมันเห็นเข้ามันก็วิ่งเข้าไปกอดร้องไห้ เช่นอย่างนี้เป็นต้น เราจะอธิบายว่าอย่างไร ดิฉันว่ามีหลายเมือง เมื่อวานซืนนี้เขาก็แต่งคน คือ Mr.—Francis Story มาสืบเรื่องนี้ค่ะเพื่อจะทำ Research ว่า มันเกิดด้วยอะไร เวลานี้พระพุทธศาสนากำลังรุ่งมากในทางตะวันตกก็เพราะเหตุนี้ เพราะเข้ากับ Science ได้ แล้วก็มีถามอีกอันว่า กรรมนี่ก่อผลจริงรึ ถ้ากรรมก่อผลจริงแล้ว ทำไมคนชั่วจึงได้ดี และยังสบายอยู่ ดิฉันก็บอกว่า อ้ายการดูกรรมนี่ต้องติดตามดูอย่างสองตาเห็นไม่ได้หรอก ไอ้สองตานี่มันเห็นได้แต่รูปกับสี แต่ถ้าจะดูด้วยหัวคิดแล้วจะต้องติดตามดู ว่าคนทำอย่างนี้แล้วจะเป็นผลอย่างไร บางทีเราก็ทันเห็นในชาตินี้ บางที่เราก็ไม่ทันเห็น เพราะฉะนั้นจึงต้องมีชาติหน้าซึ่งจะต้องไปใช้เวร ไม่มีปัญหาเลย หนีไม่พ้น แต่ที่คนชั่วยังสบายอยู่นั้น เพราะเหตุว่าธรรมชาติของมนุษย์ เมื่อวานนี้ทำอะไรบ้าง จำได้ สิบปีล่วงแล้วจำไม่ค่อยได้ ถ้าร้อยปีขึ้นไปแล้วจะจำได้ไหม ก็จำไม่ได้ แล้วก็ไอ้การที่เราจำไม่ได้แล้วจะมา Claim ว่า เราไม่เคยทำบาปเลยมันก็ไม่ถูกนะ เพราะฉะนั้นมนุษย์สามัญที่เห็น ๆ อยู่ปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะตั้งแต่เป็นผู้ปกครองไป แม้จะไม่ตั้งใจทำบาป เพียงแต่เป็นครูนี่ สงสารเด็กคนหนึ่ง บางทีรู้ว่าไม่ถูก เราก็ทำไม่รู้เสียก็มี มันก็ไม่ถูกทั้งนั้น ไอ้เรื่องของโลกนี้ ตามธรรมดาแล้วมนุษย์ย่อมจะทำบาปบ้าง บุญบ้าง สลับกันไป ที่นี้ไอ้บุญกับบาปนั่น เรียกว่า Action เราเชื่อว่า ที่ไหนมี Action ที่นั่นจะต้องมี Reaction เราหว่านข้าวออกไป ข้าวจะต้องเกิดขึ้นมา ไม่ใช่กลายเป็นทุเรียนหรือส้มไปได้ เพราะฉะนั้นเราเป็นผู้เกี่ยวจึงจะต้องเกี่ยวได้สิ่งนั้นแหละ นี่เป็นของสัจจธรรม ไม่มีทางหนีได้เลย ผิดแต่เวลาออกไม่ตรงตามความประสงค์ของเรา ไม่ใช่เพราะไม่มี ที่ออกไม่ตรง

ตามความประสงค์ก็เพราะกรรมต่าง ๆ นั้นมี Force ของตัวมันหรือ Energy ของมันเองไม่เท่ากัน มันจึงออกสับกันไป ด้วยเหตุนี้ต่างหาก เขาก็ยอม ทีนี้เขาถามอีกหนหนึ่งว่า ท่านว่ากายกับจิตมีความสำคัญเท่าถึงกัน ทำไมกายเห็นได้ ทำไมจิตไม่เห็น ท่านจะทำอย่างไรให้เห็นจิตได้ไหม ดิฉันก็บอกว่าในโลกนี้มีของหลายสิ่งที่เห็นด้วยตามนุษย์ไม่ได้ แต่มันมีอยู่ ยกตัวอย่าง เช่น ปรมาณูต่าง ๆ เชื้อโรค มันมีอยู่ แต่เราไม่เห็น ที่เราเห็นเพราะเราใช้ตากล้องดูต่างหาก ไม่ใช่ตาเรา สำหรับตาเรา เราไม่เห็น แต่มันมีอยู่ ยกตัวอย่างกันง่าย ๆ อย่างนี้ดีกว่า ลมนี่มีหรือเปล่า ดิฉันถาม มีลมหรือเปล่า ถ้าเวลามันไม่มีลม ก็ไม่มี แล้วลมอยู่ที่ไหน ท่านปฏิเสธได้ไหมว่าไม่มีลม เขาก็นิ่ง ดิฉันก็บอกว่า ถ้าท่านตอบได้ว่าลมอยู่ที่ไหน กินอะไร ดิฉันก็พร้อมที่จะตอบเรื่อง The Mind เหมือนกัน เราเรียกจิตในภาษาฝรั่งว่า The Mind มิได้เรียกว่า Heart หรือ Consciousness เรียกว่า The Mind เขาก็ยอม นิ่งไป ทีนี้ในข้อสำคัญอีกข้อหนึ่งที่ดิฉันถูกถาม ถามอย่างพิเศษเสียด้วย คือ พระองค์หนึ่งยังหนุ่มอายุ ๒๗ แต่งสีขาวคาดลูกประคำ มาจากวาติกันโดยตรง มาหาดิฉันที่บ้านบอกว่า ขอถามปัญหาเดียวเท่านั้น ดิฉันบอกว่าได้ ฉันไม่รังเกียจเลย ไม่มีความลับ ยินดีจะตอบทุกอย่าง ท่านก็บอกว่า อยากรู้ว่าท่านมีชีวิตอยู่ได้อย่างไรโดยไม่มีพระเจ้าเป็นที่พึ่ง อะไรเป็น Security ของท่าน ดิฉันก็บอกว่า ท่านไม่โกรธนะคะ เพราะว่าเรา Discuss กันไม่ได้ Argue กันเรา Discuss กันเพื่อหาความสุขให้แก่มนุษย์ เพราะฉะนั้นดิฉันขออนุญาตพูดตามใจดิฉันได้ไหม ท่านก็บอกว่าได้ ดิฉันก็บอกว่า ดิฉันนี่เป็นคนไม่ดีค่ะ ดิฉันนับถือพระเจ้าไม่ได้ดอก ดิฉันกลัวจะไปต่อยเอาพระเจ้าเข้าสักวันหนึ่ง ทีนี้ดิฉันก็ตกนรกเท่านั้นแหละ อีกอย่างหนึ่ง ดิฉันคิดว่าถนนนี่มีหลายสาย ถ้าโลกนี้มีถนนสายเดียวคนก็แน่นไม่มีทางจะเดินได้ ถ้ามีถนนหลายสาย เราต่างคนต่างก็เดินไปหาสุดทาง Destination อันเดียวกันนั่นเอง ทางพระพุทธศาสนาของเรา เราไม่รังเกียจศาสนาอื่นเลย ขอแต่ให้มีศาสนาเถอะ เพราะคนมีศาสนานั้นเป็นคนเชื่อได้ คนที่ไม่มีศาสนานั้น

Easily Turn To Be หรือ–เปลี่ยนเป็นผู้ฉวยโชคได้ง่าย ๆ Opportunist มีอะไรขึ้นมาเมื่อไรก็อาจจะทิ้งหลักได้ แต่ถ้าเรามี Faith อยู่ในใจแล้ว เราทิ้งหลักของเราไม่ได้ เรื่องมันเป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นยาขนานเดียวก็รักษาไม่ได้ทุกโรค การที่มีหลายศาสนาเราก็ไม่รังเกียจ ขอแต่ว่าให้เข้าใจกันและอย่าดูถูกกันเท่านั้นแหละ ต่างคนต่างนับถือ Respect กันก็แล้วกันเราก็ไปเจอะกันตอนสุดทางเหมือนกัน เพราะทุกศาสนาก็มีความมุ่งหมายที่จะยกระดับมนุษย์ให้สูงกว่าสัตว์สามัญเป็นใหญ่ท่านก็นิ่ง ไม่พูดอะไร ดิฉันก็บอกว่าขอโทษเถอะนะคะหลวงพ่อ ดิฉันอยากถามท่านมั่ง ท่านถามดิฉันแล้วฉันขอถามท่านบ้างว่าหลวงพ่อเองทำไมถึงยอมลงคนคนเดียวเชื่อคน ๆ เดียวได้ ดิฉันไม่เข้าใจเหมือนกันค่ะ ท่านก็บอกว่าด้วยอภินิหาร By Miracle ดิฉันก็บอกว่าถ้าเช่นนั้นละก็ดิฉันเป็นพุทธ แต่ดิฉันไม่ปฏิเสธเรื่องอภินิหาร แต่เราไม่ได้เชื่อว่าเป็นคน ๆ หนึ่งนั่งอยู่ทำอะไรได้ตามชอบใจ ไม่ได้เชื่ออย่างนั้น เราเชื่อว่าธาตุดิน, ธาตุน้ำ, ธาตุไฟ, ธาตุลม, แม้พวกวิทยาศาสตร์จะนึกว่าตัวเป็นหนึ่ง แต่ตัวนักวิทยาศาสตร์ยังเอาชนะธรรมชาติ Conquer Nature ไม่ได้ พระพุทธทรงสอนตามแนว Nature ท่านทรงทราบหมดแล้วว่า Nature ในโลกนี้เป็นอย่างไร และโดยเฉพาะ Human Nature พระพุทธเจ้าทรงสอนไม่มีใครจะเถียงได้เลย ถ้าเราเรียนกันจริง ๆ พระพุทธศาสนาเป็นประชาธิปไตย Democracy ร้อยเปอร์เซนต์เต็ม แต่เราผู้ถือไม่ได้ใช้ต่างหาก ไม่ได้ใช้และไม่ได้ประพฤติตาม ถือตาม Tradition เท่านั้น ยกมือไหว้แล้วไม่รู้เรื่อง วิทยาศาสตร์ยังทำให้ธาตุดินหยุด Earthquake ไม่ได้วิทยาศาสตร์ยังทำให้น้ำไม่ท่วมไม่ได้ ยังทำให้ธาตุลม Tornado หยุดไม่ได้ ยังทำให้ไฟดับทันทีไม่ได้ แสดงให้เห็นแจ้งชัดว่า Nature มี Force มี Power ในตัวของมันเอง ธาตุทั้งหลายมี Force มี Power มี Energy มีอำนาจในตัวของมันเอง รวมทั้ง Ray ต่าง ๆ รังสีต่าง ๆ ของพระอาทิตย์มี ของพระจันทร์ พระจันทร์ทำให้น้ำขึ้นน้ำลงได้ พระจันทร์ทำ Effect ในเวลาเดือนหงายเต็มที่ได้ ให้คนโศกเศร้ามาก หรือยินดีมากในเวลาที่เดือนเต็มดวงฉันใดก็ดี รังสีพิสูจน์ว่าสามารถ Effect โลกได้ พระอาทิตย์

ก็สามารถให้ความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมนุษย์ได้ ดาวดวงอื่น ๆ ที่ยังมีชีวิตอยู่มีรังสีพระอาทิตย์อยู่ ๙ ดวงที่เรียกว่า Planets ทั้ง ๙ ดวงนี้มีทางเดินต่าง ๆ กัน ซึ่งเราเรียกว่า Constellation ตราบใดที่โลกยังหมุนอยู่ ดาวพวกนี้, รังสีพวกนี้ Element ธาตุต่าง ๆ พวกนี้, เดินวนเวียนกันไปตามทางของเขาแล้วก็เปลี่ยนทางบ้างบางเวลาเมื่อ Contact กันเข้ามันก็ Create Some Phenomena ดิฉันไม่รู้จะพูดภาษาไทยว่าอย่างไรเกิดเป็นสิ่งอัศจรรย์ขึ้น ซึ่งอันนี้ดอกกระมังที่ท่านเรียกว่า God และเราเรียกว่า Supernature ถ้าท่านเรียกว่า Supernature และดิฉันเรียกว่า God มันก็อันเดียวกันนั่นเอง ไม่เห็นมีเหตุจะต้องเถียงกันท่านนิ่งไม่พูดเลยค่ะ แล้วท่านก็ลากลับไป ดิฉันก็ไม่รู้ว่าไปถวายรายงานโป๊ปอย่างไรท่านจะแช่งดิฉันสักกี่มากน้อยก็ไม่รู้ อีกข้อหนึ่งก็ถามว่านิพพานอยู่ที่ไหน ดิฉันก็บอกว่านิพพานนี่ คิดไปตามกิเลสของคนบางคนเขาก็เชื่อว่ามีที่แห่งหนึ่งสุขสำราญ นอนขี้เกียจไม่ต้องทำอะไร แต่บางคนก็เชื่อว่า ที่แห่งใดก็ตามที่ไม่มีทุกข์มีแต่สุข และสันติในที่แห่งนั้นเราเรียกว่านิพพาน อาจจะอยู่ในโลกนี้ก็ได้ อยู่ในดาวดวงหนึ่งดวงใดก็ได้ เราก็ไม่รู้ว่าอยู่ที่ไหน ฉันใดก็ดีเหมือนกันกับที่ท่านตอบไม่ได้ว่า พระเจ้าอยู่ที่ไหน นิพพานของดิฉันก็เหมือนกันนั่นแหละ เป็นอันจบของเกมถาม ซึ่งทำให้เราพอที่จะตีปัญหาเรื่องธรรมะยาก ๆ หรือที่เราสงสัยกันอยู่ในปัจจุบันนี้ได้บ้าง ทีนี้เราย้อนมาถึงความเป็นอยู่ในเรื่องศาสนาทางบ้านเมืองของเราเองบ้างศาสนาเป็นความเชื่อ เป็นอาหารของจิตซึ่งกายต้องการอาหาร ต้องการบำรุงอย่างไร จิตต้องการอาหารต้องการบำรุงอย่างนั้นเหมือนกัน เท่าถึงกันหรือยิ่งกว่าเพราะเหตุใด เพราะของสองสิ่งนี้ถ้าคิดให้ดีแล้วสิ่งไหนบังคับสิ่งไหนกายเรานั่งอยู่ที่เก้าอี้นี่ ถ้าจิตไม่บอกว่าเม่อย ลุกละ อ้ายเนื้อหนังกระดูกนั้นทำอะไรไม่ได้เลย แปะอยู่นั่นเอง นี่เห็นได้ชัดแล้วว่าจิตมันเป็นผู้บังคับกายเพราะฉะนั้นท่านจึงเอาใจใส่กันในเรื่องจิตมากกว่าเรื่องกาย ซึ่งบัดนี้มันตรงกันข้าม เราลืมเรื่องจิต เห็นว่าเป็นเรื่องเหลวไหล แล้วก็มาบำรุงเรื่องกายกันจนกระทั่งมันเป็นพระเจ้า ซึ่งน่าเสียดายความสุขของเราเหลือกำลัง ดิฉันได้เล่าแล้วว่าพระเจ้ารามคำแหงเป็นผู้

รับพระพุทธศาสนามาเป็น State Riligion ตั้งแต่วันนั้นจนบัดนี้ ๗๐๐–๘๐๐ ปี แล้ว ทีนี้เราจะย่อลงมาให้มันสั้นหน่อย ก็เอาตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ นี่ พอท่านตั้งกรุงเทพ ฯ ได้แล้ว ท่านก็ทำสังคายนาเมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๑ แล้วก็มีพระราชดำรัสกับพระสงฆ์ว่าอย่างนี้ค่ะ ดิฉันลอกมาจากพงศาวดารว่า "ครั้งนี้ขออาราธนาพระผู้เป็นเจ้าทั้งปวง จงมีอุตสาหะในฝ่ายพระพุทธศาสนา ให้พระไตรปิฎกบริบูรณ์ขึ้นให้จงได้ ฝ่ายข้างอาณาจักรที่จะเป็นศาสนูปถัมภกนั้น เป็นพนักงานโยม โยมจะสู้เสียสละชีวิตบูชาพระรัตนตรัย สุดแต่จะให้พระปริยัติบริบูรณ์เป็นมูลที่จะตั้งพระพุทธศาสนาให้จงได้" นี้ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ มา ท่านก็ให้ชีวิตกับพระพุทธศาสนา และถ้าเราจะไป Study ดูทางพระราชกรณียกิจของพระเจ้าแผ่นดิน รัชกาลที่ ๑ รัชกาลที่ ๒ รัชกาลที่ ๓ ตื่นเช้าใส่บาตรร้อยองค์ ร้อยห้าสิบองค์ ฟังเทศน์วันละ ๒ กัณฑ์ ดิฉันอ่านแล้วนึกว่าไม่ไหว ไม่เป็นพระเจ้าแผ่นดินละ ง่วงนอนแย่ ทูลถามเสด็จพ่อท่านว่าทำไมอย่างนี้ละ ท่านว่าอ้าว อำนาจอยู่ที่ไหน ต้องมียากำกับไม่ให้มึนเมา ให้เห็นความจริง พระพุทธเจ้าทรงสอนอะไร ตัดให้สั้นลงเสียก็คือท่านสอนให้เราเห็นความจริงในชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายด้วยเหตุและผล ด้วยความจริงเท่านั้นเอง แล้วก็ให้ดับกิเลสของตัว แทนที่จะอยู่ในอำนาจกิเลส ให้เราเป็นผู้บังคับกิเลส ไม่ให้กิเลสมันบังคับเรา เท่านี้เองค่ะเรื่องสั้น ๆ แต่ตอนนี้ไอ้การที่จะทำมันยาก เพราะเรามันเผลอไม่มีอะไรหรอก ถ้าใครมาด่า ๓ หน เราจะนิ่งทนได้ทั้ง ๓ ครั้ง แต่พอครั้งที่ ๔ ก็เอาซะทีเถอะ มันก็กลับมาใหม่เรื่องมันเท่านั้นเอง ปัญหามันไม่ยากเลยเรื่องพระพุทธศาสนา แต่ดิฉันขอประทานว่า ถ้าผู้ใดมีเวลาว่าง หาหนังสือดี ๆ อ่านนะคะ แล้วจะเพลิดเพลินและให้ความสุขเราอย่างยิ่ง ไม่มีอะไรที่จะให้ความสุขยิ่งกว่าทางศาสนา แต่ต้องเข้าใจเท่านั้น เช่น Meditation อย่างเขาทำกัน แหมไปเฝ้าพระพุทธเจ้าไปเที่ยวสวรรค์ ไปไหน ไปไหน ฯลฯ แต่แท้ที่จริงเราอธิบายไม่ได้เหมือนกันว่ามันเป็นสุขอย่างไร เหมือนน้ำขุ่น ๆ อย่างนี้ เราจะวางให้ตะกอนมันนอนก้นด้วย มันจึงใส กินได้สบาย บอกไม่ถูกว่าสบายอย่างไร เวลาเช้าดิฉันทำบุญของดิฉันทุกวัน จุดธูปเทียน

บูชาพระไหว้พ่อแม่ แล้วก็หลับตานิ่ง นับลมหายใจเสียสักครึ่งชั่วโมง ใจเป็นสุขสบายดีเหลือเกิน เพราะไอ้ความสุขนี่ที่จริงเราไปยกให้คนอื่นเขาทำไมคะ มันอยู่ที่เรา เราหาของเราเองได้ไม่ต้องขอคนอื่น สบายกว่าเยอะ ของทุกสิ่งถ้าเราไม่รับมันก็ไม่เป็นของเรา ถ้าเรารับมันเมื่อใดเราก็ไปเป็นขี้ข้ามันเท่านั้น คราวนี้ต่อมาพระสงฆ์เอง พระเจ้าแผ่นดินเอง ก็ติดต่อกับพระสงฆ์อยู่เสมอ ที่เรียกว่า พระราชปุจฉา มีอะไรให้สงสัยก็ตรัสถามเสมอ คราวนี้พระทั้งหลายแหล่ท่านก็ต้องระวังตัว ที่จะต้องมีความรู้ไว้ตอบให้จงได้ เพราะท่านอยู่กับผู้ปกครองอยู่เสมอ ต่อมาเป็นฝรั่งมากขึ้น ๆ โรงเรียนก็ออกจากวัดห่างไป พระก็เลยสบายหนักขึ้น ไม่มีอะไรทำก็ลืมเลย ทุกวันนี้ลืมหน้าที่เลยว่าจะต้องทำอะไร แต่พระนี่มีอำนาจอย่างสูงสุดจะช่วยบ้านช่วยเมืองได้เป็นอันมาก ถ้าท่านจะทำหน้าที่ของท่าน แต่ท่านจะต้องทำทางอ้อม ยกตัวอย่างมีคนไปบอกว่าท่านเจ้าคะ สอนให้คนรักชาติบ้างซิ แหมพระบางองค์ก็เอาทีเดียวรักชาติยังงั้น ๆ เจ้าฝรั่งมาถึงก็บอกว่าไหนท่านบอกว่าพระพุทธศาสนาไม่เกี่ยวกับการเมือง นี่ไหงพระพูดการเมืองจ้อไปหมด ถ้าเกี่ยวกับการเมืองแล้ว มันก็ต้องเป็นบางหมู่บางคณะ แต่ศาสนาท่านมุ่งหมายสำหรับมนุษย์ ไม่ได้มุ่งหมายสำหรับบางหมู่บางคณะ จึงเกี่ยวกับการเมืองไม่ได้ แต่มนุษย์ก็ต้องรักชาติของตัวทุกคนแหละ วิธีที่จะติดต่อทำงานของพระนี่จึงต้อง Indirect ทำทางอ้อม ยกตัวอย่างเช่น สอนธรรมะทางกตัญญู กตัญญูต่อพื้นดินที่ได้ให้ โอชะ ให้อาหาร กตัญญูต่อผู้ที่ให้ความสุข ตั้งแต่พ่อแม่เลี้ยงดูมาจนยังงั้น ๆ แล้วก็เรื่อย ๆ ไป ไอ้ความรักชาติมันเกิดขึ้นด้วยความกตัญญู นี่เป็นหน้าที่ของพระ แต่ดิฉันเป็นผู้หญิงจะไปนั่งสอนสังฆราชมันก็น่าเกลียดเหลือเกิน หน้าที่อันนี้แต่ก่อนนี้เสนาบดีธรรมการ เป็นหน้าที่ที่จะต่อโลกกับพระให้เข้ากัน แล้วพระก็ทำของท่านไป ท่านช่วยได้ทั้งการศึกษา ท่านช่วยได้ทั้งความรู้ ทั้งทางศาล บางคนไม่ต้องไปถึงศาล บางคนนี้มาหาหน่อยนะ คนนั้นมาหาหน่อยนะ ไงสบายดีรึ แล้วคนนั้นก็ฟ้องนั่น ฟ้องนี่ พระท่านก็ขอบิณฑบาตรได้ว่าฉันจะว่าเขาให้ ฉันจะขอเขาให้ บางทีเรื่องบางเรื่องก็ไม่ต้องถึงศาล พระช่วยได้เป็นอัน

มากทีเดียว แต่ทีนี้พระขาดความรู้ในเรื่องโลก เพราะขาดการติดต่อกับผู้ปกครองกับโลกเสียนาน ข้าง Asia Foundation เข้ามาถึงก็เอาทีเดียว แหมพระนี่มีอำนาจมาก ผ้าเหลืองสำหรับตาสีตาสานี่สำคัญ แกบูชาพระ พระว่าอะไรก็เป็นไอ้นั่น ต้องให้ความรู้พระ แหมเอาเงินทับถมเข้าไป จะให้พระไปเมืองนอก จะให้พระไปเรียนอ้ายนั่น เรียนไอ้นี่ เดี๋ยวนี้เรียนโลกทั้งนั้น แล้วผลเป็นยังไงคะเดี๋ยวนี้ สึกเป็นแถว ดิฉันส่งไป ๔ องค์กลับมาสึกแล้ว ๒ องค์ มันยังงี้ค่ะ ที่ดิฉันไปคานาดานั้นคือ เขาทำงานฉลอง ๑๐๐ ปี ก็มีจีนคนหนึ่งเป็นเศรษฐีและเป็นคนที่เขียนโคลงกลอน Well Known Poet แกเห็นการณ์ไกลว่าเมืองจีนนี่อยู่ไม่ได้แล้ว แกก็ออกจากเมืองจีนมาก่อนที่คอมมูนิสต์จะเข้าปกครอง ๒ ปี มาอยู่ที่ฮ่องกง แล้วแกก็เห็นอีกว่า ฮ่องกงก็ท่าไม่ไหว ไปหาที่อยู่ที่อื่นเถอะแกก็ร่อนเร่ไปถึง คานาดา ก็ชอบ แล้วที่ คานาดา น่ะ มีพื้นที่ใหญ่เป็นที่ ๓ ในโลก ๑ รุสเซีย ๒ จีน ๓ คานาดา แต่มีราษฎร ๑๙ ล้านเท่านั้น เวลานี้เขาก็เต็มใจที่จะให้คนเข้าไปทำมาหากิน ไม่ว่าชาติไหน แต่ต้องทำงานนะ ดิฉันอยากมาบอกคนไทยเหมือนกันค่ะ คนไหนไม่ชอบเมืองไทยก็เชิญซิ ไปอยู่ที่นั่นก็ได้ แต่หนาวพิลึกเวลาหิมะตกแหมหนาวจะตาย ทีนี้จีนคนนี้แกก็ไปอยู่ที่นั่น ๑๗ ปี ๕ ปี ก็โอนชาติเป็นคานาเดียน แกก็เป็น Chinese Canadian แกก็เอาปัญญาของตะวันออกนี่ไปซื้อที่ดินแยะเชียว ขายที่ได้แกก็สร้าง Flat เดี๋ยวนี้แกเป็นเจ้าของ Flat หลายถนน พอถึง ๑๐๐ ปีนี่แกก็ทำหนังสือเสนอรัฐบาลบอกว่า ในฐานะที่แกมาตั้งเนื้อตั้งตัวเป็น ชาวคานาดา คนหนึ่งนี้ ขออนุญาตทำสถานที่ขึ้นเพื่อจะตั้งวัฒนธรรมตะวันออก เพื่อให้รู้จักกันกับตะวันตก และจะถือทาง พ.ส.ล. พุทธสมาคมโลกนี่เป็นหลัก ก็แต่งคนมาพิมพ์หนังสือมาถูกต้องตามกฎหมายให้มาเสนอที่ประชุมที่เชียงใหม่ว่าขอยกที่ดินที่ตำบล Campden เมือง Toronto ให้เป็นที่เผยแพร่พุทธธรรม เป็นเนื้อที่ ๒๐ เอเคอร์ คิดเป็นไร่ก็ประมาณ ๕๐ ไร่เศษ ทีนี้ที่ประชุมที่เชียงใหม่ก็ตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง ๕ เมืองด้วยกันมี Mr. Miyabara Japanese-American อยู่ที่ Hawaii เป็น Chairman ให้พิจารณาที่ดินนี้ว่าสมควรจะรับไหม และ

รับแล้วจะทำอะไรได้บ้าง ทีนี้เมื่อเดือนกันยายนนี้ พวกเหล่านี้เขาเป็น Executive Committee ของเรา เราก็เข้ามาประชุมที่กรุงเทพฯ นี่ ๕ เมืองด้วยกัน เขาก็บอกว่าเราจะต้อง Prepare เรื่องติดค้างมาจากประชุมเชียงใหม่ไปเสนอที่ประชุมปีหน้า เราจะต้องตอบที่เขาให้ทำอะไรไว้นี่ทุกข้อเลย คราวนี้มาติดข้อนี้ว่า จะตัดสินอย่างไร ทำอย่างไร จะพิจารณาอย่างไรในเมื่อไม่รู้รายละเอียด (๑) สถานที่ดีหรือไม่ดี มีจริงหรือไม่มีจริง แล้วต้องเสียภาษีไหม (๒) What Kind of Gift ให้อย่างไหน ให้อนุญาตไปปลูก หรือให้โอนโฉนด เขาก็บอกว่า ถ้าดิฉันไปได้เองก็จะดีมากเพื่อจะได้ Detail รายละเอียดทั้งหมดเลย แล้วก็อาจจะขอพบคนโน้นคนนี้ได้ ถ้าเผื่อให้ตัวเล็ก ๆ ไปเขาก็ไม่พบ ดิฉันก็รู้สึกว่าต้องไปก็ไป ดิฉันปรึกษาคุณสัญญา ธรรมศักดิ์ หมอความไปว่าจะต้องทำอะไรอย่างไร เพราะมันต้องเกี่ยวกับกฎหมายมาก ดิฉันก็ไม่รู้กฎหมายว่าอย่างไร คุณสัญญาก็บอกว่า ต้องไปพยายามให้รู้ความสำคัญให้ได้ว่า เขาให้ชนิดไหน ให้อนุญาตไปปลูก หรือให้โอนโฉนด ข้อแรก ข้อสองจะต้องตั้งกรรมการขึ้นให้ถูกต้องตามกฎหมาย แล้วก็จะทำได้อย่างไรบ้าง ดิฉันก็นอนคิดไปตลอดทางว่าจะพูดอย่างไรไม่ให้เขาโกรธ ถ้าจะให้กรรมการเขียนหนังสือไปถาม มันก็เป็นว่าไม่เชื่อเขา ไปชำระเขา จิตใจเขาก็เสียหมด เราจะไปพูดอย่างไรดีหนอ ไปถึงแล้วที่ไหนได้, เขารู้เท่าเราเหมือนกันด้วย, เขาตั้งต้นประชุมให้เสร็จ มีหมอความ มี Engineer เสร็จ Engineer อธิบายวิธีก่อสร้างของเขาน่าชมเหลือเกิน ทำไมบ้านเราไม่ทำบ้าง ๑ ทีเดียวท่อน้ำร้อน ท่อน้ำเย็น ท่อน้ำใช้แล้ว ไฟฟ้า แล้วเขาเชิญเทศบาลตำบลนั้น มากินข้าวกับดิฉัน ให้ดิฉันอธิบายว่าจะทำอะไรทางเรื่องพระพุทธศาสนา พวกนี้ก็ตื่นเต้น เพิ่งรู้จักพุทธศาสนา เอดีจริงดีจริงกันทั้งนั้น เรื่องหนึ่งที่ที่ได้มาก็งดงามมาก ๑๔ ไมล์ ถ้าอากาศดีมองเห็นน้ำตก Nigara ที่นามี Creek มีน้ำ มีเรือนอยู่แล้วหลังหนึ่ง เป็นเรือนของเขาเอง ห้องนอน ๕ ห้องครัวก็มี เดินไปซื้ออาหารได้ ใกล้ ๆ ตลาดมีเสร็จสารพัด ทีนี้มันก็ติดอยู่ตรงสตางค์ที่จะสร้าง พอนั่งโต๊ะเสร็จแล้วเขารู้เหมือนกันนะคะว่าเราอยากจะไปรู้เรื่องนี้ เขาก็บอกว่าเขาอยากจะพบเหมือนกัน อยากจะถามว่าจะให้ Advise เขา ให้เขาทำอย่างไร เขาก็บอกว่าเราตั้ง

ใจมาจะแนะนำให้เป็นสมาชิกเราเสียก่อนแล้วจะได้พูดกันสะดวก ถ้าไม่เช่นนั้นถ้าไม่เป็นสมาชิกของ พ.ส.ล. แล้ว ก็เป็น Outsider ไม่มีสิทธิ์ที่จะพูดนั่นพูดนี่กันที่ประชุมใหญ่ เขาก็บอกว่าเขาเต็มใจที่เขาจะเป็น ดิฉันก็เล่าให้ฟังถึงที่ประชุมที่เชียงใหม่จนกระทั่งเข้าใจเกิดศรัทธาแล้ว ดิฉันก็บอกว่าหน้าที่ของเราจะต้องรายงานตอบเขาที่เขาสั่งไว้ให้ทำ ที่ประชุมเดือนตุลาคมปีหน้านี้ เพราะฉะนั้นท่านจะให้ความแจ่มกระจ่างกับเราได้ไหม จะได้ตอบเขาถูก เมื่อเขาซักเราเพราะที่ประชุมของเรามีหลายสี รุสเซียก็มา สีแดงก็มี สีขาวก็มี ฉะนั้นเขาจะลุกขึ้นแกล้งถามเราอย่างไรก็ได้ เขาบอกว่าเขาตั้งใจที่จะเสนอที่ประชุมใหญ่ให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นดูแลสถานที่นี้ทั้งหมดเลยที่เขาให้นี่ แล้วเมื่อตั้งกรรมการเสร็จแล้วเขาจะโอนโฉนดให้กับกรรมการในนามของ พ.ส.ล. แล้วต่อไปที่แห่งนี้ เมืองไหนที่เป็นพุทธจะไปสร้างที่ของตัวได้ทั้งนั้น เขาจะหาคนทำ Material ต่าง ๆ ให้ส่งคนที่คุมงานกับแปลนไปเท่านั้น เราจะไปอยู่เดี๋ยวนี้ จะไปตั้งต้นสอนพุทธศาสนาขึ้นก็ได้ที่บ้านเขา เขายอมเหมือนกัน ทีนี้ติดที่เรื่องเงินเราก็บอกว่าจะตีราคาได้ไหมว่าจะเป็นเงินสักเท่าไหร่ เขาก็บอกว่าตีราคาไม่ได้ดอกแล้วแต่แปลนใหญ่หรือเล็ก ถ้ามีแปลนแล้วจึงจะรู้ว่าราคาเท่าไหร่ ส่วนเรื่องภาษีนั้นไม่ต้องเสีย เรามาคิดกันดูแล้ว ไอ้เงินนี่ถ้าเรา Convert หรือเราพูดให้เกิดศรัทธาได้ ได้เศรษฐีสัก ๑๐ คนเท่านั้นก็ทำได้สบายไม่ยาก ลงท้ายที่สุดมันติดที่ไหน ติดตอนที่จะหาคนไปสอนให้เกิดศรัทธา อันนี้เราจะทำอย่างไร ดิฉันขอประทานให้ช่วยคิดค้นด้วย เจ้าประคุ้น หมดปัญญาไม่รู้จะทำอย่างไร พยายามที่จะสอนที่จะพูดเขาก็ไม่เห็น เขาเห็นเป็นว่าดิฉันนี่เกียจกัน ยกตัวอย่างดังนี้ มี Tourist อเมริกันไปเที่ยว ดิฉันมีหน้าที่สอน Guide ดิฉันก็ไปสอน Guide พวก Guide ก็สนุกเรียกดิฉันอาจารย์ ทีนี้วันหนึ่งเด็กพวกนี้มาพาแหม่มไปเที่ยว เที่ยว ๆ ไปก็หมดที่เที่ยว ดิฉันก็บอกว่านี่แน่ะ จะสอนอะไรให้ พาไปดูวัดของแห้งที่ตายแล้วมามากแล้ว จะให้เขาศรัทธาละก็พาไปดู Living Buddhism บ้างซิ เย็น ๆ บ่ายสัก ๕ โมง เวลาพระลงทำวัตร พาไปดูที่วัดเบญจะ ฯ อย่าเข้าไปในโบสถ์นะ อยู่ข้างนอกมองเข้าไปก็เห็นพระ

พุทธรูปองค์ใหญ่ แสงไฟสว่าง พระนั่งเป็นแถวสวดพร้อมกัน สบาย ชื่นใจดีพิลึก แล้วถ้าจะฟังเสียงทางธรรมยุติก็ให้ไปที่วัดบวรนิเวศน์ แอบดูทางหน้าต่างได้ อย่าเข้าไปรบกวนพระ ฝรั่งจะรู้สึกมากขึ้น แกพาไปนะ พวกนำเที่ยวก็พาไป ไปยืนดูข้างนอก แหมยายแหม่มก็จับอกจับใจมาก สบายเหลือเกิน Peaceful ไม่มีอะไรเหมือนเลยในโลกนี้ งามอะไรอย่างนี้ ชื่นใจอะไรอย่างนี้ นี่แหละนิพพาน นี่แหละสวรรค์ แหม่มแกก็พูดของแกเรื่อย ทีนี้แก Excite มาก ๆ เข้าเวลาพระจบแล้ว พระก็ออกมา ยายแหม่มกระโดดเข้ากอดพระ พระเองหน้าซีด ไม่รู้จะทำอย่างไร พวกลูกศิษย์ดิฉันก็ตกใจบอกว่าไปถึงพระไม่ได้ ไปถูกพระไม่ได้ ยายแหม่มก็น้อยใจว่า ผู้หญิงเป็น Sinner รึ จึงไปถูกพระไม่ได้ ดิฉันก็เรียกมาสอนใหม่ว่า นี่ไปบอกแกเสียใหม่ว่าเราไม่ได้เสียใจเลยว่าผู้หญิงเป็น Sinner ที่เราไม่ไปใกล้พระแค่แขนเอื้อมนี้เพราะเหตุว่า เราถือว่าเราช่วยทำบุญ ช่วยรักษาพระบริสุทธิ์คุณถวายสงฆ์ พระพุทธเจ้าสอนว่าเหตุแห่งความทุกข์น่ะ มันมีอยู่ ๔ ข้อ โลภะ โทสะ โมหะ ราคะ ๔ อันนี้เป็นต้นเหตุที่ทำให้เราลืมตัว เพราะฉะนั้น เราจึงระวังของเหล่านั้นเท่านั้นเองไม่ได้เป็น Sinner คราวนี้ลูกศิษย์ดิฉันก็ไปบอกกับผู้หญิงฝรั่ง ยายแหม่มนั้นบอกว่า อือ ไม่จริงหรอก เพราะพระของท่านที่วอชิงตันยังเคยลูบหลังฉันเลย เดี๋ยวนี้ดิฉันเลยต้องดูหน้าไว้ให้แข็งเชียว เวลานี้กำลังสร้างกำลังสอนธรรมทูต ดิฉันว่าทดลองในบ้านเราก่อนไม่ดีหรือ อย่าเพิ่งออกไปเล่นตลกให้เขาดูเลย ดิฉันเหนื่อยเต็มทีแล้ว แต่พวกนี้เขาหาว่าดิฉันกันท่าเขา พระท่านไปเข้าใจว่าไม่รู้จัก Material วัตถุของโลก แท้ที่จริงท่านไม่รู้จักน้ำใจคนในเวลาปัจจุบันนี้ต่างหาก ท่านต้องเป็นพ่อแม่ พุทธะ ธรรมะ สังฆะ ต้องอยู่บนหัวคน ต้องทำอะไรที่คนไหว้ได้ ต้องคอยดูทุกข์สุขของประชาชน ช่วยเขาในทางที่ถูก ทำไมไม่ทำอย่างนั้น ทำอย่างไรคะเราจึงจะให้คนทุกคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง อันนี้ดิฉันเห็นสำคัญเหลือเกิน เราไม่ใช่คนโง่ไม่ใช่คนเขลาเลย ฉลาดทุกคน ใครก็ชมทั้งโลกว่าคนไทยนี่มีความสามารถมาก แต่ดิฉันไม่ใช่ Ambition นะคะ คือคิดว่าเมืองไทยนี่เป็นเมืองเล็ก แต่มีของดี ๆ

หลายอย่างที่ฝรั่งไม่มี เราจะไปสร้างเรือรบ สร้างเรือบินแข่งกับเขา ไม่มีหวัง ถ้าเราเดินทางนี้ เอาบุญคุณในทางเอาโลกกลับมาเป็นมนุษย์ให้เป็นสุขได้ โลกทั้งหลายก็จะต้องตื่นเต้นกับเราเป็นอันมาก ที่นี้หาผู้ช่วยไม่ได้ ไม่รู้จะพูดอย่างไรให้เข้าใจกันได้ ขอมารวมกันปรึกษากันว่าที่เราถูกถามนั้นมีอะไรบ้าง แล้วเราจะตอบว่ายังไง มาช่วยกันแก้ไข แต่อย่าไปแก้ที่พระ พระต้องเอาไว้บนหัวให้สูง เราให้ท่านรู้แต่ถ้าท่านจะทำอย่างเราท่านก็เสื่อม เดี๋ยวนี้อยากจะมาเป็นพระบาดหลวงตีสนิทกับคน มันก็เสื่อมทำอย่างนั้นไม่ได้ ไม่รู้จะพูดอย่างไรให้ท่านเข้าใจ แล้วท่านเกลียดดิฉันเยอะเชียวค่ะ พระหากินเกลียดดิฉันทุกคนเลย มีคนมาบอกดิฉันหลายคนว่าท่านระวังเถอะพระท่านจะคว่ำบาตร น้องสาวดิฉันก็บอกว่า บาตรของพระนี่จะคว่ำหรือจะหงายก็ช่างประไร ไม่ใช่ของฉัน ดิฉันไม่รู้ไม่ชี้ด้วย ใครเป็นพระก็จะไหว้จะวางไว้บนหัว ถ้าไม่ใช่พระก็ไม่กลัวและไม่บาป จะทำอย่างไรคะ มันติดตรงนี้, ดิฉันนึกว่า เราจะทำจะพูดไปถ้าไม่เข้าใจก็จะว่าดิฉันไม่ชอบเป็นบุคคล สาบานได้ ไม่มีเลย ไม่มีเกลียด ไม่มีรักใคร พูดเพื่อส่วนรวมอยากให้ดีเท่านั้น ถ้ามีสถานที่กลาง แต่ก่อนนี้อยู่กับเจ้าพระยาพระเสด็จ อยู่กับเจ้าพระยาวิชิตวงษ์วุฒิไกร ฯ เป็นเสนาบดี ท่านดูแลสงฆ์ด้วย เจ้าคุณวิชิตวงษ์ วุฒิไกร ฯ นั้นน่ะ แอบหยิกสงฆ์เอาด้วย เพราะว่าเวลาเข้างานเข้าการไปทำอะไรผิด พระพุทธเจ้าหลวงท่านไม่กริ้วพระ ท่านกริ้วเสนาบดี ต้องระวังกันทุกคนหมด เดี๋ยวนี้ไม่มีใครระวังใคร ต่างคนก็ต่างไปตามเรื่องไม่รู้กันเลย ไม่ติดต่อกันเลย ถ้ามีใครตั้งกรรมการขึ้นสักกองหนึ่งที่จะต่อโลกกับธรรมให้เข้าใจกันได้แล้ว ให้พระช่วยบ้านช่วยเมืองในทางที่ถูก ก็จะเป็นประโยชน์ไม่ใช่น้อย จะสิ้นเปลืองก็น้อยกว่าทุกวันนี้เยอะแยะ แต่ดิฉันอยู่ในฐานะที่เป็นผู้หญิง ดิฉันไม่ชอบทำตัวอย่างที่ไม่ดี แต่เดี๋ยวนี้ก็ถึงพูดโทรศัพท์ก็ได้ วันหนึ่งมีเด็กมาบอกว่าท่านหญิงคะใครร้องเรียกให้ไปพูดโทรศัพท์ ท่านบอกว่าท่านเป็นพระค่ะ ดิฉันก็บอกว่าให้ไปตามเด็กผู้ชายมาให้ไปรับโทรศัพท์ที แล้วก็ไปเรียนท่านไปว่าท่านหญิงบอกว่ากลัวตกนรกเพราะพระวินัยว่าพูดสองต่อสองไม่ได้ ตั้งแต่นั้นเข็ดไม่ต่อมาอีกเลย ที่ดีก็มีนะคะ มีฝรั่ง

คนหนึ่งเขาถามดิฉันแหมอยากอาย แต่เดี๋ยวนี้เราเลิกอายเสียแล้ว เขาถามว่า Princess ท่านนึกว่าพระของท่านดีทุกองค์หรือ ดิฉันก็ว่าอ๋อเป็นธรรมดา พระของแกก็ไม่ดีทุกองค์ เป็นธรรมดาโลก คนเกินสิบขึ้นไปแล้วต้องมีบกพร่องบ้าง ถ้าคนดีไปหมดทุกคนแล้ว เราจะมานี่ทำไมล่ะก็ไปนิพพานหมดแล้วซี ที่มานี่มาใช้เวรเขานะ ยังไม่หมดเวรจึงต้องมา แต่เรายังมีพระดี ๆ ของเรายังมี เป็นแต่มีน้อยกว่าเท่านั้น พระสมัยใหม่นี่แหละค่ะ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ นี่แหละดิฉันไปถามว่าท่านเจ้าคะเรียนทำไมคะเรื่องโลกถามเลขาฯ เองน่ะ ท่านตอบว่าก็เรียนสำหรับสึกไปจะได้เป็นราษฎรดี ตอบอย่างนี้ ดิฉันก็บอกว่าเอ๋อ นั่นมันเป็นหน้าที่ของกระทรวงศึกษาเขาไม่ใช่เรอะ คำว่าราษฎรดีนี่ ทำไมท่านไม่ทำทางพุทธศาสนา หน้าที่ของท่านเรื่องพุทธศาสนา ทำไมท่านไม่ทำ ดิฉันว่าถ้าเราจะมุ่งหมายให้เชิดชูเรื่องนี้นะคะ จะต้องมีคนที่มี Qualification ในเรื่องนี้ คือรู้ศาสนาพอที่จะปรับปรุงให้เป็นประโยชน์กับโลกปัจจุบันได้ แล้วก็ตั้งอยู่ในสถานกลาง แต่ที่เรามุ่งหมายจะหวังเอาท่านพวกนี้ หรือกรมการศาสนานี้ไม่พอ ความรู้ไม่พอสำหรับโลกปัจจุบันก็ได้แต่เป็นตาเถรอยู่อย่างนี้ แต่งตำราได้ แต่ที่จะมาสู้กับโลกนี่มันไม่สำเร็จจะไปกันใหญ่ ดิฉันกลัวว่า คอมมิวนิสต์จะเข้าทางหลังได้สบาย อันตรายอยู่ตรงนี้ ที่เมืองสกลนคร เขาสอนว่า พระพุทธศาสนากับคอมมิวนิสต์เหมือนกัน แหม, เขาสอนฉลาด ๆ นี่มันทำให้ตาสีตาสาขนลูกปืนให้สบาย ไม่บาป เพราะเหมือนกัน แหม, ดิฉันตาเหลือกไม่รู้จะพูดกับใคร ก็ไปขอรถคุณพ่วง สุวรรณรัตน์ ออกไปเที่ยวสมาคมพุทธ ไปเที่ยวเลคเช่อร์ตามเมืองต่าง ๆ ดิฉันก็ไปที่สกลนคร แหมมีครูหนุ่มป๋อเชียว เดินมาถามคนพึ่งตั้งพันแน่ะ ฉลาด ๆ แหมถ้าเราฉลาดเท่าคอมมิวนิสต์ก็จะดี เขาถามว่า ท่านครับตำนานแถวนี้เขาว่าพระพุทธเจ้าเสด็จมาที่นี่เมื่อ พ.ศ. นั้น พ.ศ. นั้น เราจะเชื่อได้ไหมถ้าดิฉันตอบว่าเชื่อไม่ได้นะคะ ทั้งหมดนั่น หนังสือนั่น ตายหมดเลย คนก็ตั้งต้นไม่เชื่อละ ดิฉันจึงถามว่าเดี๋ยวก่อนคุณ หนังสือที่คุณถามน่ะคุณอ่านคำนำหรือเปล่า เพราะว่าหนังสือก็อยู่ในกฎอนิจจังเหมือนกันนะ อย่าพูดแต่ว่าภาษาเมื่อ ๑๐๐ ปีเลย หนังสือ

เล่มนั้นก็เขียนมาไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ ปีใช่ไหม ภาษา ๑๐๐ ปีกับภาษาเดี๋ยวนี้น่ะมันเหมือนกันหรือเปล่า อย่าไปพูดถึงภาษาเลย ปัจจุบันนี่ วานซืนนี้ฉันนั่งอยู่ที่บ้านดิฉัน เด็กของดิฉันมันวิ่งเข้ามาหาดิฉันบอกว่า ท่านคะ เกิดอะไรไม่รู้ที่หน้าบ้าน โปลิศจมไปเลยเชียว ดิฉันก็นึกว่าน้ำท่วม ดิฉันก็บอกว่าไปไปโทรศัพท์เร็วซิบอกประปาเขาท่อรั่วกระมัง เด็กบอกว่าไม่ใช่ค่ะ ไม่ใช่ค่ะ เยอะ จมแปลว่าเยอะ ใครจะไปรู้ จนเดี๋ยวนี้ภาษามันก็ยังเจ็บ มันเจ็บหนักไม่ใช่เล่นทีเดียว เพราะฉะนั้น คุณจะไปพูดยืนยันยังงั้นยังไงได้ เพราะว่าเวลานั้นน่ะ เขาอาจจะมุ่งหมายว่าพระพุทธศาสนามาถึงนี่เมื่อ พ.ศ. นั้น แต่เขาไม่พูดว่าพระพุทธศาสนามา เพราะไม่มีทางที่จะเดินได้ เขาจึงได้พูดว่าพระพุทธเจ้าเสด็จมา เขามุ่งหมายอย่างนั้น เพราะฉะนั้นคุณจะอ่านหนังสือเก่า ๆ แก่ ๆ ก็ต้องอ่านคำนำเสียก่อน จะได้รู้ว่าหนังสือนี่มันมาจากไหน คำของหนังสือนั่นน่ะเชื่อได้ไหม มิฉะนั้นท่านจะมีกาลามสูตรทำไม

พวกฝรั่งพอใจในพระสูตรกลามสูตรกับสิงคาโลวาทสูตรเป็นอันมาก ในศาสนาไหนเลยพระพุทธเจ้าประธานเสรีภาพ กับมนุษย์อย่างสูงสุด ที่บอกไม่ให้เชื่ออะไรเลยสักอย่าง แม้พระองค์ท่านเองสอนก็ไม่ให้เชื่อ ฟังอะไรแล้วให้กลับเอาไปบ้าน Solve Problem นั้นด้วยตัวเองแล้วจึงให้เชื่อ ฝรั่งรักเหลือเกินอันนี้ประเทศฟินแลนด์มีชาวพุทธพนมมือหลับตาสวดมนต์อย่างจริงจัง เขาเรียกพระพุทธเจ้าว่า The Bless One The Beloved One ดิฉันรู้สึกว่าออกไปจากเมืองไทยแล้ว พระพุทธศาสนาดูออกจะรุนแรงกว่าที่นี่เยอะ ที่นี่ยังใช้พระพุทธเจ้ากันเพลิน มีคน ๒ จำพวกเวลานี้ ใช้พระ-พุทธเจ้าพวกหนึ่ง กับรับใช้พระพุทธเจ้าพวกหนึ่ง ไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร ดิฉันก็เลยบอกว่าไม่เอาละ ไม่ถกเถียงด้วยละ เช่นเรื่องวัดที่ลอนดอน คุณปิ่น รัฐมนตรีเจอะดิฉันเข้าก็ถาม อยากจะทูลปรึกษาเรื่องวัดที่ลอนดอนว่า ทรงเห็นอย่างไร ดิฉันก็บอกว่า ดิฉันเป็นลูกคนจน เงินตั้งล้าน ๆ นี่จะทำอะไรมันต้องทดรองก่อน ใจดิฉันนะเราก็มีทูตวัฒนธรรมใช่ไหม ทำไมไม่ให้ทูตวัฒนธรรมเอาสถานทูตสักห้องหนึ่ง งานวิสาขะปีละ

หนก็ได้ หรือจะมาฆะก็ได้ หาเหตุบูชาพระเข้าแล้วเล็กเชอร์เรื่องพระพุทธศาสนา เรียกเด็กไทยมาฟั่ง แล้วสอนเด็กไทยให้ไปเอาเพื่อนฝรั่งของแกมาฟั่งด้วย แล้วมันก็ค่อย ๆ โตขึ้น ถ้ามัน Success ห้องสถานทูตมันแคบไปแล้ว ก็ไปเช่าที่เขาใหม่ ถ้าที่นั้นมันคับแคบเราจึงคิดสร้างวัด ทำอย่างนั้นไม่ดีหรือ การที่เอาเงินตั้งล้าน ๆ ไปลงในที่คนอื่นเขานี่ มันไม่มีอะไรปุปบั้บขึ้น มันเป็นของคนอื่นเขาหมด พูดเช่นนี้แหละค่ะ ดิฉันก็ไม่รู้ว่าฉันพูดผิด แหมบัตรสนเท่ห์เป็นแถวว่าใคร ๆ เขาก็เห็นดีทั้งนั้น เรื่องสร้างวัดลอนดอนนี่ มีท่านผู้หญิงพูน ๆ คนเดียวไม่เห็นดี อีกหน่อยเถอะ ระวังเถอะพระจะคว่ำบาตร ดิฉันบอกว่าตามใจเถอะ ฉันไม่ทะเลาะกับใครหรอก ต่างคนต่างทำก็แล้วกัน ให้ผลงานมันพิสูจน์ก็แล้วกัน ว่าใครถูกใครผิด เราจะตัดสินตามใจชอบไม่ชอบนี่มันไม่ถูกดอก มันต้องตัดสินด้วยผลงานน่ะ เขาสอนพวกฝรั่งมังค่ากันเยอะแยะ แต่ว่าแรก ๆ ฝรั่งเต็ม ๔๐–๕๐ คน แล้วก็ค่อย ๆ หายไปทีละ ๒ คน ๓ คน จวนจะหมดล้มไปเอง ทีนี้เขาก็มาหาดิฉัน ๆ ถามว่าทำไมล้มเสียล่ะ ถามว่าฝรั่งทำไมจึงไม่ไป ก็รู้แล้วนี่คะ คือสอนให้รู้ไม่ได้สอนให้เข้าใจ สิ่งที่ฝรั่งต้องการคือความเข้าใจ ทำไมจึงทำอย่างนั้น ทำไมจึงทำอย่างนี้ ทำไมจึงเป็นอย่างนั้น ไม่มีใครอธิบายได้เขาก็หัวเราะ ดิฉันบอกว่าอย่าหัวเราะเลย เหมือนกันทุกศาสนาละโดยมากก็คือรู้ด้วย Tradition ไหว้ ไหว้ ไหว้ แล้วไม่รู้ว่าไหว้ทำไม เราจะต้องเปลี่ยนวิธีสอนแต่ไม่ใช่พระ พระควรจะรักษา Sacredness ไว้ ตำรับตำราท่านควรจะค้นในพระไตรปิฎกเอามายืนยัน แต่เราพวกพุทธสมาคมนี่ต้องทำงานเต็มที่ ต้องให้ความเข้าใจเปรียบเทียบให้จงได้ เพราะฉะนั้น เด็กทั้งหลายแกจึงได้มาเอาที่ดิฉันตลอดเวลา ดิฉันก็เหนื่อยเหมือนจะตายไป แต่ว่ามันดีใจที่ว่ามันเป็นผลดีเท่านั้น ไปต่างประเทศคราวไร กลางคืนไม่ได้ไปไหนหรอกค่ะ หนังก็ไม่ได้ดู ละครก็ไม่ได้ดู คลานเข้าเตียงค่ะ มันหมดแรง กินยานอนหลับด้วยส่งไป งั้นก็สู้ไม่ไหว ดิฉันทำมา ๕ เมืองคราวนี้นะคะ ขึ้นต้นก็ Manila มีพุทธครึ่งล้าน เศรษฐีมีมากเขาทำแข็งแรง

แต่ว่าเป็นมหายานอยู่แล้วก็ไปเกาหลี แหมผ่านญี่ปุ่นไปเจอะ เขากำลังตีกับคอมมูนิสต์ แหมใจเต้นตุบ ๆ จะไปสนามบิน เผอิญวันเดียวกับที่นายกรัฐมนตรีจะไปเยี่ยมเวียดนามใต้ ไอ้พวกแดงก็ถือธงหราเชียวจะไปห้ามไม่ให้มาเวียดนามใต้ พอรถเราถึงสะพานตรงนั้น เห็นวิ่งถือธงน้ำเงิน ธงแดงวิ่งเป็นแถวเชียว น้องสาวดิฉันบอกว่า เอนั่นเขาซ้อมอะไรนะ ดิฉันบอกว่าหนังมั้ง เล่นหนังมั้ง เดี๋ยวเดียวมองไปอีกที แหมโปลิศเขาวิเศษดี มันตีคาราเต้ค่ะ บั๊บเดียวเท่านั้นล่ะค่ะ ทรุดนั่งลงบังคมเป็นแถว เขาตีเก่งอยากให้โปลิศที่นี่ไปหัดคาราเต้บ้าง นั่งเป็นแถวพนมมือ เมื่อนั่งลงบังคมก็เอากุญแจมือใส่บั๊บ ๆ ผลักเข้าตู้ไปหมดเลย แหมสักสี่ห้าร้อย แต่วันแรกสักร้อยเดียว แหมเขาเก่งจังเลย

แล้วก็ไปเกาหลี เกาหลีเขากำลัง Reform มหายานของเขา เดี๋ยวนี้พระที่เคยแต่งดำ แต่งสีเทา จะกลับมาแต่งเหลือง เพราะรู้แล้วว่าสีเหลืองนั้นเกิดจากเปลือกไม้ ย้อมเปลือกไม้จึงเป็นสีเหลือง นี่คือท่านไม่เข้าใจกัน พบกันที่ประชุมกันที่เราก็แลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างนี้ แล้วก็ดีขึ้น เกาหลีแล้วก็ไปคานาดา คานาดาก็เป็นที่มีมหาวิทยาลัย Block University รับจะช่วยเหลือเต็มที่ จากคานาดาไปสกอตแลนด์ ไม่น่าเชื่อเลยว่าสกอตแลนด์มีพุทธแข็งแรงด้วย หนาวมาก ดิฉันก็บอกว่า กินเถอะน่า จิบก็ได้ไวน์น่ะ แต่ว่าอย่าให้เมาก็แล้วกัน ถ้าเมาเมื่อไรก็เป็นบาป ถ้าไม่เมากินเถอะ กินเป็นยา ไม่เป็นไรนี่นะ เขาโบกมือไม่กิน ไม่กินท่าน ฉันรับศีลห้าแล้วทุกคนรับศีลห้าหมด แล้วเขาพบกันอาทิตย์ละ ๒ ครั้งบ้าง เขามา Solve Problem กันแล้วเขาได้ตัวเราไปนี่เขาดีใจมาก เขาถามว่าทำไมพระต้องทำอย่างนั้น ๆ ทำไมเราต้องทำอย่างนั้น ทำไมเราต้องทำอย่างนี้ ออกจากสกอตแลนด์ก็มาเบลเยี่ยม ที่เบลเยี่ยมเราก็ได้พบพวกมหาวิทยาลัยถือศีลห้าเหมือนกัน แหมแข็งแรงทุก ๆ เมืองเลย ดิฉันเหนื่อยเท่าใดก็ขอให้กุศลทุกคนนะคะ ขอให้ถามเถอะค่ะเพื่อดิฉันจะลืมอะไรบ้าง เพราะเวลามันก็ชั่วโมงหนึ่งแล้วเหลืออีกสิบนาทีเท่านั้น

(ต่อไปนี้เป็นคำถาม)

ถาม อยากทราบเรื่องเกี่ยวกับการวิจัยเรื่องจิตใจในอเมริกา

ตอบ ที่คุณอะไรไปนั่นรึคะ ดิฉันไม่ได้ข่าวเลยค่ะ ดิฉันอยากทราบเหมือนกันค่ะ แต่ว่ามันมีแน่ค่ะ ถ้าอย่างนั้นชีวิตจะอยู่ไหนคะ เราเชื่อแน่ว่ามันเป็น Wave แล้วไอ้กำลังของบาปของบุญนี่ มันดูดดึงกันได้ เพราะฉะนั้นไอ้บาปกับบาป ถ้ามันเท่ากันมันก็ไปหากันได้ เวลานี้เขาเชื่อกันว่าอย่างนั้น แต่เรายังพิสูจน์ไม่ได้ชัดเจน เราก็ทำ Research กันเรื่อยไป น่าจะเรียนคะและสนุกดีด้วย แต่ว่าเราเรียนของเราอีกเรื่องหนึ่งนะคะ ดิฉันไปไหนก็ไปนั่งอ้อนวอนให้เขาช่วยเราซี เอาใจใส่จริงหน่อยเถอะ ไม่ได้โง่ไม่ได้เง่าอะไรเลย ทุกคนขาดความเอาใจใส่จริง ๆ เท่านั้นแหละ ถ้าเอาใจใส่จริง ๆ แล้ว อย่างไรก็สำเร็จ ไม่ยาก มาเถอะมาซักดิฉัน ดิฉันแก่ลงทุกวัน ถ้าดิฉันตายแล้วจะไม่มีคนแทน อยากหาคนแทนไว้ เอาทั้งเด็กหนุ่มเด็กสาว คนแก่ เหลียวไปทางไหนมีแต่เขาจะไปสวรรค์กันทั้งนั้น ไม่มีใครเขาจะทำให้โลกนี้บ้างเลย ไม่ทราบจะทำอย่างไร

ถาม ขอถามถึงกลุ่มพุทธศาสตร์ของเด็ก ๆ ในมหาวิทยาลัยที่บ้านเรา

ตอบ เด็กมันดี เด็กมันมีความคิดของมันเอง มันตั้งของมันเองค่ะ แล้วก็เวลานี้มันก็ท้อแท้ว่าไม่มีผู้ใหญ่อุดหนุน ทั้งหมดทั่วโลกนะคะ ดิฉันไป Study มาแล้ว ได้ถามพวกมหาวิทยาลัยที่บรัสเซลล์ บอกว่าฉันเข้าใจอย่างนี้ผิดหรือถูก คือว่าเด็กนั้นต้องการความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่ครูบาอาจารย์ แต่มันไม่ได้ เพราะพ่อแม่ก็กินปิ่นโตเสียแล้ว ออกไปทำงานหมดทั้งพ่อทั้งแม่ ไปอยู่โรงเรียนครูก็ห่างเหิน ยิ่งไปอยู่มหาวิทยาลัยครูก็มาอ่าน

ให้พึ่ง ๒ ชั่วโมงแล้วก็ไป มันก็อยู่กันแต่เด็ก ๆ เอง ไม่มีที่หวังที่พึ่งของจิต มันก็เลยหาทางออกของมันเอง หนังสือพิมพ์ลงตัวโต ๆ ที่คานาดาว่า "ภายหลังได้ดีกรีแล้วจะได้อะไร" มันเป็นอย่างงั้นะคะ คือมันอยู่ในฐานะเวลานี้ท้อว่า ชีวิตนี้ไม่มีประโยชน์ ถึงจะเรียนเท่าใด ๆ ก็ไม่มีประโยชน์ ทีนี้เด็กมันก็หันไปหาพระ มันอยากได้ความนับถือจากพระ ได้ความกรุณาจากพระ พระก็ไม่มีจะให้ นี่แหละสำคัญที่สุด ที่เราจะแก้อย่างไร แต่เด็กไม่ได้โง่ค่ะ แต่เด็กฉลาดขึ้น แต่ต้องการพูดให้รู้เรื่อง จะสอนเอาอย่างเก่าด้วยการเฆี่ยนตีเอาไม่ได้ จะไปใหญ่เอาทีเดียว เขามาเรียกฉันไปเป็นที่ปรึกษาที่พุทธศาสตร์ที่จุฬา ๆ พวกในนั้นก็ชักจะรังเกียจ ดิฉันก็กลัวเหมือนกัน กลัวเขาจะหาเอาว่ายุให้เด็กเก่ง ดิฉันห้ามอยู่เสมอว่า เธออย่าเอะอะนะ พระพุทธเจ้าท่านไม่ได้สอนให้ใช้ Force ท่านสอนไม่ให้สมคบ ถ้าเราเห็นอะไรไม่ถูก เราก็บอกเหตุผลเขาว่าเสียใจร่วมด้วยไม่ได้ อย่าใช้ Force ใช้กำลังตีกันนี่ผิดนะ แต่วิธีสอนนี่น่าจะต้องเปลี่ยนหลายอย่าง ยกตัวอย่าง เช่นคนหนุ่ม ๆ สาว ๆ ก็พูดเป็นแต่เรื่องรัก ๆ ใคร่ ๆ เราต้องรู้อายุของคนด้วยว่า อายุขนาดนี้ Interest อะไร เช่นเขาถามดิฉันว่า "การแต่งงานนั้น เราจะให้พ่อแม่เลือกให้ดีหรือเราจะเลือกเองดี" ดิฉันก็บอกว่า "ที่ถูกน่ะ เลือกด้วยกันทั้งสองข้างละก็ดี เธอชอบใครใครชอบเธอ เธอก็บอกพ่อแม่ดูซิ เขาเห็นดีด้วยไหม และเธอหวังจะเอาทรัพย์สมบัติเขาหรือเปล่า ถ้าหวังจะเอาทรัพย์สมบัติของเขาก็ต้องให้เขามีหุ้นส่วนเลือกด้วยซิ แต่ถ้าเธอไม่พึ่งละ เธอจะไปทางของเธอ เธอก็อย่าเอาอะไรของเขา ตัดสินใจไปตั้งตัวเอาใหม่เลย" เขาก็เข้าใจค่ะ เห็นด้วยดิฉันบอกไม่แฟร์นะ ทรัพย์สมบัติของเขานี่ เขาจะเล่นถั่วเล่นโปเสียก็ได้ เขาอุตส่าห์เก็บเล็มไว้ให้ลูก เพื่อจะให้ลูกมีความสุข เขาไม่ได้มุ่งหมายให้สะใภ้หรือเขยมาพร่าของเขานี่ เพราะฉะนั้นเขาจึงมีสิทธิ์นะที่เขาจะช่วยเลือก แต่ถ้าเธอไม่เอาทรัพย์สมบัติเขาก็อีกเรื่องหนึ่ง ทำใจเสียซิว่าจะเอาอย่างไหน เด็กต้องทำอย่างนั้นในเวลานี้ คือ ต้องการเหตุผลและความเข้าใจเท่านั้นเอง

เด็กมันฉลาดขึ้น โลกมันโตขึ้น เขารู้จักคิดด้วยตัวเขาเองแล้ว เพราะฉะนั้นต้องให้ความเข้าใจ เดี๋ยวนี้เราไม่อย่างนั้นใช่ไหมคะ เคยอย่างไรจะเอาอย่างนั้น มันก็อาละวาด เช่นว่า อย่าทำอย่างบ้าไปนุ่งกางเกงขาเบ็ดโน่นเบ็ดนี่ ดิฉันบอกว่านี่ ถามจริงๆ เถอะ เรานี่อยากให้คนอื่นเขานับถือไหม เวลาเธอโกรธเธอก็บอกว่าฉันไม่ต้องการให้ใคร นับถือ ใช่ไหม แต่เราพูดแต่ปาก ในใจจริงชอบให้คนนับถือ ก็เมื่อตัวเธอไม่นับถือตัวเธอเองแล้ว หรือจะมาหวังให้คนอื่นเขานับถืออย่างไรได้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้หญิงเป็นครูคนแรกของมมุษย์ สอนให้ลูกพูด สอนให้ลูกกิน สอนให้ลูกเดิน เป็นครูคนแรกของมนุษย์ แล้วเธอทำตัวอย่างนี้ เธอจะเป็นแม่มนุษย์ได้หรือ ยางอายก็ไม่มี ออกลูกมาเป็นลิงทั้งนั้นพวกนี้น่ะ เป็นคนไม่ได้ หัดคนไม่ได้ เราต้องรู้จักธรรมชาติของวัยและแก้ให้มันดีขึ้น เด็กเสียมากเหลือเกินเวลานี้ เด็กเมืองนอกก็เสียเยอะ ดิฉันทะเลาะกับพวกอเมริกันมาหลายคนแล้ว ดิฉันบอกว่า นี่ทำไมแกไปสอน Sex Education กับเด็ก เขาว่ามัน Curious ก็ให้เด็กมันรู้เสียให้หมดมันจะไม่ได้ Curious ดิฉันก็บอกว่าแกลืม Human Nature มัน Curious เพราะมันไม่รู้ มันรู้แล้วมันอยากลอง แล้วลองเข้าแล้วไอ้ลูกอยู่ที่ไหนล่ะ อยู่ในท้องผู้หญิงแล้วผู้หญิงน่ะ เป็น Second Hand แล้ว มันก็หมดราคา ทำไมไม่ดูอย่างนี้ แกจะตั้งโรงเรียนขึ้นใหม่ สอนผู้ชายให้รู้จัก Nature ผู้หญิง สอนผู้หญิงให้รู้จัก Nnture ผู้ชาย แล้วหาโอกาสให้มันได้พบปะกัน พร้อมกับพ่อแม่อย่างสมัยรัชกาลที่ ๕ แล้วให้เขาเลือกคู่กันเอง มันเป็นเรื่องเป็นราว ดิฉันบอกว่า เดี๋ยวนี้ทำตัวเป็นนางถนนอย่างนี้ คนดีใครเขาจะแลดู แกก็เข้าใจค่ะ พูดกับแกอย่างนี้แกเข้าใจ พระพุทธศาสนามีประโยชน์อย่างไรกับชีวิตเรานี่ ไม่ต้องไปนั่งซึม ไม่ต้องกลัวบาป บางคนบอกเฮ้อตายนึกถึงแต่ความทุกข์ ดิฉันบอกว่า ท่านไม่ได้สอนให้นึกถึงความทุกข์ ท่านสอนให้รู้จักว่าความทุกข์มันมาทางไหน แล้วเราอยู่ให้สูงกับมันเสีย ดูซิ ดูฉันซิ เดี๋ยวนี้ตั้งแต่

ฉันรู้จักกับศาสนาฉันร้องไห้น้อยกว่าแต่ก่อน ฉันหัวเราะได้เพราะรู้แล้วว่าอะไรมันเป็นอะไร แต่พระพุทธเจ้าท่านสอนให้เราเป็นตัวของเราเอง ไม่ต้องเป็นบ้าที่ไปเที่ยวตามคนโน่นไปเที่ยวตามคนนี้ อันนี้ดิฉันอยากให้เขาสอนให้ถูกต้องเหลือเกิน แหม เราจะมีความสุขกันขึ้นอีกเยอะ

ถาม ความชั่วกับความดีลบล้างกันได้ไหม กรรมกลางคือไม่ดีไม่ชั่ว พวกเรามีทางทำกันได้ไหม

ตอบ กรรมกลางคือไม่ทำอะไรซีคะ เพราะถ้าทำแล้วมันก็ได้ผล แต่ไอ้ที่จะแก้ไอ้ชั่วให้เป็นดีน่ะ ก็ทำบุญให้มากกว่าบาป ไอ้บาปมันก็น้อยไปเองโดยปริยาย บาปกับบุญนั้นหักกลบลบล้างกันได้ด้วยปริมาณค่ะ ไม่ใช่ได้ด้วยขอโทษ ทำสิ่งใดแล้วสิ่งนั้นเป็นอยู่ไม่มีลบได้ เพราะฉะนั้นถ้าเราทำบาปไว้ ๑๐ ครั้ง เราทำบุญเสีย ๑๐๐ ครั้ง ไอ้บาปนั้นมันก็น้อยไปเองใช่ไหมคะ อย่าท้อใจค่ะมีทางค่ะ แต่นี่เราต้องมาเกิดนี่ เพราะเรายังใช้หนี้ไม่หมด ถ้าเราเป็นหนี้แล้วเราต้องใช้ ถ้าเราไม่ใช้ก็ต้องตกนรกละ ถ้าทางกฎหมายเขาก็เอาเราไปใส่คุก เพราะฉะนั้นที่เรามาเกิดนี่ก็เพื่อใช้กรรมเก่าที่เรายังใช้ไม่หมด แต่ว่าทีนี้คนโดยมากมาโลกนี้ไม่มาใช้แต่กรรมเก่าเท่านั้น มาเพิ่มกรรมเข้าไปอีก มันก็กลับมาเป็นวง เรียกว่าสังสารวัฏ คราวนี้ดิฉันจะเล่าถึงสังสารวัฏให้ฟังว่า มีอะไรบ้างที่ไม่เป็นสังสารวัฏ ไม่เป็นวง เกิดมาไม่มีพ้นใช่ไหมคะ เกิดขึ้นเป็นเด็ก เป็นหนุ่มสาว เป็นกลางคน เป็นคนแก่ แล้วกลับไปไม่มีพ้น ที่นี่ที่มันใส่ต่างหาก ทีนี้วัน สว่าง แสงแดดแรงขึ้นๆ ถึงเที่ยง สูงสุดไปไหนไม่ได้ ลงมาข้างล่าง มามืดที่สุดสองยามแล้วก็กลับสว่างอีก เป็นวงที่เรียกว่าสังสารวัฏ คราวนี้ Nature ธรรมชาติฝนตกที่ไหน ตกที่ยอดเขา ไหลลงมาเป็นลำธาร ลำธารมารวมกันเข้าเป็นคลอง คลองรวมกันเข้าเป็นแม่น้ำ แม่น้ำไปไหนไปทะเล ทะเลไปไหน

แดดเผาเป็นเมฆ เมฆไปไหน ไปที่ยอดเขา มันเห็นชัด ๆ ฉะนั้นท่านจึงว่ากิเลสนี่มันเป็น Steam Launch ทำให้ชีวิตแล่นไปเหมือนเรือที่มีเครื่องจักร์ ถ้าจะให้มันหยุดลอยเท้งเต้งต้องยกเครื่องจักรออก แต่เดี๋ยวนี้กว่าเราจะยกได้มันแย่เห็นจะอีกหลายชาติ ดิฉันก็บอกกับฝรั่งว่าดิฉันยังไม่ไปละนิพพานน่ะ รู้ ๆ ก็มาช่วยบอกเท่านั้นดอก ยังไปไม่ได้ ยังร้องไห้ ยังยินดียินร้ายอยู่ไปไม่ได้ แต่พระอรหันต์ท่านเห็นเป็นของสามัญ ที่นี่มีคนเถียงว่าถ้าท่านไม่มีความรู้สึกอะไรเลยก็เป็นก้อนดิน ดิฉันบอกว่าไม่ใช่ก้อนดิน พระพุทธเจ้าดูพระพักตร์ท่านซิ ไม่ใช่ท่านไม่มีค่ะ มี แต่เมตตากรุณา สงสารว่า พิโธ่ สัตว์พวกนี้นั่งมงายอยู่ในกิเลส ไอ้กิเลสมันตีเพลงให้หัวเราะ มันตีเพลงให้ร้องไห้ก็ร้องไห้ ไม่มีทางที่จะมีความรู้ขึ้นมาบังคับกิเลสได้ ท่านสงสารว่าอย่างนั้น ท่านจึงมาสอน เพราะฉะนั้นพระควรจะทำตามอย่างนั้น ควรจะรู้เท่าไม่ยินดีในโลก เราสละบ้านไปแล้วก็อุทิศชีวิตให้ความสุขกับผู้อื่น ดิฉันเมื่อแรกเสด็จพ่อท่านสิ้น ดิฉันก็คิดจะไปบวชชี นึกว่ายายชีนี่แกอยู่เฉย ๆ แล้วก็ไปเที่ยวขอทาน อายเขา แล้วก็มีผู้หญิง ๗ ประโยค ๘ ประโยค บวชกันมากก็นึกว่าจะไปหาที่สักแห่งที่ไหนเงียบ ๆ แล้วก็ปลูกร้านเล็กหน้าบ้านในบ้านก็มีศาลากลาง นอกนั้นก็อยู่กันรอบ ๆ คนไหนที่สอนหนังสือเด็กได้ก็สอน เราก็เก็บเอาไอ้พวกที่กำพร้าไม่มีพ่อมีแม่มาสอนให้มันอ่านออกเขียนได้ ให้มันรู้ว่าศาสนามีประโยชน์อย่างไรกับชีวิต ให้รู้เพียงศีลห้าก็พอแล้วก็ใช้มันเป็นมือเป็นตีน เราก็อยู่กันได้ด้วยเย็บสบงจีวร ขวั้นธูป ขวั้นเทียน ทำดอกไม้สด ดอกไม้แห้ง รับจัดงาน ถึงเวลาบวชนาคก็พอจะหาพอเลี้ยงชีวิตได้ นึกอย่างนั้นแล้ว ชีแก่ ๆ ก็ให้ปลูกผักกิน ทำกับข้าวกินกันเอง เสด็จพ่อสิ้นแล้วก็อายุ ๔๐ แล้ว เวลานั้นมีชีวิตอยู่ทำไมเปล่า ๆ ไปทำทางนี้ดีกว่า พอสมเด็จพระสังฆราชวัดบวรนิเวศทรงทราบเข้าให้มากริ้ว บอกว่าไม่ให้ไป หนังสือของสมเด็จท่านจะสูญหมด ให้จัดหนังสือของเสด็จพ่อ ดิฉันก็จัดหนังสือของเสด็จพ่อเป็นหอดำรง พอเสร็จแล้วก็นึกอยู่ว่าจะทำอย่างไรดี เพราะดิฉันชอบเรื่องศาสนามาก ก็เผอิญ Mr. Christmas Humphrey รัฐบาลอังกฤษให้ไป

ตัดสินใจ กลับมาเขาก็แวะมาเมืองไทย เขาก็มาหาดิฉันบอกว่าท่านไม่มีธุระแล้ว เวลานี้ท่านอยู่เปล่าๆ ไปเป็นสมาชิกสมาคมหน่อยเถอะ ไม่มีที่ไหนดีเหมือนที่เมืองไทย แต่เมืองไทยนี่ถือไว้เหมือนมีแก้วดวงหนึ่ง จะวางก็ไม่วาง จะให้ใครก็ไม่ให้ เพราะฉะนั้น เรามาช่วยกันทำเถอะ หัดพระให้พูดภาษาต่างประเทศให้ได้มากๆ แล้วพอถึงหน้าร้อน พวกท่านก็ออกไปเสียก่อนนะ เพราะเราไม่มีวินัยติดขัด ออกไปทำความเข้าใจกับโลกก่อน ให้เข้าใจพระพุทธศาสนาจนเกิดศรัทธา แล้วเราก็เต้ยเ ินก์นิมนต์พระของเราออกไปทำ พิธี บวชบ้าง สวดมนต์บ้าง เทศน์บ้าง แล้วเราก็จัดพระชุดละ ๕ องค์ มีผัวเมียคู่หนึ่งออกไปดูแล ผู้ชายก็ดูสตางค์ ดู Movement ของพระ ผู้หญิงก็จะได้ไปดูกับข้าว ของกิน จัดดอกไม้ ถึงหน้าร้อนเราก็นิมนต์พระไทยออกไปโปรดสัตว์ทั่วโลก ท่านไปหาที่ไว้นะ ที่จะให้พระพักได้ ปีหนึ่งก็ออกครั้งหนึ่ง ดูจะเป็นเกียรติเป็นยศแก่เมืองไทย เหลือเกิน นี่เป็นเหตุให้ดิฉันรับไปคนเดียว ดิฉันไม่เคยไปไหนคนเดียวเลย ไปสอนเรื่องเมืองไทยที่ซานฟรานซิสโก เพื่อไปสอนเขาให้เข้าใจแล้วไปหาที่ ดิฉันไปหาที่ได้ เป็น ๓ แห่งแล้ว ทางอเมริกาก็กลับมา แหมพอมาถึงนี่เข้าที่ไหนล่ะ มีคนไปยุพระ อุ้ยขายหน้าให้คนสามัญไปทำเรื่องศาสนา หน้าที่ของท่านๆ ไม่ทำ ที่นี้ก็ออกกระโปรงปลิวกันซิ พอไปถึงปั๊บก็รักษาวินัยไม่ได้ ต้องไปอยู่โฮเต็ล ร่วมหลังคากับคน เจ้าพวกนั้นมันอ่านวินัยนี่ มันก็รู้สิ พระวินัยห้ามอย่างไรบ้าง มันก็เห็นว่าพระเก๊หมดเรื่อง ดิฉันจึงบอกว่าไม่รู้จะทำอย่างไร ดิฉันก็ไปเป็นพุทธสมาคม เป็นได้ปีเดียวเขาก็ตั้ง พ.ส.ล. ขึ้นที่ซีลอน ดิฉันก็ติดมาตั้งแต่นั้น แหม่ไปเกาหลีคราวนี้เขาตั้งโต๊ะสี่เหลี่ยม เขาเอาดิฉันนั่งไว้กลาง พระแถวหนึ่ง อุบาสกแถวหนึ่ง อุบาสิกาแถวหนึ่ง ซักว่าทำไม พระไทยทำอย่างนั้น ทำไมทำอย่างนี้ เขาหาความรู้ค่ะ ถ้าใครไม่มีความรู้ก็คอตก ออกสงครามไม่มีอาวุธอย่าออกไปเลย มันฆ่าตายหมด, น่าทำค่ะ น่าทำเหลือเกิน ถ้าโลกกลับเป็นมนุษย์ได้แล้วและมี Peace แล้วจะได้บุญเป็นอย่างยิ่ง ความเชื่อนี่คือเป็น อำนาจ ศาสนานี่คือความเชื่อ เสด็จพ่อท่านสอนเทศาๆ ทุกคนว่า "เจ้าคุณ

จะไปอยู่ที่ไหนก็ตาม ไปทำให้ราษฎรเชื่อในเจ้าคุณให้ได้ นั่นแหละเป็น**อำนาจ**ไม่ใช่พระแสงอาญาสิทธิ์" ถ้าเรานึกถึงใจเราเองก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่เชื่อก็ไม่มีศรัทธาและเราก็ไม่มีใจจะทำ ศาสนาคือความเชื่อ พระพุทธเจ้าท่านสอนมาแล้วตั้ง ๒ พันปี ว่าฉันทะ จะทำงานอะไรให้มีฉันทะ ความชอบใจในงานนั้น วิริยะ เพียรทำ จิตตะ เอาใจใส่ วิมังสะ ตรวจดูเสมอว่าดีขึ้นหรือเลวลง ท่านมีของท่านทุกอย่างเลย พระพุทธเจ้านั้นท่านทรงสอนไว้แล้วทุกจี้ ! Philosophy หรือ Ethnology หรืออะไรต่าง ๆ ที่พวกวิทยาศาสตร์เรียกว่าจี้ต่าง ๆ นั้น แต่เราไม่เรียนกันเองต่างหาก ดิฉันไปถามพระท่านว่าทำไมท่านจึงไม่สอนเรื่องนี้ คือ พระสูตรตรงกับ History พระวินัยตรงกับ Discipline พระอภิธรรมตรงกับวิทยาศาสตร์เผงเชียว Einstein ยังบอกไว้เลยค่ะ บอกว่าต่อไปพุทธศาสนานี่จะเป็นศาสนาของโลก โป๊ปท่านมองดิฉันตั้งแต่หัวถึงตีน ท่านถามดิฉันว่าที่มาหานี่มีอะไรจะถามหรือ ดิฉันก็ทูลว่าไม่มีอะไรมิได้ แต่ผ่านมาที่โรมก็นึกว่าควรจะมาถวายความเคารพ ก็เป็นพระกรุณาที่โปรดประทานให้ได้เฝ้า ท่านตรัสว่า "ขอบใจ" เลยหยิบเหรียญให้ และตรัสชวนให้มาถ่ายรูปด้วยกันหน่อย และตรัสถามว่า "ได้ยินเขาว่าเป็นหัวหน้าพุทธของโลกรึ" ดิฉันก็ทูลว่า "เขาเลือกเมื่อปีก่อนนี้ แต่ความเห็นของหม่อมฉันก็เห็นว่าศาสนาทุกศาสนาก็มีความมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ที่จะยกระดับมนุษย์ให้สูงกว่าสัตว์สามัญ" มีบางคนคงกลัวดิฉันจะไป Convert คนของเขาดิฉันก็บอกว่าดิฉันไม่มีความปรารถนาที่จะมา Convert ใคร แต่ขอให้เข้าใจกันเท่านั้น อย่านึกว่าเรานับถืองมงายหรือเหลวไหล เรามีเหตุมีผล แล้วเราเป็นสุขอย่างไร เราก็อยากจะเอาความสุขนั้นมาแบ่งให้กับพวกท่าน ถ้าท่านรับเราก็ดีใจ ถ้าท่านไม่รับดิฉันก็กลับบ้าน

ถาม การที่มีผู้กล่าวว่าคำสั่งสอนของพุทธศาสนาบางอย่าง เช่น สอนให้มีความสันโดษพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ เป็นสิ่งที่ทำให้ไม่กระตือรือร้นจะเป็นการขัดต่อความเจริญของประเทศชาติจริงหรือไม่

ตอบ อันนี้ดิฉันถูกถามมาเยอะแล้ว แต่ว่าเราเข้าใจผิดเองนะคะ ยาชนิดหนึ่งก็สำหรับโรคชนิดหนึ่ง เราปวดหัวเราไปหยิบยาแก้ปวดท้องมากินมันก็ผิดที่เรา แล้วเมื่อเราไม่รู้ว่าเราหยิบผิด ด้วยเหตุนี้เราจึงต้องเรียนธรรมะสักนิดหน่อยให้รู้ว่ายาอย่างไหนแก้อย่างไหน คำว่าสันโดษนี่ ท่านมีไว้สำหรับคนไม่พอค่ะ ไม่ใช่คนที่พอแล้ว เพราะธรรมดามนุษย์นี่ ดิฉันได้บอกเขาว่า ถ้าให้เลือกเอาเป็นคนมั่งมีกับคนจนจะเป็นคนไหน ถ้าใจดิฉันเอาเป็นคนจน เพราะว่าคนมีนี่ไม่คิดดอก ซื้ออันนี่มาแล้วก็สองวันเบื่อ ซื้อใหม่ แต่ไอ้คนจนต้องคิดทุกสตางค์ แล้วไอ้คิดนี่มันทำให้ปัญญาเกิด แล้วเพื่อนฝูงก็เหมือนกัน คนจนได้เพื่อนจริง คนมีไม่ได้เพื่อนจริงดอก เขาคบสตางค์เรา เขาไม่ได้คบตัวเรา เพราะฉะนั้นท่านไม่ได้บอกว่าไม่ให้ทำอะไรค่ะ สันโดษนี่ให้รู้จักพอเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น มีถ้วยแก้วอยู่แล้วใบหนึ่ง อย่าดิ้นรนไปหาที่ไม่ได้ใช้มากองๆ ไว้ทำไมเท่านั้น แต่เราไปเข้าใจผิดว่าไม่เอาอะไรเลย ไม่ใช่อย่างนั้น ท่านให้ขึ้นทีละขั้น กิเลสก็เหมือนกัน เขาถามว่าอะไรเป็นกิเลส ดิฉันบอกว่า ท่านไม่ได้ห้ามไม่ให้ Wish หรือ Want ภาษาไทยไม่รู้ว่าจะอธิบายว่าอย่างไร นึกอยากได้ แต่อย่ากระวนกระวาย อย่าอยากได้ถึงกระวนกระวาย ดิฉันพูดกับเด็กว่า ยกตัวอย่างเช่นอยากไปดูหนัง แหมหนังเรื่องนี้อยากดูจริง นึกอยากไม่มีภัย แต่อย่านึกว่าหนังเรื่องนี้ไม่ได้ดูไม่ได้ ไม่มีสตางค์ก็จะขโมยเขา นี่เป็นกิเลส อย่ากระวนกระวาย อย่าเดือดร้อน อย่าดิ้นรน อย่าถึง Craving เป็นกิเลส ถ้านึกแต่เพียงว่า อยากได้ ถ้าไม่ได้ก็แล้วไป ไม่เดือดร้อน ไอ้ความสุขก็เป็นของเราเอง คือท่านสอนให้เราเป็นตัวของเรา ดิฉันก็บอกว่าเรานี่แหละเป็น God ของเราเองไม่มี God อื่นจะมาช่วยได้

ศาสนากับชีวิต

บทนำ

คนเราตั้งแต่คลอดจากครรภ์มารดามาและยังไม่สามารถจะเลี้ยงตัวเองได้ ต้องอยู่ในความดูแลรักษาของพ่อแม่จนกว่าจะเลี้ยงตัวได้ ส่วนผู้ที่ขาดพ่อแม่ก็อยู่ในความดูแลรักษาของผู้อื่นแล้วแต่เหตุการณ์ ในระหว่างที่อยู่ในความดูแลรักษาของพ่อแม่หรือผู้ปกครองนั้นย่อมมีความอบอุ่นมากน้อยกว่ากัน ลูกที่อยู่ในความดูแลรักษาโอบอุ้มของพ่อแม่ตลอดมานับว่ามีความอบอุ่นมากที่สุด แม้พ่อแม่ของตนจะอยู่ในฐานะไหนก็ตาม เพราะไม่มีใครเห็นอกเห็นใจลูกเท่ากับพ่อแม่ สุขทุกข์ของลูกพ่อแม่ต้องมีส่วนด้วยเสมอทุกครั้ง ส่วนผู้ที่ขาดพ่อแม่โอบอุ้มเลี้ยงดู แต่ไปอยู่ในความโอบอุ้มเลี้ยงดูของผู้อื่น แม้ผู้นั้นจะโอบอ้อมอารีดีอย่างไรก็ตาม ความรู้สึกอบอุ่นจะน้อยลงเพราะรู้ตัวว่ามีปมด้อยที่ตนไม่ใช่เลือดเนื้อแท้ของผู้โอบอ้อมอารี บางคนต้องได้รับความกระเทือนใจอย่างหนักอันเนื่องมาจากลูกหลานของผู้โอบอ้อมอารีเลี้ยงดูตน พูดกระทบกระเทียบต่าง ๆ นานาให้เกิดความชอกช้ำใจจนตลอดชีวิต บางคนทนไม่ไหวต้องหนีออกจากบ้านผู้เลี้ยงดูตนไป ทำให้ผู้ไม่รู้ความจริงเข้าใจว่าเป็นคนไม่รักดี

จะอย่างไรก็ตามชีวิตของแต่ละคนกรรมจะเป็นผู้ลิขิต เดินไปตามทางที่กรรมลิขิตไว้กรรมที่จะลิขิตชีวิตของมนุษย์แต่คนนั้นคือกรรมในอดีตและกรรมในปัจจุบัน จะรู้กรรมในอดีตว่าเป็นอย่างไรต้องดูที่ผลในปัจจุบัน เช่นบริษัทแห่งหนึ่งต้องการคนงาน ๓ คนและทุก ๆ คนต้องมีความรู้ไม่ต่ำกว่า ม.ศ. ๕ ทั้งมีความประพฤติดี มีคนหลายคนต้องการจะเข้าทำงานในบริษัทนั้นแต่ความรู้ไม่ถึง หรือความรู้ถึงแต่ความประพฤติไม่ดี ความหวังของเขาก็ไม่สำเร็จ อันนี้เป็นการแสดงถึงกรรมในอดีตที่คนนั้น ๆ ทำมาแค่นั้น ผลที่จะ

ส่งให้ในปัจจุบันจึงมีเท่านั้น ส่วนกรรมในปัจจุบันเป็นกรรมมองเห็นได้ง่ายทั้งตนเองและผู้อื่น เช่นคนที่สร้างกรรมดีมาในอดีตแต่มาสร้างกรรมชั่วในปัจจุบันแม้เพียงครั้งเดียว ผลที่เกิดขึ้นมันจะทำลายอนาคตของผู้นั้นไม่มากก็น้อยหรือตลอดชีวิตทีเดียว ระหว่างลูกกับพ่อแม่ แม้พ่อแม่จะเป็นตาสียายสาหามีความรู้ไม่ ถ้าลูกเป็นคนทำกรรมดีมีฐานะดีมียศศักดิ์ก็สามารถยกฐานะของพ่อแม่ให้ดีได้ เพราะกรรมที่ลูกทำไว้ช่วยอุ้มชูยกย่องเรียกผู้อื่นให้เกิดความสนใจและเคารพนับถือ

ทุกคนมีสิทธิในตัวของตัว แต่สิทธินั้นมีขอบเขตตามกาลสมัยหรือระเบียบแบบแผนของแต่ละชาติ บางคนหรือหลาย ๆ คนใช้สิทธิเกินขอบเขต การใช้สิทธิเกินขอบเขตนั้นมันทำลายเกียรติวัฒนธรรมของชาติอย่างสิ้นดี แต่บางคนหารู้สึกไม่ว่าเป็นการทำลายหรือรู้ก็ทำเป็นไม่รู้ ทนต่อการวิภาควิจารณ์โดยไม่มีความละอายกลายเป็นบุคคลประเภททำลาย ส่วนคนที่ใช้สิทธิตามขอบเขตควรได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้เสริมสร้างและรักษาเกียรติวัฒนธรรมของชาติตนไว้ มนุษย์มีสิทธิทำมีสิทธิพูด ก็จงทำพูดคิดให้อยู่ในขอบเขต เพื่อรักษาสิทธิและอิสรภาพของตนไว้ทำพูดต่อไป อย่าใช้ให้เกินจนต้องถูกตัดทอนสิทธิและถูกรอนอิสรภาพ คนที่ถูกตัดสิทธิและถูกรอนอิสรภาพนั้นความสุขความเจริญก็ถูกตัดรอนไปด้วย หากรู้สึกว่าตนใช้สิทธิเกินขอบเขตและสิทธิที่ใช้เกินขอบเขตนั้นยังไม่ถึงจุดทำลาย แล้วรีบถอยกลับมาใช้สิทธิภายในขอบเขตก็นับว่ายังดีอยู่ไม่ถึงกับเสีย คนมีรายได้เดือนละ ๑,๐๐๐ บาท เกิดทนงตนว่าเงินนี้เป็นกรรมสิทธิของตนมีสิทธิใช้ แล้วใช้จนหมดภายใน ๕–๖ ชั่วโมง อะไรจะเกิดตามมา?

ความเข้าใจผิดซึ่งมีอยู่กับคนทั่ว ๆ ไป บางอย่างมันทำลายตัวให้ย่อยยับหรือถึงแก่ ชีวิต ในบั้นปลายเช่นคนที่มีความคิดเห็นว่าลัทธิการปกครองอย่างหนึ่งดี แต่ลัทธินั้นมันขัดกับวัฒนธรรมและศาสนาประเทศชาติของตน ทั้งคนส่วนมากในประเทศเห็นว่าไม่ดีเพราะรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่เขาเห็นว่าดีว่าชอบจึงพยายามที่จะนำลัทธิการปก–ครองนั้นเข้ามาใช้ในบ้านเมืองของตน โดยมุ่งผลที่ตนจะได้คือความเป็นเจ้าใหญ่นายโตหรือ

หรือความร่ำรวยอย่างมหาศาลตามที่ตนนึกฝันไว้ แต่การจะให้ลัทธิการปกครองนั้นเข้ามามีบทบาทหรืออำนาจในประเทศนั้นเป็นของทำได้ยาก เฉพาะตัวเองหรือคนจำนวนน้อยทำไม่สำเร็จเพราะขาดทั้งเงินตราและอาวุธ เพราะความเห็นผิดของเขาจึงยอมตนเป็นลูกน้องของคนชาติอื่น รับแผนการของชาติอื่นเข้ามาทำลายคนในชาติของตนโดยวิธีต่าง ๆ เช่นขู่เข็ญบังคับหรือฆ่าเป็นต้น ลักษณะนี้เป็นการขายชาติของตน ถ้าเขาทำสำเร็จตามอุดมคติ ผู้ที่บงการให้เขาทำ พร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือด้วยการเงินหรือของอย่างอื่น ๆ จะไว้ใจเขาหรือ โดยเหตุผลที่ว่า ประเทศชาติของตน พ่อแม่ญาติพี่น้องของตนตลอดถึงครูอาจารย์เขายังทรยศได้ ส่วนคนชาติอื่นซึ่งไม่ใช่ญาติพี่น้อง ถ้าเขาไม่พอใจเมื่อใดเขาต้องทำลายได้ทุกเมื่อ มีวิธีเดียวที่ผู้ให้การสนับสนุนจะทำ คือทำลายคนประเภทนี้ให้สิ้นซากไป ที่เขาถูกทำอย่างนี้เพราะความเห็นผิดของเขา

เพื่อยับยั้งหรือไม่ให้ความเห็นผิดเกิดขึ้นต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจ สิ่งที่บุคคลจะยึดถือไว้นั้นมี ๒ ประเภท คือ

– วัตถุ

– ธรรม

วัตถุที่บุคคลควรยึดถือนั้นต้องเป็นสิ่งที่ไม่มีพิษทั้งปัจจุบันและอนาคต เมื่อยึดถือไว้แล้วสามารถเป็นสื่อโน้มน้าวใจให้คิดถูกต้องตามความชอบธรรม แต่จะยึดอะไรนั้นขึ้นอยู่กับนิสัยของแต่ละคน เช่นบางคนชอบต้นไม้ บางคนชอบเลี้ยงปลา บางคนชอบดนตรี บางคนชอบกีฬา เป็นต้น แต่ละอย่างที่กล่าวมานั้นชวนให้เกิดความเพลิดเพลินหรือมีรายได้อีกส่วนหนึ่ง แต่เครื่องยึดถือเหล่านี้มันไม่สามารถคุ้มครองรักษาใจของคนให้อยู่ในระดับที่ดีตลอดไปได้เพราะตัวของมันเองก็มีการเปลี่ยนแปลงได้ อาจทำให้ใจของผู้ยึดถือนั้นเปลี่ยนแปลงไปได้และอาจจะเปลี่ยนแปลงไปสู่อำนาจฝ่ายต่ำซึ่งเป็นฝ่ายเสีย จึงจำเป็นต้องมีธรรมเป็นเครื่องรักษาปกป้องใจไว้อีกชั้นหนึ่ง ความคิดจึงจะดำเนินไปตามทางที่ถูกที่ชอบไม่ให้เกิดผลเสียขึ้นได้ ธรรมที่จะนำมาคุ้มครองป้องกันรักษาใจนั้นต้องเป็นธรรมของศาสนา เพราะ

ศาสนาแต่ละศาสนานั้นกว่าจะตั้งขึ้นมาได้และมั่นคงและมีอายุยืนนานนับเป็นพัน ๆ ปี ย่อมเป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่าต้องมีส่วนดีมากที่สุด ประชาชนนับจำนวนล้าน ๆ ทุกเพศทุกอาชีพยอมรับนับถือและเทอดทูน.

ศาสนา

ศาสนาที่จะพูดถึงในหนังสือเล่มนี้คือพุทธศาสนา พุทธศาสนา แปลว่าคำสอนของพระพุทธเจ้า

คำสอนของพระพุทธเจ้าแบ่งออกเป็น ๓ คือ

– ปริยัติ ได้แก่การเรียนรู้พระธรรมวินัย พระสูตร พระอภิธรรม จำแนกออกเป็น ๙ คือการเรียนพระวินัย ๓ อย่าง พระสูตร ๓ อย่าง พระอภิธรรม ๓ อย่าง

การเรียนพระวินัย ๓ อย่างคือ

๑) อาณาปริยัติ เรียนรู้ข้อห้าม ได้แก่ศีล ๕–๘–๑๐–๒๒๗

๒) สังวราสังวรปริยัติ เรียนรู้สังวรและอสังวร

๓) ยถาราธปริยัติ เรียนรู้ความผิดต่าง ๆ เกี่ยวกับศีลเช่นปาณาติบาตมีองค์ ๕ เป็นต้น

ความหมาย อาณาปริยัติ เรียนรู้ข้อห้ามคือศีล ศีลจำแนกเป็นศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗

ศีล แปลว่าปกติ แปลว่าตัด ศีลที่แปลว่าปกตินั้น หมายความว่า ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ ไม่ดื่มสุราเมรัย เป็นปกติ นี้เป็นศีล ๕ ส่วน ศีลอีก ๓ ประเภทนั้นมีข้อห้ามเพิ่มเข้ามาอนุรูปตามฐานะแห่งชั้นการรักษา

ศีล ที่แปลว่าตัด หมายความว่าตัดความผิด ตัดเวร คนที่ไม่มีความผิดอันเนื่องมาจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ ดื่มสุราเมรัย เวรคือการผูกพันต่อกันก็ไม่มี คนที่จะผูกเวรกันนั้นต้องฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นเหตุให้ผิดใจอีกฝ่ายหนึ่ง เช่นนายทองฆ่าพี่ของนายดีตาย นายดีผูกใจเจ็บคิดจะฆ่านายทองตอบ

เพื่อล้างแค้น ทั้งนี้ก็เพราะนายทองประพฤติผิดศีลข้อ ๑ คือฆ่าสัตว์ จึงเป็นเหตุให้นายดีคิดผูกเวร

ศีลทุกประเภทมีสาระสำคัญคือ การรักษา กายวาจาให้ เรียบร้อยตาม ฐานะของเพศหรือศีลที่ตนรักษานั้น คนรักษาศีล ๕ ก็รักษากายวาจาให้เรียบร้อยตามฐานะของผู้รักษาศีล ๕ ผู้รักษาศีล ๙ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ก็รักษากายวาจาให้เรียบร้อยตามฐานะของบุคคลนั้น ๆ และตามกฎที่วางไว้ในศีลนั้น ๆ

ศีล ๘ มี ๘ สิกขาบท คือ

๑) เว้นจากฆ่าสัตว์

๒) เว้นจากลักทรัพย์

๓) เว้นจากการเกี่ยวข้องด้วยเมถุน และเหตุที่จะให้มีการเสพกาม

๔) เว้นจากพูดเท็จ

๕) เว้นจากดื่มสุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

๖) เว้นจากบริโภคอาหาร ตั้งแต่พระอาทิตย์เที่ยงไปแล้วจนถึงก่อนรุ่งอรุณของวันใหม่ (จะบริโภคอาหารได้ตั้งแต่สว่างจนถึงเที่ยงวัน)

๗) เว้นจากการฟ้อนรำขับประโคมดีดสีตีเป่าดนตรีต่าง ๆ และประดับตกแต่งร่างกายด้วยดอกไม้หรืออย่างอื่น ๆ และเว้นจากการเสริมสวยประทินผิวด้วยของหอมต่าง ๆ

๘) เว้นจากการนอนเหนือที่นั่งที่นอนสูงใหญ่มีภายในยัดด้วยนุ่มหรือสำลี

ศีล ๘ นี้ เป็นศีลสำหรับคฤหัสถ์ชายหญิงรักษา ถ้าจะรักษาให้เป็นศีลอุโบสถก็รักษาวันหนึ่งกับคืนหนึ่ง และรักษาในวัน ๘–๑๔–๑๕ ค่ำ วันพระ ทั้งข้างขึ้นและข้างแรม

ศีล ๑๐ มี ๑๐ สิกขาบท

สิกขาบทที่ ๑ ถึงสิกขาบทที่ ๖ เหมือนศีล ๙

สิกขาบทที่ ๒ งดเว้นจากการขับประโคมดนตรีและดีดสีตีเป่าต่าง ๆ

สิกขาบทที่ ๘ เว้นจากประดับตกแต่งร่างกายด้วยดอกไม้หรือของอื่น ๆ และเว้นจากการเสริมสวยต่าง ๆ

สิกขาบทที่ ๙ เว้นจากนอนเหนือที่นั่งที่นอนอันสูงใหญ่ มีภายในยัดด้วยนุ่นหรือสำลี

สิกขาบทที่ ๑๐ เว้นจากรับเงินและทอง

ศีล ๑๐ เป็นศีลสำหรับสามเณรรักษา ถ้าคฤหัสถ์ชายหญิงมีอุตสาหะจะรักษาก็ได้

ศีล ๒๒๗ มี ๒๒๗ สิกขาบท คือ

๑) ปาราชิก ๔ สิกขาบท มีโทษอย่างหนัก ถ้าประพฤติล่วงสิกขาบทใดสิกขาบทหนึ่ง ต้องขาดจากพระ

๒) สังฆาทิเสส ๑๓ สิกขาบท มีโทษฯอย่างกลาง ถ้าล่วงสิกขาบทใดสิกขาบทหนึ่งต้องอยู่กรรมเป็นการทรมานและประจานตนตามขบวนการแห่งพระวินัย เช่นมีพระเดินมาใบเขตที่กำหนดก้องรีบไปรายงานให้ทราบว่า "ท่านครับ ผมเป็นอาบัติสังฆาทิเสสเพราะ...."

๓) อนิยต ๒ สิกขาบท มีความผิดตามหลักฐานของโจทก์และพยานที่ควรเชื่อถือได้

๔) นิสสัคคิยปาจิตตีย์ ๓๐ สิกขาบท เป็นบทบัญญัติลงโทษพระภิกษุผู้ระเมิดข้อห้ามต่าง ๆ เช่น ขอจีวรกับคฤหัสถ์ผู้มิใช่ญาติ หรือผู้ที่ไม่ได้อนุญาตให้ขอ (ผู้ปวารณา)

๕) ปาจิตตีย์ ๙๒ สิกขาบท เป็นบทบัญญัติสำหรับลงโทษพระภิกษุผู้ระเมิดข้อห้ามต่าง ๆ เช่นฉันของไม่ได้ประเคน ฆ่าสัตว์ เช่น เลือด ยุง เป็นต้น และจะพ้นความผิดตามบทบัญญัตินั้น ๆ ต้องแสดงความผิดของตนให้ภิกษุรูปอื่นรับรู้ (แสดงอาบัติ)

๖) ปาฏิเทสนียะ ๔ สิกขาบท เป็นบทบัญญัติลงโทษพระภิกษุเกี่ยวกับอาหารซึ่งได้มาจากนางภิกษุณีบ้าง จากตระกูลที่สงฆ์ห้ามบ้าง และภิกษุผู้อยู่เสนาสนะป่าเปลี่ยวไม่เป็นไข้ รับของเคี้ยวของฉัน ที่ทายกไม่ได้แจ้งความให้ทราบก่อนด้วยมือของตนมาฉัน (กิน)

๗) เสขิยวัตร ๗๕ สิกขาบท เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับมารยาทในการนุ่งห่มบ้าง การเดินการนั่งบ้าง การบิณฑบาตบ้าง การฉันเช่นไม่ฉันทำให้มีเสียงดังจั๊บ ๆ บ้าง การแสดงธรรมบ้าง การถ่ายอุจจาระปัสสาวะบ้าง

๘) อธิกรณสมถะ ๗ สิกขาบท เป็นบทบัญญัติสำหรับระงับอธิกรณ์ (คดี)

ศีล ๒๒๗ นี้ เป็นศีลสำหรับพระภิกษุโดยเฉพาะ

สังวราสังวรปริยัติ ได้แก่การเรียนให้รู้สังวรและอสังวร คำว่า "สังวร" ได้แก่ความสำรวม ความระวัง แบ่งออกเป็น ๕ คือ

– ปาฏิโมกขสังวร ได้แก่เว้นข้อที่พระพุทธเจ้าห้าม ทำตามข้อที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาต คือสำรวมระวังศีลของตนไม่ให้ขาด ไม่ให้เศร้าหมอง ไม่ให้ด่างพร้อย

สติสังวร ได้แก่เวลาที่ประสบอารมณ์ภายนอกด้วยตา หู จมูก ลิ้น กาย ไม่ให้เกิดความยินดีจนเกินเหตุในอารมณ์ที่ชอบใจ และเสียใจในอารมณ์ที่ไม่พอใจจนเกินเหตุ ด้วยระลึกอยู่เสมอว่า อารมณ์ที่ชอบใจก็ตาม ไม่ชอบใจก็ตาม ตกอยู่ในสภาพของความจริงคือไม่เที่ยง ไม่สุขแท้ ไม่สวยงามตลอดชีวิต บังคับให้เป็นไปตามความต้องการไม่ได้

ญาณสังวร ได้แก่ การละฉันทราคะคือความพอใจในปัจจัย ๔ อันเป็นเหตุให้เกิดกาม พิจารณาปัจจัย ๔ ที่ตนอุปโภคและบริโภคว่าเป็นเพียงเครื่องอาศัยยังชีพให้เป็นไปวันหนึ่ง ๆ หรือการพิจารณากามารมณ์ทั้งหลายให้เห็นว่าตกอยู่ในไตรลักษณ์

ขันติสังวร ได้แก่ มีความอดทนระวังไม่ให้เสียศีลธรรม ด้วยการอดทนต่อความเย็นร้อน หิว กระหาย เหลือบยุง และถ้อยคำที่ไม่ดีชวนให้เกิดความเจ็บใจ หรือให้เกิดทุกขเวทนา

วิริยสังวร ได้แก่ การระวังไม่ให้เกิดอกุศลวิตก คือวิตกในเรื่องกาม ในความพยาบาทในการเบียดเบียน ถ้าอกุศลวิตกอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดมีอยู่แล้วก็พยายามละอกุศลวิตกนั้นเสีย

นัยตรงกันข้ามคือไม่สำรวมระวัง เรียกว่า อสังวร

ผู้ศึกษาต้องศึกษาให้เข้าใจว่าอย่างไหนเป็นสังวรอย่างไหนเป็นอสังวร เพื่อจะได้รักษาตัวให้พ้นผิด

ยถาราชปริยัติ เรียนรู้ความผิดต่าง ๆ เกี่ยวกับศีล สำหรับข้อนี้จะพูดเฉพาะศีล ๕ และศีล ๘ เท่านั้น เพราะเป็นข้อปฏิบัติของคฤหัสถ์โดยตรง ศีล ๕ เป็นศีลที่ให้เกิดความสงบสุขแก่สังคมมนุษย์ ส่วนศีล ๘ เป็นศีลซึ่งคฤหัสถ์ผู้มีศรัทธาจะพึงรักษาเป็นกรณีพิเศษเป็นอุโบสถศีล หรือไม่ใช่อุโบสถศีล ผู้จะรักษาศีล ๕ ต้องเรียนให้รู้เสียก่อนว่า ทำอย่างไรศีลจึงจะเศร้าหมอง, ด่างพร้อย ทะลุ หรือ ขาดศีลแต่ละสิขาบทจะต้องพร้อมด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

สิกขาบทที่ ๑ คือปาณาติบาต มีองค์ ๕ คือ

- สัตว์มีชีวิต
- รู้ว่าสัตว์มีชีวิต
- คิดจะฆ่า
- พยายามฆ่า
- สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

ผู้รักษาศีล ๕ จะจัดว่าเป็นผู้ฆ่าสัตว์และศีลสิกขาบทที่ ๑ นี้จะขาด ต้องประกอบด้วยองค์ ๕ ถ้ายังไม่พร้อมด้วยองค์ ๕ ขาดองค์ใดองค์หนึ่ง ยังไม่จัดว่าฆ่าสัตว์และศีลยังไม่ขาด เพียงแต่เศร้าหมอง ด่างพร้อย หรือทะลุ อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น เช่นคนที่ยิงปืนไปที่ต้นไม้ต้นหนึ่งโดยไม่ตั้งใจจะฆ่านกหรือคนที่อยู่บนต้นไม้นั้น แต่บังเอิญลูกปืนถูกนกหรือคนตาย ศีลของผู้นั้นยังไม่ขาดเพราะขาดองค์ประกอบคือ คิดจะฆ่า พยายามฆ่า

สิกขาบทที่ ๒ คืออทินนาทาน มีองค์ ๕ คือ

- ของนั้นเจ้าของหวงห้าม
- ตนรู้อยู่ว่าของนั้นเจ้าของหวงห้าม
- คิดจะลัก
- ทำความเพียรเพื่อจะลัก
- ลักของนั้นมาได้ด้วยความเพียรนั้น

สิกขาบทที่ ๓ คือกาเมสุมิจฉาจาร มีองค์ ๕ คือ

- วัตถุนั้นเป็นของไม่ควรถึง หมายถึงทวาร ๓ คือ ปาก ช่องคลอด ทวารหนัก
  ทวารทั้ง ๓ นั้น ทวารใดทวารหนึ่ง
- เพียรพยายามจะเสพ
- มีความยินดีเมื่อองคชาติถึงอวัยวะสืบพันธุ์ แม้ชั่วเมล็ดงาหนึ่ง

สิกขาบทที่ ๔ คือมุสาวาท มีองค์ ๔ คือ

- เรื่องที่พูดนั้นไม่จริง
- คิดจะพูดให้ผิดไปจากความจริง
- เมื่อคิดแล้วก็พยายามจะพูด
- ผู้อื่นรู้ความหมายที่พูดนั้น

สิกขาบทที่ ๕ คือสุราเมรยมัชชปมาทัฏฐานา มีองค์ ๔ คือ

- น้ำเมามีสุราเมรัยเป็นต้น
- ต้องการจะดื่มน้ำเมานั้น
- คิดจะดื่มแล้วก็พยายามดื่ม
- ดื่มน้ำเมานั้นให้ล่วงลำลงคอไป

ศีล ๘

สำหรับองค์ของศีล ๘ นั้น จะยกมาพูดเฉพาะที่ไม่ซ้ำกับองค์ที่มีในศีล ๕ ส่วนสิกขาบทใดที่ไม่ได้ยกมาพูดในที่นี้ พึงเข้าใจว่าเหมือนกับศีล ๕

สิกขาบทที่ ๑–๒ มีองค์เหมือนศีล ๕

สิกขาบทที่ ๓ คือพรหมจรรย์ มีองค์ ๓ คือ

- ทวารทั้ง ๓ ทวารใดทวารหนึ่ง ที่ตนจะเสพ
- คิดจะเสพในทวารทั้ง ๓ นั้น ทวารใดทวารหนึ่ง
- เมื่อเสพยังองคชาติและอวัยวะสืบพันธุ์ให้ถึงกันในที่ชุ่มประมาณเท่าเมล็ดงา

สิกขาบทที่ ๔–๕ เหมือนศีล ๕

สิกขาบทที่ ๖ มีองค์ ๔ คือ

– เวลาตั้งแต่เที่ยงแล้วไป จนถึงก่อนรุ่งอรุณของวันใหม่ (นับทางจันทรคติ)

– อาหารที่เป็นของเคี้ยวและของกัด หรือไม่ต้องกัดแต่อยู่ในประเภทอาหาร

– ส่งเข้าปากเพื่อกลืนกิน

– กลืนให้ล่วงลำคอเข้าไป

สิกขาบทที่ ๗ คือนัจจคีตะและมาลา แยกเป็นอย่างละ ๓ คือ

นัจจคีตะมีองค์ ๓ คือ

– การเล่นมีฟ้อนรำเป็นต้น

– ไปเพื่อต้องการดู

– ได้ดูได้เห็นตามความต้องการ

มาลามีองค์ ๓ คือ

– ดอกไม้ของหอมและเครื่องประดับอย่างใดอย่างหนึ่ง

– เหตุที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตไว้ไม่มี (เช่นทรงอนุญาตให้ทาแป้งได้เพื่อรักษาโรคผิวหนังเป็นต้น)

– ทัดทรงประดับกายเพื่อความสวยงาม

สิกขาบทที่ ๘ อุจดาสยนะ มีองค์ ๓ คือ

– ใช้เครื่องลาดมีนุ่นหรือสำลีในภายในและวิจิตรงามต่าง ๆ เช่นฟูกยัดสำลี

– เตียงตั่งมีเท้าสูงเกินประมาณ คือ (เกิน ๑๐ นิ้ว ๑ กระเบียดช่างไม้)

– นั่งหรือนอนบนเตียงหรือตั่งหรือเครื่องลาดนั้น

ปริยัติทั้ง ๓ คือ อาณาปริยัติ สังวราสังวรปริยัติ และยถาราธปริยัติ เป็นการเรียนรู้เรื่องพระวินัย วินัย แปลว่า ระเบียบ มีจำนวน ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ (หมวด) ย่นลงได้แก่ศีล

การเรียนรู้พระสูตร ๓ อย่าง คือ

๑) **โวหารปริยัติ** เรียนรู้วิธีสอนธรรมโดยโวหารต่าง ๆ เช่นเทศนาโวหาร พรรณาโวหาร เป็นต้น

๒) **ยถานุโลมปริยัติ** เรียนรู้อัธยาศัยของผู้ฟัง และสอนธรรมตามอัธยาศัยของผู้ฟัง คืออนุโลมตามอัธยาศัยไปก่อน แล้วจึงเข้าหาธรรมที่ต้องประสงค์ต่อไป

๓) **ทิฏฐิวินิเวฐนปริยัติ** เรียนรู้วิธีแก้ข้อข้องใจสงสัยของผู้ฟัง ในเรื่องบุญ บาป สวรรค์นรก มรรค ผล นิพพาน

ปริยัติทั้ง ๓ คือ โวหารปริยัติ ยถานุโลมปริยัติ ทิฏฐิวินิเวฐนปริยัติ เป็นการเรียนรู้เรื่องพระสูตร **พระสูตร** แปลว่า ชี้ประโยชน์ บอกประโยชน์ ๓ คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน ๑ ประโยชน์ในโลกหน้า ๑ ประโยชน์สูงสุดคือพระนิพพาน ๑ มีจำนวน ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ย่อลงให้สั้นได้แก่ สมาธิ

การเรียนรู้ปรมัตถ์ (อภิธรรม) ๓ อย่าง คือ

๑) **ปรมัตถปริยัติ** เรียนรู้ธรรมที่มีประโยชน์สูงสุดคือปรมัตถธรรม ๔ ได้แก่ จิต เจตสิก รูป นิพพาน

๒) **ยถาธัมมปริยัติ** เรียนรู้ธรรมที่เกิดขึ้นพร้อมกับดับไปพร้อมกัน เช่น ตาเห็นรูปครั้งหนึ่ง หูได้ยินเสียงครั้งหนึ่ง ขันธ์ ๕ เกิดขึ้นพร้อมกันและดับไปพร้อมกัน เป็นต้น

๓) **นามรูปปริจเฉทปริยัติ** เรียนรู้รูปและนาม คือแยกรูปแยกนามออก

ปริยัติทั้ง ๓ คือ ปรมัตถปริยัติ ยถาธัมมปริยัติ นามรูปปริจเฉทปริยัติ เป็นการเรียนรู้พระอภิธรรม **พระอภิธรรม** แปลว่าธรรมที่ยิ่งคือมีประโยชน์สูงสุดให้ถึงพระนิพพาน มีจำนวน ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ ย่อลงให้สั้นได้แก่ปัญญา

การเรียนรู้พระวินัย พระสูตร พระอภิธรรม ซึ่งจำแนกเป็นปริยัติ ๙ มีพระ

ธรรมขันธ์ ๘๔.๐๐๐ พระธรรมขันธ์นั้น ได้แก่เรียนรู้เรื่องศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าจะย่นลงมาให้เป็นแนวปฏิบัติมีอยู่หนึ่ง คือ **ความไม่ประมาท มีสติอยู่เสมอ ฝ่ายบุคคลที่ชื่อว่าเป็นผู้ไม่ประมาทก็เพราะเป็นผู้มีสติปฏิบัติ**

ปฏิบัติได้แก่การยังกายวาจาใจ ให้เข้าถึง ศีล สมาธิ ปัญญา ตามที่ตนได้เรียนรู้มาแล้วนั้น เช่นได้เรียนรู้ถึงศีลมาแล้วก็พยายามรักษาศีล ทำกายวาจาให้เป็นกายวาจาของคนมีศีล ทำใจให้เป็นสมาธิ โดยพยายามสร้างสมุฏฐานเบื้องต้น ซึ่งเป็นเหตุจะให้ตั้งมั่นเป็นสมาธิ เช่นมีรายได้สมควรแก่อัตภาพ หัดนึกหัดคิดถึงอัตภาพร่างกายของตนหรือของบุคคลอื่นว่าจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา หรือต้องประสบกับโรคภัยไข้เจ็บอย่างใดอย่างหนึ่งไม่วันใดก็วันหนึ่ง

ปฏิเวธ

ปฏิเวธ ได้แก่ผลของศีล สมาธิ ปัญญา เกิดขึ้นเพราะการปฏิบัติ แบ่งออกเป็น ๓ ชั้น คือชั้นต้นได้แก่มรรค ชั้นกลางได้แก่ผล ชั้นสูงได้แก่พระนิพพาน ผลทั้ง ๓ ประการนี้เป็นผลที่มุ่งหมายในพระพุทธศาสนา

ข้อเปรียบเทียบ

ปริยัติ เปรียบเหมือนการเรียนแผนที่ ว่าที่ตรงไหนเป็นอะไร จะไปถึงที่นั้นด้วยวิธีใด

ปฏิบัติ เปรียบเหมือนการเดินตามแผนที่ที่ตนได้เรียนรู้มานั้น

ปฏิเวธ เปรียบเหมือนการถึงจุดหมายปลายทาง ตามที่แผนที่ได้ชี้บอกไว้

การเข้าถึงพระพุทธศาสนา

บุคคลผู้จะเข้าถึงพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ต้องเข้าถึงพร้อมด้วยองค์ ๓ คือ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ดังกล่าวมาแล้วนั้น คือเบื้องต้นต้องศึกษาหลักพระพุทธศาสนาคือ

ศีลสมาธิปัญญาเสียก่อนว่า ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นอย่างไร จะปฏิบัติศีล สมาธิ ปัญญา ต้องทำอย่างไร เมื่อปฏิบัติแล้วจะได้ผลอย่างไร ถ้าไม่มีศีลสมาธิปัญญาจะเกิดโทษแก่ชีวิตอย่างไร แล้วจึงลงมือปฏิบัติตามที่ตนได้ศึกษามา

การไม่เรียนให้รู้ให้เข้าใจแล้วปฏิบัติย่อมมีทั้งผลดีและผลเสีย เปรียบเหมือนทำงานไม่มีโครงการที่แน่นอน หรือไม่มีโครงการเลย หรือเปรียบเหมือนทำการก่อสร้างไม่มีแบบแปลน เป็นการทำงานที่ขาดหลักวิชา ส่วนผลที่จะได้รับนั้นย่อมเกิดมาจากการปฏิบัติ ช้าหรือเร็วนั้นย่อมแล้วแต่เหตุคือปฏิบัติถูกต้องตามหลักวิชาหรือไม่เท่านั้น

กัลยาณปุถุชน

ท่านผู้อ่านหนังสือทางพระพุทธศาสนาโดยมากมักจะเกิดความท้อใจ หนักสมอง เพราะเข้าใจว่าตนยังไม่สามารถจะปฏิบัติให้ได้มรรคผลนิพพานได้ หรือเข้าใจว่าธรรมยังไม่ควรแก่เรา ขอท่านผู้อ่านอย่าพึงท้อใจ แม้จะไม่ได้มรรคผลนิพพานก็จริง แต่ก็มีประโยชน์แก่ชีวิตไม่น้อย ได้ผลในปัจจุบันทันตาเห็น คือ

๑) มีความรู้ความเข้าใจเรื่องศาสนา จะไม่ตกเป็นเหยื่อของผู้ทุจริตเอาพระศาสนาบังหน้า เพื่อหลอกลวงประชาชน เพื่อผลคือเงินทองเอามาบำรุงบำเรอความ สุขของตนหรือผู้เกี่ยวข้อง

๒) จะได้รู้ว่าอะไรเป็นธรรมเป็นวินัยซึ่งคำสอนของพระพุทธเจ้าที่แท้จริง แล้วไม่หลงเอาธรรมวินัยจอมปลอมมาประพฤติปฏิบัติ ไม่หลงไหลยกย่องสรรเสริญและให้การสนับสนุนพวกอลัชชีไม่มียางอาย ที่มีปะปนอยู่ในวงการพระพุทธศาสนา ให้ร่ำรวยด้วยทรัพย์สินเงินทองลาภสักการะ

๓) เป็นเหตุให้มีความประพฤติปฏิบัติดี ไม่เป็นภัยแก่สังคม และไม่มีเวรภัยแก่ใคร

๔) สามารถประคองฐานะของตนให้ดำเนินไปตามความชอบธรรม ศีลธรรม และกฎหมาย

๕) ไม่มีใครสาปแช่งเพราะการประพฤติของตนเป็นเหตุ

๖) ก่อนจะตาย เมื่อนึกถึงความประพฤติในหนหลังของตนก็มีความสุขใจ

เราจะเอาพระศาสนาไว้ที่ไหน ?

เรื่องของศาสนานี้ คนเรามักจะเข้าใจว่า ศาสนาอยู่ที่วัด หรืออยู่ที่มีปูชนียวัตถุของพระพุทธศาสนา เช่นเจดีย์ พระพุทธรูป หรืออยู่กับพระเณร ความเข้าใจอย่างนี้ดูจะห่างไกลพระศาสนาออกไปมากทุกที โดยเหตุผลที่ว่า

- ถ้าไม่ได้ไปวัดรักษาศีลฟังเทศน์ก็ไม่มีศาสนา
- ต่อเมื่อไปวัดรักษาศีลฟังเทศน์จึงมีศาสนา
- ถ้าออกจากวัดศาสนาก็ไม่มี

ปัญหาจึงมีว่า ถ้าศาสนาไม่ได้อยู่ที่วัด พวกเราสร้างวัดและบูรณะวัดกันทำไม บรรพบุรุษของพวกเราก็ตาม พวกเราก็ตาม ลงทุนลงแรงสร้างวัดก็เพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสามเณร ซึ่งอยู่ในประเภทนักพรตและนักศึกษาวิชาศาสนา เพื่อนำธรรมของศาสนามาป้อนให้กับฆราวาสผู้มีภาระที่จะเลี้ยงลูกเมีย เสียภาษีอากรให้รัฐเพื่อบำรุงประเทศ ปกป้องรักษาประเทศชาติศาสนาพระมหากษัตริย์ของตนไว้ให้มีอธิปไตยโดยสมบูรณ์ เพื่อมิให้ตกเป็นทาสของประเทศอื่น หรือลัทธิที่ตนไม่ต้องการ เพราะทอนอิสระภาพและเสรีภาพ ฆราวาสผู้มีภาระไม่มีเวลาพอที่จะศึกษาค้นคว้าจดจำธรรมของศาสนาไว้ได้ทั้งหมด หรือพระภิกษุสามเณรที่ได้ศึกษามาดีแล้ว จะได้ช่วยยับยั้งความประพฤติของฆราวาสไม่ให้โน้มเอียงไปสู่ทางที่เสียหาย ด้วยการแนะนำหรืออย่างอื่นใดที่ผู้นั้นจะเกิดสำนึกในความผิดถูกขึ้นได้

อีกอย่างหนึ่ง พระภิกษุส มเณร หรือปูชนียวัตถุทางศาสนาเช่นพระพุทธรูปที่มีอยู่มากมายทั้งของเก่าและสร้างขึ้นใหม่ ก็เพื่อเป็นสัญญลักษณ์ของศาสนา ดึงดูดจิตใจของผู้ไกลจากธรรมให้ยกระดับจิตใจขึ้นสู่ธรรมต่อไป เปรียบเหมือนแสดงภาพประกอบการสอน หรือการแสดงอย่างใดอย่างหนึ่งให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย

ถ้าจะให้พระภิกษุสามเณรอยู่ปะปนกับฆราวาส ค่าของพระภิกษุสามเณรก็ตกต่ำหรือหมดไป และจะแยกไม่ออกว่าไหนเป็นพระภิกษุสามเณรโดยถูกต้องตามพระวินัย ไหนเป็นพวกปลอมบวชเพื่อเลี้ยงชีพ พระเณรรูปไหนมีความประพฤติดีประพฤติชอบ พระเณรรูปไหนมีความประพฤติเสียหายเหลวไหล ควรแก่การกำจัดให้พ้นจากวัด หรือให้พ้นจากเพศพระเณร เมื่อแยกพระเณรให้อยู่ต่างหากจากฆราวาสก็พอจะรู้ได้ว่ารูปไหนดีไม่ดี

สิ่งก่อสร้างภายในวัด หรือปูชนียวัตถุต่าง ๆ นั้นเป็นส่วนประกอบของศาสนาเท่านั้น การจะเอาติดตัวไปไหนมาไหนนั้นทำไม่ได้ นอกจากพระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ เท่านั้นจึงเป็นอันยุติได้ว่า **เราต้องเอาพระศาสนาไว้ที่ใจ ไม่ได้เอาไว้ที่วัตถุ หรือที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง**

การเอาพระศาสนาไว้ที่ใจนั้นเป็นพุทธประสงค์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะให้เกิดประโยชน์หลายประการ เช่น

– เราจะอยู่บ้านเมืองใดก็ตาม แม้บ้านเมืองนั้นไม่มีวัดทางพุทธศาสนา ไม่มีวัตถุสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นสัญญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาก็ตาม พระพุทธศาสนาก็อยู่ที่ใจของเราจนตลอดชีวิต

– แม้เราจะถูกบังคับไม่ให้ทำพิธีกรรมทางศาสนา จากบุคคลบางคนหรือบางพวกก็ตาม เขาจะบังคับได้เฉพาะภายนอกเท่านั้น ส่วนใจของเราเขาไม่สามารถจะบังคับได้ เราจะระลึกถึงคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เขาก็บังคับไม่ได้

– ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทยของเรา แม้ชาติอื่นจะมีพุทธศาสนาประจำชาติก็ตาม แต่การปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรหรือพิธีกรรมทางศาสนาต่างกันหรือยิ่งหย่อนกว่ากัน แม้เราจะต้องตกไปอยู่ในอำนาจอธิปไตยของชาติอื่น ศาสนาซึ่งมีประจำอยู่ในใจของเราจะกระตุ้นเตือนเราอยู่เสมอว่า เราเป็นคนไทยถือศาสนาพุทธ เพราะความสำ

นึกได้อย่างนี้ พวกเราก็จะสามารถรวบรวมกันเป็นกลุ่มได้และรักษาชาติไทยของเราไว้ จะยกตัวอย่างคนเอาพระพุทธศาสนาไว้ที่ใจในอดีตมาให้เป็นข้อคิดของท่านสักเรื่องหนึ่ง

ชายคนหนึ่งเป็นคนจน เขาได้ฟังเทศน์จากพระพุทธเจ้าเกิดความเลื่อมใส ปฏิญาณตนนับถือพุทธศาสนาตลอดชีวิต ต่อมามีธนบดีท่านหนึ่งบอกให้เขาเลิกนับถือพระพุทธศาสนา และให้พูดประจานพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ว่าไม่ดีต่าง ๆ โดยสัญญาว่าจะให้หญิงสาวรูปสวยคนหนึ่งเป็นภรรยา พร้อมทั้งให้เงินทองเลี้ยงครอบครัวมีความสุขตลอดชีวิต

ชายคนนั้นปฏิเสธโดยสิ้นเชิง โดยให้เหตุผลว่า "หญิงที่ได้มาเป็นภรรยาโดยปราศจากความรักและเห็นอกเห็นใจกันนั้น ถ้าจะเปรียบก็เสมือนเลี้ยงอสรพิษไว้ ภัยจะต้องมาถึงตนไม่วันใดก็วันหนึ่ง ทรัพย์สินที่ได้มานั้นก็เป็นทรัพย์สินที่ควรรังเกียจเพราะได้มาด้วยอธรรม ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอันเกิดจากมูลฐานที่ไม่มีความจริงแม้แต่น้อย ทรัพย์นั้นแม้จะปรนปรือให้มีความสุขก็จริง แต่จะให้ความสุขเฉพาะกายเท่านั้นส่วนใจหามีความสุขไม่ ควรมีความละอายอย่างยิ่ง ชนผู้มีปัญญาพิจารณาโดยรอบคอบแล้วหมดความไว้วางใจในบุคคลประเภทนี้" เขาพูดต่อไปว่า "แม้ข้าพเจ้าจะเป็นคนจนก็จริงก็ภูมิใจในความประพฤติและการตัดสินใจของข้าพเจ้าว่า เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง ไม่รวนเร ไม่จอมปลอม แม้จะจนก็ภูมิใจที่ไม่ได้ทำใครให้เดือดร้อนเพราะการรีดไถคดโกงอย่างใดอย่างหนึ่ง ท่านจะเอาเงินทองมาซื้อไม่สำเร็จแน่นอน" นี่เป็นหนึ่งในบุคคลหลาย ๆ คนที่มีพฤติการณ์อย่างนี้ และเป็นการแสดงว่าเอาพระศาสนาไว้ที่ใจ ไม่ได้เอาพระศาสนาไว้ที่บุคคลหรือวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้าเขาเอาพระศาสนาไว้ที่บุคคลหรือวัตถุ เขาก็จะสลัดบุคคลหรือวัตถุนั้นทิ้งเสียแล้วรีบรับเอาหญิงสาวมาเป็นภรรยาพร้อมด้วยเงินทองที่ธนบดีคนนั้นจะมอบให้

พระในพระพุทธศาสนา

พระในพระพุทธศาสนามี ๓ คือ

๑) พระพุทธเจ้า

๒) พระธรรม

๓) พระสงฆ์

ทั้ง ๓ นี้รวมเรียกว่าพระรัตนตรัย แปลว่าแก้วสามดวง

พระพุทธเจ้า พระนามเดิมเจ้าชายสิทธัตถะ ประสูติในวันวิสาขบุรณมีเพ็ญเดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี ณ สวนลุมพินีแห่งนครกบิลพัสดุ์ ประเทศเนปาลในปัจจุบันนี้ พระเจ้าสุทโธทนะเป็นพระราชบิดา และพระนางเจ้ามหามายาเป็นพระราชมารดา พระราชโอรสประสูติได้ ๗ วัน พระนางเจ้าสิ้นพระชนม์และพระนางเจ้ามหาปชาบดีโคตมีผู้เป็นน้องได้อภิเษกสมรสกับพระเจ้าสุทโธทนะ ได้เป็นพระมารดาเลี้ยงทรงอภิบาลต่อมา ภายหลังพระนางนั้นมีพระราชโอรสองค์หนึ่งทรงพระนามว่า นันทกุมาร มีพระราชบุตรีพระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า รูปนันทา

หลังจากประสูติแล้ว ๕ วัน พระเจ้าสุทโธทนะโปรดให้ชุมนุมพระญาติวงศ์และขุนนาง มุขมนตรี เชิญพราหมณ์ร้อยแปดมาในพิธีขนานพระนามว่า สิทธัตถะ แปลว่า มีความต้องการสำเร็จ แต่ประชาชนเรียกตามพระโคตรว่า โคตมะ ในจำนวนพราหมณ์ที่ได้รับเชิญมาในพิธีขนานพระนามนั้น พราหมณ์ ๘ คนผู้มีความรู้เป็นเลิศได้พิจารณาปุริสลักษณะของพระราชกุมารแล้ว เจ็ดคนแรกยกนิ้วขึ้นสองนิ้วและทำนายเป็นสองนัยว่า ถ้าอยู่เป็นฆราวาสจะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ์ และถ้าออกบวชจะได้เป็นพระพุทธเจ้า แต่โกณฑัญญะพราหมณ์ผู้มีอายุน้อยและมีความรู้ดีกว่าเพื่อนได้ยกนิ้วขึ้นนิ้วเดียว และกล่าวคำทำนายด้วยคำพูดหนักแน่นว่า เจ้าชายจะต้องสละโลกียสุขและเป็นพระพุทธเจ้าอย่างแน่นอน

เมื่อพระชนมายุได้ ๑๖ ปี ได้อภิเษกสมรสกับเจ้าหญิงยโสธราหรือพิมพา พระราชบิดาให้สร้างปราสาท ๓ หลังเพื่อเป็นที่ประทับของพระราชโอรสในฤดูทั้ง ๓ คือ ฤดูหนาว

ฤดูร้อน ฤดูฝน เจ้าชายสิทธัตถะประทับอยู่ในประสาททั้ง ๓ นั้น เสวยสุขสมบัติทั้งกลางวันและกลางคืน จนมีพระชนมายุได้ ๒๙ ปี พระนางพิมพาประสูติพระโอรสซึ่งพระเจ้าสุทโธทนะทรงขนานพระนามว่า ราหุละ

พระองค์ได้ทรงเกษมสำราญกับชีวิตของผู้ครองเรือนอยู่เป็นเวลา ๑๓ ปี แต่พระทัยนั้นครุ่นคิดถึงความเป็นไปแห่งชีวิตและพระเมตตาคุณอันหาขอบเขตมิได้ ทำให้พระองค์ไม่ปรารถนาที่จะเสวยความสุขอยู่แต่ในพระราชฐาน พระองค์มิได้มีความทุกข์ส่วนพระองค์แต่อย่างใด หากมีพระทัยสงสารมวลมนุษย์ที่ตกอยู่ในห้วงทุกข์ แม้พระองค์จะอยู่ในท่ามกลางของความสุขสมบูรณ์ทั้งหลาย พระองค์ก็ยังตระหนักในความทุกข์ที่มีอยู่ทั่ว ๆ ไปในโลก ปราสาทราชวังและสิ่งปรนเปรอบำเรอความสุขภายนอกทั้งหลาย จึงไม่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวพระองค์ได้ ในที่สุดก็มาถึงเวลาที่พระองค์ตัดสินพระทัยสละจากสิ่งเหล่านั้นไป ด้วยทรงตระหนักในความไร้ค่าของการแสวงหาสุขทางกาย ซึ่งบุคคลธรรมดาถือว่าเป็นสิ่งอันสูงค่า และทรงตระหนักในคุณค่าของความหลุดพ้น เพื่อแสวงหาความสุขทางใจอันไพบูลย์ยิ่งกว่า พระองค์จึงได้สละโลกียสุขทั้งบ่วงออกทรงผนวช

วันหนึ่งพระองค์ได้เสด็จออกจากพระราชวัง ได้เห็นคนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ สามสิ่งแรกทำให้พระองค์ตระหนักพระทัยถึงธรรมชาติแห่งชีวิตและความเจ็บป่วยของธรรมชาติ ประการที่สี่ทำให้พระองค์สำคัญว่า จะต้องชนะความทุกข์ยากลำบากแห่งชีวิต และจะได้ประสบความสงบสุขทรงพิจารณาความไร้ค่าแห่งกามสุข ซึ่งบุคคลธรรมดาพิจารณาเห็นว่ามีค่าสูง และทรงพิจารณาเห็นคุณค่าอันสูงส่งของการบรรพชา ซึ่งผู้ฉลาดแสวงหาด้วยความยินดี พระองค์ทรงตัดสินพระทัยสละโลกียสุขเพื่อแสวงหาโมกขธรรม

ภายหลังจากนึกคิดตรึกตรองเป็นเวลานาน พระองค์ก็ตัดสินพระทัยพร้อมด้วยได้รับข่าวว่าพระโอรสประสูติ แต่พระองค์หาทรงแสดงความยินดีไม่ กลับเห็นว่าเป็นเครื่องพันธนาการ ตามธรรมดาแล้วพ่อต้องยินดีในข่าวนั้น แต่เจ้าชายสิทธัตถะเป็นพ่อพิเศษอย่างยิ่งพระองค์ทรงอุทานว่า "บ่วงคล้องเกิดแล้ว เครื่องจองจำเกิดแล้ว" กุมารจึงได้ชื่อตาม

ว่า ราหุล โดยพระเจ้าปู่ พระองค์จึงได้ตรัสสั่งให้นายฉันนะจัดใส่อานม้ากัณฐกะ แล้วเสด็จหนีไปในเวลาดึกมีนายฉันนะเป็นผู้ติดตามเดินทางไกลออกไป ๆ ข้ามแม่น้ำเนรัญชราแล้วพักที่ฝั่ง ทรงตัดพระเมาฬีแล้วมอบเครื่องอลังการทั้งหมดแก่นายฉันนะ พร้อมด้วยรับสั่งให้กลับคืนพระราชวัง พระองค์ทรงเปลี่ยนเพศนุ่งห่มผ้ากาสายะและสมัครใจ ดำเนินชีวิตอย่างคนจน ทรงครองผ้าสีเหลืองธรรมดาของสมณเพศ แล้วเสด็จไปโดยลำพังพระองค์โดยปราศจากทรัพย์สินใด ๆ ทั้งสิ้นเพื่อทรงแสวงหาสัจจธรรมและสันติอันถาวร

หลังจากทรงบรรพชาแล้ว ได้เสด็จไปอยู่ในสำนักอาราพดาบส กาลามโคตร และอุทกดาบส รามบุตร ซึ่งมหาชนนับถือว่าเป็นคณาจารย์ใหญ่ในเวลานั้นโดยลำดับ พระองค์ทรงศึกษาจนอาจารย์ทั้งสองสรรเสริญว่า มีความรู้เสมอด้วยตน และชวนให้อยู่ช่วยกันสั่งสอนหมู่ศิษย์ต่อไป พระองค์เห็นว่ามิใช่ทางพระสัมมาสัมโพธิญาณ จึงเสด็จออกจากสำนักดาบสทั้งสองนั้น จาริกไปในมคธรัฐถึงตำบลอุรุเวลาเสนานิคม ได้ทอดพระเนตรเห็นพื้นที่ราบรื่นแนวป่าเขียวชอุ่มเป็นที่เบิกบานใจ แม่น้ำไหล มีน้ำใสสะอาด มีท่าน้ำน่ารื่นรมย์ หมู่บ้านที่ที่ยวภิกขาจารก็ตั้งอยู่ใกล้ จึงได้ประทับอยู่ ณ ที่นั้น

โกณฑัญญพราหมณ์หนุ่มผู้ทำนายอนาคตของพระองค์ไว้ และลูกชาย ๔ คนของพวกพราหมณ์นอกนั้น ภัททิยะ วัปปะ มหานามะ และอัสสชิ เมื่อทราบข่าวการออกบวชของพระองค์ ก็ละโลกออกบวชตามพระองค์และคอยเฝ้าอุปัฏฐากอยู่

ประเทศอินเดียครั้งกระโน้นถือกันว่าพิธีกรรมและพลีกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง มีการเชื่อถือกันอย่างกว้างขวางว่า จะได้รับการช่วยเหลือให้พ้นภัย จนกว่าบุคคลจะดำเนินชีวิตด้วยการกระทำทุกกรกิริยา พระองค์ได้ทำความพยายามอย่างยิ่งเหนือมนุษย์ธรรมดา ประพฤติปฏิบัติความเข้มงวดทรมานทุกชนิด จนถึงพระสรีระอันสุขุมาลชาติของพระองค์ซูบเหลือแต่โครงกระดูก ยิ่งพระองค์ทรมานตัวเองมากเท่าใด จุดหมายปลายทางของพระองค์ยิ่งไกลออกไปเท่านั้น ๕ ปีล่วงไปแล้วที่พระองค์ทรงทำความเพียรเพื่อบรรลุพระโพธิญาณ พระองค์จึงตัดสินพระทัยเลิกแสวงหาความช่วยเหลือภายนอก ทรงเห็นว่าสัจจธรรมและสันติธรรมจะต้องมีอยู่ภายใน

พระองค์ทรงระลึกถึงวันที่พระราชบิดาทรงแรกนาขวัญ พระองค์ได้ประทับนั่งภายใต้ร่มเงาอันร่มเย็นของต้นชมพู่ ได้บรรลุปฐมฌาน พระองค์ทรงดำริว่า นี่แหละเป็นหนทางไปสู่โพธิญาณ พระองค์ทรงตระหนักว่า พระสัมมาสัมโพธิญาณหาบรรลุได้ด้วยร่างกายอันอ่อนเพลียไม่ ดังนั้นจึงกลับเสวยพระกระยาหาร บรรพชิต ๕ รูป ผู้อุปัฏฐากพระองค์ ไม่พอใจในวิธีเปลี่ยนแปลงที่พวกตนไม่เคยคิดว่าจะเป็นอย่างนั้น แล้วหลีกหนีพระองค์ออกจากป่าพร้อมด้วยทั้งพูดว่าโคตมดาบสผู้มักมากคลายความเพียร และเวียนมาสู่ชีวิตแห่งความสะดวกสบายเสียแล้ว

หลังจากนางสุชาดาผู้ใจบุญได้ถวายอาหารที่เป็นขีรภัตแล้ว เวลาเย็นพระองค์รับหญ้าคาจากคนหาบหญ้าชื่อ โสตถิยะ แล้วปูลาดเป็นที่นั่ง ณ โคนต้นโพธิ์ ทรงตัดสินพระทัยอย่างแน่วแน่ว่า จะไม่ลุกขึ้นจากที่นั่งจนกว่าพระองค์จะบรรลุถึงความเป็นพระพุทธะในคืนวันเพ็ญวิสาขบุรณมี พระองค์ประทับนั่งภายใต้ต้นโพธิ์ที่พุทธคยา ด้วยพระทัยสงบและผ่องใส ในปฐมยามพระองค์บรรลุบุพเพนิวาสานุสสติญาณ ซึ่งทำให้พระองค์ระลึกชาติในอดีตได้ ได้ทิพพจักขุญาณในมัชฌิมยามเกี่ยวกับการเกิดและการตายของสรรพสัตว์ ในปัจฉิมยามแห่งราตรีนั้นพระองค์ได้บรรลุคุณวิเศษด้วยการสิ้นไปแห่งกิเลสาสวะทั้งปวง และเห็นสภาพความเป็นจริงของสิ่งทั้งปวง ได้ตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ นับแต่เสด็จออกบรรพชาล่วงได้ ๖ ปี

พระองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าเมื่อพระชนมายุได้ ๓๕ ปี ภายหลังตรัสรู้แล้วพระองค์ประทับอยู่ภายใต้ต้นไม้ต่าง ๆ ตลอด ๗ สัปดาห์ คือ

สัปดาห์ที่ ๑ พระพุทธองค์ประทับนั่งขัดสมาธิภายใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ เสวยวิมุตติสุขคือสุขเกิดจากความหลุดพ้นจากกิเลสาสวะ

สัปดาห์ที่ ๒ พระพุทธองค์ประทับยืนเพ่งต้นพระศรีมหาโพธิ์

สัปดาห์ที่ ๓ พระพุทธองค์เสด็จเดินไปเดินไปเดินมาที่รัตนจงกรมเจดีย์ ใกล้ต้นพระศรีมหาโพธิ์

สัปดาห์ที่ ๔ พระพุทธองค์ประทับอยู่ในรัตนฆรเจดีย์ ทรงพิจารณาพระอภิ-ธรรมปิฎก

สัปดาห์ที่ ๕ พระพุทธองค์ประทับภายใต้ต้นอชปาลนิโครธในที่ใกล้กับต้นพระศรีมหาโพธิ์ ณ สถานที่นั้น พระองค์นั่งขัดสมาธิเสวยวิมุตตุสุขสิ้น ๗ วัน

สัปดาห์ที่ ๖ พระพุทธองค์เสด็จออกจากต้นอชปาลนิโครธตรงไปยังต้นมุจลินทร์ ณ สถานที่นั้น พระพุทธองค์นั่งขัดสมาธิเสวยวิมุตติสุขตลอด ๗ วัน

สัปดาห์ที่ ๗ พระพุทธองค์ประทับอยู่ภายใต้ต้นราชายตนะ ประทับนั่งขัดสมาธิเสวยวิมุตติสุขตลอด ๗ วัน ในกาลนั้นมีพ่อค้า ๒ คนชื่อตปุสสะและภัลลิกะเดินทางมาจากอุกกลชนบทถึงที่นั้นได้เห็นพระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ภายใต้ต้นราชายตนะ จึงนำข้าวสัตตุผง ข้าวสัตตุก้อนซึ่งเป็นเสบียงสำหรับเดินทางเข้าไปถวาย พระองค์ทรงรับและเสวยแล้ว พาณิชย์ทั้ง ๒ คนนั้น กราบทูลแสดงตนเป็นอุบาสก อ้างพระพุทธเจ้ากับพระธรรมเป็นสรณะ เป็นปฐมอุบาสกผู้ถึงรัตนะสอง

เทศนากัณฑ์แรก

พระผู้มีพระภาคทรงดำริว่า ธรรมที่พระองค์ตรัสรู้เป็นของลึกยากที่บุคคลธรรมดาจะเห็นตามได้ จะไม่ทรงแสดงธรรม เมื่อท้าวสหัมบดีพรหมทราบจินตนาการของพระองค์และเกรงว่าโลกอาจล้มละลาย ถ้าไม่ได้ฟังพระสัทธรรม จึงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้ากราบทูลให้ทรงแสดงธรรม เมื่อท้าวสหัมบดีพรหมอ้อนวอนพระองค์ถึงสามครั้ง พระองค์จึงตรวจดูโลกด้วยพุทธจักษุญาณ แล้วจึงรับอาราธนาของท้าวสหัมบดีพรหม พระองค์ทรงดำริต่อไปว่า เราจะแสดงธรรมแก่ใครก่อนผู้ซึ่งจะเข้าใจธรรมได้โดยเร็ว พระองค์ทรงระลึกถึงอาฬารดาบส กาลามโคตร และอุทกดาบส รามบุตร ตามลำดับภายหลังทรงทราบว่าท่านทั้งสองตายเสียแล้ว ในที่สุดพระองค์ทรงระลึกถึงภิกษุปัญจวัคคีย์ผู้เคยอุปัฏฐากพระองค์ระหว่างที่ทรงทำทุกกรกิริยา พระองค์ทรงเห็นด้วยทิพพจักษุว่า ปัญจวัคคีย์ภิกษุเหล่านั้นอาศัยอยู่ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี พระองค์ทรงประสงค์จะเสด็จไปสู่เมืองพาราณสี

ในระหว่างทางอุปกาชีวก เห็นพระผู้มีพระภาคทรงดำเนินอยู่ในทาง จึงทูลถามว่าทำไม ? อินทรีย์ของท่านผ่องใสนัก ท่านบวชเพื่อใคร ใครเป็นครูของท่าน หรือว่าท่านชอบใจธรรมของใคร เมื่อพระพุทธองค์ตรัสตอบว่า พระองค์เป็นสัพพัญญูตรัสรู้เอง อุปกาชีวกสั่นศีรษะแล้วหลีกทางไป

เมื่อพระผู้มีพระภาคเสด็จไปถึงป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี พระปัญจวัคคีย์เห็นพระองค์เสด็จมาแต่ไกลตกลงกันว่าจะไม่ถวายเคารพ เพราะพระองค์คลายความเพียรระหว่างทำทุกกรกิริยา เมื่อพระองค์เสด็จเข้าไปใกล้ บุคคลิกภาพอันสง่างามของพระองค์เป็นการบังคับให้พวกเขาต้อนรับพระองค์ตามควรแก่ฐานะ เมื่อพระองค์ตรัสบอกว่าได้บรรลุถึงความเป็นพระพุทธเจ้าแล้ว แต่ภิกษุปัญจวัคคีย์ปฏิเสธไม่ยอมเชื่อพระองค์ ในที่สุดพระองค์ตรัสว่า ภิกษุทั้งหลาย เธอระลึกได้หรือว่า เราเคยพูดเช่นนี้มาก่อน เมื่อพระปัญจวัคคีย์เชื่อความตรัสรู้ของพระองค์แล้วจึงตรัสปฐมเทศนา พระองค์ตรัสปฐมเทศนาในวันอาสาฬหบูชาเพ็ญเดือน ๘ (วันเกิดพระสงฆ์)

ใจความแห่งปฐมเทศนานั้น เบื้องต้นพระองค์ประกาศความตรัสรู้ของพระองค์ ทรงแสดงว่าที่สุด ๒ อย่าง คือกามสุขัลลิกานุโยค การประกอบตนให้พัวพันในกาม อัตตกิลมถานุโยค คือประกอบความเหน็ดเหนื่อยแก่ตนเปล่า ให้เกิดทุกข์แก่ผู้ประกอบ ไม่ทำผู้ประกอบให้เป็นอริยะ ทั้งสองอย่างนี้บรรพชิตไม่ควรเสพ และทรงแสดงมัชฌิมาปฏิปทาคือทางมีองค์ ๘ ทำผู้ดำเนินให้เป็นอริยะแล้วทรงแสดงอริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ว่าข้อนี้ทุกข์และทุกข์นี้ควรกำหนดรู้ด้วยปัญญาและเราก็ได้กำหนดรู้แล้วข้อนี้สมุทัยเหตุให้เกิดทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์นี้ควรละ และเราก็ได้ละแล้ว ข้อนี้นิโรธความดับทุกข์ ความดับทุกข์นี้ควรทำให้แจ้งชัด และเราก็ได้ทำให้แจ้งชัดแล้ว ข้อนี้มรรคทางถึงความดับทุกข์ ทางถึงความดับทุกข์นี้ควรทำให้เกิด และเราก็ได้ทำให้เกิดแล้ว

เมื่อพระผู้มีพระภาคตรัสพระธรรมเทศนาอยู่ พระโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม คือเป็นพระโสดาบันพระอัญญาโกณธัญญะได้ทูลขออุปสมบทเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา พระองค์เสด็จจำพรรษา ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ทรงสอนบรรพชิตทั้ง ๔ รูปที่เหลือนั้นด้วย

พระธรรมเทศนาเบ็ดเตล็ดตามสมควรแก่อัธยาศัย บรรพชิตเหล่านั้นได้ดวงตาเห็นธรรมต่อมาแล้วทูลขออุปสมบทเช่นโกณฑัญญะ ต่อมาพระองค์ทรงแสดงอนัตตลักขณสูตรแก่ภิกษุทั้ง ๕ รูป ท่านทั้ง ๕ ได้บรรลุเป็นอรหันต์พร้อมกันทั้ง ๕ รูป

ภายในพรรษานั้น พระองค์ทรงแสดงธรรมแก่ ยสะ และสหายอีก ๕๔ คน ให้บรรลุเป็นพระอรหันต์และบวชเป็นพระภิกษุเมื่อมีพระอรหันต์เกิดขึ้นในโลก ๖๑ องค์ทั้งพระองค์ ต่อมาพระองค์ได้ส่งไปประกาศพระศาสนา

พระผู้มีพระภาคเสด็จออกจาริกสอนประชาชนตามสถานที่ต่าง ๆ เป็นเวลา ๔๕ ปี ประชาชนเมืองน้อยใหญ่แห่งชมพูทวีปได้นับถือพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก ในปีที่พระองค์มีพระชนมายุ ๘๐ ปี การปรินิพพานใกล้เข้ามาทุกที่ ในคืนวันเพ็ญเดือนวิสาขะแห่งปีนี้เองเป็นวันเสด็จดับขันธ์ปรินิพพาน พระองค์ได้ตรัสแก่พระอานนท์ว่า เราผู้เป็นศาสดาล่วงไปแล้ว ซึ่งเธอทั้งหลายจะเข้าใจว่าศาสนาคำสั่งสอนมีศาสดาล่วงไปแล้ว ท่านทั้งหลายไม่มีพระศาสดานั้นมิชอบมิควรเลย อานนท์ธรรมและวินัยใดที่เราตถาคตได้แสดงแล้วและบัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย ธรรมและวินัยนั้นจะเป็นศาสดาแก่เธอทั้งหลายเมื่อเราล่วงไปแล้ว

ก่อนเสด็จดับขันธปรินิพพานพระองค์ตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมา แล้วทรงประทานปัจฉิมโอวาทว่า "ภิกษุทั้งหลาย สังขารที่ปัจจัยปรุงแต่งทั้งหลายมีความเสื่อมสลายไปเป็นธรรมดา เธอทั้งหลายจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด" ในที่สุดพระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน

ภิกษุพ้ำชายสิทธัตถะได้สำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะพระองค์ตรัสรู้อริยสัจ ๔ คือทรงรู้ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ และข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ จึงได้พระนามว่าสัมมาสัมพุทธะ

เกียรติคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้ตั้งพระพุทธศาสนา และทรงวางหลักการของพระพุทธศาสนาไว้ พระองค์ทรงพระเกียรติคุณ ๙ ประการ คือ

๑) เป็นพระอรหันต์ (อรหํ)

๒) เป็นผู้ตรัสรู้โดยชอบด้วยพระองค์เอง (สมฺมาสมฺมาพุทฺโธ)

๓) เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจร (วิชฺชาและจรณสมฺปนฺโน)

๔) เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว (สุคโต)

๕) เป็นผู้รู้แจ้งโลกทั้งหลาย (โลกวิทู)

๖) เป็นผู้ฝึกบุคคลที่ควรฝึกอย่างเลิศ (อนุตฺตโรปุริสธมฺมสารถิ)

๗) เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหหลาย (สตฺถา เทวมนุสฺสานํ)

๘) เป็นผู้ยังบุคคลให้ตรัสรู้ (พุทฺโธ)

๙) เป็นผู้จำแนกธรรม (ภควา)

ความหมาย

เป็นพระอรหันต์ หมายความว่า เป็นผู้ไกลจากกิเลส ๑ เป็นผู้กำจัดข้าศึกคือกิเลส ๑ เป็นผู้หักกำแห่งสังสารจักรคือสังสารวัฏ (เกิด ๆ ตาย ๆ) ซึ่งมีอวิชชาและภวตัณหาเป็นดุมมีอภิสังขารเป็นกำ มีชรามรณะเป็นกง มีอาสวสมุทัยเป็นเพลา ประกอบเข้าในตัวรถคือภพ ๓ ได้แก่กามภพ รูปภพ อรูปภพ

เป็นผู้ตรัสรู้โดยชอบด้วยพระองค์เอง ได้แก่รู้ธรรมทั้งปวงได้ดีด้วยพระองค์เอง ไม่มีใครเป็นครูสั่งสอน

เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ พระองค์ถึงพร้อมด้วยวิชชา ๘ คือ

๑) **วิปัสสนาญาณ** ได้แก่การเห็นแจ้งกายของเรานี้ มีรูปประกอบด้วยธาตุ ๔เกิดมาจากบิดามารดา เติมโตด้วยอาหาร เป็นของไม่เที่ยงคือไม่คงที่ ต้องขัดสีอยู่เป็นนิจ มีความแตกกระจัดกระจายไปเป็นธรรมดา และวิญญาณของเราอาศัยอยู่ในกายนี้ เนื่องอยู่ในกายนี้ได้ชัดเจนเหมือนกับแลเห็นเส้นด้ายสีเขียว สีเหลือง สีแดง สีขาว ซึ่งร้อยอยู่ในดวงแก้วมณี ๘ เหลี่ยมที่ช่างเจียระนัยให้ดีแล้ว

๒) **มโนมยิทธิ** ได้แก่การนิรมิตร ซึ่งกายอื่นจากกายนี้ให้เป็นกายต่าง ๆ ได้ตามชอบใจ เหมือนชักไส้หญ้าปล้องออกจากหญ้าปล้อง

๓) **อิทธิวิธิ** ได้แก่การแสดงฤทธิต่าง ๆ ได้ คือคนเดียวทำให้เป็นหลายคนก็ได้ หลายคนทำให้เป็นคนเดียวก็ได้ ที่มืดทำให้เป็นที่แจ้งก็ได้ ที่แจ้งทำให้เป็นที่มืดก็ได้เป็นต้น

๔) **ทิพยโสต** ได้แก่มีหูทิพย์บริสุทธิ์ยิ่งกว่ามนุษย์ธรรมดา ฟังเสียง ๒ อย่าง คือเสียงทิพย์เสียงมนุษย์ เสียงในที่ไกลในที่ใกล้ได้ชัดเจน เหมือนกับผู้ชำนาญในเสียงพอได้ยินก็รู้ได้ว่าเป็นเสียงอะไร

๕) **เจโตปริยญาณ** ได้แก่การรู้จักจิตของผู้อื่นว่า มีราคะ โทสะ โมหะ หรือไม่ราคะ โทสะ โมหะ หดหู่หรือฟุ้งซ่าน มีจิตอื่นยิ่งกว่าหรือไม่มี หลุดพ้นหรือไม่หลุดพ้น เหมือนชายหนุ่มหญิงสาวที่กำลังรักสวยรักงาม ชอบแต่งตัว เมื่อดูหน้าของตนที่กระจกเงาอันใสสะอาด ก็รู้ได้ชัดเจนว่า มีไฝฝ้าขี้แมลงวันอย่างไรหรือไม่

๖) **บุพเพนิวาสานุสสติญาณ** ได้แก่การระลึกชาติหนหลังได้ ตั้งแต่ชาติหนึ่งไปจนตลอดสังสารวัฏ วิวัฏฏกัลป์ว่า ชาติไหนเรามีชาติ โคตร ผิวพรรณ วรรณะ อาหารสุขทุกข์อย่างไร มีกำหนดอายุเท่าไร

๗) **ทิพยจักษุ** ได้แก่มีจักษุบริสุทธิ์ยิ่งกว่าจักษุมนุษย์ธรรมดา แลเห็นชนทั้งหลายที่ตายที่เกิด ที่เลว ที่ดี มีวรรณะดีไม่ดี ได้อย่างชัดเจน ทั้งรู้ได้ว่า ผู้ที่ประพฤติทุจริตด้วยกายวาจาใจไปเกิดในอบาย ผู้ที่ประพฤติสุจริตด้วยกายวาจาใจไปเกิดในสุคติ เห็นได้ชัดเจนเหมือนคนตาดี ยืนอยู่ที่หอสูงตั้งอยู่กลางถนนสี่แพร่งเห็นคนเดินไปมาตามถนนฉะนั้น

๘) **อาสวักขยญาณ** ได้แก่การรู้ชัดว่า อันนี้เป็นทุกข์ อันนี้เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ อันนี้เป็นความดับทุกข์ อันนี้เป็นทางปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

จรณะ ได้แก่ธรรมเป็นเครื่องดำเนินงานให้ได้วิชชา ๘ มี ๑๕ อย่าง คือ

๑) **ศีลสังวร** สำรวมด้วยศีล

๒) **อินทรีย์สังวร** การสำรวมอินทรีย์

๓) **โภชเนมัตตัญญุตา** รู้จักประมาณในการบริโภคอาหาร

๔) **ชาคริยานุโยค** การตามประกอบซึ่งความเพียร

๕) **สัปปุริสธรรม ๗ คือ**

๕.๑ ความเป็นผู้รู้จักเหตุ

๕.๒ ความเป็นผู้รู้จักผล

๕.๓ ความเป็นผู้รู้จักตนว่า เราว่าโดยชาติตระกูลยศศักดิ์สมบัติบริวาร ความรู้และคุณธรรมเพียงเท่านี้ ๆ แล้วประพฤติตนให้สมควรแก่ที่เป็นอยู่อย่างไร

๕.๔ ความเป็นผู้รู้จักประมาณในการแสวงหาเครื่องเลี้ยงชีพแต่โดยทางที่ชอบ และรู้จักประมาณในการบริโภคแต่พอควร

๕.๕ ความเป็นผู้รู้จักกาลเวลาอันสมควรในการประกอบกิจนั้น ๆ

๕.๖ ความเป็นผู้รู้จักประชุมชน และกิริยาที่จะต้องประพฤติต่อประชุมชนนั้น ๆ ว่า หมู่นี้เมื่อเข้าไปหาจะต้องทำกิริยาอย่างนี้ จะต้องพูดอย่างนี้เป็นต้น

๕.๗ ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคลว่า ผู้นี้เป็นคนดีควรคบ ผู้นี้เป็นคนไม่ดีไม่ควรคบ

๖. ฌาน ๔ คือ

๖.๑ ปฐมฌาน

๖.๒ ทุติยฌาน

๖.๓ ตติยฌาน

๖.๔ จตุตถฌาน

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงพร้อมด้วยวิชชา ๘ และจรณะ ๑๕ โดยสมบูรณ์ไม่มีข้อบกพร่องแม้แต่น้อย

พระองค์เป็นผู้เสด็จไปดีแล้ว ได้แก่ไปสู่ที่ดีคือพระนิพพาน หรือผู้มีการไปดี คือไปจากกิเลสแล้วไม่กลับมา หรือผู้บำเพ็ญบารมีมาดีแล้ว ผู้พูดดี ผู้มีคติดี

พระองค์เป็นผู้รู้แจ้งโลก คือรู้โลกทั้งปวง รู้ทั้งโลกใน ได้แก่ขันธโลก และโลกนอกได้แก่สังขารโลก สัตว์โลก โอกาศโลกว่าเป็นอย่างไร เกิดด้วยอะไร ดับด้วยอะไร อะไรทำให้ดับ

เป็นผู้ฝึกบุคคลที่ควรฝึกอย่างเลิศ คือพระองค์มีวิธีฝึกที่ดีเยี่ยม ไม่มีผู้ใดฝึกได้เท่า เพราะไม่ต้องใช้อาชญา ผู้ที่พระองค์ฝึกจนได้เป็นอริยะแล้ว ไม่กลับเลวอีก ไม่กลับมาเป็นปุถุชนอีก

เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ได้แก่เป็นผู้สอนเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ให้รู้จักประโยชน์ในปัจจุบัน ประโยชน์ในโลกหน้า และประโยชน์อย่างยอดเยี่ยมคือพระนิพพาน ตามอัธยาศัยของบุคคลนั้น ๆ

เป็นผู้ตรัสรู้ ได้แก่เป็นผู้สอนให้บุคคลได้ตรัสรู้อริยสัจ ๔

เป็นผู้จำแนกธรรม ได้แก่จำแนกธรรมออกเป็นส่วน ๆ ว่าธรรมอะไรเป็นกุศลธรรมอะไรเป็นอกุศลเป็นต้น

เกียรติคุณทั้ง ๙ ประการนี้ มีขึ้นด้วยความดีของพระองค์ทั้งนั้น ถ้าจะย่นลงให้สั้นก็มี ๓ คือ

๑) พระปัญญาคุณ

๒) พระบริสุทธิคุณ

๓) พระมหากรุณาคุณ

พระธรรม

พระธรรม ได้แก่คำสอนของพระพุทธเจ้า จำแนกเป็น ๓ ปิฎก คือ

๑) พระวินัยปิฎก มี ๒๑๐๐๐ พระธรรมขันธ์

๒) พระสุตตันตปิฎก มี ๒๑๐๐๐ พระธรรมขันธ

๓) พระอภิธรรมปิฎก มี ๔๒๐๐๐ พระธรรมขันธ์

รวมทั้ง ๓ ปิฎก เป็น ๘๔๐๐๐ พระธรรมขันธ์

ย่อลงเป็น ๒ ได้แก่ ธรรม ๑ วินัย ๑

ย่อลงเป็นหลักปฏิบัติ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา

คำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมด ย่อลงเป็น ๑ ได้แก่ ความไม่ประมาท (ความไม่ประมาทเป็นตัวพระธรรม ผู้เขียน)

เกียรติคุณของพระธรรม

พระธรรม มีเกียรติคุณ ๖ ประการ คือ

๑) ธรรมอันพระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้ว (สวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม)

๒) ผู้ปฏิบัติจะพึงเห็นเอง (สนฺทิฏฺฐิโก)

๓) ให้ผลไม่กำหนดเวลา (อกาลิโก)

๔) ควรเรียกให้มาดู (เอหิปสฺสิโก)

๕) ควรน้อมเข้ามาในตน (โอปนยิโก)

๖) เป็นของรู้เฉพาะตน (ปจฺจตฺตํ)

เกียรติคุณของพระธรรมทั้ง ๖ ประการนี้ มีความชัดอยู่แล้วจึงไม่ได้ให้ความหมายไว้ด้วย

พระสงฆ์

พระสงฆ์ ได้แก่ผู้สละเพศฆราวาสออกบวชเป็นภิกษุ จำแนกเป็น ๒ ประเภท คือ อริยสงฆ์ ๑ สมมุติสงฆ์ ๑

อริยสงฆ์ ได้แก่ภิกษุผู้เป็นพระโสดาบัน ๑ พระสกทาคามี ๑ พระอนาคามี ๑ พระอรหันต์ ๑

สมมุติสงฆ์ ได้แก่ภิกษุผู้บวชถูกต้องตามพระวินัย มีความประพฤติดี ประพฤติชอบตามธรรมวินัย แต่ยังไม่สำเร็จเป็นพระอริยะ

เกียรติคุณของพระสงฆ์

พระสงฆ์ มีเกียรติคุณ ๙ ประการคือ

๑) เป็นผู้ปฏิบัติดี ได้แก่ปฏิบัติเป็นสายกลางเพื่อมุ่งผลคือโลกุตตรธรรม (สุปฏิปนฺโน)

๒) เป็นผู้ปฏิบัติตรง คือ ตรงคำสอนของพระพุทธเจ้า (อุชุปฏิปนฺโน)

๓) เป็นผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อพระนิพพาน (ญายปฏิปนฺโน)

๔) เป็นผู้ปฏิบัติสมควร คือ ควรรับปัจจัย ๔ ที่มีผู้ถวาย ไม่ทำศรัทธาของเขาให้ตกไป ทำให้ทานของเขามีผลมาก (สามีจิปฏิปนฺโน)

๕) ท่านเป็นสาวกของพระผู้มีพระภาคเพราะท่านทรงคุณคือ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล หรือสกทาคามิมรรค สกทาคามิผล หรือ อนาคามิมรรค อนาคามิผล หรือ อรหัตตมรรค อรหัตตผล อย่างใดอย่างหนึ่ง (ยทิทํ จตฺตาริ ปุริสยุคานิ อฏฺฐปุริสปุคฺคลา เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ)

๖) เป็นผู้ควรแก่ปัจจัย ๔ ซึ่งบุคคลนำมาถวาย เพราะทำให้เกิดผลมากแก่ผู้ถวาย (อาหุเนยฺโย)

๗) เป็นผู้ควรแก่ของต้อนรับ (ปาหุเนยฺโย)

๘) เป็นผู้ควรแก่ทักขิณาทาน ที่บุคคลเชื่อกรรมและผลของกรรมแล้วถวาย (ทกฺขิเณยฺโย)

๙) เป็นผู้ควรแก่การกราบไหว้ (อญฺชลีกรณีโย)

การเข้าถึงพระรัตนตรัย

พระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระธรรม และ พระสงฆ์ การเข้าถึงพระรัตนตรัยที่สมบูรณ์ต้องพร้อมด้วยกายคือแสดงความเคารพ ด้วยวาจาคือไม่ดูถูกดูหมิ่น ด้วยใจคือรำลึกถึงและปฏิบัติตามคำสอน

พระพุทธเจ้าเป็นผู้สอนและวางหลักธรรมไว้ให้ปฏิบัติ คำสอนของพระพุทธเจ้าคือพระธรรม พระสงฆ์ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า หรือศึกษาเล่าเรียนต่อ ๆ กัน เพื่อจะปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เป็นเหตุให้ละกิเลสตัณหา และรักษาพระศาสนาไว้

เมื่อเข้าถึงพระรัตนตรัยแล้วต้องนับถือ แต่การนับถือนั้นต้องไม่เข้าใจว่า พระจะบันดาลให้ร่ำรวย เช่นถูกหวย หรือให้สำเร็จสิ่งที่ตนประสงค์ จุดประสงค์ของการนับถือเอาเป็นตัวอย่างแล้วปฏิบัติตามคำสอนของท่าน เรานับถือพระพุทธเจ้า เพราะพระองค์เป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่มีโลภ โกรธ หลง ทรงไว้ซึ่งความยุติธรรม ทรงพระเมตตากรุณาแก่สรรพสัตว์ทั่วไป ไม่เลือกชั้น วรรณะ นี้เป็นการเข้าถึงและนับถือพระพุทธเจ้า

เรานับถือคำสอนของพระพุทธเจ้าคือพระธรรม เพราะธรรมะเป็นเครื่องหล่อเลี้ยงใจมนุษย์ให้ได้สำนึกว่า คนนี้เป็นปู่ย่าตายาย เป็นลุงเป็นป้า เป็นพ่อเป็นแม่ เป็นพี่เป็นน้อง เป็นครูอาจารย์ เป็นศิษย์ เป็นมิตรสหาย เป็นประมุขของประเทศ เป็นพลเมืองของประเทศ เป็นศาสนิกชนของศาสนา แล้วปฏิบัติหน้าที่ของตน ๆ ให้สมบูรณ์ตามหลักการและวิธีการ

ธรรมมี ๒ ประเภท คือ ธรรมที่ควรทำให้เจริญ ๑ ธรรมที่ควรละ ๑ ธรรมใดที่บุคคลน้อมนำเข้ามาไว้ในใจแล้วปฏิบัติ เช่น ความอดทนไม่ยอมทำทุจริต ซึ่งจะเกิดความผิดขึ้นมาเป็นผล ธรรมนั้นควรทำให้เจริญมากขึ้นเพราะไม่เดือดร้อนแก่ใคร ทั้งมีผลดีด้วย ธรรมใดส่งให้เกิดความเดือดร้อน เช่น การหลอกลวงผู้อื่น ธรรมนั้นถ้ามีอยู่แล้วก็ควรละและควรป้องกันไม่ให้เกิดขึ้น ลักษณะนี้เป็นการเข้าถึงและนับถือพระธรรม

เรานับถือพระสงฆ์ เพราะท่านถือปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและรักษาพระศาสนาให้ตกทอดมาถึงพวกเรา ให้พวกเราได้รู้ว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ แต่พึงเข้าใจว่า พระสงฆ์มี ๒ ประเภท คือ อริยสงฆ์ และ สมมุติสงฆ์ พระสงฆ์ทุกวันนี้เรียกว่าสมมุติสงฆ์ ยังมีกิเลสมีตัณหาอยู่ ความประพฤติของท่านย่อมลุ่ม ๆ ดอน ๆ ตามวิสัยของคนมีกิเลส ถึงอย่างนั้นส่วนที่เป็นความดีของท่านก็มีอยู่มาก เช่น รักษาสมณวงศ์ไว้ ให้ผู้ต้องการบุญซึ่งเกิดจากการถวายปัจจัย ๔ ได้บำเพ็ญบุญ

หลักธรรมของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีหลักธรรม ๔ ประการ คือ

๑) ทุกข์ ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ

๒) สมุทัย เหตุให้เกิดทุกข์ ได้แก่ ตัณหา ๓ คือ

กามตัณหา ความยินดีดิ้นรนในกามคุณ ๕

ภวตัณหา ได้แก่ความยินดีในสมบัติ หรือความเจริญแห่งสิ่งที่ตนต้องการ

วิภวตัณหา ได้แก่ความยินดีในความวิบัติไป หรือในความเสื่อมไปแห่งสิ่งที่ตนไม่ชอบใจ

๓) นิโรธ ความดับทุกข์ ได้แก่ พระนิพพาน เพราะสิ้นอาสวกิเลส

๔) มรรค ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ มรรค ๘ ประการ คือ

๑) ความเห็นชอบ (สมฺมาทิฏฺฐิ)
๒) ความดำริชอบ (สมฺมาสงฺกปฺโป)
๓) พูดชอบ (สมฺมาวาจา)
๔) การงานชอบ (สมฺมากมฺมนฺโต)
๕) เลี้ยงชีวิตชอบ (สมฺมาอาชีโว)
๖) พยายามชอบ (สมฺมาวายาโม)
๗) ระลึกชอบ (สมฺมาสติ)
๘) ตั้งใจไว้ชอบ (สมฺมาสมาธิ)

ธรรมทั้ง ๔ ปราการนี้ รวมเข้าด้วยกันเรียกว่า อริยสัจ แปลว่า ของจริงอย่างประเสริฐ, ของจริงที่ไปปราศจากข้าศึกคือกิเลส, ของจริงของพระอริยเจ้า, ของจริงที่ทำปุถุชนได้เป็นอริยะ ธรรม ๔ ประการนี้เป็นเหตุผลของกันและกัน คือ

สมุทัยเป็นเหตุ ทุกข์เป็นผล เพราะทุกข์ทุกอย่างที่เกิดขึ้นนั้นเกิดมาจากสมุทัย ถ้าดับสมุทัยได้ทุกข์ก็ไม่เกิด

มรรคเป็นเหตุ นิโรธเป็นผล เพราะกิเลสาสวะจะดับได้หมดสนิทไม่เกิดขึ้นอีก ต้องปฏิบัติในมรรคมีองค์ ๘

การปฏิบัติที่ดำเนินไปตามสายแห่งมรรค ๘ ซึ่งย่อลงมาเป็น ๓ คือ พูดชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีพชอบ เป็นศีล ๑ ความพยายามชอบ ระลึกชอบ ตั้งใจชอบ เป็นสมาธิ ๑

ความเห็นชอบ ความดำริชอบ เป็นปัญญา ๑ รวมความว่าปฏิบัติศีลสมาธิปัญญาโดยลำดับ เมื่อปฏิบัติได้ครบบริบูรณ์ดีแล้ว นิโรธคือความดับตัณหาจะเกิดขึ้น เมื่อตัณหาดับหมดแล้ว ทุกข์ที่มีอยู่ก็ดับไป ทุกข์ที่ยังไม่เกิดขึ้นก็ไม่เกิดขึ้นเพราะไม่มีเชื้อแล้ว

ธรรมที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา มี ๓ อย่าง

๑) ไม่ทำบาปทั้งปวง)สพฺพปาปสฺส อกรณํ)

๒) ยังกุศลให้ถึงพร้อม (กุสลสฺสูปสมฺปทา)

๓) การยังจิตของตนให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว (สจิตฺตปริโยทปนํ)

เพราะอาศัยหลักข้อที่ ๑–๒ การบำเพ็ญทานต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นเพื่อต้องการละบาปอกุศล และให้เกิดผลคือบุญกุศล นอกจากการบำเพ็ญทานแล้วยังมีหลักธรรมต่าง ๆ ซึ่งแยกออกไปตามความมุ่งหมายของหลักเดิม เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความเป็นอยู่ดีตามควรแก่ฐานะ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสันติของโลก เช่น **หิริ** ความละอายแก่ใจ ไม่กล้าทำความชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้ง **โอตตัปปะ** ความเกรงกลัวผลความชั่ว ซึ่งตนทำลงไปแล้วนั้นจะเกิดขึ้นสนองตนต่อไป

กรรมดีกรรมชั่ว

กรรม ได้แก่ การทำที่ประกอบด้วยเจตนาความตั้งใจ แบ่งออกเป็น ๒ ประเภทคือ

๑) **กรรมฝ่ายดี** เรียกว่า กุศลกรรม ๒) **กรรมฝ่ายชั่ว** เรียกว่า อกุศลกรรม

คนทำกรรมดี การทำของผู้นั้นเรียกว่าสุจริต ถ้าทำทางกาย เรียกว่ากายสุจริต พูดทางปาก เรียกว่า วจีสุจริต คิดทางใจ เรียกว่า **มโนสุจริต** ผลแห่งกรรมคือความสุขความเจริญ

คนทำกรรมชั่ว การทำของผู้นั้น เรียกว่าทุจริต ถ้าทำทางกาย เรียกว่า กายทุจริต พูดทางปาก เรียกว่า วจีทุจริต คิดด้วยใจ เรียกว่า มโนทุจริต ผลแห่งความชั่วคือความเสื่อมและทุกข์

พุทธศาสนาถือการทำเป็นหลักสำคัญแห่งชีวิต คือการทำของบุคคลนั้นจะเป็นผู้บันดาลให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ขึ้น ทั้งที่ทำให้โลกเจริญหรือทำให้โลกฉิบหาย

ปัจจัยแห่งชีวิต

ชีวิต คือความเป็นอยู่ พูดอย่างง่าย ๆ คือ ยังเป็นคนที่มีลมหายใจเข้าออก รู้สึกหิวกระหาย อยากได้ อยากมี ยังไม่เป็นศพเป็นผี ก็ยังต้องการปัจจัยแห่งชีวิต

ปัจจัยแห่งชีวิต ที่เป็นหลักใหญ่มี ๔

๑) เครื่องนุ่งห่ม

๒) อาหาร

๓) ที่อยู่อาศัย

๔) ยาบำบัดโรค

ความต้องการของคนไม่มีเวลาสิ้นสุด คำว่าพอไม่มีกับคนที่ยังมีกิเลสตัณหา ทั้งนี้ก็เพราะ

– สิ่งที่ได้มานั้นให้เกิดความปลื้มใจ

– สร้างอำนาจหรืออิทธิพลให้เกิดแก่ผู้เป็นเจ้าของ

– เป็นเครื่องมือหรือเป็นสื่อที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการ แต่ยังไม่ได้มา

ปรับความเป็นอยู่ให้เข้ากับปัจจัย

ฐานะโดยกำเนิดหรือฐานะในปัจจุบันของคนไม่เหมือนกัน การจะให้ทุกคนเสมอภาคนั้นไม่มีใครสามารถทำได้ ไม่เคยมีมาในอดีต ไม่มีในปัจจุบัน และจะไม่มีในอนาคต แม้ในสังคมเล็ก ๆ หรือครอบครัวหนึ่ง ๆ ฉะนั้นผู้มุ่งความเจริญแก่ตนควรวางรากฐานชีวิตของตนแต่เบื้องแรก เพื่อรับกับสถานการณ์ในอนาคตแห่งชีวิต จะได้มีชีวิตรุ่งโรจน์ หรือเป็นอยู่ไม่แร้นแค้น ไม่เป็นภัยแก่สังคม โดย

๑) รากฐานแห่งการศึกษา

๒) รากฐานแห่งความประพฤติ

๓) รากฐานแห่งการตั้งตน

รากฐานแห่งการศึกษา ในอดีตสมัยที่การศึกษายังไม่เจริญ ความวิวัฒนาการในด้านการศึกษายังไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นแล้ว แต่เป็นเพียงบางส่วน หรือแก่คนบางกลุ่ม

เท่านั้น ผู้มีความรู้ความฉลาดซึ่งได้มาจากการศึกษาจะถูกยกขึ้นให้เป็นนาย ส่วนผู้ที่ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนถูกกดลงเป็นทาส ผู้ที่ถูกกดลงเป็นทาสนั้นก็มักจะพอใจเป็นทาสตลอดลูกหลาน ความพยายามเพื่อยกตนให้พ้นจากความเป็นทาสแทบจะหาไม่ได้ในจิตของเขา ทั้งนี้คงจะเนื่องมาจากการที่ไม่ได้ประสบกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ ๆ หรือแม้จะได้ประสบมาแต่ปล่อยให้เลยไปเสียโดยปราศจากการใตร่ตรอง หรือความขลาดกลัวไม่กล้ารับผิดชอบความเป็นอยู่ของตนด้วยตนเอง หวังฝากชีวิตไว้กับผู้อื่นฝ่ายเดียว

ผู้ที่ได้รับการยกย่องให้เป็นนายนั้นมี ๒ ประเภท ประเภทที่หนึ่งใช้ความรู้ความฉลาดของตนกอบโกยผลประโยชน์ให้ตน ไม่คำนึงถึงความทุกข์ยากลำบากของผู้อื่น หรือความเสียหาย ซึ่งเกิดขึ้นแก่ชาติและศาสนา นายอีกประเภทหนึ่ง พยายามประพฤติให้สมกับที่ได้รับยกย่อง และเป็นที่พึ่งของผู้ด้อยความรู้ความสามารถ

สมัยปัจจุบัน การศึกษารุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว และมิใช่รุดหน้าไปแต่การศึกษาเท่านั้น แม้อย่างอื่น ๆ ก็รุดหน้าไปอย่างน่าทึ่งทีเดียว คือรุดหน้าทั้งส่วนดีและส่วนร้าย แทบจะแยกออกจากกันไม่ได้ ผู้ใดไร้การศึกษา ผู้นั้นจะต้องตกเป็นเป้าหมายแห่งการดูถูกดูหมิ่นและอย่างอื่น ๆ

ผู้ศึกษา จงอดทน ขยัน เพียร ใคร่ครวญ ไม่ทอดทิ้ง อย่าเข้าใจว่าการศึกษาคือยาพิษ จงเข้าใจว่าการศึกษานั้นคือยารักษาชีวิตให้หายจากโรคคือความโง่ จงเปรียบเทียบผล ซึ่งคนได้รับการศึกษามาดีกับคนที่ไม่ได้รับการศึกษา หรือศึกษามาน้อยว่าต่างกันอย่างไร ? สมัยปัจจุบันนี้ผู้ใดด้อยการศึกษาก็เท่ากับฝังตัวของตัวให้จมลงในปรักยากที่จะถอนขึ้นได้ ยิ่งเป็นประเทศด้วยแล้วยิ่งร้ายที่สุด คือคนในประเทศไหนไร้การศึกษาประเทศนั้นก็คงสภาพความป่าเถื่อนของตนไว้ไม่มีโอกาสจะปรับตนหรือพัฒนาประเทศให้เจริญได้ ตกอยู่ในประเภทประเทศด้อยพัฒนา

เฉพาะในวงการพระพุทธศาสนา ถ้าพระภิกษุ สามเณร ไม่ศึกษาทั้งคันถธุระและวิปัสสนาธุระ มีชีวิตวันหนึ่ง ๆ ให้คงอยู่ด้วยปัจจัย ๔ ที่ชาวบ้านถวาย มีความรู้สึก

ในส่วนลึกของหัวใจว่าสบายดี ไม่ต้องทำงานอะไรก็มีกิน ถ้าภิกษุสามเณรประเภทนี้มีมากเท่าไร ความเสื่อมแห่งพระศาสนาก็มีมาก เพราะปัจจัย ๔ ที่พุทธศาสนิกชนถวายไปนั้นสูญเปล่าไม่ผลิตผลทั้งวัตถุและนามธรรม เป็นการทำลายความตั้งใจดีของพุทธศาสนิกชนและพุทธประสงค์ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่มีพระประสงค์ ให้พระภิกษุสามเณรประพฤติตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม โดยเฉพาะคือเป็นนาบุญของเขาและทำลายกิเลสาสวะให้หมดไป

รากฐานแห่งความประพฤติ ประเทศมีกฎหมายสำหรับป้องกันและปราบปรามลงโทษ ศาสนามีวินัยและศีลธรรมเป็นเครื่องลงโทษหรืออบรม แต่ศีลธรรมเป็นอาชญาที่ไม่เพียงพอลงโทษ ผู้หน้าด้านปราศจากความอายจึงต้องมีกฎหมายไว้ลงโทษอีกส่วนหนึ่ง ถ้าทุกคนจะพยายามนึกคิดว่า ทำพูดอย่างไรจึงผิดกฎหมายหรือศีลธรรม แล้วพยายามไม่ทำไม่พูดต่อไป ปัญหายุ่งยากแห่งสังคมจะไม่เกิดขึ้น

ความประพฤติของคนมี ๒ อย่าง คือ ดีกับเสีย ผู้ประพฤติดีเป็นผู้ส่งเสริมให้เกิดความเจริญ ผู้ประพฤติไม่ดีเป็นผู้ทำลายความเจริญและสร้างความเสื่อม การตัดสินความประพฤติของคนว่าดีหรือไม่ดีนั้น ต้องตัดสินด้วยศีลธรรม วัฒนธรรมของชาติศาสนาและกฎหมายบ้านเมือง คนมีอวัยวะสมบูรณ์แต่ไม่ทำการงาน เกาะกินแต่พ่อแม่หรือภรรยา ถ้าพ่อแม่ ภรรยาตักเตือนก็โกรธ หรือใช้กำลังทำร้ายพ่อแม่ ภรรยา คนประเภทนี้จัดว่าความประพฤติไม่ดี

คนเที่ยวลักเล็กขะโมยน้อย หรือจี้ปล้นฆ่าเจ้าทรัพย์ หรือผู้ขัดขวาง ทำลายวัตถุสิ่งของอันเป็นสาธารณะประโยชน์ โดยเห็นว่าเป็นของสนุกเพลิดเพลิน ก่อกวนความสงบสุขของประชาชนทั้งส่วนน้อยหรือส่วนมาก กดขี่ข่มเหงผู้มีกำลังน้อยไม่สามารถสู้ตนได้ ตั้งใจฝ่าฝืนระเบียบวินัยที่ดีของสังคม ล่อลวงผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย เหล่านี้เป็นเครื่องหมายบ่งชัดว่าคนนั้นมีความประพฤติไม่ดี สังคมผู้มีความประพฤติดีรังเกียจ

ส่วนคนที่ปรับความประพฤติของตนให้ดำเนินไปตามสิทธิที่กฎหมายวางไว้ และศีลธรรม และสังคมผู้มีความประพฤติดียกย่องสรรเสริญ จัดว่าเป็นผู้มีความประพฤติดี

การจะวางรากฐานความประพฤติของตนให้ดีนั้น ต้องอาศัยตนประการหนึ่ง และผู้อื่นคือรับฟังและเชื่อฟังผู้ตักเตือนด้วยความหวังดีประการหนึ่ง และมองเห็นคุณของความประพฤติดีและโทษของความประพฤติชั่ว หมองูต้องตายเพราะงูฉันใด คนประพฤติไม่ดีก็ต้องตายเพราะความประพฤติไม่ดีของตนฉันนั้น

รากฐานแห่งการตั้งตน ได้พูดมาแล้วว่าชีวิตของทุก ๆ คนต้องอาศัยปัจจัย ๔ ถ้าขาดปัจจัยชีวิตก็อยู่ไม่ได้ เวลาเป็นเด็กยังไม่สามารถเลี้ยงตัวได้ต้องพึ่งพ่อแม่หรือผู้อื่นตามควรแก่เหตุ แต่จะพึ่งท่านเหล่านั้นตลอดไปไม่ได้ เพื่อให้ความเป็นอยู่ของตนและผู้ที่อาศัยตนคือบุตร ธิดา หรือบิดามารดาผู้มีวัยแก่เฒ่าจะได้พึ่งพาอาศัยต่อไป ต้อง

๑) พยายามหาเงินทำให้เป็นหลักฐาน

๒) ได้เงินทองมาแล้วแบ่งเก็บไว้

๓) อบายมุขทั้งหมดต้องพยายามงดเว้น หรืองดเว้นให้เด็ดขาด

การศึกษาความประพฤติ เป็นรากฐานให้ตั้งตัวได้

เมื่อได้วางรากฐานทั้ง ๓ ประการนั้นแล้วต้องพยายามปรับความเป็นอยู่ให้สมดุลย์กับรายได้ อย่าให้เกินรายได้ในเมื่อไม่มีเหตุที่จะต้องใช้จ่าย ถ้าจำเป็นเพื่อรักษาชีวิตไว้ก็ควร เช่น เจ็บป่วย คนที่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินรายได้ ทุกรายจะต้องเป็นลูกหนี้ผู้อื่น หน้าชื่นอกตรมตลอดชีวิต ครอบครัวไร้เสถียรภาพ ฉะนั้นต้องพยายามปรับความเป็นอยู่ให้สมดุลย์กับรายได้ ตั้งแต่เริ่มแรกตั้งตนทีเดียว อย่าโอ้เอ้เห็นแก่ความสนุกเพลิดเพลินจนเกินไป

ปรับชีวิตให้เข้ากับหลักธรรม

เมื่อได้ปรับรากฐานแห่งชีวิตแล้ว สิ่งที่จะต้องทำต่อไป คือการปรับชีวิตให้เข้ากับหลักธรรมที่เป็นฝ่ายดี อันจะผลักดันชีวิตของตนให้มีเสถียรภาพมั่นคงต่อไป แต่ก่อนอื่นจงทำความเข้าใจเรื่องศาสนากับคนแต่ละคนเสียก่อนว่า พุทธศาสนาไม่ใช่ศาสนาแห่งการอ้อนวอน เป็นศาสนาถือการทำของแต่ละคนเป็นสำคัญ แต่มีหลักศาสนาเป็นแนวแห่งการทำของคนนั้น ๆ ถือการช่วยตัวเองเป็นใหญ่และถือการพึ่งผู้อื่นเป็นรองลงมา สิ่งที่จะช่วยคนแต่

ละคนจนตลอดชีวิตนั้นคือ การทำของคนนั้น ๆ ไม่ใช่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ในปัจจุบันการช่วยเหลือบางอย่างที่คนบางคน ได้รับ การ ช่วย เหลือ จาก พระ สงฆ์ บางรูป นั้น ก็เนื่องมาในฐานะเป็นญาติพี่น้อง หรืออย่างอื่น ๆ ตามควรแก่เหตุ พุทธประสงค์ที่ต้องการให้พระสงฆ์ช่วยเหลือชาวบ้านนั้นมี ๒ ประการ

๑) ช่วยให้เขาได้บำเพ็ญทาน และเป็นผู้ทำผลทานของเขาให้ไพบูลย์ โดยพระสงฆ์เป็นผู้มีศีลมีอาจารวัตรที่ดี สมกับเกียรติคุณที่ว่า สุปฏิปนฺโน เป็นผู้ปฏิบัติดี

๒) ช่วยแนะนำให้เขารู้จักผิดชอบชั่วดี อะไรควรประพฤติและไม่ควรประพฤติ

ประการแรก ควรปรับชีวิตให้เข้ากับธรรมของพระพุทธศาสนาข้อว่า **ประโยชน์เฉพาะหน้า** ประโยชน์เฉพาะหน้าได้แก่การได้มาซึ่งทรัพย์สิน ยศ สรรเสริญ, ทรัพย์สิน, ยศ สรรเสริญ ไม่ได้ลอยเข้ามาหาคนโดยไม่มีอะไรเป็นสื่อ ต้องมีสิ่งที่เป็นสื่อคือ

- ขยันหมั่นเพียร
- ได้มาแล้วเก็บรักษาไว้
- เลือกคบคนที่ควรคบ และ
- ใช้จ่ายพอสมควรแก่รายได้

ความขยันหมั่นเพียรนี้ หมายเอาความขยันหมั่นเพียรในทางสุจริต ไม่ได้หมายเอาความขยันหมั่นเพียรในทางทุจริต เช่นลักขโมย เป็นต้น ความขยันหมั่นเพียรในทางทุจริตและได้มาซึ่งทรัพย์สิน ยศ สรรเสริญนั้น เป็นการได้มาซึ่งไม่มีรากฐานมั่นคง หรือไม่มีแก่น มีแต่เปลือกหรือกระพี้ ตัวอย่างที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน มีไม่น้อยทั้งเรื่องใหญ่และเรื่องเล็ก บางเรื่องหมดแทบทุกอย่าง

การเก็บรักษา ทำให้ของน้อยกลายเป็นของมาก จาก ๑ เป็น ๑๐ จาก ๑๐ เป็น ๒๐ มากขึ้นโดยลำดับ ถ้าเก็บอย่างเดียว แต่ไม่รักษาก็ไม่มั่นคง เหมือนเก็บเงินไว้แต่ไม่รักษาก็ไม่ปลอดภัย

การคบคนที่ควรคบ ก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งเพราะคนที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตของเรานั้น ถ้าเป็นคนประเภทหน้าไหว้หลังหลอก หรือประเภทได้เอาเสียไม่ยอม

เราก็แย่ เราจะเอาที่ไหนมาให้เขา หรือบำรุงบำเรอเขา สมมุติว่าเรามีภรรยาคนหนึ่ง เป็นคนไม่ซื่อกับเราจะโดยกรณีใดก็ตาม เราจะได้รับสิ่งที่ไม่ดีเป็นเครื่องตอบแทน ทั้งนี้ก็เพราะภรรยาของเราเป็นมิตรที่ไม่ดีนั่นเอง

ใช้จ่ายพอสมควรกับรายได้ เรื่องการใช้จ่ายของคนแต่ละคนหรือแต่ละครอบครัวนั้น ส่วนมากเกินรายได้ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเกินรายได้ก็ยอมจ่าย บางครั้งจ่ายเพราะความจำเป็นเช่นเกิดป่วยเกิดตายขึ้น การจ่ายอย่างนี้มีไม่บ่อยนักเพราะไม่ได้ป่วยหรือตายทุกวัน แต่ทุกครั้งที่ต้องจ่ายก็มีจำนวนมาก การจ่ายอีกประการหนึ่งนั้นเนื่องมาจากความเพลิดเพลินในด้านกามารมณ์ จ่ายเพราะต้องการได้ให้มาก เช่นเล่นการพนัน จ่ายเพราะไม่ต้องการให้ผู้อื่นดูถูก เช่น บ้านใกล้เรือนเคียงเขามีโทรทัศน์ มีรถเก๋ง ฉันก็ต้องมีบ้าง จ่ายเพื่อจะยกตนข่มผู้อื่นและให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นคนร่ำรวย

การจ่ายเกินรายได้เป็นเหตุให้เกิดหนี้สินและทำทุจริต เมื่อเจ้าของเงินเร่งเร้าต้นทุนหรือดอกเบี้ย ก็ต้องหาทางออกทางออกก็มีสองอย่างคือ สุจริต และทุจริต อย่างใดอย่างหนึ่ง ส่วนการจ่ายประเภทต่าง ๆ ดังกล่าวมานั้นโดยมาก หาทางออกโดยทุจริตอย่างว่าแต่ลูกของคนจน แม้แต่ลูกของคนร่ำรวยเมื่อไม่มีทางได้โดยสุจริต ก็หาทางได้โดยทุจริตและมีอยู่เสมอ

ขยันหมั่นเพียร เก็บรักษา คบคนที่ควรคบ ใช้จ่ายพอสมควรแก่รายได้ ทั้ง ๔ อย่างนี้ ต้องให้สัมพันธ์กัน จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งก็เท่ากับกำลังสี่ส่วนเสียไปส่วนหนึ่ง

ชีวิตกับสังคม

การสังคมเป็นความจำเป็นแก่คนทุกคนที่ยังต้องการอยู่ในกลุ่มชน คนที่อยู่ในกลุ่มชนถ้าขาดการสังคมก็เป็นคนคับแคบ เมื่อมีความจำเป็นจะต้องให้ผู้อื่นช่วยเหลือ ใครเขาจะเหลียวแลเพราะเวลาปกติไม่รู้จักใคร แต่เวลามีความจำเป็นเกิดขึ้นจึงรู้จักเขา แต่จะอย่างไรก็ตามหลักที่จะยึดเพื่อก้าวเข้าไปสู่สังคม และประพฤติตนให้เหมาะแก่สังคมนั้น มีอยู่ทุกชาติศาสนา เฉพาะพุทธศาสนาวางหลักไว้เป็นแนวปฏิบัติเพื่อจะก้าวเข้าไปสู่สังคมดังนี้

๑) **จงคิดถึงเหตุที่จะมีผลต่อไป** เช่นก่อนแต่เราจะก้าวเข้าไปสู่สังคมใดสังคมหนึ่งว่าเหมาะสมหรือไม่ สังคมนั้นเป็นสังคมที่ทำเหตุให้เกิดผลดีหรือผลเสีย สังคมแห่งโจรผู้ร้าย สังคมแห่งอันธพาล สังคมนักรีดไถ เป็นสังคมที่ทำเหตุไม่ดีทั้งนั้น เปรียบเหมือนคนที่โกรธผู้อื่นแล้วทำลายของ ๆ ตน สังคมดังกล่าวหรือสังคมอื่นใดก็ตาม ถ้าเป็นสังคมมีการริเริ่มไม่ดีขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรม และวัฒนธรรมแล้วจัดเป็นสังคมที่ทำเหตุไม่ดี ไม่ควรนำตนเข้าไปสู่สังคมนั้น เพราะผลที่จะได้รับคือความเสื่อมเสีย หมดอิสรภาพเสรีภาพ ดังที่เห็นกันอยู่ทุกวันนี้

๒) **จงประพฤติตนให้เหมาะแก่สังคม** ผู้จะประพฤติตนให้เหมาะแก่สังคมนั้นต้องอาศัยหลาย ๆ อย่างประกอบกัน เช่น **การศึกษา การสังเกตและสนใจรู้จักโทษของการปฏิบัติตนไม่เหมาะแก่สังคม มีความละอายเพราะทำไม่ถูกระเบียบแบบแผนของสังคม**

จะเป็นสังคมอะไรก็ตาม ถ้าไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อนเสียหาย มีการทำสุจริตเว้นจากทุจริต มีระเบียบแบบแผนดี ควรเข้าสู่สมาคมนั้น

ส่วนผู้ที่ยังอ่อนต่อสังคมและไม่มีผู้ตักเตือน หรือมีผู้ตักเตือนแต่ไม่ยอมเชื่อฟัง เช่นเด็กหนุ่มบางคนหรือหลาย ๆ คนซึ่งมั่วสุมกันแสดงออกซึ่งความเป็นอันธพาล ก่อกวนความสงบสุขของผู้อื่น สังคมประเภทนี้เป็นสังคมที่ควรรังเกียจ เพราะไม่เป็นประโยชน์แก่ตัวเองแก่พ่อแม่และประเทศชาติศาสนา มีแต่ความอัปยศอดสู และสังคมอย่างนี้มันจะเปลี่ยนสภาพจิตใจของแต่ละคนให้เบื่อการเรียน เป็นขโมย ติดยาเสพติดให้โทษ หรือเป็นกามโรคอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลาย ๆ อย่าง

เมื่อต้องตกอยู่ในสภาพดังกล่าว ชีวิตไม่มีประโยชน์ อนาคตมืดมนต์ ผลผลิตจากบุคคลประเภทนี้ลดน้อยหรืออาจไม่มีเลย เพิ่มภาระในการป้องกันปราบปรามขึ้น เป็นการเสียผลประโยชน์น่าเสียดาย เป็นปมด้อยแก่ญาติพี่น้องตลอดกาล

บุคคลที่ไม่ควรไว้วางใจ

ชีวิตความเป็นอยู่ของเราจะดำเนินไปด้วยดีไม่ล้มลุกคลุกคลาน เราต้องเป็นหมอดูไปในตัวด้วย แต่ไม่ใช่หมอดูลักษณะประเภททำนายทายทักโชคชะตาของใครต่อใคร เป็นหมอดูลักษณะการแสดงออกของคน ความเข้าใจของคนที่ว่า คนเกิดในตระกูลสูง มีฐานะดี อยู่คฤหาสน์ใหญ่โตสวยงาม มีเครื่องบำรุงบำเรอความสุข ว่าเป็นคนดีนั้น หมดสมัย เพราะไม่มีอะไรเป็นหลักประกันว่าความเข้าใจนั้นเป็นของแน่นอนเสมอไป และควรเลิกเข้าใจกันเสีย ความจริงที่แสดงออกมาให้เห็นในปัจจุบันนี้เป็นเครื่องพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่ามันไม่จริงอย่างความเข้าใจนั้น คนเกิดในตระกูลที่คนรู้จักไม่กี่คน มีฐานะต่ำ หรือปานกลาง ไม่ได้อยู่คฤหาสน์ใหญ่โตอะไร มีความประพฤติดีกว่าผู้เกิดในตระกูลสูงก็มีไม่น้อย

สัญชาตญาณของคนจะอยู่ในเพศใดก็ตาม ชอบรับเอาความชอบมากกว่าความผิด ทั้ง ๆ ที่ผิดก็ไม่ยอมรับว่าผิด และในวงสนทนาทุก ๆ คนจะใส่คะแนนความดีให้กับตนเสมอ แต่จะใส่คะแนนความไม่ดีให้กับคนบางคนเป็นประจำ ทั้งนี้ก็เพราะคนเรารักตัวสงวนตัวต้องการยกตัว เป็นสิ่งที่น่าเห็นใจ

จะอย่างไรก็ตาม คนทุกคนจะแสดงลักษณะภายในใจออกมาให้ปรากฏแก่ตาของผู้อื่นเสมอ แม้จะพยายามปกปิดซ่อนเร้นอย่างใด ๆ ก็ปกปิดไว้ไม่มิด ถ้าเราจะเป็นหมอดูสักคนหนึ่ง ลักษณะของคนที่ไม่ควรไว้วางใจนั้นมีหลายแบบหลายอย่าง

สัญญลักษณ์ของคนประเภทปอกลอก มีดังนี้

- คิดเอาแต่ได้อย่างเดียว
- ถ้าจำเป็นจะต้องเสีย ก็พยายามเสียให้น้อยที่สุด แต่คิดจะเอามากกว่าที่เสียไป
- เวลาปกติไม่ยอมการทำงานอย่างใด ๆ ของผู้อื่น แต่เมื่อมีภัยเกิดขึ้นแก่ตัวแล้วจึงทำ
- เขาคบหาสมาคมกับใคร ๆ ก็เพราะหวังประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ

คนประเภทนี้เรียกว่า **คนปอกลอก** ถ้าเขาคบใครแล้ว ถ้าคนนั้นรู้ไม่ทันจะถูกปอกลอกจนหมดตัว ฯ

คนอีกประเภทหนึ่ง เป็นคนประเภทพูดเก่ง ครั้นจะเอาจริงเอาจังแล้วเหลวไหล เป็นการพูดพล่อย ๆ หาสาระอะไรแทบไม่ได้ สัญญลักษณ์คำพูดของเขาที่แสดงออก คือ

- เรื่องที่ล่วงเลยมาแล้วแต่ไม่มีสาระประโยชน์ เขาก็เก็บมาพูด มาเล่าซ้ำ ๆ ซาก ๆ ให้เกิดความรำคาญ
- เรื่องในอนาคตที่มันไม่ควรจะเป็นไปได้เพราะไร้เหตุผล เขาก็อ้างเอามาประกอบคำพูดของเขา เพื่อให้ผู้ฟังซึ่งอ่อนปัญญา เห็นจริงเห็นจังไปด้วย
- สงเคราะห์ผู้อื่นด้วยสิ่งหาประโยชน์มิได้ สิ่งที่เขายื่นโยนให้นั้นมันกลับจะเป็นพิษแก่ผู้รับเสียอีก
- พึ่งพาอาศัยอะไรเขามิได้ทั้งนั้น

คนประเภทนี้เรียกว่า **คนดีแต่พูด** ถ้าใครปองใจเชื่อคำพูดของเขาง่าย ๆ แล้ว ผลที่จะได้รับคือคว้าน้ำเหลว

คนอีกประเภทหนึ่ง อยู่ในเครือบุคคลประเภทประจบสอพลอ สัญญลักษณ์ของเขาคือ

- เราจะทำชั่วเขาก็สนับสนุนคล้อยตาม
- เราจะทำดีเขาก็สนับสนุนคล้อยตาม
- ต่อหน้าเขาสรรเสริญ ทั้ง ๆ ที่ไม่น่าจะสรรเสริญ
- ลับหลังเขานินทา ทั้ง ๆ ที่ไม่น่าจะนินทา

คนประเภทนี้เรียกว่า **คนหัวประจบ** คนประเภทนี้ประจบผู้อื่นเพื่อต้องการสิ่งที่เขาต้องการ ถ้าใครไม่มีอำนาจหน้าที่จะให้สิ่งที่เขาต้องการ เขาไม่เล่นด้วย สมัยหนึ่งเขาเคยสรรเสริญ พอเราพ้นตำแหน่งหน้าที่ จะถูกเขานินทาถ้าคนที่เขานินทานั้นกลับมีตำแหน่งหน้าที่อีก เขาจะหันหน้าเข้าหาสรรเสริญเยินยออย่างนั้นอย่างนี้ ๆ

คนอีกประเภทหนึ่ง ทุกคำพูดที่หลุดออกมาจากปากของเขานั้นมันเป็นการชี้ชวนให้เราก้าวเดินเข้าไปหาขุมนรกทุกนาทีที่เราก้าวไป สัญญลักษณ์ที่แสดงออกคือ

- ชักชวนดื่มน้ำเมา เสพยาเสพติดให้โทษ

- ชักชวนให้เป็นนักท่องราตรีไม่เว้น
- ชักชวนให้มั่วเมาในการเล่น ซึ่งไม่มีผลตอบแทนเป็นเครื่องเลี้ยงชีวิตได้
- ชักชวนเล่นการพนันเป็นประจำ

คนประเภทนี้เรียกว่า **คนชักชวนในทางฉิบหาย** ถ้าใครติดต้อยห้อยตามเข้าไปมีหวังฉิบหาย โดยไม่ต้องสงสัยและความฉิบหายอันเกิดขึ้นนั้น จะไม่มีเวลาอิ่มตัว

ท่านเป็นหมอดูลักษณะของคน ๔ ประเภทนี้แล้ว จงค้นหาคำทำนายต่อไปว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับเรา ถ้าเรายอมรับนับถือเอาคนเหล่านั้นเข้ามาไว้ในบัญชีของความเป็นมิตร คำทำนายจะปรากฏให้เห็นชัดว่า **คน ๔ ประเภทนั้นเป็นคนคนเทียมมิตร** ถ้าเป็นยาก็ยาปลอม แต่ไม่ใช่ปลอมตัวเอง แต่เป็นการปลอมซึ่งไม่มีของจริงติดอยู่เลย

แล้วพลิกดูคำทำนายต่อไปว่า ผลที่เราจะได้รับจากคน ๔ ประเภทนั้นมีอะไร คำตอบคือ **ป้องกันบั่นทอนความเจริญก้าวหน้าในทางที่ดีที่ชอบของเรา ฉุดเราให้จมอยู่ในปลักแห่งความหายนะตลอดชีวิต**

ไม่บังควรทีเดียวที่เราจะรับคน ๔ ประเภทดังกล่าวเข้ามาเป็นมิตรสนิท ถ้ามีความจำเป็นจะต้องสมาคมกับบุคคลเหล่านี้ สิ่งหนึ่งที่เราจะลืมไม่ได้คือ ไม่ประมาท ต้องระวังตัวอยู่เสมอ ถ้าเกิดเผลอเมื่อใดภัยจะเกิดขึ้นเมื่อนั้น

เราจะได้เป็นหมอดูลักษณะของคนที่ไม่ควรจะให้เกียรติคบเป็นมิตรผ่านไปแล้ว เราก็ควรพลิกตำราดูลักษณะคนที่เราจะให้เกียรติคบไว้เป็นมิตรอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งจะไม่ท้อใจว่ามนุษย์นี้คนดีก็มี ไม่ใช่มีแต่คนเสีย แล้วจะมีความสุขใจเมื่อนึกถึงของดี ๆ ที่มีอยู่ในโลก และคนดี ๆ ที่ควรคบไว้เป็นมิตร ตำราก็บอกว่ามี ๔ ประเภทเหมือนกัน

ประเภทหนึ่งสัญญลักษณ์ของเขา มีดังนี้

- เวลาเราประมาทเผลอตัวเผลอใจเขาจะรีบป้องกันทันที
- ทรัพย์สินใด ๆ ของเราที่มีอยู่ในเวลาเราเผลอตัวเผลอใจ เขาจะเก็บรักษาไว้ให้หรือช่วยป้องกันไม่ให้ทรัพย์สินของเราต้องเสียหาย
- เวลาภัยเกิดขึ้นกับเรา เขาเป็นที่พึ่งพาอาศัยของเราได้เป็นอย่างดี

– ช่วยเหลือเรามากกว่าที่เราออกปากขอให้ช่วย

คนประเภทนี้เรียกว่า **มิตรมีอุปการะ**

อีกประเภทหนึ่ง สัญญลักษณ์ที่แสดงออก คือ

– ขึ้นชื่อว่าเพื่อนแล้วเขาไม่มีลับลมคมในอะไร เปิดเผยให้เห็นได้ชัดเจน

– เอาชีวิตเข้าเป็น เดิมพันทีเดียว เกี่ยวกับความลับ ของเพื่อน ไม่ยอมเปิดเผยเด็ดขาดถือว่า **ตายดีกว่าเปิดเผยความลับของเพื่อน**

– เราจะประสบความวิบัติอย่างใดก็ตาม เขาไม่ยอมทอดทิ้งเด็ดขาด

– แม้ชีวิตเขาก็อาจสละแทนเราได้ เมื่อต้องทำอย่างนั้น คนประเภทนี้เรียกว่า **มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์**

อีกประการหนึ่ง มีสัญญลักษณ์ที่แสดงออกคือ

– เรื่องความชั่วแล้วแม้จะเล็กน้อย เขาพยายามขอร้องอ้อนวอนไม่ให้เราทำ

– อะไรก็ตามถ้าเป็นความดีแล้ว เขาจะแนะนำให้เราดำรงค์ตนอยู่ในความดีนั้นตลอดไป

– เรื่องแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่เรายังไม่เคยได้ยินได้ฟัง เขาจะสรรค์หามาเล่าให้เราได้ยินได้ฟังเสมอ

– แนวทางใดซึ่งเป็นวิถีทางที่ดีที่ชอบทั้งปัจจุบัน และอนาคต เขาจะบอกวิถีทางนั้นให้เราเดินไป เพื่อประสบผลอันดี เหมือนสอนให้เรารู้และเข้าใจแผนที่แห่งชีวิต ฉะนั้น คนประเภทนี้เรียกว่า **มิตรแนะนำประโยชน์**

อีกประเภทหนึ่ง สัญญลักษณ์ที่แสดงออกคือ

– เวลาเรามีความสุขเขาก็พลอยชื่นชมยินดี

– เวลาเรามีทุกข์เขาก็ต้องทุกข์ตามไปด้วย

– ถ้ามีใครพูดติเตียนเรา เขาต้องเถียงโต้ตอบจนสุดความสามารถทีเดียว

– รับรองคนที่พูดสรรเสริญเรา

คนประเภทนี้เรียกว่า **มิตรมีความรักใคร่**

คำพยากรณ์บุคคล ๔ ประเภทนี้ มีไม่มากนักแต่ให้ความหมายกว้างขวางพอดู คือ **ไม่เสียมนุษย์**

เครื่องยึดเหนี่ยวใจของคน

ท่านได้เป็นหมอดูลักษณะคนรู้แล้วว่า คนอย่างไหนเป็นคนไม่ดีไม่ควรคบและคนดีควรคบผ่านมาแล้ว แต่ชีวิตของท่านมันไม่ยุติแค่นั้น ความต้องการของท่านจะมีต่อไป โดยต้องการจะมีคนจำนวนมากไว้เป็นมิตรสหายหรือเป็นพรรคพวกต่อไป และความต้องการของท่านจะสำเร็จได้ ท่านต้องมีสิ่งใดสิ่งหนึ่งคือ จะเป็นวัตถุสิ่งของ หรือความประปฤติของท่านเป็นเครื่องผูกใจคนเหล่านั้นไว้ ซึ่งมีดังนี้

– คนจะรวยจะจนอย่างใดก็ตาม เมื่อมีผู้ใดให้สิ่งของอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม จะโดยบูชาคุณ หรือสงเคราะห์อนุเคราะห์ก็ตาม แม้ของนั้นจะเล็กน้อยมันก็เป็นเครื่องทรงจำของผู้รับไว้เสมอ เป็นการต้อนผู้รับให้เกิดความสำนึกในความภักดีของผู้ให้ ในฐานะผู้รับเป็นผู้มั่งคั่ง และเตือนใจผู้รับให้เกิดความสำนึกในบุญคุณที่ผู้ให้ได้ช่วยสงเคราะห์อนุเคราะห์ในฐานะผู้รับเป็นคนยากจน

– คำพูดที่อ่อนหวานโดยมิได้เสแสร้งแกล้งดัดจริตใคร ๆ ก็ชอบฟัง ถ้าเราจะมีคำพูดที่ชอบฟังไม่บาดหูบาดใจแล้ว คำพูดของเรานั้นจะเป็นมนต์มหาเสน่ห์อย่างน่าทึ่งทีเดียว

– ใครเล่าจะไม่ต้องการสิ่งที่เป็นประโยชน์ เพื่อสนองความต้องการของเขา เราต้องทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่เขาเสมอ ๆ อย่าทำสิ่งที่จะให้ผู้อื่นเสียประโยชน์ จะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม

– คนเราส่วนมากมักจะมีต้นกับปลายไม่เสมอกันต่อผู้ที่คบหาสมาคมกัน เมื่อมีอะไรดีขึ้นกว่าผู้ที่ตนเคยคบหาสมาคมมาก่อน มักจะหันหลังให้และเทอดทูลตน ว่าวิเศษกว่าผู้อื่นเปลี่ยนสภาพจิตใจของตนเป็นการดูถูกดูหมิ่น หรือเข้าใจว่าคนเหล่านั้นไม่คู่ควรกับตนอะไรทำนองนี้ ใครก็ตามถ้าแสดงออกมารูปนี้ นั่นมันก็คือเสียงตวาดขับไล่ไสส่งผู้อื่นให้หนีไปไกลแสนไกล

– เพื่อรักษาน้ำใจและผูกใจผู้อื่นไว้ ต้นเป็นอย่างใดปลายก็ควรเป็นอย่างนั้น อย่าถือตัวมากนักเลย ใคร ๆ เขาก็มีความนึกคิด เขาคงไม่ยกตนเทียบเท่าในสังคมเป็นการลดเกียรติของเราอย่างแน่นอน

ปลามันฮุบเบ็ดก็เพราะมีเหยื่อและปากมันจะติดอยู่ที่เบ็ดก็เพราะเบ็ดงอและมีขอ คนทุก ๆ คนก็ต้องการเหยื่อคือ สิ่งของ พูดน่าฟัง ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์ ไม่ถือตัวจนเกินไป ๔ อย่างนี้มีกับใคร ไม่ต้องไปหาอาจารย์ที่ไหนลงนะหน้าทองให้เสียเวลาเปล่า ไม่ต้องมีคาถาอาคมใด ๆ ก็ผูกใจคนไว้เสมอ

ชีวิตภายในครอบครัวและกับคนภายนอก

ตั้งแต่เกิดมารู้เดียงสา และกว่าจะตายจากโลกนี้ไป คงมีไม่เท่าไรที่ผู้ชายไม่มีภรรยา ผู้หญิงไม่มีสามี แม้ไม่มีสามีภรรยาก็ต้องติดต่อกับคนอื่นคือญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้านเฉพาะอย่างยิ่งภายในครอบครัวที่อยู่ด้วยกันเฉพาะพ่อแม่ลูกก็ตาม หรือต้องอยู่ร่วมกันมากกว่านั้นก็ตาม คำว่า สันติ จะคงเส้นคงวาอยู่ตลอดไปหาได้ยากเพราะจะมีเรื่องทำลายสันติผุดขึ้นเสมอ เช่นสามีหรือภรรยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก่อเรื่องขึ้น ทำให้ไม่สพอารมณ์ของอีกฝ่ายหนึ่ง สันติก็ถูกทำลาย หรือกับคนอื่นมีพ่อแม่พี่น้องคนใดคนหนึ่งหรือหลาย ๆ คน ซึ่งจะก่อเรื่องทำลายสันติโดยอาศัยลูกบ้างและอย่างอื่น ๆ บ้าง

ความจริงแล้ว ไม่มีใครต้องการจะทะเลาะวิวาทกับใครเวลาอารมณ์ไม่ขุ่นมัว ไม่เห็นมีใครจะยื่นหน้าไปทะเลาะวิวาทกัน มีแต่สรรค์หาคำดี ๆ มาพูดกัน หรือพูดคุยให้เกิดอารมณ์สดชื่นตามที่ชอบ หรือต่างคนต่างอยู่ แต่มันไม่คงเส้นคงวาอยู่ตลอดไป เนื่องมาแต่ใจของคนเรานั้นรับเอาแต่อารมณ์ทั้งที่ชอบใจ และไม่ชอบใจไว้ เมื่อขังไว้มากมันก็ระเบิดออกมาเสียครั้งหนึ่ง ถ้าไม่ระเบิดออกมาก็กินไม่ได้นอนไม่หลับ กลายเป็นคนคิดมากมีอารมณ์ค้างอยู่ตลอดไป แล้วแต่อารมณ์มันจะพาไป

เพื่อยับยั้งอารมณ์แห่งใจอันจะเป็นเหตุทำลายสันติภายในครอบครัวหรือเพื่อนบ้าน เพื่อเปลี่ยนกระแสธารแห่งจิตใจให้เป็นผูกมิตรมีความรักใคร่ปรองดองกัน รักษาสันติซึ่งมีอยู่แต่เดิมให้มีอายุยืนนานยาวอยู่ต่อไปได้ต้องมี

– **ความซื่อสัตย์ต่อกัน** ทั้งต่อหน้าและลับหลัง อันความซื่อสัตย์นี้ไม่มีรสใด ๆ ในโลกจะเป็นรสอาหารก็ตาม รสกามารมณ์ก็ตามสู้ไม่ได้ รสกามารมณ์ถือกันว่าเป็นรสที่ดีเลิศมีความสุขอย่างบอกไม่ถูก แต่ผู้ลิ้มรสก็ยังรู้จักเบื่อ และมันเป็นรสที่เลิศเฉพาะเกิดความใคร่เท่านั้น ถ้าไม่เกิดความใคร่แล้วจะเข้าใจเป็นอย่างอื่นไป ส่วนสัจจะความซื่อสัตย์ต่อกันนี้ไม่มีเวลาทำให้ใครเบื่อ สามีก็ไม่เบื่อภรรยาก็ไม่เบื่อ เพื่อนบ้านก็ไม่เบื่อ ไม่ใช่ไม่เบื่ออย่างเดียว ยังต้องการได้ให้มากขึ้นกว่าเดิมเพราะเป็นรสที่ประกอบด้วยเปรี้ยวหวานมันเค็มพร้อมทุกอย่าง ยิ่งกินก็ยิ่งอร่อย คำว่าไม่ดี พอละ ไม่มี

– **ข่มใจ** ใจเป็นสิ่งที่ฟูขึ้นตามอารมณ์ที่ผ่านเข้ามากระทบ ใจที่ฟูเพราะอารมณ์ให้เกิดความสดชื่นจะไม่พูดถึง เพราะไม่เป็นเครื่องทำลายสันติ ส่วนอารมณ์ที่ให้เกิดความขัดเคืองทำใจให้ขุ่นมัว ควรศึกษาเพื่อจะได้หาวิธีป้องกันไว้ก่อนแต่มันจะเกิดขึ้นมาทำลายสันติ ความขัดเคืองใจมันแสดงออกมาทางกาย คือทุบตีทำลายสิ่งของ หรือทุบตีสิ่งที่ตนขัดเคืองไม่พอใจ แสดงออกมาทางวาจาคือ พูดประชดบ้าง ด่าบ้าง ว่าเปรียบเปรยต่าง ๆ นานาบ้าง แล้วแต่อารมณ์จะพาไป เมื่อแสดงออกมาอย่างนี้แล้วถ้าฝ่ายรับไม่ข่มใจไว้อะไรจะเกิดขึ้น ?

เพื่อรอรับสถานการณ์อันตรึงเครียดเลวร้าย ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นวันใดวันหนึ่งข้างหน้าควรฝึกหัดวิธีข่มใจไว้ โดยนึกถึงการศึกษา หน้าที่การงาน ความเป็นสามีภรรยากัน ความละอาย ความเป็นเพื่อนบ้านกัน และผลแห่งความสามัคคีปรองดอง นึกไว้เสมอว่าเราจะไม่แสดงกิริยาอาการของยักษ์ของมารออกมาเมื่อได้ประสบอารมณ์ที่ไม่ชอบใจ

– **อดทน** ความอดทนเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่ง และทุก ๆ คนมีความอดทนติดตัวมาตั้งแต่เกิด ความอดทนต่อความหิวกระหาย ต่อร้อนหนาว ต่อทุกขเวทนาต่าง ๆ ทุก ๆ คนอดทนได้ ถ้าเหลือทนก็มักจะแสดงออกมาทางคำพูดว่าร้อนจังทนไม่ไหวอะไรทำนองนี้หรือเจ็บปวดก็ครวญครางออกมาเท่านั้น แต่ทนเจ็บใจนี้ออกจะเป็นยาเบื่อยาเมาสำหรับคนเราเสียจริง ๆ ไม่มีใครอยากจะอดทน มักปล่อยให้ความอดทนหลบหน้า หนีไปอยู่เสียที่ไหนก็ไม่รู้ จงดึงเอามันกลับมาอยู่ที่ใจของเรา และเลี้ยงมันไว้จนกว่าเราจะตายจากมัน เวลาเกิดขัดใจกับภรรยา หรือขัดใจกับสามี หรือกับเพื่อนบ้าน ถ้าความอดทนมันไม่อยู่กับเรา

หรืออยู่แต่เราไม่เอามันออกมาใช้ เราจะเป็นคนเสียหายหรือเสียหายด้วยกันทั้งสองฝ่ายสามีภรรยาอาจจะไม่พูดกันหลายวัน หรือเลิกร้างกันทีเดียวก็ได้ ความเป็นเพื่อนบ้านกันอาจยุติลง กลายเป็นศัตรูกันทีเดียว ซึ่งเป็นผลของการไม่มีความอดทน

– การให้ปันแก่คนที่ควรให้ปัน เรื่องนี้ก็สำคัญไม่น้อยเพราะเป็นการแสดงซึ่งน้ำใจของผู้อยู่ด้วยกัน หรือเพื่อนบ้านต่อเพื่อนบ้าน เป็นการถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ถ้าต่างคนต่างเฉยเมยเข้าหากันมันอาจจะเป็นเหตุให้เกิดรอยร้าวก็ได้

ซื่อสัตย์ต่อกัน–ข่มใจ–อดทน– ให้ปันแก่คนที่ควรให้ปัน ทั้ง ๔ อย่างนี้ ถ้าคนใดมีครบบริบูรณ์ ชีวิตความเป็นฆราวาสของเขาจะแสนสงบ มีความสุขสมบูรณ์แก่ฐานะ ไม่ต้องกังวลเรื่องความแตกร้าวกัน

ชีวิตกับทรัพย์สิน

ทรัพย์สินย่อมเกิดตามการงานที่คนนั้น ๆ ทำ ไม่พอกินพอใช้บ้าง พอกินพอใช้บ้าง เหลือกินเหลือใช้บ้าง จะอยู่ในฐานะไหนก็ตาม แต่ชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละคนต้องมีความสัมพันธ์กับคนอื่นทางใดทางหนึ่ง เช่นเป็นพ่อเป็นลูกกัน เป็นพลเมืองของประเทศ เป็นศาสนิกชนของศาสนา ซึ่งแต่ละคนแต่ละกลุ่มก็มีหน้าที่ตนจะต้องทำตามหน้าที่ที่มีอยู่

ทรัพย์สินนี้ถ้าเก็บไว้อย่างเดียว ประโยชน์ที่จะพึงได้จากทรัพย์สินนั้นก็มีน้อย หรือมีประโยชน์เฉพาะแต่คนบางคนเท่านั้น เพื่อให้ทรัพย์สินซึ่งตนได้มาอำนวยประโยชน์แก่ตนบ้าง แก่ผู้อื่นบ้าง ต้อง

– เลี้ยงตัว บิดามารดา บุตร ภรรยา คนใช้ให้เป็นสุข

– เลี้ยงเพื่อนฝูงให้เป็นสุข (เป็นครั้งคราว)

– บำบัดอันตรายที่เกิดแต่เหตุต่าง ๆ

ทำพลี ๕ คือ

– สงเคราะห์ญาติ

– ต้อนรับแขก

– ทำบุญอุทิศให้ผู้ตาย

- เสียภาษีอากรให้รัฐ
- ทำบุญอุทิศให้เทวดา คือสิ่งที่ตนเคารพนับถือ

บริจาคทานในสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติชอบ (ปัจจุบันนี้ เช่น ถวายปัจจัย ๔ แก่พระภิกษุสามเณรผู้ประพฤติดีงาม)

หน้าที่

มวลมนุษย์ผู้เจริญแล้ว ย่อมรู้จักหน้าที่ของตนว่าจะต้องทำอะไร และทำหน้าที่นั้นให้สำเร็จด้วยดี ตามที่ตนได้รับมอบหมายมา ถ้าไม่ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายมาปล่อยปละละเลยจัดว่ายังขาดคุณสมบัติของมนุษย์ไปบ้าง

หน้าที่ของพ่อแม่ พ่อแม่ซึ่งให้กำเนิดแก่ลูก จะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สมกับชื่อที่ได้รับ คือพ่อแม่ หน้าที่ของพ่อแม่ซึ่งจะต้องปฏิบัติต่อลูกมี ดังนี้

- ห้ามไม่ให้ทำความชั่ว
- ให้ประพฤติความดี
- ให้ศึกษาเล่าเรียน
- หาภรรยาที่สมควรให้
- มอบทรัพย์สินให้ (ในโอกาสที่ควรให้ ถ้ามี)

หน้าที่ของลูก ลูกซึ่งได้รับอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดาแล้ว เมื่อมีวัยมีฐานะพอที่จะตอบสนองพระคุณของท่าน ต้องไม่เพิกเฉยละเลยดูดาย ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตามโอกาสที่เกิดขึ้น หน้าที่ของลูกซึ่งจะต้องปฏิบัติต่อบิดามารดามี ดังนี้

- ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว ต้องเลี้ยงท่านตอบ
- ทำกิจของท่าน
- ดำรงวงศ์สกุล
- ประพฤติตนให้เป็นผู้สมควรรับทรัพย์มรดก
- เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

หน้าที่ของอาจารย์ ชายหรือหญิงก็ตามซึ่งมีความรู้ ความสามารถ และได้รับยกย่องให้เป็นอาจารย์ ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้สมกับคำว่า อาจารย์ ผู้ฝึกมารยาท หน้าที่ของอาจารย์ซึ่งจะต้องปฏิบัติต่อศิษย์ มีดังนี้

– แนะนำดี

– ให้เรียนดี

– บอกวิชาความรู้ให้ทุก ๆ อย่าง ไม่ปิดบังอำพราง

– ยกย่องให้ปรากฏในเพื่อนฝูง

– ทำความป้องกัน คือจะไปทางไหนก็ไม่อดอยาก เช่น ฝากฝังกับผู้ที่รู้จักในถิ่นที่ศิษย์จะไปนั้น

หน้าที่ของศิษย์ ศิษย์ดีย่อมไม่ลืมคุณอาจารย์ ไม่ทำให้อาจารย์หนักใจ ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนต่ออาจารย์ ดังนี้

– ลุกขึ้นยืนรับ

– เข้าไปคอยรับใช้ (เวลาอยู่ในสำนักของอาจารย์)

– เชื่อฟัง

– ปฏิบัติท่าน

– ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

หน้าที่ของสามี สามีที่ดีย่อมไม่เหยียดหยามภรรยาของตน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อภรรยาโดยถูกต้อง หน้าที่อันสามีจะพึงปฏิบัติต่อภรรยา มีดังนี้

– ยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยา

– ไม่ดูหมิ่น

– ไม่ประพฤติล่วงใจภรรยา

– มอบความเป็นใหญ่ให้

– ให้เครื่องแต่งตัว

หน้าที่ของภรรยา ภรรยาซึ่งสามีได้ปฏิบัติหน้าที่ของเขาต่อตนโดยถูกต้องแล้ว ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเพื่อเป็นการตอบสนอง ดังนี้

- จัดการงานดี
- สงเคราะห์คนข้างเคียงผัวดี
- ไม่ประพฤติล่วงใจผัว
- รักษาทรัพย์ที่ผัวหามาได้ไว้
- ขยันไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง

หน้าที่ของมิตร เมื่อตกลงใจจะร่วมทุกข์ด้วยกันแล้ว แต่ละฝ่ายต้องปฏิบัติหน้าที่ของมิตร เพื่อให้ความเป็นมิตรมั่นคงต่อไป ดังนี้

- รักษามิตรผู้ประมาทแล้ว
- รักษาทรัพย์ของมิตรผู้ประมาทแล้ว
- เมื่อมีภัย เอาเป็นที่พึ่งพาอาศัยได้
- ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ
- นับถือตลอดถึงวงศ์ของมิตร

หน้าที่ของมิตรอีกฝ่ายหนึ่ง เมื่อได้รับการปฏิบัติดีจากมิตรแล้ว ผู้เป็นมิตรต้องตอบสนอง ดังนี้

- ให้ปัน
- เจรจาถ้อยคำไพเราะ
- ประพฤติประโยชน์
- มีตนเสมอ (ประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย)
- ไม่แกล้งกล่าวให้คาดจากความเป็นจริง

หน้าที่ของนาย (จ้าง) ผู้เป็นนาย (จ้าง) อย่าถือว่าตนเป็นเจ้าของเงิน แล้วใช้บ่าว (หรือลูกจ้าง) เหมือนวัวควายโดยไร้ปราณี ไม่ชอบด้วยความเป็นมนุษย์ พึงมีความเป็นมนุษย์อยู่ในใจ ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เหมาะสม ดังนี้

- จัดการงานให้ทำตามสมควรแก่กำลัง
- ให้อาหารและรางวัล

- รักษาพยาบาลในเวลาเจ็บไข้
- แจกของมีรสแปลกปลาดให้กิน
- ให้พักผ่อนตามกาล

หน้าที่ของบ่าวหรือลูกจ้าง บ่าวหรือลูกจ้าง เมื่อได้รับความเมตตาอนุเคราะห์จากนายจ้างแล้ว ควรทำตอบสนองให้สมกับที่ท่านมีต่อตน ดังนี้

- ลุกขึ้นทำการงานก่อนนาย
- เลิกการงานที่หลังนาย
- ถือเอาแต่ของที่นายให้
- ทำการงานให้ดีขึ้น
- นำคุณของนายไปสรรเสริญในที่นั้น ๆ

หน้าที่ของสมณพราหมณ์ (พระภิกษุสามเณร) สมณพราหมณ์ ซึ่งประชาชนนับถือกราบไหว้ ให้ปัจจัย ๔ เพื่อยังชีพให้เป็นไป มีกำลังปฏิบัติศาสนกิจได้ตลอดไป ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อพุทธศาสนิกชนทั้งหลายด้วยความชอบธรรม ดังนี้

- ห้ามไม่ให้กระทำความชั่ว
- แนะนำให้ประพฤติความดี
- อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม
- ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง
- บอกทางสวรรค์ให้ (ทางที่ไม่มีโทษมีสุขเป็นผล)

หน้าที่ของพุทธศาสนิกชน พุทธศาสนิกชนพึงปฏิบัติหน้าที่ของตนต่อสมณพราหมณ์ (พระภิกษุสามเณร) ซึ่งท่านได้ปฏิบัติหน้าที่ของท่านมาดีแล้ว ดังนี้

- จะทำอะไร ๆ ประกอบด้วยเมตตา
- จะพูดอะไร ๆ ประกอบด้วยเมตตา
- จะคิดอะไร ๆ ประกอบด้วยเมตตา

- ไม่ห้ามไม่ให้ท่านเข้าบ้านเรือน
- ให้อามิส (อันควรแก่สมณะ)

เหตุแห่งความฉิบหายของความเป็นอยู่ (ชีวิต)

บั้นปลายชีวิตของคนคือตาย แต่ในระหว่างที่ยังไม่ตายนั้น ถ้าเอาของไม่ดีมาใส่ ก็หมายถึงความฉิบหาย เหตุแห่งความฉิบหาย มีดังนี้

- ดื่มน้ำเมา (ถ้าดื่มพอประมาณก็คงไม่ฉิบหาย)
- เที่ยวกลางคืน
- เที่ยวดูการเล่น (เป็นประจำวัน)
- เล่นการพะนัน
- คบคนชั่วเป็นมิตร
- เกียจคร้านทำการงาน

เหตุแห่งความฉิบหายดังกล่าวมานี้ เป็นของหน้ากลัวและขยะแขยง ถ้าเกิดความฉิบหายขึ้นเฉพาะเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดก็ตาม สิ่งที่ฉิบหายไปแล้วคือ ทรัพย์สิน สุขภาพ เกียรติ เรียกกลับคืนมาไม่ได้ เพราะเหตุแต่ละอย่างนั้น เสมือนมีผีสิง มันจะสกดจิตใจให้หลงเพลิดเพลินจนขาดความยั้งคิด ผิดวิสัยมนุษย์ที่ดี มีแต่เพิ่มอัปปรีย์ให้กับตัวเสมอ ถ้าถึงที่สุดก็สิ้นดีมีแต่ราคีเกาะกินตลอดชีวิต

มูลรากให้คนทำบาป

บาปไม่มีตัวมีตนเป็นสภาวธรรมอย่างหนึ่งซึ่งแสดงผลให้ปรากฏต่อเมื่อบุคคลได้ทำอย่างใดอย่างหนึ่งลงไปตามบัญชาของมูลรากอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะกล่าวต่อไป ผลของบาปที่ปรากฏให้เห็น เช่น ขโมยของเขา เวลาที่เจ้าหน้าที่ยังจับไม่ได้ ต้องเที่ยวหลบซ่อนไม่มีความสุข นั้นเป็นผลของบาป เมื่อเจ้าหน้าที่จับได้ต้องถูกจำขัง และถูกศาลพิพากษาลงโทษ ถูกจำขังหรือถูกลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นเป็นผลของบาป

มูลรากที่จะให้คนทำบาปมี ๓ ประการ คือ

- โลภะ
- โทสะ
- โมหะ

ทั้ง ๓ อย่างนี้มันซึมซาบอยู่ในจิตสันดานของคนทุก ๆ คน เว้นพระอรหันต์ ตามปกติมันนอนนิ่งอยู่เฉย ๆ ต่อเมื่อมีอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งผ่านเข้าไปถึงใจและใจรับอารมณ์นั้นไว้ ใจจะแส่ไปหาอารมณ์ที่รับไว้ โลภะ โทสะ โมหะ อย่างใดอย่างหนึ่งจะฟูขึ้นแล้วทำหน้าที่ของมันต่อไป

ลักษณะของโลภะ คือ อยากได้ไม่เลือก มุ่งเอาความอยากได้ที่ผิดทำนองคลองธรรม เช่นอยากได้เงินก็วิ่งราวปล้นเอา ยักยอกเอา อยากได้กามารมณ์ก็ข่มขืนขู่กรรโชคเอา เป็นต้น

ลักษณะของโทสะ คือ คิดประทุษร้าย มุ่งจะทำลายคนอื่นให้ย่อยยับ เช่นโกรธใครสักคนหนึ่ง แล้วเก็บเอาความโกรธนั้นไว้ หาโอกาสทำร้ายให้บาดเจ็บ หรือ ฆ่าให้ตายในที่สุด หรือทำลายทรัพย์สิน บริษัทบริวารของผู้ที่ตนโกรธนั้น

ลักษณะของโมหะ คือหลงงมงายเข้าใจสิ่งที่ผิดเป็นถูก เช่นเข้าใจว่าด่าผู้อื่นเป็นของดี เที่ยวรีดไถผู้อื่นเป็นของดี เป็นต้น

การทำ การพูดด้วยความตั้งใจ และมีความโลภ ความคิดประทุษร้าย และความหลงเข้าเจือปนแล้ว การทำ และการพูดนั้นเป็นอกุศลเป็นบาป

เมื่อไม่ให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจความโลภ ความคิดประทุษร้าย และความหลงจนต้องทำความชั่วอย่างร้ายแรง มีปล้น ฆ่าผู้อื่น เป็นต้น ควรมีความยับยั้งชั่งใจ นึกถึงผลเสียที่จะติดตามมา หรือผลเสียนั้นอาจจะเป็นอุปสรรคสกัดความก้าวหน้าตัดอนาคตเสียได้ ปุถุชนคนมีกิเลสทั่ว ๆ ไปนั้น จะทำ พูด คิดอะไรให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง ๑๐๐ ％ นั้นไม่ได้เด็ดขาด แม้ผู้นั้นจะอยู่ในเพศบรรพชิต ก็ตาม

เอากันเพียงว่า ทำ พูดอะไร ถ้าไม่ผิดวัฒนธรรม ศีลธรรม กฎหมาย

บ้านเมือง แม้จะมีอกุศลเจือปนอยู่บ้างตามวิสัยแห่งปุถุชน ก็คงไม่มีใครติเตียนหรือถือว่าเป็นความเสียหาย

มูลรากให้คนทำความดี

คนจะทำความดีก็เนื่องมาจากมูลรากซึ่งตรงกันข้ามกับความชั่ว มี ๓ อย่าง

- ความไม่โลภ
- ความไม่คิดประทุษร้าย
- ความไม่หลง

แต่ละอย่างนั้นมีหน้าที่ลบเอาความโลภ ความคิดประทุษร้ายและความหลงออก เมื่อมูลรากฝ่ายดีขยายตัวฟูขึ้น ทุก ๆ อย่างก็ก้าวไปตามความชอบธรรม ผลเสียก็ไม่เกิดขึ้น เปรียบเหมือนฝุ่นถ้าเอาน้ำรดเสียมันก็สงบ

มูลรากให้คนทำความชั่วหรือทำความดีเป็นส่วนลึก ใจเป็นส่วนกลาง น้อมนึกดึงดูดเอาส่วนภายนอกที่ผ่านเข้าไปทางตาบ้าง ทางหูบ้าง ทางจมูกบ้าง ทางลิ้นบ้าง ทางกายบ้าง หรือที่มันเกิดขึ้นกับใจนั้นบ้าง เมื่อใจรับรู้ส่วนต่าง ๆ ที่ผ่านเข้าไปนั้น แล้วเลือกเอาส่วนที่ชอบจะเป็นฝ่ายดีหรือฝ่ายชั่วก็ตามมูลรากนั้นจะทำหน้าที่ของมันต่อไปอีกแล้วส่งกลับมาที่ใจ ใจจะส่งออกมาภายนอก ให้ปรากฏเป็นทำ เป็นพูด ถ้ามูลรากเป็นฝ่ายดี ก็ให้ทำพูดเป็นสุจริต ถ้ามูลรากเป็นฝ่ายชั่ว ก็ให้ทำ พูดเป็นทุจริต ผลแห่งสุจริตเป็นบุญ ผลแห่งทุจริตเป็นบาป ผลแห่งบุญ คือความไม่เดือดร้อนเสียหาย ผลแห่งบาปคือความเดือดร้อนเสียหาย

ประโยชน์ที่จะได้รับ จากการศึกษาให้รู้และเข้าใจเรื่องมูลรากให้ทำความชั่วหรือความดี อย่างน้อย ๆ ก็จะได้เกิดความสำนึกผิดถูกชั่วดี ควรและไม่ควรในสิ่งที่ตนจะทำต่อไป ซึ่งตรงกันข้ามกับผู้ไม่ศึกษาเสียเลย เปรียบเหมือนเรารู้ว่า ไฟร้อนก็ไม่จับตรงไฟ จับตรงที่มันไม่ร้อน

ความสุขของผู้ครองเรือน

เด็ก ผู้ใหญ่ ต้องการความสุข จึงพยายามทำทุก ๆ อย่างเพื่อให้ได้ความสุขตามต้องการ อะไรเล่าที่จะเป็นความสุขของผู้ครองเรือน ?

- มีทรัพย์
- ใช้จ่ายทรัพย์เลี้ยงชีพ
- ไม่เป็นหนี้
- ทำงานที่ไม่มีโทษ

ทั้ง ๔ อย่างนี้เป็นความสุขของฆราวาสผู้ครองเรือน จะได้ความสุขเหล่านี้อยู่กับตัวเรา และผู้เกี่ยวข้องกับเรา แต่มักจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง ทรัพย์มี ทั้งไม่เป็นหนี้และทำงานโดยสุจริต แต่ตระหนี่เกินไปก็ไม่มีความสุข ทรัพย์ไม่มีหรือมีแต่ไม่พอใช้ จึงต้องเป็นหนี้ก็ไม่มีความสุข ทั้งทรัพย์ก็ไม่มีและเป็นหนี้ ทำงานที่ทุจริตก็ไม่มีความสุข

เพื่อให้ได้ความสุขตามสมควรแก่ฐานะของผู้ครองเรือน ต้อง

- พยายามแสวงหาทรัพย์
- พยายามไม่เป็นหนี้
- พยายามไม่ทำงานที่มีโทษ
- ใช้จ่ายให้สมดุลย์กับรายได้ อย่าให้เกินกับรายได้.

การปฏิบัติตนเกี่ยวกับวัด

วัดในประเทศไทยมีจำนวนหมื่น วัดใหญ่ก็มี วัดเล็กก็มี สมบัติของวัดทุก ๆ อย่าง ได้มาจากผู้ใจบุญบริจาคทรัพย์ร่วมกันสร้างไว้ เช่น โบสถ์ ศาลาการเปรียญ กุฏิ โบสถ์ใช้เป็นสถานที่พระภิกษุทำสังฆกรรมตามพระวินัย หรือแสดงธรรมฟังธรรมตามโอกาส หรือเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลอย่างอื่นที่เหมาะสม ศาลาใช้เป็นสถานที่บำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ที่จะพึงมี กุฏิเป็นที่อยู่ของพระภิกษุสามเณร

เจตนารมณ์ของผู้สร้างวัดก็เพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม และเป็นที่บำเพ็ญกุศลตามควรแก่โอกาส แต่ละอย่างล้วนเป็นมูลเหตุให้เกิดศีลธรรมทั้งนั้น และต้องการแยกพระภิกษุสามเณรไม่ให้อยู่ปะปนกับฆราวาส เพราะพระภิกษุสามเณรอยู่ปะปนกับฆราวาสนั้น ไม่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวง ต่อมามีผู้ทำลายเจตนาของผู้สร้างวัดเสียโดยเห็นแก่ตัวบ้าง เพื่อความสะดวกสบายบ้าง เพื่อผลรายได้เข้ากระเป๋าบ้าง วัดบางวัดจึงกลายเป็น

เสมือนแหล่งเสื่อมโทรม มีแต่สิ่งที่ไม่เจริญตาเจริญใจ และสิ่งทำลายศีลธรรมมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากบุคคลทั้ง ๒ ฝ่าย คือ ฝ่ายในวัด ๑ ฝ่ายนอกวัด ๑

ฝ่ายในวัด ได้แก่พระภิกษุสามเณรและผู้อยู่อาศัย

ฝ่ายนอกวัด ได้แก่ชาวบ้าน

ฝ่ายในวัด เป็นฝ่ายที่ทำให้เจริญหรือเสื่อม ที่ทำให้วัดเสื่อมก็เพราะพระภิกษุสามเณรหันหลังให้ธรรมวินัย ทั้งในด้านการศึกษาและการปฏิบัติ ถือเสียว่าไม่ต้องทำอะไรก็มีคนให้กิน นอกจากนี้ก็ทำอย่างที่ฆราวาสเขาทำกัน แต่การทำนั้นผิดระเบียบวินัยของพระเณร ชาวบ้านติเตียน เช่นการดื่มสุราเมรัย เล่นการพนัน

ฝ่ายฆราวาสผู้อยู่อาศัยในวัดก็ทำอะไรตามใจชอบ ไม่มีสัญญลักษณ์ของผู้อยู่ในวัดติดตัวติดใจ เอากุฏิ โบสถ์ วิหาร ที่ใดที่หนึ่งเป็นสถานที่เล่นการพนันบ้าง ตั้งวงดื่มสุราเมรัยบ้าง เอาผู้หญิงมาร่วมหลับนอนบ้าง ใช้น้ำ ใช้ไฟ ใช้ส้วม ซึ่งสำเร็จมาจากหยาดเหงื่อของชาวบ้าน โดยชาวบ้านแบ่งรายได้มาบูรณะบำรุงไว้เพื่อพระภิกษุสามเณร คนประเภทนี้แม้แต่จะช่วยรักษาความสะอาดก็ไม่มี อยู่ในประเภทใจทราม หน้าทน ไม่มียางอายไร้ความคิด แต่ไม่ได้หมายความว่าจะเสียไปทุก ๆ คน คนดีก็มี

ฝ่ายนอกวัด ได้แก่ชาวบ้านนั้นก็มี ๒ ประเภท คือ

- ประเภทบำรุงวัดให้เจริญ
- ประเภททำลายวัด

ประเภทบำรุงวัดให้เจริญ ได้แก่ผู้มุ่งความเจริญต่อวัดทั้งวัตถุคือเสนาสนะและความประพฤติของพระภิกษุสามเณร เสนาสนะใดควรจะก่อสร้างหรือบูรณะปฏิสังขรณ์ก็ขวนขวายช่วยเหลือตามความสามารถจะช่วยได้ไม่นิ่งดูดาย

ถ้าเห็นพระภิกษุสามเณรประพฤติไม่ดีไม่งาม ก็หาโอกาสให้ข้อคิดเห็น จะโดยทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ไม่ถือว่าชั่วช่างชีดีช่างสงฆ์ถ้าชาวบ้านถือว่าชั่วช่างชีดีช่างสงฆ์ทั้งหมด จะทำให้พระและเณรเข้าใจว่าตนทำอะไรไม่ผิด หรือทำผิดแต่ชาวบ้านก็ไม่กล้าว่า การให้ข้อคิดเห็นเชิงการแนะนำตักเตือนแด่พระภิกษุสามเณรโดยเจตนาเป็นกุศลนั้น ไม่มีบาป

กรรมอะไรทั้งนั้น กลับเป็นผลดีเสียอีกเพราะช่วยไม่ให้ผู้มีความประพฤติมิดีมิชอบปะปนอยู่ในสังฆมณฑล พระศาสนาจะไม่เศร้าหมอง

การติเตียนพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่เป็นบาปกรรมที่ปรากฏอยู่ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งเปรียบเทียบไว้ว่า เหมือนจับไฟหรือจับอสรพิษที่หางนั้น หมายเอาการติเตียนด้วยความอิจฉาริษยามุ่งทำลายล้าง โดยฝ่ายถูกติเตียนไม่มีความผิด ไม่มีความประพฤติเสียหายอะไรแม้แต่น้อย เช่น สุปปิยปริพพาชก ได้เห็นสาวกของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะเดิน จะนั่ง จะนอน จะพูดก็เรียบร้อย เป็นที่เจริญตา เจริญใจแก่ผู้มีใจเป็นธรรมที่ได้พบเห็น เมื่อดูบริวารของตนแล้วกลับตรงกันข้าม จึงเกิดความอิจฉาริษยา แล้วติเตียน พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ด้วยเรื่องไม่จริงต่าง ๆ นานา การว่ากล่าวติเตียนอย่างนี้จึงเป็นบาปกรรม เพราะใจเป็นอกุศลอันเกิดมาแต่ความคิดประทุษร้ายบ้าง เกิดมาแต่ความหลงเข้าใจผิดเป็นถูกบ้าง การว่ากล่าวติเตียนอย่างนี้ควรงดเว้น ถ้างดเว้นให้เด็ดขาดได้ยิ่งเป็นความดีที่สุด

บุคคลผู้ให้ความอุปถัมภ์แก่พระภิกษุสามเณรผู้ประพฤติดีประพฤติชอบด้วยปัจจัย ๔ ตามกำลังความสามารถของตน และไม่สนับสนุนพระภิกษุสามเณรผู้ประพฤติมิดีมิชอบด้วยวิธีใดวิธีหนึ่ง ประพฤติปฏิบัติธรรมของพระศาสนาตามสมควรแก่เพศ จัดว่าเป็นผู้บำรุงพระศาสนา

ผู้ทำลาย ของใหญ่ย่อมมาจากของน้อย พุทธศาสนิกชนบางคนทำอะไรบางอย่างลงไป และการทำนั้นทำในเขตวัดซึ่งเป็นเขตอยู่จำพรรษาของพระภิกษุ ย่อมเป็นความเสียหายแก่วัดและพระศาสนา ซึ่งผู้ทำอาจจะเข้าใจว่าไม่เสียหาย ไม่ใช่การทำลายก็ได้ เช่น การเอาสุราเมรัยมาเลี้ยงกันในวัด การจัดให้มีการพนัน เป็นต้น ผู้จัดให้มีแม้จะเพื่อผลรายได้ของวัดก็ตาม แต่ผลเสียย่อมเกิดขึ้นแก่วัดและมีผลส่งถึงพระศาสนาด้วย เพราะวัดไม่ใช่สถานที่ประกอบอบายมุข มีแต่จะสอนคนไม่ให้ทำสิ่งที่เป็นอบายมุข ถ้าอบายมุขมีอยู่ในวัด คำว่าวัดเป็นที่อยู่ของสมณะก็ไร้ความหมาย

เพื่อไม่ให้เป็นผู้ทำลาย แต่เป็นผู้บำรุงวัดบำรุงศาสนาควรยับยั้งใจ ไม่ควรนำเอา

สิ่งที่เป็นอบายมุขเข้าไปทำในวัด เช่นเอาสุราเมรัยเข้าไปเลี้ยงกันในวัด ไม่เล่นการพนันในวัด ถ้าทำได้ก็เท่ากับช่วยป้องกันไม่ให้วัดเศร้าหมอง ไม่ทำให้วัดเป็นแหล่งเพาะอบายมุข

ผู้ทำลายโดยตรงนั้นเห็นจะไม่ต้องพูดถึง และเข้าใจว่าท่านผู้อ่านคงจะซาบซึ้งดีแล้วว่าการทำลายวัด ทำลายพระศาสนาโดยตรงนั้นทำอย่างไร

ศีลสัมพันธ์กับชีวิต

คนทุกคนพยายามสร้างระเบียบให้กับชีวิตของตน สามีก็พยายามสร้างระเบียบให้กับภรรยา ภรรยาก็พยายามสร้างระเบียบให้สามี ทั้งสามีและภรรยาก็ช่วยกันสร้างระเบียบภายในครอบครัว เพื่อให้ลูกและคนในบ้านได้ปฏิบัติตามระเบียบนั้น โดยมุ่งผลคืออยู่ด้วยกันอย่างมีระเบียบ มีความสุข

พระพุทธเจ้าทรงรับระเบียบข้อบังคับของโลก คือ ศีล ๕ รวมเข้าไว้ในระเบียบแห่งพุทธศาสนาที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ เพราะพระองค์ทรงพิจารณาด้วยพระปัญญาแล้วว่าระเบียบของโลก คือ ศีล ๕ นี้มีประโยชน์แก่มนุษย์มากที่สุด ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม รักษาหมู่มนุษย์ให้อยู่ด้วยกันโดยปราศจากความสะดุ้งกลัว ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน

ศีลที่จะพูดถึงนี้คือ ศีล ๕ ที่เรียกกันว่าศีล ๕ เพราะมีอยู่ ๕ ข้อ

- ไม่ฆ่าสัตว์
- ไม่ลักทรัพย์
- ไม่ประพฤติผิดในกาม
- ไม่พูดเท็จ
- ไม่ดื่มสุราเมรัย

กฎหมายของแต่ละประเทศ วางโทษผู้ฆ่าคนตายไว้หนักเบาตามสมควรแก่ความผิดทั้งนี้ก็เพื่อป้องกันรักษาชีวิตของคนไว้ ไม่เฉพาะมนุษย์เท่านั้น แม้สัตว์เดียรฉานก็ยังมีกฎหมายคุ้มครอง แม้เจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายไม่ได้มุ่งป้องกันรักษาชีวิตสัตว์โดยเฉพาะ แต่มุ่งหนักไปในทางไม่ต้องการให้สัตว์นั้น ๆ สูญพันธุ์ ถึงอย่างนั้นก็หนีการป้องกันรักษาชีวิตสัตว์ไว้ไม่พ้นและเป็นส่วนสำคัญเสียด้วย

ความเป็นอยู่ของมนุษย์ต้องลงทุน และทุนที่ลงไปนั้นมากที่สุด ผู้ลงทุนเริ่มแรกคือบิดามารดา ต่อมาก็คือประชากรของประเทศ ต้องลงทุนด้วยการเสียภาษีให้รัฐก็แบ่งภาษีอากรบำรุงประเทศตามสมควรแก่รายได้มีการป้องกันประเทศ จัดการศึกษา และอย่างอื่น ๆ ต่อมาก็ตัวของตัวลงทุนให้กับตัว เช่น ทำงานเพื่อหารายได้มาเลี้ยงตัว

พ่อแม่ลงทุนให้ลูก ก็เพื่อให้ลูกมีชีวิตอยู่ และต้องการให้เป็นชีวิตที่มีประโยชน์แก่วงศ์ตระกูล และประเทศชาติศาสนา รักษาพันธุ์มนุษย์ที่ดีไว้คู่กับโลก

ประชากรของประเทศลงทุนเสียภาษีอากร ซึ่งตนได้มาด้วยหยาดเหงื่อบ้าง ด้วยสติปัญญาความรู้ความสามารถบ้าง ก็เพื่อรักษาประเทศชาติศาสนาของตนไว้

ความเสื่อมและความเจริญที่มีอยู่ทุกยุคทุกสมัยขึ้นอยู่กับมนุษย์แต่ละคน ร่วมกันบันดาลให้เกิดความเจริญหรือความเสื่อม ฉะนั้นมนุษย์นี้จึงแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือประเภททำให้เจริญ ๑ ประเภททำลายให้เกิดความเสื่อม ๑ การทำให้เจริญต้องใช้เวลานาน ส่วนการทำลายให้เสื่อมนั้นไม่ต้องใช้เวลานาน เช่นจะพังตึกหลังใหญ่ ๆ สักหลัง อาจจะใช้ระเบิดเพียงลูกเดียว ตึกจะพังลงในเวลาไม่กี่นาที แต่เวลาก่อสร้าง ต้องใช้เวลาแรมปีจึงจะเสร็จ

พุทธศาสนายอมรับนับถือระเบียบของโลก ข้อ ๑ คือไม่ฆ่าสัตว์ จึงเอาบรรจุเข้าไว้ในหลักคำสอนประเภทศีล ก็เพื่อรักษาชีวิตมนุษย์และสัตย์ไว้จนกว่าคนและสัตว์นั้นจะตายไปตามสภาพของสังขาร ได้กล่าวไว้ว่า ความเป็นอยู่ของมนุษย์นั้นต้องลงทุน ผู้ลงทุนก็ต้องการผลกำไร จะเป็นผลกำไรส่วนตัวหรือเพื่อส่วนร่วมก็ตาม ฉะนั้นชีวิตของมนุษย์แต่ละคนที่เจ้าของชีวิตได้ให้ดำเนินไปในทางที่ถูกที่ควร จึงเป็นชีวิตที่มีค่าควรปกป้องรักษา ไม่ควรทำลายชีวิตที่มีค่านั้นเสียจะโดยวิธีใดวิธีหนึ่งก็ตาม

ระเบียบข้อบังคับของโลกข้อ ๒ คือไม่ลักทรัพย์ ระเบียบข้อนี้ตั้งขึ้นไว้เพื่อรักษาสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน เพราะทรัพย์สินให้เกิดความปลื้มใจ บำรุงความสุขเป็นทุนในการสร้างความเจริญ ใครจะมีทรัพย์สินมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถและขยันหมั่นเพียรของแต่ละคน

ผู้ใดจะมีทรัพย์สินมากหรือน้อยก็ตาม ผู้นั้นต้องหวงแหน ยึดถือว่าเป็นของตน เมื่อมีการยึดถือว่าเป็นของตน การปกป้องรักษาก็เกิดขึ้นการปกป้องรักษาจะเกิดผลและไม่ทำความหนักใจให้ผู้ปกป้องรักษา ก็ต่อเมื่อทุก ๆ คนเคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน ไม่ลักขโมยของกันและกัน

พุทธศาสนาเห็นว่าการลักขโมยของผู้อื่น มีแต่โทษอย่างเดียว และเห็นคุณประโยชน์ไม่ลักขโมยมีมากที่สุด จึงส่งเสริมระเบียบข้อบังคับของโลกข้อนี้ และเอาบรรจุเข้าไว้ในคำสอน เพื่อสอนมนุษย์ให้งดเว้นจากการลักทรัพย์

ระเบียบข้อบังคับของโลกข้อที่ ๓ คือไม่ประพฤติผิดในกาม คำว่ากามในที่นี้หมายเอาเรื่องเพศ ระเบียบข้อบังคับข้อนี้ ถ้าเราจะคิดให้ซึ้งจะเห็นได้ชัดว่า ผู้ตั้งระเบียบข้อบังคับข้อนี้ขึ้นก็เพื่อกันมนุษย์ไม่ให้สมสู่กันอย่างสัตว์เดียรฉาน ธรรมดาสัตว์เดียรฉานนั้น ไม่เลือกว่าแม่หรือลูกย่อมสมสู่กันสำส่อนไปหมด กัดกันไม่คิดชีวิตเพื่อครองสิทธิในสุนัขตัวเมีย ถ้ามนุษย์เป็นอย่างนั้นบ้างมันร้ายยิ่งกว่าสัตว์เดียรฉานมากที่สุด

กามเป็นเรื่องใหญ่ของโลก รบราฆ่าฟันกันถึงกับเป็นสงครามโลกที่ล่วงมาแล้ว หรืออาจมีในอนาคต มูลฐานมาจากกาม คือต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่นบ้าง ต้องการมีทรัพย์สินเหนือผู้อื่นบ้าง และอะไรต่ออะไรอีกมากมายเหลือจะพรรณนาได้

พุทธศาสนาไม่ได้ห้ามมิให้ฆราวาสเสพกาม เว้นแต่ผู้รักษาศีล ๘ หรืออุโบสถศีล ซึ่งจะต้องปฏิบัติอยู่ในกรอบของผู้รักษาศีลดังกล่าว จุดมุ่งหมายของพุทธศาสนาเกี่ยวกับระเบียบบังคับข้อนี้ก็คือ อย่าเสพเมถุนกับภรรยาผู้อื่น หรือลูกสาวผู้อื่น ซึ่งเข้าลักษณะการเล่นชู้ และผิดระเบียบแบบแผนของสถาบันนั้น ๆ เป็นการหยามน้ำใจกัน ให้เกิดการฆ่าฟันกันขึ้น ซึ่งเป็นผลตามติดมา มีความเป็นอยู่ด้านกามารมณ์ไม่แปลกอะไรกับสัตว์เดียรฉาน

ระเบียบข้อบังคับข้อ ๔ คือไม่พูดเท็จ การพูดเท็จต่อกันมีแต่ความเสียหายด้วยกันทั้งสองฝ่าย ไม่เสียหายเร็วก็ช้า เฉพาะภายในครอบครัว สามีก็เท็จต่อภรรยา ภรรยาก็พูดเท็จต่อสามี บุตรธิดาก็พูดเท็จต่อบิดามารดา เช่นสามีชอบเที่ยวเสมอกลับบ้านผิดเวลา เมื่อภรรยาถามก็เอาธุระการงานหรือเพื่อนขึ้นอ้างเพื่อพลางความจริง นานเข้าผลร้ายจะเกิดขึ้นแก่ครอบครัวนั้น ทั้งในด้านการเงินหรือเสถียรภาพ

พุทธศาสนามุ่งความสงบและเสถียรภาพของบุคคลแต่ละครอบครัว จึงแนะแนวปฏิบัติเรื่องการพูดไว้ คือไม่ให้พูดเท็จ นอกจากสอนไม่ให้พูดเท็จแล้ว ยังสอนไม่ให้พูดส่อเสียด คำหยาบ พูดหาสาระมิได้ เข้ามาอีก โดยบ่งลงไปว่า ไม่พูดเท็จ ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดคำหยาบ ไม่พูดหาสาระประโยชน์มิได้ ว่าเป็นธรรมของมนุษย์ส่วนวาจา พร้อมทั้งชี้โทษการพูดตรงกันข้ามไว้หลายอย่างทั้งปัจจุบันและอนาคต

ระเบียบข้อบังคับข้อที่ ๕ คือไม่ดื่มสุราเมรัย ข้อนี้ออกจะขัดกับสังคมปัจจุบันอยู่บ้าง สังคมปัจจุบัน สุราเมรัยขึ้นหน้า ถ้าอยู่ตามบ้านช่อง ร้านตลาดก็เป็นเรื่องของโลก ที่ร้ายที่สุดคือเปิดสังคมเลี้ยงสุราเมรัยกันในวัดวาอาราม พุทธศาสนาชี้โทษของนักเลงสุราไว้ดังนี้

- เสียทรัพย์
- ก่อการทะเลาะวิวาท
- เกิดโรค
- ถูกติเตียน
- ไม่รู้จักอาย
- ทอนกำลังปัญญา

แต่ละอย่างซึ่งเป็นโทษนี้ ผู้รับโทษไม่เฉพาะแต่ผู้ดื่มเท่านั้น ลูกเมียก็มีส่วนได้รับโทษอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่างใน ๖ อย่างนั้น

ผู้ตั้งระเบียบข้อบังคับทั้ง ๕ ข้อดังกล่าว ตามมติของกลุ่มชนซึ่งไม่เคยได้ประสพเหตุการณ์ อันเป็นภัยมาก่อน แต่อาศัยความโลภบ้าง ความโกรธบ้าง ความหลงบ้าง ของคนในกลุ่มนั้น จึงเกิดการฆ่ากันขึ้นเป็นต้น ซึ่งได้วางระเบียบป้องกันไว้ และมีการลงโทษผู้ทำผิดตามควรแก่ความผิด ระเบียบข้อบังคับใด ๆ ที่จะให้ได้ผล ๑๐๐% นั้นเป็นไปไม่ได้ แต่ก็ยังดีกว่าไม่มีระเบียบข้อบังคับ ไม่มีการลงโทษผู้ทำความผิด

ศีล แปลว่า ตัด แปลว่า ปกติ

ที่แปลว่า ตัด หมายความว่าตัดความผิด จะเป็นความผิดทางพุทธจักร และ

อาณาจักรก็ตาม คนมีศีลย่อมไม่ละเมิดข้อห้ามซึ่งจะให้ศีลขาด หรือเศร้าหมอง ถ้าศีลไม่เศร้าหมองไม่ขาด ความผิดก็ไม่เกิดขึ้น

ที่แปลว่า ปกติ หมายความว่า คนมีศีล ย่อมทำพูดให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมอยู่เสมอ หรืออยู่กับร่องรอย

ศีล ๕ มีความสัมพันธ์กับชีวิตของคนอย่างมาก ผดุงเกียรติแห่งความเป็นมนุษย์ไว้อย่างดียิ่ง เป็นปราการป้องกันไม่ให้มนุษย์มีเวรต่อกัน และเป็นเครื่องตัดที่คมกริบ ตัดเวรที่คนมีต่อกันนั้นให้ขาดสะบั้น ทำให้สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่น่าอยู่

จะรักษาศีล ๕ อย่างไร ? ผู้จะรักษาศีล ๕ ต้องตั้งใจงดเว้นจากข้อห้ามทั้ง ๕ ข้อนั้น โดยมีสติกำกับใจไว้เสมอ ถ้าศีลข้อใดขาดก็พยายามตั้งใจรักษาต่อไป การจะรักษาศีลหรือระเบียบข้อบังคับของโลกได้นั้น ข้อสำคัญอยู่กับมองเห็นโทษของการไม่มีศีล และมองเห็นคุณของการมีศีล อีกอย่างหนึ่ง จงเอาเหตุการณ์ในปัจจุบันมาเป็นตัวอย่าง ดังนี้

คนที่ฆ่าผู้อื่นจะโดยทะเลาะวิวาทกัน ฆ่าเพื่อชิงทรัพย์ รับจ้างฆ่า คนที่ฆ่าเขานั้นแม้เจ้าหน้าที่ยังจับเอาไปลงโทษตามกฎหมายไม่ได้ เขาก็ไม่มีความสบายใจ ต้องคอยหลบซ่อนอยู่ตลอด และวันหนึ่งเขาจะต้องถูกจับ หรือถูกฆ่าตอบ เราไม่ควรพอใจที่จะเป็นบุคคลมีชนักปักหลัง เราเป็นมนุษย์แท้ ๆ ไม่ใช่สัตว์ในป่า

การดื่มสุราเมรัยจนประคองสติไม่อยู่ ท่านจงมองดูบุคคลประเภทนั้นสิว่ามีอะไรบ้างที่พอจะให้เราชื่นชมได้บ้าง การแสดงออกทางกาย การพูด เหมือนกับมนุษย์ธรรมดาเขาหรือเปล่า บุคคลประเภทนี้แม้ผิวพรรณของเขาก็ไม่น่าพิศวาทแต่อย่างใด ความละอายไม่มีอยู่ในใจของเขาเลย.

บุคคล ๒ ประเภท

บุคคล ๒ ประเภทที่จะพูดถึงในหนังสือเล่มนี้ หมายเอา **ผู้ทำอุปการะก่อน** ๑ **ผู้ตอบสนองคุณ** ๑ บิดามารดา ครูอาจารย์ผู้ช่วยเหลืออย่างอื่น ๆ เรียกว่าผู้ทำอุปการะก่อน บุตรธิดาศิษย์ผู้ได้รับอุปการะ เรียกว่าผู้ตอบสนองคุณ บุคคล ๒ ประเภทนี้หาได้ยาก (ผู้เขียนเห็นว่าบุคคลประเภทหลังหาได้ยากกว่าบุคคลประเภทแรก)

ลูก ๆ ที่จะนึกถึงบุญคุณของพ่อแม่นั้นมีน้อยกว่าพ่อแม่มีต่อลูก บางคนตัดขาดจากพ่อแม่ทีเดียว บางคนตอนที่พ่อแม่ยังไม่ได้แบ่งทรัพย์สมบัติให้ เอาอกเอาใจพ่อแม่ พอได้ทรัพย์สมบัติไปเป็นกรรมสิทธิ์ แล้วหันหลังให้พ่อแม่ บางคนพ่อแม่เจ็บป่วยก็ไม่เหลียวแล บางคนพ่อแม่ตายไม่ยอมออกเงินช่วยทำศพทั้ง ๆ ที่มีพอจะช่วยได้ ลูกบางคนทำลายพ่อแม่ทุกสิ่งทุกอย่าง ทำลายทั้งทรัพย์สิน ทำลายทั้งชื่อเสียง พ่อแม่ไม่เคยเป็นอันธพาลแต่ลูกประพฤติตนเป็นอันธพาล พ่อแม่ไม่เคยเสพยาเสพติดให้โทษ แต่ลูกติดยาเสพติดให้โทษ การกระทำของลูกดังกล่าวมานี้ เป็นลักษณะของลูกอกตัญญูไม่รู้จักคุณของพ่อแม่ เป็นลูกนอกคอกทำให้พ่อแม่ต้องเศร้าใจ เสียใจระทมทุกข์ตลอดชีวิต แต่เป็นลูกในสายเลือด จึงพยายามเก็บความชอกช้ำใจไว้ และทนต่อการวิภาควิจารณ์ต่าง ๆ นานา.

พ่อแม่ให้ลูกเปรียบเหมือนการลงทุน แต่เป็นการให้ทุนที่ไม่หวังผลตอบแทนทั้งนี้ก็เพราะเป็นหน้าที่ที่ท่านจะต้องให้ แม้ท่านจะไม่หวังผลตอบแทนก็ตาม ลูก ๆ ก็ควรตอบสนองพระคุณของท่าน เพราะเป็นหน้าที่ของตน คนที่ไม่รู้จักหน้าที่ของตนหรือรู้จักหน้าที่แต่ไม่ทำตามหน้าที่ ควรได้รับการตำหนิว่าเป็นพาลชนเป็นกาฝากสังคม และทุก ๆ คนควรตีตนออกให้ไกลคนประเภทนี้ โดยเหตุผลที่ว่า แม้พ่อแม่ของเขาแท้ ๆ เขายังไม่รู้จักคุณอะไรกับคนอื่นซึ่งเขาจะรู้จักคุณ

ลูกทุก ๆ คนจงเทอดทูลพ่อแม่ของตนไว้เหนือเศียร อย่าดูถูกดูหมิ่นพ่อแม่ว่าไม่มีวิชาความรู้อะไรเป็นตาสียายสาไม่ทันสมัย บางคนจะบอกเพื่อนฝูงว่า ตาสียายสานั้นแหละคือพ่อแม่บังเกิดเกล้าของตนก็อายลูกประเภทนี้จัดอยู่ในประเภทอกตัญญู ผลอกตัญญูจะต้องตอบสนองเขาสักวันหนึ่งโดยไม่ต้องสงสัย โปรดคิดดูถ้าลูกบังเกิดเกล้าของเราทำกับเราอย่างนี้บ้าง เราจะรู้สึกอย่างไร หรือจะแค่นหัวเราะชอบใจบอกใครต่อใครว่า ลูกของฉันดีทำถูกต้องแล้ว ถ้ามีคนอย่างนี้จริง ๆ ก็คงเป็นคนประเภทมีสติไม่สมบูรณ์

คน ๒ ประเภทคือ ผู้ทำอุปการะก่อน ๑ ผู้ตอบสนอง ๑ ท่านว่าหาได้ยากเพราะการทำไม่สมดุลย์กัน เช่นพ่อแม่บางคนไม่ให้การเลี้ยงดูลูก ๆ ตามหน้าที่ปล่อยปละ

ละเลย หรือพ่อแม่ดีแต่ลูกเหลวไหล ไม่ตอบสนองพระคุณของท่านตามหน้าที่ หรือพ่อแม่เหลวไหลแต่ลูกดี ฯ

นอกจากพ่อแม่กับลูก ก็มีครูอาจารย์กับศิษย์อีก คู่นี้ก็อีกนั่นแหละ ครูอาจารย์บางคนไม่ได้มุ่งความเจริญแก่ศิษย์ สอนพอหมดเวลาเท่านั้น แต่มีศิษย์บางคนรำลึกว่าผู้นั้นเป็นครูเป็นอาจารย์ของตน แล้วไม่ลืมพระคุณที่ท่านมีต่อตน ลักษณะนี้ศิษย์ดี หรือครูอาจารย์ดีแต่ศิษย์ไม่ดี ไม่เสมอกันอย่างนี้จึงว่าหาได้ยาก

ถ้าโลกไร้กตัญญู สิ่งที่จะตามมาคือความฉิบหาย.

ความเชื่อ

ความเชื่อเป็นเจตสิกธรรมอย่างหนึ่ง มีอยู่กับคนทุก ๆ คน แต่ลักษณะของความเชื่อนั้นต่างกัน เมื่อประมวล ๒ อย่างคือ

- เชื่อโดยงมงาย
- เชื่อโดยมีเหตุผล

เชื่อโดยงมงาย คนเราส่วนมากอยู่กันด้วยความหวัง และพยายามกระเสือกกระสนไปเพื่อให้สำเร็จความหวัง บางอย่างก็สำเร็จบางอย่างก็ไม่สำเร็จ ถ้าสำเร็จตามความต้องการก็ยินดี หรือต้องการให้ได้มากขึ้น จึงทำตามความต้องการ แต่จะสำเร็จทุกครั้งนั้นไม่ได้ ย่อมมีเวลาผิดพลาดบ้าง ความผิดพลาดนี้เป็นดาบสองคม ถ้าทะเยอทะยานมากไปมันกลายเป็นผลเสีย ถึงกับสิ้นเนื้อประดาตัวก็ได้

ปัจจุบันนี้คนเราต้องแย่งกันกิน คนโง่ย่อมตกเป็นเหยื่อของคนคดโกง คนคดโกงนั้นย่อมมาจากสันดาน ๑ มาจากลืมตัว ๑ ประเภทติดมาแต่สันดานนั้น คนอื่นแก้ให้ไม่ได้นอกจากตัวของตัวแก้ตัวเอง ส่วนประเภทลืมตัวนั้นพอจะแก้ได้ ถ้าไม่ปล่อยไว้จนสุกงอม คนคดโกงนั้นมีการทำลายอย่างหลายประการ ซึ่งวิวัฒนาการไปตามผู้ป้องกัน และไม่มีเครื่องมือใด ๆ ในโลกที่จะป้องกันไม่ให้คนคดโกงได้มีแต่ระวัง อย่าเชื่อง่าย

คนบางคนหรือหลาย ๆ คน ทั้งที่ได้รับการศึกษาดีหรือพอปานกลาง ต้องตกเป็นเหยื่อของผู้คดโกงก็มีไม่น้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากความหวัง คือหวังจะได้สิ่งที่ตนต้องการ ๑ หวังจะให้พ้นจากทุกข์ ๑ ซึ่งจะยกมาเขียนบางอย่างเพื่อเป็นข้อคิดของผู้อ่าน

ต้องการรวย ถึงกับยอมเชื่อการทรงเจ้าเข้าผีชนิดไม่ลืมหูลืมตา เช่นลอตเตอรี่งวดนั้นงวดนี้ เลขท้าย ๓ ตัว ๒ ตัว จะออกเลขนั้นเลขนี้ มันอาจจะเป็นไปได้เพราะบังเอิญ ถ้าจะเทียบสถิติดูแล้วผิดมากที่สุด ถูกมีน้อยครั้ง ถ้าจริงอย่างว่า เดือนหนึ่งลอตเตอรี่ออก ๓–๔ ครั้ง เห็นจะไม่ต้องทำงานอะไร แทงหวยมืดก็พอกินแล้ว ลงทุน ๒๐ บาท ได้ตั้ง ๑๐.๐๐๐ บาท หรือต่ำกว่าตามกรรมวิธีของการเล่น แต่น่าอนาถใจ เงินที่ลงทุนซื้อหวยนั้นหมดไป วันหลังไปหาเจ้าพ่อเจ้าแม่ใหม่ พูดเป็นเชิงต่อว่าไม่เห็นถูก ข้อแก้ตัวของเจ้าพ่อเจ้าแม่ ก็มีหลายอย่างเช่น เจ้ามันดีไม่ถูก หรือมีอะไรขัดอยู่จึงไม่ถูก หรือเมื่อนั้นเมื่อนี้เจ้าจะมีโชคดีต้องถูกแน่ คอยไปจนวันดีตามที่เจ้าพ่อเจ้าแม่บอก ใจชักฮึกเหิม คราวนี้ต้องแทงมากหน่อย แต่ก็พลาดอีกตามเคย "เจ้ามันมีอะไรขัดโชคขัดลาภอีกแล้ว" นี้คือคำแก้ตัวของเจ้าพ่อเจ้าแม่

เจ้าพ่อนั้นเจ้าแม่นี้อยู่ที่ไหนก็ไม่รู้ ตายไปตั้งร้อย ๆ ปีแล้วก็ยังถูกเขาเอาชื่อมาขายกิน น่าสงสารเขาทำกรรมอะไรไว้ ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้รับผลตอบแทนเลย แต่ผู้เป็นเจ้าพิธีนั้นซิมีอะไรดี ๆ หลายอย่างบ้านหรือกระต๊อบถูกสถาปนาขึ้นเป็นตำหนัก มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น แต่บางเจ้าต้องหลบหนีออกจากตำหนักเก่าไปหาเช่าตำหนักใหม่อยู่ ทั้งนี้เพราะทนเจ้าหนี้ไม่ไหว หรือกลอุบายวิธีหากินโดยทุจริตแตก ต้องไปหาสมาชิกไกล ๆ ที่ยังไม่รู้ความจริง

การจะเชื่อเจ้าเชื่อผีไม่มีใครห้าม แต่อย่าเชื่อโดยงมงายไร้เหตุผล ถ้ามีเหตุผลเพียงพอและเป็นจริงแต่ไม่ใช่วิทยากลหรือมารยากล ถึงจะเชื่อบ้างก็คงไม่ถึงล่มจม แต่ต้องคิดเสมอว่าการที่เราจะเชื่อนั้นต้องเป็นตัวของตัวเอง คือมีสติมีปัญญา ไม่ใช่เชื่อตามผู้อื่นทุก ๆ อย่าง เพราะผู้แนะนำชักชวนนั้น บางคนก็มีทุจริตแฝงอยู่ บางคนก็สุจริต คนสุจริตทุจริตมีประจำอยู่กับโลก ทั้งคนสุจริต และทุจริตย่อมจะถูกชักจูงให้เชื่อตามผู้พูดเสมอ

เหตุการณ์ในปัจจุบันย่อมเป็นเครื่องมือโฆษณาได้เป็นอย่างดี ทั้งของผู้สุจริตและทุจริต ผู้สุจริตโฆษณาเพื่อให้ผู้ฟังเกิดสำนึกในความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้น ไม่ให้เห็นดีและส่งเสริม ผู้ทุจริตโฆษณาเพื่อหลอกลวงผู้ฟังให้เห็นดีเห็นชอบแล้ว จะได้ต้มง่าย ๆ และผู้สุจริตนั้นไม่ได้มาในเครื่องนุ่งห่มของฆราวาสเท่านั้น บางครั้งมาในเครื่องนุ่งห่มของพระเณร บางครั้งผู้ที่มาในเพศพระภิกษุสามเณรนั้น เรื่องที่เขาจะยกขึ้นโฆษณา คือทำบุญสร้างโน่นสร้างนี้ ช่วยเหลือผู้นั้นผู้นี้หรือสิ่งนั้นสิ่งนี้ เมื่อได้มาแล้วเขาก็ใช้บำรุงความสุขของเขาต่อไปและหลอกลวงผู้อื่นต่อไป ตราบใดที่คนยังหลงงมงายเชื่อโดยไร้เหตุผลมีอยู่ ทางหากินของพวกทุจริตโดยอ้างสิ่งนั้นสิ่งนี้บังหน้าก็คงจะเป็นไปได้อีกไม่มีเวลาสิ้นสุด

เชื่อโดยไม่งมงาย

เชื่อโดยไม่งมงาย ได้แก่เชื่อโดยมีเหตุผล มีหลักฐานแน่นอน เช่นเชื่อว่าคนประพฤติทุจริตต้องเดือดร้อน ความร่ำรวยของคนมีได้เพราะการทำงาน ไม่ได้เกิดขึ้นเพราะการอ้อนวอน

เชื่อโดยไม่งมงายนี้เป็นความประสงค์ของพุทธศาสนา เพราะต้องการไม่ให้ผู้สุจริตต้องตกเป็นเหยื่อของพวกทุจริต ทั้งในด้านความประพฤติและทรัพย์สิน เพื่อไม่ต้องตกเป็นเหยื่อของพวกทุจริต ทั้งที่มาในเพศฆราวาสหรือบรรพชิต จึงควรสร้างความเชื่อโดยไม่งมงายให้เกิดขึ้นในใจและให้แข็งแกร่งอยู่เสมอ.

ของสงฆ์

ของสงฆ์ ได้แก่ของที่มีผู้ถวายไว้เป็นของส่วนกลาง สำหรับวัดใดวัดหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อประโยชน์สำหรับพระเณรได้ใช้สอยบ้าง หรือเก็บดอกผลบำรุงวัดบ้างแล้วแต่กรณี ในที่นี้จะพูดถึงเฉพาะสังหาริมทรัพย์ คือทรัพย์ที่เคลื่อนที่ได้เท่านั้น

ของที่ชาวพุทธนิยมถวายเป็นของสงฆ์ เช่นเครื่องใช้ มีโต๊ะ เก้าอี้ เสื่อหมอน ถ้วยจาน ช้อนซ่อม กระโถน พระพุทธรูป พัดลมเป็นพื้น แต่วิธีถวายนั้นออกจะหละหลวมไม่รัดกุม ของเหล่านั้นมักจะตกไปอยู่ในครอบครองของพระเณรรูปใดรูปหนึ่งโดยเฉพาะ โดยพระเณรในวัดนั้นหารู้ไม่ว่าของนั้นเป็นของสงฆ์และพระเณรบางรูปนั้น มักจะเอาของนั้น

เป็นเครื่องหากินมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่ตนเท่านั้น ไม่ตรงตามความตั้งใจของผู้บริจาค จะขอยกตัวอย่างไว้เป็นข้อสังเกต

นายทองดี ซื้อจานมา ๕๐ ใบ แล้วมอบแก่พระรูปใดรูปหนึ่งในวัดว่าผมถวายเป็นของวัด โดยไม่มีเจ้าอาวาสหรือพระภิกษุอย่างน้อย ๔ รูป รับรู้และไม่ได้นำเข้าบัญชีพัสดุของวัดไว้เป็นหลักฐาน ถ้าพระรูปที่รับจานไว้นั้น มีใจเป็นธรรมไม่เห็นแก่ได้ ก็จะแจ้งแก่เจ้าอาวาสและมอบจาน ๕๐ ใบนั้นแก่เจ้าหน้าที่พัสดุนำเข้าบัญชีพัสดุของวัดไว้เป็นหลักฐาน

ถ้าพระรูปที่รับไว้นั้นมีใจไม่เป็นธรรม เห็นแก่ได้ ก็จะยึดเอาของนั้นไว้เป็นส่วนตัวเพื่อผลประโยชน์ของตัวฝ่ายเดียว ลักษณะนี้มีผลเสียแก่วัดและไม่สมความตั้งใจของผู้ถวาย เป็นการสนับสนุนผู้คิดมิชอบ อาศัยพระศาสนาเป็นที่อยู่โดยรู้เท่าไม่ถึงกาล

จะถวายของไว้ประจำวัดเป็นของสงฆ์จะทำอย่างไร ? ควรปฏิบัติดังนี้ เรียนให้เจ้าอาวาสทราบ นัดวันเวลาจะถวาย เวลาจะถวายต้องมีพระอย่างน้อย ๔ รูปรับรู้การถวายนั้น และขอใบรับของจากเจ้าอาวาสไว้เป็นหลักฐาน ส่วนทางวัดเมื่อรับของแล้วต้องรีบนำเข้าบัญชีพัสดุของวัด แล้วมอบของนั้นแก่เจ้าหน้าที่พัสดุ เพื่อเก็บรักษาไว้ต่อไป ถ้าไม่มีเจ้าหน้าที่พัสดุต้องบันทึกไว้ในบัญชีพัสดุด้วยว่า ของนั้นใครเก็บรักษาไว้อยู่กุฏิไหน

ท่านผู้อ่านบางท่านอาจจะเข้าใจว่าเป็นการหยุมหยิมเกินไป หรือถือเสียว่าถวายแล้วท่านจะเอาไปทำอะไรก็ช่าง การถืออย่างนี้ผิดเพราะปรากฏว่า ของต่าง ๆ ที่มีผู้นำไปถวายวัดนั้น มันจะกลายเป็นของส่วนตัวพระเณรรูปใดรูปหนึ่งเสีย หรือออกไปอยู่นอกวัดโดยวิธีใดวิธีหนึ่งไม่ช้าก็เร็ว

เพื่อรักษาสมบัติของพระศาสนา ควรจัดการให้ถูกต้องทั้งผู้ถวายและผู้รับ ถ้าผู้ถวายจัดการให้ถูกต้องตามระเบียบวินัย ผู้รับอาจจะไม่กล้าเก็บไว้เป็นสมบัติส่วนตัว ถ้าทำได้อย่างนี้สมบัติของพระศาสนาก็จะไม่เสื่อมสูญ

อสัปปุรุษ (ลักษณะหนึ่ง)

อสัปปุรุษ ได้แก่คนไม่ดี พุทธศาสนาแสดงลักษณะของคนประเภทนี้ไว้ ๔ ประการ

– เปิดเผยความไม่ดีของผู้อื่นให้ปรากฏแก่ผู้อื่นทั้งที่เขาไม่ได้ถาม เมื่อพบหน้าใครไม่เลือกสถานที่กาลเวลา ต้องเอาเรื่องความไม่ดีหรือปมด้อยของผู้อื่นออกมาสาธยายให้ใครต่อใครฟังเสมอ ถ้ามีผู้ถามเขาจะยิ้มรับและพูดต่อเติมให้มากขึ้น

– ความดีของผู้อื่นแม้จะมีมากสักเท่าใดก็ตาม เขาไม่ยอมเปิดเผยความดีนั้นแก่ใคร ๆ ถ้ามีใครถามถึงความดีของผู้อื่น เขาจะปฏิเสธว่าไม่รู้หรือไม่ได้สนใจเรื่องของใคร หรือพูดอ้อมแอ้มไม่เต็มปาก

– ความไม่ดีของตนมีอยู่ ก็พยายามปกปิดไม่ยอมเปิดเผย เสแสร้งแสดงตนว่าเป็นคนมีความประพฤติดีอยู่เสมอ ถ้ามีใครถามจะโกรธ หาว่าผู้ถามดูถูกดูหมิ่นบ้าง หรือบอกว่าคนอื่นหาเรื่องใส่ร้ายตนบ้าง วิธีใดที่จะปกปิดความไม่ดีของตนเขาก็พยายามหามาใช้

– ความดีของตนแม้มีเพียงเล็กน้อย ทั้ง ๆ ที่ไม่มีใครถาม เขาก็เที่ยวบอกกล่าวให้ใครต่อใครรู้ว่าตนมีความดีอย่างนั้นอย่างนี้โอ้อวดต่าง ๆ นานา เพื่อให้ผู้ฟังเห็นความสำคัญของตน ยิ่งมีผู้ถามก็ยิ่งอวดให้มากที่สุด

อสัปปุรุษปกปิดความไม่ดีของตนไว้ เพราะมีความตั้งใจไม่ดี เป็นคนปราศจากความละอาย ไม่เกรงกลัวต่อผลการทำความชั่ว ฉะนั้น อสัปปุรุษ นี้ ถ้าจะถือเอาความหมายง่าย ๆ คือ คนที่ไม่มีความละอาย กล้าทำความชั่วได้ทุกอย่าง และไม่มีความเกรงกลัวต่อผลของความชั่ว และความเสียหายใด ๆ ทั้งนั้น

พุทธศาสนิกชนมีความเป็นอยู่สัมพันธ์กับคนทุกเพศทุกวัย และคนเหล่านั้นมีทั้งดีและไม่ดี สำหรับคนดีไม่ต้องเป็นห่วงเพราะไม่เป็นภัยแก่ใคร ส่วนคนไม่ดีเราต้องระวังเพราะเป็นภัยแก่เรา การศึกษาให้รู้จักอุปนิสัย อัธยาสัย ของใครต่อใครไว้ไม่เป็นการเสียหายอย่างใด กลับเป็นผลกำไรแก่ชีวิตของเราด้วย

สัปปุรุษ

สัปปุรุษ ได้แก่คนดี มีลักษณะ ๔ ประการ

- ไม่พูดถึงความไม่ดีของผู้อื่น แม้มีใครถามก็ไม่พูด
- ชอบพูดความดีของผู้อื่น ถึงไม่มีใครถามก็ชอบพูด
- ชอบเปิดเผยความไม่ดีของตน แม้ไม่มีใครถามก็ชอบพูด
- ชอบปกปิดความดีของตน แม้จะมีใครถามก็ไม่ชอบพูด

ความละอายไม่กล้าทำความชั่วทั้งในที่ลับและที่แจ้ง ความเกรงกลัวต่อผลการทำความชั่ว และกลัวความเสียหายเป็นลักษณะโดยย่อของสัปปุรุษ,

คนที่ถูกซัดไปนรก

พุทธศาสนาแสดงเรื่องนรกสวรรค์ไว้ โดยให้ความหมายไว้โดยสังเขปว่า **นรก** คือ สถานที่ปราศจากความสุข ไม่มีความเจริญหมดอิสรภาพ **สวรรค์** คือสถานที่มีความสุข มีความเจริญ มีอิสรภาพ เสรีภาพ ตามควรแก่ฐานะของตน

เหตุที่พุทธศาสนาแสดงเรื่องนรก สวรรค์ไว้ ก็เพื่อให้เป็นที่รองรับผลการทำของบุคคลไว้ ที่เรียกว่าผลย่อมมาจากเหตุ และเหตุย่อมส่งให้เกิดผล เหมือนในหมู่บ้านหนึ่งต้องการเจาะบ่อน้ำบาดาล ก็เพราะต้องการน้ำกินน้ำใช้ ความต้องการเป็นเหตุจึงเจาะบ่อน้ำบาดาล

การทำทั้งดีและชั่วต้องมีผล และผลนั้นมีทั้งปัจจุบันและอนาคต คือผลเป็นเงาตามตัวตลอดไป ไม่มีใครจะปฏิเสธไม่ยอมรับผลการทำไม่ได้ และเหตุที่จะซัดคนไปนรกนั้นพระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ดังนี้

ฆ่าสัตว์– ลักทรัพย์ – ประพฤติผิดในกาม – พูดเท็จ – พูดส่อเสียด – พูดหยาบคาย –พูดเหลวไหล– ไม่ใคร่ครวญให้รอบคอบก่อนแล้วสรรเสริญผู้ที่ควรติเตียน – ติเตียนผู้ที่ควรสรรเสริญ – เลื่อมใสในสิ่งที่ไม่ควรเลื่อมใส – ไม่เลื่อมใสในสิ่งที่ควรเลื่อมใส

- หนักในความโกรธ ไม่หนักในพระสัทธรรม
- หนักในความหลบหลู่ ไม่หนักในพระสัทธรรม
- หนักในลาภ ไม่หนักในพระสัทธรรม
- หนักในสักการะ ไม่หนักในพระสัทธรรม

คนที่ถูกซัดไปสวรรค์

- งดเว้นจากปาณาติบาต
- งดเว้นจากอทินาทาน
- งดเว้นจากกาเมสุมิจฉาจาร
- งดเว้นจากมุสาวาท ฯ
- งดเว้นจากการกล่าวส่อเสียด
- งดเว้นจากการกล่าวคำหยาบ
- งดเว้นจากการกล่าวคำเหลวไหล ฯ
- ใคร่ครวญให้รอบคอบก่อนแล้วจึงติเตียนผู้ที่ควรติเตียน
- สรรเสริญผู้ที่ควรสรรเสริญ
- ไม่เลื่อมใสในสิ่งที่ควรเลื่อมใส
- เลื่อมใสในสิ่งที่ควรเลื่อมใส ฯ
- หนักในพระสัทธรรม ไม่หนักในความโกรธ
- หนักในพระสัทธรรม ไม่หนักในความหลบหลู่
- หนักในพระสัทธรรม ไม่หนักในลาภ
- หนักในพระสัทธรรม ไม่หนักในสักการะ

คุณสมบัติของอุบาสกอุบาสิกา

คนที่จะได้นามว่า อุบาสก อุบาสิกา นั้น ได้แก่ผู้นับถือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ และถือศีล ๕ พระพุทธเจ้าทรงวางคุณสมบัติของอุบาสกอุบาสิกาไว้ ๕ ประการ คือ

- ประกอบด้วยศรัทธา เชื่อมั่นในพระรัตนตรัย ยอมสละชีวิตเพื่อรัตนตรัย
- มีศีลบริสุทธิ์
- เชื่อกรรม เชื่อว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว
- ไม่แสวงหาเขตบุญนอกพุทธศาสนา
- บำเพ็ญบุญในพระพุทธศาสนา

– ไม่ค้าขายของ ๕ อย่าง

๑) ไม่ค้าขายเครื่องประหาร

๒) ไม่ค้าขายมนุษย์

๓) ไม่ค้าขายสัตว์เป็นที่เขาจะฆ่าเป็นอาหาร

๔) ไม่ค้าขายน้ำเมา และยาเสพติดให้โทษ

๕) ไม่ค้าขายยาพิษ

ผู้ชายมีคุณสมบัติดังกล่าวนี้ เรียกว่าอุบาสก ผู้หญิงเรียกว่าอุบาสิกา

ชายหรือหญิงก็ตาม แม้จะนับถือพุทธศาสนา ผู้ชายจะโกนผมนุ่งขาวห่มขาวแต่ไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวโดยครบถ้วน ยังไม่จัดเป็นอุบาสก หญิงก็เช่นเดียวกัน คือยังไม่จัดเป็นอุบาสิกา เพียงแต่เป็นพุทธศาสนิกชนผู้นับถือพุทธศาสนาเท่านั้น

พุทธศาสนิกชนทั่ว ๆ ไปก็นับถือพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ด้วยกันทั้งนั้น และมีการสมาทานศีลเป็นครั้งคราว ทำไมจึงไม่จัดเป็นอุบาสกอุบาสิกา เพราะขาดคุณสมบัติดังกล่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งไม่ตรงกับพุทธประสงค์ที่ทรงวางคุณสมบัติไว้

ถ้าดูตามนี้แล้วชวนให้เข้าใจว่า พุทธศาสนาแบ่งชั้นวรรณะของผู้นับถือไว้อย่างชัดเจนทีเดียว พุทธศาสนาแบ่งแต่เพียงชั้นไม่ได้แบ่งวรรณะ คือถือหลักการปฏิบัติของบุคคลนั้น ๆ เป็นเครื่องแบ่งดังนี้

ผู้ถือเพศบรรพชิตและปฏิบัติตามบทบัญญัติที่พระองค์ทรงตั้งไว้ เรียกว่าภิกษุ ภิกษุณี ถ้าต่ำลงมาก็เป็นสามเณร ผู้ที่บวชเข้ามาเป็นภิกษุ แม้จะมาจากตระกูลไหนก็ตาม มีฐานะอย่างใดก็ตาม จัดว่าเป็นผู้มีฐานะเสมอกันโดยศีลและความเห็นเป็นสัมมาทิฏฐิ ผู้บวชทีหลังต้องเคารพผู้บวชก่อน

ภิกษุก็ชั้นหนึ่ง

สามเณรก็ชั้นหนึ่ง

อุบาสกอุบาสิกาก็ชั้นหนึ่ง

ส่วนวรรณะไม่มี จะเห็นได้

เช่น พวกศากยะซึ่งเป็นกษัตริย์ออกบวชก็ต้องกราบไหว้พระภิกษุซึ่งบวชก่อน แม้จะเกิดในวรรณะต่ำกว่า

พฤติการของผู้ที่ถือว่าตนเป็นอุบาสกอุบาสิกา

ในปัจจุบัน เราจะพบว่าผู้ที่ถือว่าตนเป็นอุบาสกอุบาสิกามีมาก เพราะบุคคลเหล่านั้นเข้าใจว่าตนใกล้พระรัตนตรัยมากที่สุด และใกล้ชิดวัดมากที่สุด ใกล้ทางกายมีความจริง แต่ส่วนทางวาจาและใจออกจะไกลพระรัตนตรัยออกไปทุกที สำหรับคนบางคน ข้อพิสูจน์ที่เรา ๆ ท่าน ๆ เคยได้พบเสมอ เช่น ชี้นิ้วใช้พระเณรเสมือนพระเณรเป็นคนใช้ พูดจาขาดสัมมาคารวะพูดคุยในเวลาไหว้พระ รับศีล หรือฟังเทศน์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งคนที่เป็นอุบาสกอุบาสิกาไม่ควรทำ

ร้ายกว่านั้น บางคนนุ่งขาวห่มขาว ปลงผม ถือว่าตนเป็นอุบาสิกา เวลาคนอื่นเขากำลังฟังเทศน์ เข้าไปสกิดขาแจกฎีกาเสียแล้ว เวลาฟังเทศน์ไม่ควรรบกวนเขา ถ้าจะแจกก็ควรเป็นเวลาอื่น

ในฐานะที่เป็นอุบาสกอุบาสิกา ถ้าจะเพ่งถึงความหมายของชื่อแล้ว จัดว่าเป็นผู้มีคุณธรรมสูงกว่าพุทธศาสนิกชนธรรมดา ควรอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวให้สมกับชื่อที่ผู้อื่นเขายกย่อง และตัวก็ยินดีรับชื่อนั้นไว้แล้ว ไม่ควรทำลายพุทธประสงค์ ควรดำเนินตามหลักที่พระพุทธเจ้าทรงวางไว้จนสุดความสามารถ เพราะได้มอบชีวิตไว้กับพระพุทธศาสนาแล้ว.

พุทธศาสนิกชนต้องเว้นจากมิจฉาทิฏฐิ

มิจฉาทิฏฐิ ได้แก่ความเห็นผิด ในที่นี้จะยกมาพูดเฉพาะที่มีอยู่ในอรรถกถาแห่งสาเลยยกสูตร ซึ่งท่านแสดงไว้ ๑๐ ประการคือ

- เห็นว่า การให้ทานไม่มีผล
- เห็นว่า การบูชาไม่มีผล
- เห็นว่า การคำนับไม่มีผล
- เห็นว่า การทำดีทำชั่วไม่มีผล

- เห็นว่า โลกนี้ไม่มี
- เห็นว่า โลกอื่นไม่มี
- เห็นว่า มารดาไม่มี
- เห็นว่า บิดาไม่มี
- เห็นว่า ผู้ที่เกิดเองไม่มี
- เห็นว่า สมณพราหมณ์ที่รู้ยิ่งเห็นจริงไม่มี ฯ

อีกอย่างนี้เห็นว่า

- การทำบาปทำบุญไม่เป็นอันทำเพราะบาปบุญไม่มี
- บาปที่จะทำให้บุคคลได้ทุกข์ บุญที่จะทำให้บุคคลได้สุขไม่มี ฯ

ความเห็นดังกล่าวมานี้จัดเป็นความเห็นผิด เพราะผิดจากหลักความจริง ขอให้ท่านผู้อ่านทำความเข้าใจเรื่องความจริงไว้เสียที่นี้ **ความจริง** มี ๒ อย่างคือ

- จริงโดยธรรมชาติ
- จริงโดยสมมุติ

จริงโดยธรรมชาติ เช่นความแก่ ความตาย เป็นของจริง คนหรือสัตว์ก็ตามเกิดมาแล้วต้องแก่ ต้องตาย ที่ไม่แก่ไม่ตายไม่มี

จริงโดยสมมุติ เช่นประเทศหนึ่งยกคน ๆ หนึ่งขึ้นเป็นพระราชา เป็นประมุขของประเทศ และพระราชาพระองค์นั้น ก็สมมุติภรรยาของตนเป็นสมเด็จพระราชินี สมมุติลูกชายลูกหญิงเป็นเจ้าฟ้าเป็นต้น ใครคนหนึ่งในประเทศที่มีพระราชานั้น จะบอกใครต่อใครว่า ท่านผู้นั้นไม่ใช่พระราชา ไม่ใช่สมเด็จพระราชินี ไม่ใช่เจ้าฟ้า จะมีใครเห็นด้วยบ้างไม่ใช่ไม่เห็นด้วยเท่านั้น ยังจะถูกหาว่าสติวิปลาส หรือมุ่งทำร้ายเสียอีก และจะถูกลงโทษตามกฎหมายอีกด้วย

ทำไมพุทธศาสนิกชนจึงไม่ควรเห็นผิด ฯ

การที่พุทธศาสนิกชนไม่ควรเห็นผิดนั้น มีความมุ่งหมาย ๒ ประการ

- เพื่อเคารพต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นบิดาแห่งพุทธศาสนา
- เพื่อไม่ให้ปฏิบัติผิดไปจากหลักความจริง

ถ้าเราจะพิจารณาโดยรอบคอบ และยุติธรรมแล้ว จะหาความบกพร่องในส่วนคำสอนของพระองค์ไม่มี และคำสอนของพระองค์ทุกอย่าง สอนเพื่อให้ชาวโลกรู้ความจริงและอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน เว้นจากการเบียดเบียนกัน ที่สูงสุดคือให้ตัดกิเลส นับว่าพระองค์เป็นยอดของบิดาทั้งในทางสั่งสอนประพฤติให้เป็นตัวอย่าง และหวังให้บุตรธิดามีความสุข ไม่มีใครจะเสมอเหมือน ในฐานะที่พุทธศาสนิกชนเปรียบเหมือนบุตรธิดา จึงควรอย่างยิ่งที่จะต้องเคารพคารวะต่อพระองค์ แม้พระองค์จะปรินิพพานแล้วก็ตาม

การปฏิบัติผิดจากหลักความจริงอันเนื่องมาจากความเห็นผิดนั้น มีผลเสียหายร้ายแรงมากที่สุดในชีวิตของคนนั้น ๆ

คนที่เห็นว่า การให้ทานไม่มีผล ความคิดจะสงเคราะห์อนุเคราะห์ผู้อื่นไม่มี ผลที่สุดบุตรธิดาของเขาซึ่งอยู่ในประเภทบุคคลผู้หวังจะได้รับการอนุเคราะห์เลี้ยงดูจากเขา ก็หมดที่พึ่ง

คนที่เห็นว่า การบูชา การเคารพ ไม่มีผล เขาจะตัดขาดจากผู้มีพระคุณทั้งแก่ตัวเขาเอง แก่วงศาคณาญาติ และแก่ประเทศชาติของเขา เขาจะถือเสียว่าคนเหล่านั้นเลือกทำเอง เขาไม่ได้ขอร้องอ้อนวอน

คนที่เห็นว่า ทำดีทำชั่วไม่มีผลเป็นคนที่เป็นภัย เป็นมารร้ายของประชากรของโลกอย่างยิ่ง ไม่เฉพาะเป็นมารร้ายของประชากรของโลกเท่านั้น ยังเป็นมารร้ายของสัตว์เดียรฉานอีกด้วย เขาต้องการฆ่าใครก็ฆ่า ต้องการเผาบ้านใครก็เผา ลักษณะนี้ไม่ใช่นิสัยของมนุษย์ผู้มีคุณธรรม เป็นสัตว์เดียรฉานที่โหดร้ายทารุณมาในร่างของมนุษย์

คนที่เห็นว่า โลกนี้ไม่มี โลกอื่นไม่มีก็คือคนที่เข้าใจว่า ตัวมองตัวเองไม่มีจุดหมายปลายทาง มีความเป็นอยู่วันหนึ่ง ๆ จนกว่าจะสิ้นลมหายใจ เป็นคนโง่ที่สุด และเขาจะทำอะไรต่ออะไรไปตามความโง่ของเขา ทั้งจะแนะนำให้คนอื่นโง่ตามไปด้วย ผืนแผ่นดินตลอดถึงมหาสมุทรที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้เขาเรียกว่าโลก นักวิทยาศาสตร์กำลังพยายามจะส่งนักบินอวกาศไปยังโลกพระจันทร์ เพื่อหาความจริงว่า ในโลกพระจันทร์นั้นเป็นอย่างไร โลกพระจันทร์ไม่ใช่โลกอื่นจากโลกมนุษย์นี้หรือ

ผู้ที่เห็นว่า บิดามารดาไม่มีนั้นร้ายที่สุด เขาจะไม่มีความละอายตามสัญชาติญาณของมนุษย์ เขาคงเข้าใจว่าพ่อแม่ของเขาคือสัตว์เดียรฉานตัวหนึ่ง เขาจะด่าตีฆ่าฟันได้อย่างง่ายดาย หรือลูกชายก็จะสมสู่กับแม่ ลูกผู้หญิงก็จะสมสู่กับพ่อ เหมือนสัตว์เดียรฉาน หรือยิ่งกว่าเสียอีก

จะเป็นประเทศเล็กหรือใหญ่ก็ตาม ถ้าพลเมืองของประเทศส่วนมาก หรือครึ่งหนึ่งมีความเห็นดังกล่าวมาแล้ว ความวุ่นวายเดือดร้อนจะเกิดขึ้นเพราะการกระทำของคนที่มีความเห็นอย่างนั้น หนักเข้าพวกที่มีความเห็นอย่างนั้นจะเข่นฆ่ากันเอง ผู้มีความเห็นตรงกันข้ามกับพวกเขาจะถูกกลั่นแกล้ง หรือทำร้ายถึงชีวิตแม้จะมีชีวิตอยู่ก็แสนจะทรมาน

คนที่เห็นว่า ผู้ที่เกิดเองไม่มีก็คือผู้ที่ไม่ยอมเข้าใจ และเชื่อว่าผลซึ่งเกิดจากเหตุไม่มี

คนที่เห็นว่า สมณพราหมณ์ที่รู้ยิ่งเห็นจริงไม่มี ก็คือคนที่เข้าใจว่า ธรรมที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติได้เป็นพระอริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบันจนถึงพระอรหันต์ไม่มี คนประเภทนี้ก็คือคนไม่ยอมเข้าใจเรื่องของความจริง เป็นคนไม่รับรู้เรื่องเหตุผล

ความเห็นผิดทั้งหมดนั้น ไม่มีอย่างไหนเป็นผลดีแก่ความเป็นอยู่ของมนุษย์เลย ทั้งเป็นเครื่องถ่วงความเจริญอีก ฉะนั้นพุทธศาสนิกชนจงเว้นจากความเห็นผิด และพยายามทำความเห็นให้ถูกต้องตามคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้เป็นบิดาแห่งพระพุทธศาสนา.

ภิกษุเช่นไรควรเป็นสมภาร

วัดทุกวัดต้องมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ปกครองดูแล ทำวัดให้เจริญ รักษาผลประโยชน์ของวัด และวัดมีความสัมพันธ์กับชีวิตของชาวพุทธผู้เป็นคฤหัสถ์ เพราะคฤหัสถ์เป็นผู้สละเงินสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์วัด เป็นผู้ถวายปัจจัย ๔ แก่พระภิกษุสามเณรในวัดนั้น ต้องการให้วัดมีสมภารดี เป็นผู้นำที่ดีของพระเณร ถ้าวัดมีสมภารดี พระเณรดี ชาวบ้านผู้อาศัยบำเพ็ญกุศล ก็รู้สึกภูมิใจ ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการเลือกสมภารของแต่ละวัดที่ตนเกี่ยวข้อง แต่ก่อนจะเลือกสมภารก็ควรศึกษาคุณสมบัติของสมภารเสียก่อนว่ามีอย่างไรบ้าง แต่คุณสมบัติของสมภารที่ว่านี้ไม่ได้หมายเอาความพอใจของผู้จะเลือกเป็นที่ตั้ง ต้อง

ยึดหลักคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่ตั้ง ซึ่งพระองค์ทรงแสดงไว้ "ภิกษุผู้เป็นสมภาร ต้องประกอบด้วยคุณธรรม ๕ ประการ คือ

1) สมภาร ที่มีคนยกย่องสรรเสริญ เพราะประกอบด้วยคุณสมบัติ ๕ ประการ

- ต้องสมบูรณ์ด้วยมารยาทและการปฏิบัติที่ดี (วัตร) ของสมภาร
- ต้องเป็นพหูสูตร คือมีความรู้รอบตัว
- ต้องเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อขัดเกลากิเลส
- ต้องเป็นผู้มีวาจาไพเราะ
- ต้องเป็นผู้เฉลียวฉลาดมีสติ

2) สมภาร ที่มีคนรัก คนชอบใจ คนเคารพสรรเสริญ เพราะประกอบด้วยคุณสมบัติ ๕ ประการ

- มีศีลบริสุทธิ์
- เป็นพหูสูตร มีความรู้มาก
- มีวาจาไพเราะ
- เจริญวิปัสสนา จนสามารถได้ฌาณ ๔
- ทำใจให้หลุดพ้นห่างไกลจากกิเลส

3) สมภาร ที่สามารถยังวัดวาอารามให้เจริญรุ่งเรืองได้ เพราะประกอบด้วยคุณสมบัติ ๕ ประการ

- เป็นผู้มีศีล
- เป็นนักปราชญ์
- มีวาจาไพเราะ
- เป็นผู้มีความสามารถ ที่จะชี้แจงธรรมะให้ผู้ฟังเข้าใจ พอใจ เกิดกำลังใจ และร่าเริงแจ่มใส
- เป็นผู้เจริญวิปัสสนา จนสามารถได้ฌาณ ๔

4) สมภาร ที่จะเป็นกำลังสำคัญ ให้วัดอาศัยได้ด้วยไม่ใช่อาศัยวัดอย่างเดียว เพราะประกอบด้วยคุณสมบัติ ๕ ประการ

- เป็นผู้มีศีล
- เป็นนักปราชญ์
- ปฏิบัติเสนาสนะที่หักพัง
- ยินดีต้อนรับภิกษุอื่นผู้มาถึงวัด (ผู้มาดี)
- เป็นผู้เจริญวิปัสสนา จนสามารถได้ฌาน ๔

5) สมภาร ต้องช่วยเหลือทายกทายิกา ด้วยหลัก ๕ ประการ

- ต้องให้ชาวบ้านรักษาศีล
- ต้องแนะนำชาวบ้านให้มีความรู้ความเข้าใจ ในธรรมที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า
- ต้องช่วยเหลือชาวบ้าน เมื่อเขาเจ็บป่วยต้องไปเยี่ยม ปลอบใจ เกื้อนใจ เตือนสติ ให้รำลึกถึงคุณพระรัตนตรัย
- ต้องฉันอาหารทุกอย่าง (ที่ไม่ผิดพระวินัย) ที่เขานำมาถวาย จะอร่อยหรือไม่อร่อยก็ตาม เพื่อรักษาศรัทธาของเขา
- ต้องไม่ทำของที่เขาถวายด้วยศรัทธาให้เสีย

สมภารผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติดังกล่าวเป็นสมภารที่ดี ควรที่ทายกทายิกาจะสนับสนุน และวัดไหนมีสมภารผู้มีคุณสมบัติดังกล่าวมาแล้วนั้น หวังได้แน่ว่าวัดต้องเจริญ ภิกษุสามเณรต้องเรียบร้อย มีระเบียบดี เป็นที่ตั้งแห่งศรัทธาควรถวายปัจจัย ๔ ควรเข้าไปหาเพื่อศึกษาธรรม ควรเคารพกราบไหว้ ฯ

สมภารที่ไม่ดี

ท่านได้ศึกษาสมภารผู้มีคุณสมบัติที่ดีมาแล้ว ต่อนี้พึงศึกษาลักษณะของสมภารที่ไม่ดีไว้ด้วย เพื่อจะได้ทำตนให้ห่างไกล ไม่คบสมาคมด้วย ไม่ให้การสนับสนุน เพื่อรักษาวัดและเกียรติของพระพุทธศาสนาไว้

พระพุทธเจ้าทรงแสดงลักษณะของสมภารที่ไม่ดีไว้ถึง ๑๐ ประการ และทรงแสดงว่าสมภารผู้ประกอบด้วยลักษณะ ๑๐ ประการนี้ มีความทุกข์เดือดร้อนเหมือนตกนรก ลักษณะ ๑๐ ประการ คือ

- สรรเสริญคนที่ควรตำหนิ
- ตำหนิคนที่ควรสรรเสริญ
- เลื่อมใสในบุคคลหรือสิ่งที่ไม่น่าเลื่อมใส
- ไม่เลื่อมใสในบุคคลหรือสิ่งที่ควรเลื่อมใส
- ทำของที่เขาถวายด้วยศรัทธาให้เสียหาย (ทำผู้ถวายให้เสียศรัทธา)
- หวงวัด ไม่ยอมรับพระภิกษุ (ผู้ตั้งใจเรียนธรรมวินัย) ให้เข้ามาอยู่ในวัด (ถ้าไม่รับพระเณรที่ตั้งใจเรียนฝ่ายโลกอย่างเดียว แต่ไม่เหลียวแลธรรมวินัย หรือมุ่งอาศัยวัดหากินคล่อง ๆ ไม่ผิดอะไร)
- หวงสกุล คือชาวบ้านผู้มีศรัทธาที่ตนรู้จัก ไม่ยอมให้คุ้นเคยกับสมภารวัดอื่นหรือพระเณรรูปอื่น หาวิธีกีดกันต่าง ๆ นานา
- หลงลาภสักการะ
- ถือตัวว่ามีสกุลสูง มีความรู้สูง มียศถาบรรดาศักดิ์
- หวงธรรมะ คือไม่ยอมประกาศเปิดเผยธรรมะให้ชาวบ้านรู้ (กลัวชาวบ้านจะรู้เสมอตน)

ส่วนสมภารผู้มีลักษณะตรงกันข้ามย่อมมีความสุขกาย สุขใจ เหมือนอยู่ในสวรรค์

เรื่องเลือกพระภิกษุผู้จะเป็นสมภาร มักจะเกิดความยุ่งยากและไม่ราบรื่นเสมอ เนื่องมาจากความเห็นขัดแย้งกันระหว่างชาวบ้าน กับเจ้าคณะผู้บังคับบัญชาฝ่ายหนึ่ง หรือระหว่างพระภิกษุในวัดเดียวกันฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากต่างฝ่ายต่างก็ถือพวกเป็นสำคัญ ถ้าต่างฝ่ายต่างถือระเบียบและความชอบธรรมเป็นหลักแล้วหันหน้าเข้าหากัน คัดเลือกภิกษุผู้มีคุณสมบัติถูกต้องตามระเบียบของทางการคณะสงฆ์ ๑ มีศีลาจารวัตรดีงาม ๑ มีความรู้ความสามารถที่จะปกครองรักษาวัดได้ดี มีความยุติธรรมซื่อตรงต่อหน้าที่ของตน ๑ ถ้าทุก ๆ ฝ่ายยึดหลักดังกล่าวแล้ว ความยุ่งยากจะไม่เกิดขึ้น

ความแตกสามัคคีภายในวัด

ความแตกสามัคคีภายในวัด ย่อมมาจากพระภิกษุต่อพระภิกษุ ๑ มาจากชาวบ้านต่อชาวบ้าน ๑

เหตุแตกสามัคคีที่มาจากพระภิกษุด้วยกันนั้น เนื่องมาจาก

– ลาภสักการะ

– ความอยากเป็นใหญ่เป็นโต มีตำแหน่งหน้าที่

เหตุแตกสามัคคีที่มาจากชาวบ้านนั้น เนื่องจากชาวบ้านแต่ละฝ่ายต่างก็สนับสนุนพวกของตน ว่าองค์นั้นก็เป็นพวกของตนองค์โน้นไม่ใช่พวกของตน ยุแหย่กันไปยุแหย่กันมา พระซึ่งไม่หนักในธรรมก็พลอยเห็นดีเห็นชอบตามชาวบ้านไปด้วยเกิดแตกสามัคคีกัน คอยหาโอกาสทำลายกันพยายามยกย่องฝ่ายตน แต่พยายามกดอีกฝ่ายหนึ่ง เรื่องเล็กกลายเป็นเรื่องใหญ่ มองหน้ากันไม่สนิท เอากิเลสออกอวดชาวบ้าน น่าละอายเหลือเกิน ถ้าวัดไหนถูกอย่างนี้เป็นกรรมของวัด ความเสื่อมกำลังคืบคลานเข้ามาหาทุกวินาที

ถ้าพระภิกษุได้สติคิดว่า เราบวชมาเพื่อรักษาสมณวงศ์ และหามุมสงบเพื่อให้กิเลสเบาบางลงไม่ได้บวชมาเพื่อเสริมกิเลสให้ฟูขึ้น หรือบวชมาเพื่อหวังความร่ำรวยจากเงินกัณฑ์เทศน์ มาติกา บังสกุล หรือสวดมนต์ ถ้าคิดหวังรวยก็ไม่ควรทำวัดหรือพระศาสนาให้เศร้าหมอง เพศฆราวาสเป็นเหมาะสมที่สุด เพราะมีโอกาสจะประกอบอาชีพได้หลายอย่างหลายประการ

สำหรับชาวบ้านก็ควรสนับสนุนให้พระมีความสามัคคีปรองดองกัน ควรตั้งรังเกียจพระที่ชอบก่อเรื่องให้เกิดแตกสามัคคี และตั้งรังเกียจพระเณรที่ประพฤติเหลวไหล

พระเณรที่ประพฤติดีประพฤติชอบ แม้จะมีอายุพรรษาน้อย ไม่มีตำแหน่งหน้าที่ ควรอย่างยิ่งที่จะได้รับการสนับสนุนจากชาวบ้าน และชาวบ้านถวายปัจจัย ๔ แก่ท่านเหล่านั้นยังได้ผลมาก เพราะการปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของท่าน

การรับพระเณรเข้าประจำอยู่ในวัด

เรื่องการรับพระเณรเข้าอยู่ประจำในวัด ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งเจ้าอาวาสแต่ละวัดต้องประสบกับปัญหายุ่งยากไม่น้อย เพื่อให้ท่านผู้อ่านได้ทราบข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ จึงนำมาเขียนไว้ในหนังสือเล่มนี้

พระภิกษุสามเณรที่จะขอเข้ามาอยู่ในวัด (พระนคร–ธนบุรี) นั้น มีความ

มุ่งหวังหลายประการ ซึ่งพอจะสรุปได้ ดังนี้

๑) เพื่อศึกษาเล่าเรียนธรรมวินัยจริง ๆ

๒) เพื่อศึกษาฝ่ายโลกอย่างเดียว ครั้นจะอยู่ในเพศฆราวาสก็ไม่มีทุนรอนจึงหันเข้ามาหาวัด

๓) เพื่อเลี้ยงชีพ คืออยู่เป็นฆราวาสก็หมดทางหากิน

ประเภทที่ ๑ ไม่เป็นภัยแต่อย่างใด เพราะการศึกษาธรรมวินัยนั้นเป็นแนวทางแห่งการประพฤติของพระภิกษุสามเณรอยู่แล้ว อาศัยที่ท่านได้ศึกษาเล่าเรียนมาพอสมควรแก่ภูมิปัญญานั้น ประการที่ ๑ จะทำให้ท่านเกิดความละอายได้บ้าง ในเมื่อคิดจะฝ่าฝืนระเบียบแบบแผนที่ดีงาม ประการที่ ๒ พอจะเป็นที่พึ่งของชาวบ้านได้บ้าง ในเมื่อชาวบ้านต้องการศึกษาธรรมอันเป็นแนวปฏิบัติ ปัจจัยที่ชาวบ้านถวายท่านก็ไม่เสียผล เพราะให้กำลังแก่ท่านที่จะศึกษาเล่าเรียนธรรมวินัย เป็นการรักษาพระศาสนาไว้ พระเณรประเภทนี้แม้จะรับไว้ในวัดก็ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแต่อย่างใด เพราะท่านอยู่ในกรอบธรรมวินัย

พระเณรประเภทที่ ๒ ส่วนมากที่สุด กลิ่นไอของพระเณรไม่ค่อยจะมีติดตัว มักจะปล่อยตัวปล่อยใจให้ตกอยู่ในภาวะของฆราวาส มุ่งอยู่แต่ว่าเมื่อสอบได้ตามความมุ่งหมายแล้วจะสึก ความรู้สึกรับผิดชอบในเรื่องของวัดหาได้ยาก

วัดไหนมีพระเณรประเภทนี้มาก วัดนั้นธรรมวินัยจะติดปีกหนีออกจากวัด หรือถูกกดให้จมอยู่ใต้ถุนกุฏิ

ประเภทที่ ๓ มีสองอย่างคือ ดี กับ ไม่ดี

ประเภทที่ดี ได้แก่ผู้ที่เข้ามาอยู่ในวัดแล้ว ตั้งหน้าปฏิบัติภาระกิจของพระเณรเช่นการทำวัตรเช้าค่ำ ลงฟังปาฏิโมกข์ ช่วยเหลือการงานของวัดตามกำลังความสามารถของตน เคารพคารวะต่อพระเถระผู้ใหญ่ภายในวัด ไม่มักมาก ไม่เป็นบ่างช่างยุ พระเณรประเภทนี้แม้ท่านจะด้อยทางความรู้ก็ควรบูชา

ประเภทไม่ดี ได้แก่ผู้ที่เข้ามาอยู่แล้ว มีความประพฤติตรงกันข้ามกับประเภทที่ดีและเป็นคนสั่งสมมักมาก คอยชะเง้อคอเหงี่ยหูฟัง ว่าเมื่อไรตนจะถูกมาติกาบังสกุล ถูกสวด

มนต์ และจะพยายามให้ได้ทุกครั้งที่มีเอกลาภเกิดขึ้นในวัด หรือบางครั้งได้น้อยก็บ่น มักจะหาเรื่องทะเลาะวิวาทหรือยุแหย่ให้พระเณรแตกกัน เจ้าอาวาสแต่ละวัดพยายามเลือกพระเณรที่ดีเข้ามาอยู่ในวัดก็เพื่อให้วัดสงบ สมกับเป็นที่บำเพ็ญบุญของชาวบ้าน เป็นแหล่งเพาะศีลธรรม

ชาวบ้านบางคนไม่ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว หรือทราบแต่จะเอาพวกเอาหมู่ของตนเข้ามาไว้ในวัด แล้วลืมข้อเท็จจริงนั้นเสีย ตั้งหน้าตั้งตาตำหนิติเตียนเจ้าอาวาสต่าง ๆ นานา หาว่ากีดกันพระเณรบ้างกุฏิเขาสร้างไว้ให้พระเณรอยู่ทำไมจึงไม่รับ บางคนกลายเป็นศัตรูของเจ้าอาวาสก็มี

เรื่องนี้ขอให้ท่านทั้งหลายได้เกิดสำนึกว่า

- วัดเขาสร้างไว้ให้พระเณรที่ศึกษาเล่าเรียนธรรมวินัย และประพฤติดีประพฤติชอบอยู่
- วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศล ผู้ที่อยู่ภายในวัด คือ พระเณรต้องเป็นปฏิคาหกที่ดี
- วัดจะเสื่อมหรือเจริญอยู่กับพระเณรภายในวัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

ถ้าจะรับพระเณรโดยไม่เลือก วัดจะมิเป็นกองขยะที่มีกลิ่นเหม็นหรือ ?

ทรัพย์ที่โจรไม่ขโมย

ทุกวันนี้ผู้ร้ายชุกชุมเหลือเกิน ปล้น จี้ ตีชิงวิ่งราวมีทุก ๆ วัน บางรายฆ่าเจ้าทรัพย์ บางรายเจ้าทรัพย์บาดเจ็บสาหัส คิดแล้วกลุ้มใจ แต่จะทำอย่างไรได้ เพราะเราเกิดมาในยุคเช่นนี้ เดี๋ยวนี้เขาว่าอะไรต่ออะไรมันเจริญขึ้นทุกอย่าง จริงอย่างเขาว่าไม่มีผิด ขโมยพระพุทธรูป ลักตัดเศียรพระพุทธรูป น้องปล้นพี่ ลูกปล้นพ่อแม่ พ่อแม่ต้องกลัวลูก ครูต้องกลัวศิษย์ เข้าใจว่าความเจริญดังกล่าวมานี้ มันจะเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป ยิ่งเจริญเท่าใด ผู้หากินโดยสุจริตก็เดือดร้อนเท่านั้น และอาจจะเป็นไปได้ในอนาคต คือจะมีการตอบแทนกัน โดยถือว่าแกลักของฉันได้ ฉันก็ต้องลักของแกบ้าง ถ้าเกิดยุคเช่นนี้ขึ้นจริง ๆ ท่านลองหลับตาวาดภาพดูเถิดว่าจะเป็นอย่างไร ?

สาเหตุแห่งการปล้น จี้ วิ่งราว นั้นมาจากไม่พอกินไม่พอใช้ ไม่พอกินพอใช้ก็คงเนื่องมาจากเหตุ ๒ ประการ

๑) ยากจนรายได้ไม่พอค่าครองชีพ

๒) ฟุ่มเฟือยเกินฐานะ

ฟุ่มเฟือยเกินฐานะนี้ โดยมากมักจะมีแก่คนที่ชอบเที่ยวแสวงหากามารมณ์ แทบไม่เว้นแต่ละคืน เมื่อรายได้ไม่พอกับรายจ่าย และจะหาเงินโดยทางสุจริตไม่ได้ ก็หันเข้าหาทุจริต มีการปล้นจี้ เป็นต้น

ทรัพย์สินเงินทอง คนทุกคนต้องการ แม้พระภิกษุสามเณรก็ต้องการเงินทองเหตุที่ต้องการก็เพราะทุก ๆ วันนี้ การครองชีพมีเงินทองเป็นสำคัญ คนไม่มีเงินทองตกอยู่ในฐานะลำบาก เมื่อเงินทองเป็นของสำคัญแก่การครองชีพ ถ้าไม่พอหรือไม่มีก็ต้องแสวงหาให้ได้มาสนองความต้องการ พระพุทธเจ้าไม่เคยตรัสห้ามไม่ให้ฆราวาสแสวงหาเงินทองโดยสุจจริต ทั้งทรงสอนให้รู้จักรักษาทรัพย์สินที่หามาได้ ใช้จ่ายพอสมควรแก่ฐานะ

พระองค์ทรงเห็นว่า ทรัพย์สินเงินทองซึ่งเป็นสมบัติของโลกนี้ โจรขโมยได้ ไฟไหม้ได้ และถูกภัยอื่น ๆ ทำลายได้ จึงได้ทรงชี้บอกทรัพย์อีกประเภทหนึ่ง ซึ่งโจรไม่ขโมยไฟไม่ไหม้ และไม่สูญหายเพราะภัยใด ๆ ทั้งสิ้น เวลาจะย้ายที่อยู่ไม่ต้องเสียค่าขนย้าย นำติดตัวไปได้อย่างสบาย ทั้งไม่ล่อตาล่อใจโจรผู้ร้าย ทรัพย์นี้มี ๗ อย่าง

- ศรัทธา
- ศีล
- หิริ
- โอตตัปปะ
- สุตะ
- จาคะ
- ปัญญา

ความหมาย

ศรัทธา แปลว่า ความเชื่อ ได้แก่ เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าว่า พระองค์เป็นผู้ไกลจากกิเลส เป็นผู้กำจัดกิเลส เป็นผู้หักกำแห่งสังสารจักร ซึ่งมีอวิชชา และภวตัณหาเป็นดุม มีอภิสังขารเป็นกำ มีชรามรณะเป็นกง มีอาสวะสมุทัยเหตุให้เกิดอาสวะเป็นเพลา มีภพทั้ง ๓ เป็นเรือนรถ ประกอบเข้าด้วยกันเป็นสังสารจักร เป็นผู้ไม่ทำบาปในที่ลับ เป็นผู้ควรแก่ปัจจัย ๑

ทรงรู้ว่าความเกิดแก่ เจ็บ ตาย ปรารถนาอะไรไม่ได้สมดังความตั้งใจ พลัดพรากจากของรักของชอบใจ ความเศร้าโศกเสียใจร้องไห้ร่ำพันคับแค้นใจ และความยึดถือว่านี่เป็นเรา เป็นของเรา ล้วนเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ทั้งนั้น ทรงรู้ต่อไปว่า ทุกข์ดังกล่าวนั้นมีเหตุ และเหตุนั้นมีความดิ้นรนทะยานอยากในกามารมณ์ ๑ ในความอยากในสิ่งที่มีอยู่อันเป็นที่ชอบใจ ไม่ต้องการให้สิ่งเหล่านั้นจากตนไป ๑ ดิ้นรนเพื่อทำลายสิ่งที่ตนไม่ต้องการปรารถนาให้สิ่งนั้นหมดไปจากตน ๑ ทรงรู้ต่อไปว่าความไม่สบายกายไม่สบายใจ เป็นธรรมชาติที่ทำให้สิ้นไปได้โดยปฏิบัติธรรม ๘ ประการ ให้เกิดขึ้นโดยสมบูรณ์ทุกอย่างไม่บกพร่องแม้แต่น้อย ธรรม ๘ ประการนั้น คือ

- ความเห็นชอบ
- ความดำริชอบ
- พูดชอบ
- การงานชอบ
- เลี้ยงชีวิตชอบ
- พยายามชอบ
- ระลึกชอบ
- ตั้งใจไว้ชอบ

ผู้ปฏิบัติธรรม ๘ ประการนี้ให้สมบูรณ์แล้ว ความดับทุกข์ย่อมเกิดขึ้น

– พระองค์มีจรณธรรมเป็นเหตุ จึงมีวิชชา คือความรู้ด้วยพระปัญญาอันยิ่ง ใน การระลึกชาติได้ รู้การเกิดตายของสัตว์ทั้งหลายว่า เกิดมาจากอะไร มีอนาคตอย่างไรและ ทรงรู้การทำอาสวะเครื่องดองสันดานให้สิ้นไปโดยไม่เหลือ (จรณะ มี ๑๕ คือ ศีลสังวร ๑ อินทรีย์สังวร ๑ โภชเนมัตตัญญุตา ๑ ชาคริยานุโยค ๑ สัปปุริสธรรม ๗, ๑ ฌาน ๔, ๑)

– พระองค์ไปสู่ที่ดี คือพระนิพพาน ไปจากกิเลสแล้วไม่กลับมาหากิเลสอีก บำเพ็ญบารมีมาดีแล้วตรัสในสิ่งที่ควรตรัส ตรัสอย่างไรก็เป็นอย่างนั้น ผู้มีคติดี

– ทรงรู้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ซึ่งรวมเรียกว่า ขันธโลก ว่า สิ่งให้เกิดขันธโลกคือตัณหา จะไม่ให้ขันธโลกเกิดมีอีกต้องปฏิบัติในมรรคมีองค์ ๘ ให้บริบูรณ์ และทรงรู้สิ่งที่ไม่มีวิญญาณทั้งที่เกิดเอง เช่น ต้นไม้ และคนปรุงแต่งขึ้น เช่น โต๊ะ ซึ่งรวมเรียกว่าสังขารโลก, ทรงรู้สิ่งที่มีวิญญาณ เช่น มนุษย์ สัตว์เดียรฉาน ว่าย่อมเป็นไปตามอำนาจกรรมของเขา ซึ่งเรียกว่าสัตว์โลก, ทรงรู้แผ่นดินว่าเป็นมาอย่างไร ดินชนิดนั้น ๆ ควรแก่การเพาะปลูกอะไรความรู้นี้เรียกว่า ทรงรู้โอกาสโลก

ทรงรู้ยิ่งไปกว่านั้นว่า โลกดังกล่าวนั้นจะต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัยไม่คง ที่ เช่น คน สัตว์ ต้องแก่ ต้องเจ็บและตาย สิ่งที่ไม่มีวิญญาณก็ต้องผุพังสลายไป แม้ แผ่นดินก็ไม่คงเป็นแผ่นดินอยู่ตลอดไป อาจเปลี่ยนเป็นแม่น้ำลำธารได้ (โลก ได้แก่สิ่งที่ แตกหักผุพัง)

– ทรงฝึกบุคคลที่ควรฝึกได้อย่างเยี่ยมไม่มีใครเสมอ เพราะพระองค์ไม่ต้องใช้ อาชญาใด ๆ กับผู้รับการฝึกทั้งสิ้น ผู้ที่พระองค์ฝึกให้ดีแล้วไม่กลับมาเป็นคนที่เลวอีก คือ ดีตลอดชีวิต

– พระองค์ทรงปลุกมนุษย์และเทวดาให้รู้ว่า อะไรเป็นประโยชน์เฉพาะหน้า อะไรเป็นประโยชน์ในอนาคต อะไรเป็นประโยชน์อย่างยอดเยี่ยม และทรงสอนวิธีปฏิบัติเพื่อ ได้ประโยชน์นั้น ๆ

– พระองค์ทรงปลุกมนุษย์และเทวดา ผู้หลับอยู่ด้วยอำนาจกิเลสให้ตื่น คือให้ รู้สัจธรรม ไม่ต้องตกอยู่ในอำนาจกิเลสต่อไป

– พระองค์เป็นผู้หักกิเลส เป็นผู้จำแนกพระธรรม เป็นผู้ทำที่สุดภพ เป็นผู้อบรม ผู้อยู่ในเสนาสนะสงัดเป็นผู้บริบูรณ์ด้วยปัจจัย ๔ และธรรมทั้งปวง

ศีล ได้แก่มีความรัก ความสงสารมนุษย์และสัตว์เดียรฉาน เสมือนกับรักและสงสารตัวเรา เคารพสิทธิในทรัพย์สิน ภรรยาของผู้อื่น ไม่ถือเอาโดยเจ้าของเขาไม่ได้ให้ หรือหญิงนั้นยังเป็นภรรยาผู้อื่น แม้หญิงนั้นจะสมัครใจนอกใจสามี ก็ควรถือว่าหญิงนั้นเสมือนของร้อนหรือของเน่า มีกลิ่นเหม็นไม่ควรแตะต้อง ควรหนีไปให้ไกล เพราะหญิงที่ไม่อยู่ในข่ายแห่งการประพฤติผิดในกามยังมีอีกมาก จงเว้นจากมุสา และมีสัจจะอยู่เสมอ เว้นเครื่องดื่มที่ดื่มแล้วทำให้ประคองสติไม่อยู่ เปลี่ยนสภาพจิตใจหรือกิริยามารยาทให้เป็นอีกคนหนึ่ง ต่างจากเมื่อก่อนดื่ม

หิริ ได้แก่ ความละอายทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น ไม่ทำทุจริต ไม่พูดทุจริต ไม่คิดทุจริต รวมความว่าสิ่งใดที่เป็นบาปอกุศลแล้ว มีความละอายไม่กล้าทำทั้งในที่ลับและที่แจ้ง

โอตัปปะ ได้แก่ ความสะดุ้งกลัวต่อผลแห่งการทำความชั่วทุกอย่าง เช่นกลัวเสียชื่อเสียง กลัวติดตาราง กลัวถูกตัดเงินเดือน หรือกลัวถูกไล่ออกจากงาน

สุตะ ได้แก่ การฟัง ฟังแล้วรู้เข้าใจ สามารถตีความหมายเรื่องที่ตนฟังนั้นให้ถูกต้อง

จาคะ ได้แก่ การแบ่งปันสิ่งของให้แก่บุคคลที่ควรแบ่งปัน

ปัญญา ได้แก่ ความรอบรู้ว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ที่สูงกว่านี้ได้แก่วิธีปฏิบัติให้กิเลสตัณหาสิ้นไป

ธรรมทั้ง ๗ ประการนี้เรียกว่าอริยทรัพย์ เป็นทรัพย์ประเสริฐ โจรไม่ลัก ไฟไม่ไหม้ น้ำไม่ท่วม นำติดตัวไปได้ทุกเวลา ไม่ต้องเสียค่าขนย้ายใด ๆ ทั้งสิ้น ผู้มีอริยทรัพย์ ๗ ประการนี้ชื่อว่าเป็นผู้ไม่จนใจ ไม่ลำบากใจ นึกขึ้นมาเมื่อใดก็เกิดความยินดีในความประพฤติของตนเมื่อนั้น

อริยทรัพย์ ๗ ประการนี้ เราในฐานะเป็นศาสนิกชนควรแสวงหา เมื่อได้แล้วเก็บรักษาไว้ เพราะมีคุณค่าแก่ชีวิตมากที่สุด ทั้งเป็นเครื่องรักษาทรัพย์ภายนอกอีกด้วย.

คุณสมบัติของหัวหน้า

คนที่รวมกันเป็นหมู่ เป็นครัวเรือน เป็นสมาคม เป็นวัด เป็นหมู่บ้าน เป็นตำบล เป็นอำเภอ เป็นจังหวัดเป็นต้น จำต้องมีผู้นำ

ครัวเรือน มีสามีเป็นผู้นำ

สมาคม มีนายกเป็นผู้นำ

วัด มีสมภารเป็นผู้นำ

หมู่บ้าน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำ

ตำบล มีกำนันเป็นผู้นำ

อำเภอ มีนายอำเภอเป็นผู้นำ

จังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้นำ

กระทรวง มีรัฐมนตรีว่าการเป็นผู้นำ

กรม มีอธิบดีเป็นผู้นำ

โรงเรียน มีครูใหญ่หรืออาจารย์เป็นผู้นำ

ประเทศ มีนายกรัฐมนตรีหรือประธานาธิบดีเป็นผู้นำ

แต่ละอย่างที่กล่าวมานี้ มีการงานเกี่ยวเนื่องกัน มีสุขทุกข์ร่วมกัน มีส่วนได้ส่วนเสียเนื่องถึงกัน จำต้องมีผู้นำซึ่งเรียกว่าหัวหน้า หรือประมุขเป็นผู้ปกครองดูแลรับผิดชอบทำความเจริญให้แก่หมู่คณะ ป้องกันอันตราย ถ้าได้หัวหน้าดีก็นำไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง ปราศจากอันตราย ถ้าได้หัวหน้าไม่ดี ก็มีแต่หายนะล่มจมหาความเจริญมิได้ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า "เมื่อโคทั้งหลายข้ามฟากอยู่ ถ้าโคผู้นำฝูงไปคด โคทั้งปวงก็ไปคดตามกัน ถ้าโคผู้นำฝูงไปตรงโคทั้งปวงนั้นก็ไปตรงตามกัน ข้อนี้ฉันใด ในหมู่มนุษย์ก็อย่างเดียวกัน ถ้าผู้ได้รับสมมุติให้เป็นผู้ใหญ่ประพฤติไม่เป็นธรรม ประชาชนนอกนี้ก็อาจจะประพฤติไม่เป็นธรรมบ้าง ถ้า (หัวหน้า) ประพฤติเป็นธรรม (ประชาชน) น่าที่จะประพฤติเป็นธรรมบ้าง" ผู้นำจึงชื่อว่า เป็นผู้กำโชคชตา สุข ทุกข์ ความเสื่อม ความเจริญ ของผู้ที่อยู่

ในหมู่คณะไว้แต่ผู้เดียว ผู้นำที่ดีนั้นย่อมประกอบด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ จะนำมาเขียนไว้เพียง บรรยายหนึ่ง คือ

- ความอดทน
- ไหวทันต่อเหตุการณ์
- ขยันหมั่นเพียร
- เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
- ความเอ็นดู
- สอดส่องดูแล

ความหมาย

โลกเสรีถือว่าทรัพย์สินเป็นของกลาง ๆ ใครมีความอดทนตั้งใจประกอบอาชีพด้วยน้ำพักน้ำแรงลำแข้งของตน ก็ได้เป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้น ๆ ใครไม่อดทนก็ไม่ได้เป็นเจ้าของ รัฐบาลมิได้เวนสิทธิยึดทรัพย์สมบัติของราษฎร เอามาเป็นของรัฐโดยส่วนเดียว

ที่เกี่ยวกับภิกษุ พระพุทธเจ้าทรงยกความอดทนขึ้นประกาศโดยความเป็นคุณสมบัติของภิกษุว่า "ขันติ คือความอดกลั้น เป็นตบะเครื่องเผาผลาญบาปธรรมเป็นอย่างยิ่ง" ความอดทนในที่นี้ หมายถึงความอดทนต่อเหตุแห่งทุกข์เป็นที่ตั้งแห่งโลภะ โทสะ โมหะ หนาว ร้อน หิวกระหาย เป็นเหตุแห่งทุกข์เป็นที่ตั้งแห่งโลภะ ฯ ถ้อยคำที่บุคคลกล่าวเสียดแทงแสลงหู เป็นเหตุแห่งทุกข์เป็นที่ตั้งแห่งโทสะ ฯ ทุกขเวทนาอันแรงกล้า เป็นเหตุแห่งทุกข์เป็นที่ตั้งแห่งโมหะ ฯ

ที่เกี่ยวกับฆราวาสผู้ครองเรือน เรียกความอดทนว่าความหยุดใจ หมายความว่า คนมีใจร้ายโกรธง่ายข่มไว้ไม่อยู่ มักหุนหันไม่รู้จักยับยั้งมักทำไมตรีให้แตก ถ้ามีอุบายข่มใจ ก็จะห้ามความหุนหันนั้นเสีย แม้ฝ่ายหนึ่งทำกล้ำเกินมา แต่อีกฝ่ายหนึ่งอดทนก็รักษาไว้ได้ ถ้าไม่อดทนและทำตอบไมตรีก็จะแตก ฉะนั้นควรเป็นนักต่อสู้ กล้าผจญภัยอันตราย และความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ ได้ เมื่อมีอุปสรรคใด ๆ มาขวางหน้า ลักษณะ

ของความอดทนมี ๓ คือ **อดทนต่อความตรากตรำ** ได้แก่ ทนต่อหนาว ร้อน ลม แดด สัมผัสเหลือบยุง และสัตว์เลื้อยคลานมุ่งประกอบการงานเป็นใหญ่ อันเป็นปัจจัยให้กระทำงานสำเร็จโดยไม่เหลือวิสัย

อดทนต่อความลำบาก ได้แก่ความอดทนต่อทุกข์เวทนาในเวลาเจ็บป่วย ไม่ทำใจให้กระสับกระส่ายไปตามความอดทนนี้เป็นปัจจัยให้กำลังใจเข้มแข็งต้านทานทุกขเวทนาให้หายไข้ และไม่ให้เสียสติสัมปชัญญะในเวลาใกล้จะตาย

อดทนต่อความเจ็บใจ ได้แก่ความอดทนต่อความหมิ่นประมาทที่ผู้อื่นกระทำ มีคำกล่าวเสียดสีเป็นต้น ด้วยมองดูผู้อื่นในแง่ดี ไม่มองกันในแง่ร้าย และให้รู้จักอภัยแก่กัน ความอดทนข้อนี้เป็นปัจจัยไม่ให้ประพฤติผิดพลั้งด้วยกำลังโทสะ ย่อมเอาชนะใจคนได้ มีคนรักใคร่นับถือ ปลอดภัยปราศจากเวร ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ

ความอดทนต่อความตรากตรำ ความอดทนต่อความลำบาก ชื่อว่าความอดทนโดยปริยาย ส่วนความอดทนต่อความเจ็บใจ ชื่อว่าความอดทนโดยตรง เรียกว่าความอดทนด้วยความอดกลั้น แต่ต้องอดไว้ด้วยน้ำใจเป็นธรรม ผู้ใดถูกเขาดูหมิ่น ได้ความเจ็บใจ แต่ไม่อาจตอบ จำต้องนิ่ง ผู้นั้นไม่ชื่อว่าประกอบด้วยความอดทนด้วยความอดกลั้น แต่ก็เป็นเครื่องรักษาตนให้พ้นภัย ดีกว่าจะตอบเขา ผู้ใดต้องถูกดูหมิ่นเช่นนั้น แม้สามารถจะทำตอบได้ แต่อดกลั้นด้วยเห็นอุบายที่ชอบ ผู้นั้นชื่อว่าประกอบด้วยความอดทนด้วยความอดกลั้น (อธิวาสนขันติ)

คำพูดของผู้ไม่อดทน ชวนให้ใช้อาชญาพาให้จับศัสตราวุธ ยั่วให้บาดหมาง เย้าให้แก่งแย่ง ยุให้ทะเลาะกัน ส่วนคำพูดของผู้อดทน มีนัยตรงกันข้าม ไม่ชวนให้ใช้อาชญา ไม่พาให้จับศัสตราวุธ ไม่ยั่วให้หมองหมาง ไม่เย้าให้แก่งแย่ง ไม่ยุให้ทะเลาะกัน เพราะเป็นสุภาษิต ไม่ใช่ทุพภาษิต

ความอดทนดังกล่าว ไม่ใช่ธรรมสำหรับผู้ขาดความสามารถจะสู้เขา แต่เป็นธรรมสำหรับผู้ใหญ่ชั้นหัวหน้าคน จำต้องมีไว้เป็นเครื่องประดับใจ

ความอดทนนี้เป็นเครื่องประดับของนักปราชญ์ เป็นราชธรรม เป็นเครื่องประดับของพระราชา เป็นบารมีธรรมของพระพุทธเจ้า

ไหวทันต่อเหตุการณ์ ได้แก่รู้ตัวเสมอ ไม่งมงาย มีความระวัง ตื่นตัว ตื่นใจ หูไวตาไว ทำตนให้ทันสมัย ไม่ล้าหลัง ไม่นอนหลับทับสิทธิ์ มัวแต่ประมาทไม่ลืม ไหวทันต่อสถานการณ์ของโลก ซึ่งเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ จึงจะยังประโยชน์ที่ปรารถนาพาให้สำเร็จเป็นความสุขความเจริญแก่ตนและหมู่คณะดังคำพังเพยว่า "ให้เอาอย่างกาแต่อย่าเอาเยี่ยง" คือให้ตื่นแต่เช้าเหมือนกาจะได้หากินทันเพื่อน แต่อย่าเอาเยี่ยง เพราะมันขี้ลัก ขี้ขโมย ถ้าเห็นแก่นอนมัวหลับอยู่จะเอาตัวไม่รอด เรื่องนี้ครั้งพระพุทธเจ้ายังมีพระชนม์อยู่ มีพราหมณ์คนหนึ่งเข้าไปทูลถามพระองค์ว่า "พระองค์ทรงทราบเฉพาะความเจริญอย่างเดียว หรือแม้ความเสื่อมก็ทรงทราบด้วย" พระพุทธเจ้าตรัสตอบว่า "เราทราบทั้งสองอย่าง" จึงทูลว่า "ขอพระองค์ทรงแสดงความเสื่อมให้ข้าพระพุทธเจ้าทราบบ้าง" พระพุทธองค์จึงตรัสว่า "พราหมณ์ท่านลองประพฤติสิ่งเหล่านี้ดู คือนอนตื่นสาย เกียจคร้าน ดุร้าย นอนมาก เดินทางไกลคนเดียว ส้องเสพด้วยภรรยาของชายอื่น ความพินาศจักมีแก่ท่าน"

ความไหวทันต่อเหตุการณ์นี้โดยใจความก็คือ มีสติสัมปชัญญะเป็นเครื่องตื่นตัว ตื่นตา ตื่นใจ ตื่นทั้งภายนอก ตื่นทั้งภายใน เป็นคนหูไวตาไว ไม่หลงงมงาย ซึ่งใครจะหลอกลวงมิได้ และไม่ประมาท พยายามทำตนให้ทันสมัยอยู่เสมอ ไม่ล้าหลัง ทั้งไม่หุนหันพลันแล่นถึงผิดพลาด ไม่เฉื่อยชาจนเสียงาน ไม่เป็นคนเก็บตัวจนสังคมไม่รู้จักหรือเป็นคนแปลกหน้าอยู่เสมอหมั่นสร้างแต่ความดีไม่ทำชั่ว ย่อมสามารถปกครองตัวและหมู่คณะให้ถึงความเจริญ

ขยันหมั่นเพียร ได้แก่ ความขยันหมั่นเพียรในอันที่จะประกอบกิจการงานให้สำเร็จไม่ย่นย่อท้อถอย ทำให้เหมาะและสมแก่ควรนิยม ย่อมสั่งสมโภคทรัพย์ตั้งตนได้เป็นหลักฐาน เป็นธรรมเครื่องเจริญยศ คือปลูกความนิยมให้เกิดอำนาจและบริวาร เป็นที่พึ่งของชนเป็นอันมาก

ความขยันหมั่นเพียรนี้ เป็นธรรมทำที่พึ่งแก่ตนและคนอื่นดุจเกาะหรือฝั่งเป็นที่พึ่งอาศัย เป็นธรรมที่เหมาะแก่คนทั่วไป

– ***เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่*** ได้แก่ ความปราศจากตระหนี่มีอัธยาศัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่

แก่คนทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนมีน้ำใจกว้างขวาง รู้จักทางได้ทางเสีย ไม่เห็นแก่ตัว คนมั่งมีถ้าขาดเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนยากจน ก็เป็นคนหน้าเลือดโหดร้าย ฝ่ายคนยากจน ถ้าไม่คำนึงถึงกรรมเก่าที่ตนทำมาไม่ดีบ้าง พอเห็นเขามั่งมีก็ทนอยู่ไม่ได้ คอยคิดโค่นทำลายเขาก็กลายเป็นคนขี้อิจฉาริษยา ถ้าคนมีเอื้อเฟื้อคนจน คนจนไม่อิจฉาคนมีโลกก็สงบสุข

คนเราที่ต้องเอื้อเฟื้อกัน ก็เพราะโลกเรานี้จะอยู่ได้ไม่แตกสลาย ก็ด้วยการเอื้อเฟื้อกันเป็นข้อใหญ่ไม่เช่นนั้นจะทรงอยู่ไม่ได้เลย เช่นบิดามารดามีบุตรแล้วไม่เลี้ยงดู บุตรก็เป็นอยู่ไม่ได้ ถ้าผู้ใหญ่ไม่เอื้อเฟื้อแก่ผู้น้อย ผู้น้อยก็หมดที่พึ่งไม่มีคนเคารพรัก คนมั่งมีไม่เอื้อเฟื้อแก่คนยากจน คนยากจนก็เดือดร้อน คิดอิจฉาหาทางที่จะโค่นและทำลาย ความเอื้อเฟื้อเป็นการสร้างความดีให้แก่ตนเองและสร้างเสน่ห์ดึงใจคนให้มีความเคารพรัก

– **ความเอ็นดู** ได้แก่ ความเป็นผู้มีใจเมตตากรุณาแก่ผู้อื่น เช่น บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้บังคับบัญชา ตามปกติย่อมมีจิตเมตตาปรารถนาให้ผู้น้อย เช่น บุตรธิดา ศิษย์ และใต้บังคับบัญชา มีความสุขความเจริญ เมื่อผู้น้อยประสพภัยได้ทุกข์ฉุกเฉิน ก็มีจิตหวั่นไหวด้วยความเอ็นดูกรุณาปรารถนาจะปลดเปลื้องให้พ้นทุกข์ไม่เพิกเฉยในเมื่อมีทางจะช่วยได้ บางครั้งแม้จำเป็นจะต้องลงโทษผู้น้อยก็ทำไปด้วยจิตเมตตากรุณา ปรารถนาความดีให้แก่ผู้น้อยเป็นที่ตั้ง ไม่เช่นนั้นอาจเสียได้ การปกครองที่ดีจำต้องมีทั้งพระเดชและพระคุณ พระเดชนั้นคือ เมื่อเห็นว่าผู้น้อยประพฤติไม่ดีมีความเกียจคร้านเป็นต้น ก็พิจารณาลงโทษขู่ขนาบ เพื่อให้เขาละชั่วประพฤติชอบประกอบแต่ความดี พระคุณนั้น คือเมื่อเห็นว่าผู้น้อยประพฤติดี ทำงานด้วยความหมั่นขยันเป็นต้นพิจารณายกย่องสรรเสริญ เพื่อให้มีกำลังใจในอันประกอบความดียิ่ง ๆ ขึ้นไป อันนี้เป็นลักษณะของเมตตากรุณา ความเอ็นดูในที่นี้ ซึ่งผู้เป็นหัวหน้าทุกคนจะละเสียมิได้

– *สอดส่องดูแล* ได้แก่ ตรวจตราพิจารณา และสอบสวน ตรวจตรา ได้แก่ ตรวจด้วยด้วยตนเองเสร็จแล้ว ตราคือ กาไว้ หมายไว้ ที่ไหนผิดแก้ให้ถูก ที่ไหนถูกก็ส่งเสริม ตรวจให้เหมาะ กับจังหวะของงาน ตั้งความมุ่งหมายในการตรวจให้เป็นไปในทางที่ชอบที่ควร และตรวจอยู่เสมอไม่ประมาท เช่นคนเฝ้าของ ผู้คุมนักโทษ ยามเฝ้า

เรือนจำ พยายามตรวจตราโดยรอบคอบสิ่งของก็ไม่หาย ผู้คนก็ไม่หลบหนีหน้าที่การงานไม่ผิดพลาด

พิจารณา ได้แก่ ใช้ปัญญาไตร่ตรองให้เห็นผิด และชอบด้วยความเป็นธรรม ไม่ใช่คอยจับผิด ผู้พิจารณาต้องประกอบด้วยพรหมวิหาร ๔ คือ เมตตา ความรัก กรุณา ความสงสาร มุทิตา ความพลอยยินดี อุเบกขา ความวางเฉย ทั้งไม่ลุอำนาจแก่อคติ ๔ คือลำเอียงไปเพราะความรักใคร่กัน เพราะความไม่ชอบกัน เพราะความเขลาและเพราะความกลัว วางตนเป็นกลางประดุจตราชั่ง ผู้ใดผิดก็พิจารณาปราบปรามลงโทษ ผู้ใดชอบก็ยกย่องสรรเสริญ

สอบสวน ได้แก่ ดูด้วยตาของตนเองให้ถี่ถ้วนตามแต่จะทำได้ เพราะสิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น สิบตาเห็นไม่เท่ามือคลำ แม้มีรายงานเป็นหลักฐาน ก็เชื่อเพียงเล็กน้อย ฟังหูไว้หู จนกว่าจะสอบสวนดูให้เห็นผิดและถูกก่อนจึงดำเนินการ ดังคำว่า "ใคร่ครวญก่อนแล้วจึงทำดีกว่า

สิ่งที่ควรสอดส่องดูแลนั้น คือตนของตน ๑ บุคคลอื่น ๑

ตนของตนนั้น เป็นชั้นแรกที่บุคคลจะพึงสอดส่องก่อน เพราะอยู่ใกล้และเป็นตัวอย่าง ในการที่จะพิจารณาดูแลคนอื่นสิ่งอื่นได้ง่าย คือให้มีความเป็นผู้รู้จักตนให้รู้ว่าตัวเรามีฐานะ ชาติ ตระกูล ยศศักดิ์ สมบัติ บริวาร ความรู้และคุณธรรมเพียงไรดีชั่วแค่ไหน และประพฤติตนให้สมควรแก่ที่เป็นอยู่

การพิจารณาด้วยตนเองนั้น คือเราต้องมองดูตัวเราเอง คนอื่นถึงแม้จะมองดูตัวเรา ก็ไม่เห็นชัดเท่ากับตัวเรามองดูตัวเอง ซึ่งเขาอาจมองไปในแง่ต่าง ๆ ซึ่งไม่ตรงกับความจริง เช่นการสรรเสริญ นินทาเป็นต้น บางทีเราทำดีเพียงเล็กน้อย แต่เขาสรรเสริญเรามาก ก็กลายเป็นเยินยอไป หรือเราทำดีมาก แต่เขาสรรเสริญเราน้อย ก็เป็นกดความดีของเราไป บางทีเราทำชั่วเพียงนิดเดียว แต่เขาติเตียนเรามาก ก็กลายเป็นเหยียดเราไป หรือทำชั่วมาก แต่เขาติเราน้อย ก็ติไม่ตรงกับความชั่วของเรา ตลอดจนทำดีอย่างไม่เปิดเผยไม่มีใครรู้ ก็ไม่มีใครสรรเสริญ เป็นการปิดทองหลังพระไป หรือเราแอบทำชั่วไม่มีใครรู้

ก็ไม่มีใครติเตียนสำคัญว่าดี เหล่านี้ไม่ตรงกับความจริงทั้งนั้น ถ้าเราติและสรรเสริญตัวเราได้เองโดยไม่เข้ากับตัวแล้ว จะตรงกับความดีและความชั่วของตัวทีเดียว เพราะตัวเป็นผู้ทำเอง ประจักษ์แก่ตัว ไม่มีใครจะรู้ดีไปกว่าตัว แม้การตักเตือนตนเองก็เหมือนกัน คนอื่นเตือนก็สู้เราเตือนตัวเองไม่ได้

บุคคลอื่นนั้น หมายถึงคนที่เนื่องกับตน เช่นเป็นผู้ปกครองเขาก็ดูแลสวัสดิภาพ ความเป็นอยู่ นิสัยใจคอ ความไว้วางใจ ความภักดีเป็นต้น ของผู้ที่อยู่ในปกครองว่าควรจะให้ความอุปการะแก่เขาเพียงไร จึงจะมีความสุขและไม่เดือดร้อน จะใช้ให้เขาทำงานอย่างไร จึงจะเหมาะสมควรแก่กำลังกาย กำลังความรู้ความสามารถของเขา ไม่เกินกำลัง ไม่เสียงาน ได้ประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย ความรู้จักเลือกบุคคลผู้เป็นบริวาร ในกิจการให้เหมาะกัน เป็นความประสงค์อันสำคัญในข้อนี้ ไม่รู้จักใช้คน การงานย่อมไม่สำเร็จ บางคราวไม่เพียงแต่จะไม่สำเร็จกิจเท่านั้น ซ้ำยังกลับให้โทษเสียหายตรงกันข้ามอีกด้วย

การงานนั้น หมายถึง การงานอันเป็นหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ จะต้องจัดทำพิจารณาให้รู้ว่า งานก้าวหน้าหรือหยุดอยู่ หรือล้าหลังถูกต้องตามระเบียบหรือไม่เพราะเหตุไร และควรจะปรับปรุงแก้ไขอย่างไรต่อไป แล้วจึงดำเนินการให้เป็นไปเป็นระเบียบเรียบร้อยได้ผลดีโดยประสงค์ ความสอดส่องดูแลการงานที่คนอื่นทำอันเป็นหน้าที่ของตนและตนมีส่วนรับผิดชอบอยู่ด้วยเช่นนั้น จึงเท่ากับดูแลการงานของตนนั่นเอง

สถานที่นั้น หมายถึง สถานที่ที่คนอาศัยอยู่ สถานที่ทำงานที่อยู่ในอารักขาของตน หรือสถานที่ที่ตนจะต้องผ่านไป ตลอดจนสิ่งแวดล้อมและสิ่งจูงใจอื่นๆ เช่น ป่า เขา ทะเล ห้วย หนอง ดินฟ้าอากาศ ที่ลุ่ม ที่ดอนแออัดหรือปลอดโปร่ง ประกอบด้วยภัยหรือปราศจากภัย เมื่อได้สอดส่องดูด้วยปัญญา ย่อมสามารถจัดทำการงานนั้นๆ ให้สำเร็จเป็นผลดี หลีกหนีความเสื่อมเข้าหาความเจริญ บางคราวแม้จะต้องประสบภัยที่น่าหวั่นหวาดก็คิดหาอุบายป้องกันไว้ได้ มิต้องให้ตนได้รับความเดือดร้อน

ความอดทน ไหวทันต่อเหตุการณ์ ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอ็นดูและสอดส่องดูแล เป็นตัวอย่างที่ดี เป็นแบบแผนฉบับ เป็นแนวประพฤติ เป็นทางดำเนินไปสู่ความเจริญ เป็นเครื่องพิจารณา เป็นเครื่องตัดสิน แม้เพียงข้อหนึ่ง ๆ ก็มีประโยชน์ไม่สิ้นสุด

การถวายทาน

พุทธศาสนายกทานคือการให้ว่าเป็นเหตุให้เกิดบุญอย่างหนึ่ง เรียกว่า **ทานมัยบุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน** แบ่งประเภทการให้เป็น ๒ คือ

– อามิสทาน ให้วัตถุที่เป็นอามิส

– ธรรมทาน ให้คำสอน

อามิสทานแบ่งเป็น ๓ ชั้นคือ

– ทาสทาน ให้ของเลวกว่าตนกินตนใช้

– สหายทาน ให้ของเสมอกับที่ตนกินตนใช้

– สามีทาน ให้ของที่ดีกว่าตนกินตนใช้

การให้แบ่งออกเป็น ๒ คือ

– ให้เจาะจงผู้รับ เรียกว่า บุคคลิกทาน

– ให้ไม่เจาะจงผู้รับ เรียกว่า สังฆทาน

ความหมาย

อามิสทาน ได้แก่ให้วัตถุสิ่งของทั้งที่เป็นของกิน ของดื่ม และของใช้สรอยทุกอย่าง ของกินเช่นอาหาร ของใช้สรอย เช่นผ้านุ่งห่ม ถ้วย จาน

ธรรมทาน ได้แก่สอนให้ผู้ฟังละชั่วประพฤติดี และเข้าใจในวิธีปฏิบัติให้ถูกต้องตามความชอบธรรม เช่นเทศน์ให้ฟัง

ผลของทาน

– ผู้ให้ทาสทาน ผลที่จะได้รับต่อมาคือจะได้ของอะไรก็ได้แต่ของที่เลวๆ

- ผู้ให้สหายทาน ผลที่จะได้รับต่อมาคือจะได้ของอะไร ก็ได้เหมือนกับของที่ตนกินตนใช้
- ผู้ให้สามีทาน ผลที่จะได้รับต่อมาคือจะได้ของอะไร จะได้ดีกว่าของที่ตนกินใช้

ผลแห่งธรรมทานและอามิสทาน

ธรรมทานมีผลมากกว่าอามิสทาน เพราะวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ที่ให้ไปแล้วนั้นทำให้ผู้รับติด และเกิดความโลภมากขึ้น ทั้งสะสมวัตถุสิ่งของนั้นไว้โดยไม่ได้ใช้ให้เป็นประโยชน์ เช่นพระบางรูปได้ของ เช่นผ้าไตร – ไม้ขีดไฟมามากมายเหลือกินเหลือใช้ ท่านไม่ยอมเฉลี่ยให้ผู้อื่นเก็บสะสมไว้จนเสียใช้ไม่ได้ และของเหล่านั้นจะตกไปถึงมือผู้อื่น หรือโยนทิ้งไปก็ต่อเมื่อท่านตาย

อีกอย่างหนึ่ง พระบางรูปที่ชอบเก็บของไว้มากมาย แต่ไม่ได้ปลงบริขาร (ทำพินัยกรรม) ไว้ให้ถูกต้องตามพระวินัย เมื่อมรณภาพลงปัญหาขัดแย้งระหว่างวัดและทายาทผู้ตายมักจะเกิดขึ้นเสมอ ฝ่ายทายาทจะอ้างว่าของเหล่านี้เป็นของหลวงพี่หลวงลุง หลวงปู่หลวงตาของฉัน ใครจะเอาไม่ได้ ต้องตกเป็นของฉัน ฝ่ายวัดก็อ้างสิทธิทางพระวินัย ว่าของเหล่านั้นต้องตกเป็นของวัดใครจะเอาไม่ได้ เพราะการขัดแย้งกันดังกล่าว เกิดฟ้องร้องกันยังโรงศาลก็มี ศพต้องตกค้างเป็นสิบ ๆ ปี น่าสมเภทยิ่งนัก

อมิสทานเป็นเหตุให้กิเลสฟู เป็นเหตุให้ติด พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงว่ามีอานิสงส์น้อยกว่าธรรมทาน

ธรรมทาน มีอานิสงส์มากกว่าอามิสทาน เพราะทำให้ผู้รับมีกิเลสเบาบาง หรือหมดกิเลส จะตัดการสะสม ไม่โลภ ไม่โกรธ ไม่หลง เป็นที่สุด

ผู้รับทาน (ปฏิคาหก) ที่ทำให้ทานมีผลมาก

- ผู้หมดราคะ โทษะ โมหะแล้วหรือ
- ผู้ปฏิบัติเพื่อละราคะ โทษะ โมหะ
- อย่างต่ำก็ผู้มีศีล

จะอย่างไรก็ตาม ผู้จะบริจาคทานต้องยึดหลัก ๒ ประการ

– ฐานะและศรัทธาของตน

– ผู้รับทาน

ความหมาย

การให้ทานต้องเหมาะสมกับฐานะของตน เช่นคนมีรายได้เดือนละ ๑,๐๐๐ บาท พอกินพอใช้ไปเดือนหนึ่ง ๆ ถ้าจะให้ทานเสียมาก ๆ เช่น ๓๐๐–๔๐๐ บาท ลักษณะนี้เกินฐานะ เมื่อให้แล้วจะเป็นทุกข์ทีหลัง สมควรจะได้บุญมากกลับได้น้อยเพราะเสียเจตนาดวงหลัง ส่วนศรัทธานั้น ก่อนแต่จะให้ต้องมีความเชื่อโดยปราศจากความสงสัยว่า สิ่งที่เราให้ไปแล้วนั้นจักเป็นเหตุให้เกิดบุญจริง และเป็นการให้โดยถูกต้องตามหลักคำสอนในศาสนา ไม่ใช่เป็นวิธีการของคนใดคนหนึ่งสร้างขึ้นเพื่อหากินคล่อง ๆ

ผู้รับ แต่ก่อนเราจะให้ต้องใคร่ครวญเสียก่อนว่า คน ๆ นั้นเหมาะสมหรือไม่ หลักฐานที่นำมาอ้างอิงนั้นพอจะเชื่อได้หรือไม่

ผู้บริจาคทานยึดหลัก ๒ ประการนี้แล้วคงจะไม่เสียผล และได้ผลตามเจตนาที่ตั้งไว้

ทักขิณาวิสุทธิ

ทักขิณาวิสุทธิ แยกออกเป็น ทักขิณา ๑ วิสุทธิ ๑ คำว่า ทักขิณา ได้แก่การให้ทาน วิสุทธิ ได้แก่ความบริสุทธิ์

การให้ทานในที่นี้แบ่งเป็น ๒ อย่างคือ

– บริสุทธิ์ฝ่ายผู้ให้ (ทายก) ๑

– บริสุทธิ์ฝ่ายผู้รับ (ปฏิคาหก) ๑

แบ่งออกตามลักษณะแห่งความบริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์ของผู้ให้และผู้รับ ๔ ประการ

– ฝ่ายผู้ให้บริสุทธิ์

– ฝ่ายผู้รับไม่บริสุทธิ์

– ผู้ให้และผู้รับไม่บริสุทธิ์

– ผู้ให้และผู้รับบริสุทธิ์

ความหมาย

ผู้ให้บริสุทธิ์ ได้แก่ เวลาที่จะให้ทานผู้ให้เป็นผู้มีศีลและมีสุจริตธรรม เช่นมีใจประกอบด้วยเมตตากรุณาเป็นต้น เช่น นายแดงมีอาชีพในทางทุจริต และตั้งใจถวายสังฆทานแก่พระ ๕ รูป เมื่อพระไปพร้อมแล้ว นายแดงก็สมาทานศีล ๕ และตั้งใจงดเว้นไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดเท็จ ไม่ดื่มสุราเมรัย ชั่วระยะเวลาก่อนถวายสังฆทานและถวายสังฆทานเสร็จแล้ว อย่างนี้แสดงว่า นายแดงเป็นผู้บริสุทธิ์

ก่อนที่จะให้ทานทุก ๆ อย่าง ผู้ให้ควรตั้งใจงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดเท็จ และดื่มสุราเมรัย ทำใจให้มีเมตตาในคนและสัตว์ทั่ว ๆ ไป นี่หมายความว่าไม่ได้สมาทานศีลจากพระหรือเณร ตั้งใจงดเว้นเอาเอง

ฉะนั้นผู้ที่จะถวายทาน หรือผู้ที่ไปร่วมในการถวายทานซึ่งมีพิธีสงฆ์ต้องสมาทานศีลก่อนแต่จะให้ทาน จึงจะเชื่อว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

ผู้รับไม่บริสุทธิ์ ได้แก่ พระภิกษุ สามเณร หรือฆราวาส ผู้รับทาน ไม่มีศีล ไม่มีสุจริตเลย หรือมีศีล ๆ ก็ไม่บริสุทธิ์ ศีลเศร้าหมอง

ผู้ให้และผู้รับไม่บริสุทธิ์ ได้แก่ ผู้ให้ทานก็ไม่มีศีลหรือมีศีลแต่ศีลเศร้าหมอง ไม่มีสุจริตธรรม ผู้รับทานไม่มีศีล หรือมีศีลแต่ศีลเศร้าหมองไม่บริสุทธิ์

ผู้ให้และผู้รับบริสุทธิ์ ได้แก่ผู้ให้ทานก็มีศีลบริสุทธิ์และมีสุจริตธรรมประจำใจ ผู้รับทานก็มีศีลบริสุทธิ์

ผลที่จะได้ ผู้ให้ทานไม่บริสุทธิ์ และผู้รับทานก็ไม่บริสุทธิ์ ทานที่ให้นั้นมีผลน้อยที่สุด

ผู้ให้ทานเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่ผู้รับทานเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ ทานที่ให้นั้นมีผลน้อย แต่ดีกว่าประเภทที่ ๑ ผู้ให้ทานเป็นผู้ไม่บริสุทธิ์ แต่ผู้รับทานเป็นผู้บริสุทธิ์ ทานที่ให้นั้นมีผลน้อยแต่ดีกว่าประเภทที่ ๑

ผู้ให้ทานก็เป็นผู้บริสุทธิ์ ผู้รับทานก็เป็นผู้บริสุทธิ์ ทานที่ให้นั้นมีผลมากเปรียบเหมือนนาดี ข้าวกล้าดี น้ำดีไม่มากไม่น้อย เพลี้ยไม่ลง และไม่มีสัตว์ เช่น ปู หรือหนู

รบกวน ข้าวนั้นย่อมได้ผลมากฉันใด ผู้ให้ทานก็เป็นผู้บริสุทธิ์ ผู้รับก็เป็นผู้บริสุทธิ์ ทานที่ให้นั้นจึงมีผลมากฉันนั้น

ควรแสวงหาผลจากทานให้มาก

พุทธศาสนิกชนทั้งชายหญิง ปีหนึ่งๆ ต้องสละเงินบำเพ็ญทานเป็นจำนวนร้อยหรือพันบาท ทั้งที่ทำเฉพาะตน เช่นทำบุญประจำปีที่บ้าน ใส่บาตรทุกๆวัน หรือเป็นครั้งคราว หรือร่วมกับผู้อื่น เช่นทอดกฐิน ทอดผ้าป่า ช่วยงานศพเป็นต้น เงินแต่ละบาทนั้นได้มาด้วยการอาบเหงื่อต่างน้ำ หรือไม่ต้องอาบเหงื่อต่างน้ำก็ต้องใช้สติปัญญาจึงได้มา ฉะนั้นก่อนจะให้จงพยายามทำตนให้บริสุทธิ์ด้วยเป็นผู้มีศีลมีสุจริตธรรม คือเมตตากรุณา และเลือกผู้จะรับทานตามที่ตนสามารถจะเลือกได้ อย่าให้ทานเพื่อยกตนข่มผู้อื่น หรือโอ้อวดผู้อื่น จงให้เพื่อเป็นการสงเคราะห์อนุเคราะห์และการบำรุงศาสนา และจงให้ตามกำลังศรัทธาของตน อย่าให้เกินกำลังศรัทธาจะลำบากเมื่อให้แล้ว

ที่เกิดของผู้ให้ทาน

ผู้ให้ทานย่อมปรารถนาสิ่งตอบแทน คือเกิดในที่ดีมีความสุข ผู้จะได้สิ่งที่ตนต้องการนั้นขึ้นอยู่กับการให้ทานและต้องเป็นผู้มีศีล คือคนมีศีลแล้วให้ทานและปรารถนาไปเกิดในที่นั้นๆ ความปรารถนาของเขาย่อมสำเร็จได้ พระพุทธเจ้าทรงแสดงเหตุแห่งการให้ทานไว้ ๘ ประการคือ

– **คนบางคน** เห็นผู้อื่นเพียบพร้อมด้วยเครื่องบำรุงความสุขทุกๆ อย่างที่มนุษย์จะหาได้ (เขาคิดว่าชาตินี้เราไม่สามารถจะมีได้อย่างนี้ชาติหน้าเราจะต้องมีอย่างนี้บ้าง) แล้วให้ทาน มีให้ข้าว น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยานพาหนะ เครื่องประทินผิว ที่อยู่อาศัย ประทีปดวงไฟ แก่สมณะ แล้วตั้งความปรารถนาขอให้ได้เครื่องบำรุงความสุขนั้นเสมอ ทั้งเวลากำลังให้และให้แล้ว ทุกครั้งที่เขาให้ทานเขาต้องปรารถนาอย่างนั้น ไม่ปรารถนาอย่างอื่นจิตของผู้นั้นก็น้อมไปในกามคุณ ๕ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ทั้งไม่ได้อบรมคุณธรรมอย่างอื่นยิ่งไปกว่าการให้ทานนั้น เวลาเขาตาย เขาเกิดในตระกูลที่เพียบพร้อมด้วยเครื่องบำรุงความสุขดังกล่าว

– **คนบางคน** ได้ยินได้ฟังว่า เทพเจ้าชั้นจาตุมหาราช มีอายุยืน มีผิวพรรณดี มีสุขมาก แล้วให้ทาน มีข้าว น้ำ เป็นต้น และตั้งความปรารถนาให้ได้เกิดเป็นเทวดาชั้นจาตุมหาราช ทั้งเวลากำลังให้และให้ แล้วจิตของเขาน้อมไปในกามคุณ ฝังใจที่จะไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นจาตุมหาราชเวลาเขาตายก็ได้เกิดเป็นเทพเจ้าชั้นจาตุมหาราชตามความปรารถนา

– **คนบางคน** ได้ยินหรือได้ฟังว่า เทพเจ้าชั้นดาวดึงส์มีอายุยืน มีรัศมีสว่างไสวมีสุขมาก และต้องการไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นดาวดึงส์ จึงให้ทานมี ข้าว น้ำ เป็นต้น ทั้งเวลากำลังให้และให้แล้ว และทุกครั้งที่ให้ทานต้องปรารถนาอย่างนี้ จิตของเขาน้อมไปในทางกามคุณ ๕ และเขาไม่ได้สั่งสมคุณธรรมอย่างอื่น นอกจากให้ทานและมีศีลเป็นที่รองรับทานเท่านั้น เขาตายแล้วเขาก็ไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นดาวดึงส์

– **คนบางคน** ได้ยินได้ฟังว่า เทพเจ้าชั้นยามา มีอายุยืน มีรัศมีดี มีสุขมาก และต้องการไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นยามานั้น จึงให้ทานดังกล่าวแล้ว และตั้งความปรารถนาดังกล่าว จิตน้อมไปในกามคุณ ๕ ทั้งไม่ได้อบรมคุณธรรมอย่างอื่น เขาตายแล้ว เขาก็ไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นยามา

– **คนบางคน** ได้ยินได้ฟังว่า เทพเจ้าชั้นดุสิต มีอายุยืน มีรัศมีดี มีสุขมาก และต้องการไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นนี้ จึงปฏิบัติตนเหมือนผู้ต้องการไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นดาวดึงส์เป็นต้น เขาตายแล้ว เขาก็ไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นดุสิต

– **คนบางคน** ได้ยินได้ฟังว่า เทพเจ้าชั้นนิมมานรดี มีอายุยืน มีรัศมีดี มีสุขมาก และต้องการไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นนี้ จึงปฏิบัติตนเหมือนผู้ต้องการไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นดาวดึงส์ เขาตายแล้ว เขาก็ไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นนิมมานรดี

– **คนบางคน** ได้ยินได้ฟังว่า เทพเจ้าชั้นปรนิมมิตวสวัตดี มีอายุยืน มีรัศมีดี มีสุขมาก และต้องการไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นนี้ จึงปฏิบัติเหมือนผู้ต้องการไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นอื่น ๆ เขาตายแล้ว เขาก็ไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นปรนิมมิตวสวัตดี ตามปรารถนา

– **คนบางคน** ได้ยินได้ฟังว่า เทพเจ้าชั้นพรหมกายิกา มีอายุยืน มีรัศมีดี มีสุขมาก และตั้งความปรารถนาขอให้ได้ไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นนี้ จึงปฏิบัติตนเหมือนผู้ต้องการเป็นเทพเจ้าชั้นอื่น ๆ เขาตายไปแล้วเขาก็ไปเกิดเป็นเทพเจ้าชั้นพรหมกายิกาตามปรารถนา

พระองค์ตรัสต่อไปว่า การได้เกิดในสวรรค์ ๖ ชั้น (คือชั้นจาตุมหาราช–ดาวดึงส์–ยามา–ดุสิต–นิมมานรดี–ปรนิมมิตวสวัตดี) ย่อมมีแก่ผู้มีศีล เพราะความตั้งใจของผู้มีศีลย่อมสำเร็จ โดยเหตุที่เป็นของบริสุทธิ์

ส่วนการเกิดในชั้นพรหมยิกา ย่อมมีแก่ผู้มีศีล และปราศจากราคะ (คำว่าปราศจากราคะได้แก่ข่มราคะไว้ด้วยสมาบัติ ผู้ให้ทานอย่างเดียวเกิดในพรหมโลกไม่ได้)

สูตรสำหรับปฏิบัติให้เลิศเป็นเทพเจ้า ในสวรรค์พระพุทธเจ้าทรงวางไว้แล้วโดยสมบูรณ์ แต่ผู้ปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วนตามหลักสูตรของพระพุทธเจ้ามีหรือไม่ ถ้าเรายังไม่สามารถจะปฏิบัติครบถ้วนตามสูตรของพระองค์ ก็ไม่ควรจะปฏิเสธโดยปราศจากหลักฐานว่าสวรรค์และเทพเจ้าไม่มี หรือเข้าใจว่าเป็นนิทานปรัมปราหาสาระอะไรมิได้

ความเจริญของวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันนี้ ก็เนื่องมาจากการคิดค้นหาสิ่งที่คนในหลาย ๆ ศตวรรษที่ล่วงมาแล้วเข้าใจและเชื่อว่าไม่มีและเป็นไปไม่ได้ แต่นักวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันนี้กลับความเข้าใจและความเชื่อของคนเหล่านั้น ให้เชื่อและเข้าใจว่าเป็นไปได้จริง และยังมีอีกมากที่นักวิทยาศาสตร์ยังค้นไม่พบ สิ่งที่นักวิทยาศาสตร์ค้นยังไม่พบ เราจะทึกทักเอาเองว่าไม่มีจะถูกต้องหรือ

เราเองยังโกหกตัวของเราอยู่เสมอไม่เว้นแต่ละวัน ซึ่งเป็นการฝืนสูตรของพระพุทธองค์อย่างเห็นได้ชัด เมื่อเป็นอย่างนี้จะได้พบเห็นสวรรค์หรือเทพเจ้าอย่างไร

การรักษาศาสนา

พุทธศาสนาเริ่มต้นจากบุคคลคนเดียว คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต่อมามีผู้เห็นดีเห็นชอบในพระองค์และคำสอนของพระองค์จึงยอมตนเป็นศิษย์ ครั้งแรกมี ๕ ต่อมามี ๖๐ รูป ล้วนเป็นนักบวชประเภทภิกษุทั้งนั้น และท่านเหล่านั้นล้วนเป็นพระอรหันต์ทั้งนั้น พระองค์ผู้มุ่งประโยชน์ ๓ ประการแก่ประชาชน จึงได้ส่งพระสาวกทั้ง ๖๐ รูปนั้นไปยังที่ต่าง ๆ โดยไปแห่งละ ๑ รูป เพื่อประกาศคำสอนของพระองค์ แม้พระองค์เองก็เสด็จมุ่งสู่สำนักของพวกชฎิล ผู้ถือการบูชาเพลิงเป็นเครื่องเผากิเลส ซึ่งเป็นคณาจารย์ผู้ยิ่งใหญ่ ตั้งอาศรมอยู่ใกล้ฝั่งแม่น้ำในแคว้นมคธ ซึ่งคนในแคว้นมคธนั้นยกย่องนับถือว่าเป็นอาจารย์และเป็นพระอรหันต์ของพวกเขา

ทั้งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระสาวกซึ่งออกประกาศพระศาสนา แม้จะได้รับการต่อต้านจากคณาจารย์เจ้าลัทธิในศาสนาหรือลัทธิเดิมที่เขาถือนั้นก็ตาม แต่พระพุทธเจ้าและพระสาวกก็สามารถชนะได้ มีคนจำนวนมากยอมละศาสนาหรือลัทธิเก่าที่ตนนับถืออยู่มานับถือศาสนาใหม่ ซึ่งแบ่งตามเพศของผู้นับถือเป็น ๔ คือ

- ภิกษุ
- ภิกษุณี
- อุบาสก
- อุบาสิกา

ในบุคคล ๔ ประเภทนี้มีจำนวนมากเป็นจำนวนล้าน ๆ แม้ผู้ยังไม่เข้าระดับเป็นบุคคล ๔ ประเภทนั้น ก็เป็นพุทธศาสนิกชนแม้จะมีผู้นับถือมากแล้วก็ตาม ทั้งพระพุทธเจ้าและพระสาวกก็ไม่หยุดประกาศพระศาสนา เฉพาะพระพุทธเจ้าทรงวางระเบียบข้อบังคับไว้เป็นแนวปฏิบัติที่เรียกว่า พระวินัย และทรงวางหลักการปฏิบัติ อันเป็นเหตุให้ได้รับประโยชน์นั้น ๆ ไว้ซึ่งเรียกว่า พระธรรม

สมัยที่พระองค์ยังมีพระชนม์อยู่นั้น แม้จะมีพระภิกษุหรือพุทธศาสนิกชนนอกจากภิกษุผู้ยังเป็นปุถุชนอยู่ มีความประพฤติโน้มเอียงไปในทางที่จะให้พระศาสนาเศร้าหมองเพราะความโลภบ้าง ความรังเกียจกันในเรื่องความประพฤติเคร่งไม่เคร่งในพระวินัย ถึงกับแตกสามัคคีไม่รวมอุโบสถ์สังฆกรรมนั้น เช่นภิกษุชาวเมืองโกสัมพี หรือถึงกับจะตั้งตนเป็นศาสดาปกครองภิกษุสงฆ์แทนพระพุทธเจ้า เช่นพระเทวทัต สั่นสะเทือนวงการคณะสงฆ์และราชบัลลังก์ของพระเจ้าอชาตศัตรู ผู้ปกครองมคธรัฐก็ตาม พระองค์ก็ทรงแก้ไขให้สงบลงได้

หลังจากพระองค์ปรินิพพานแล้วเพียง ๗ วัน ภิกษุสุภัททะผู้บวชเมื่อแก่ก็ได้กล่าวจ้วงจาบพระธรรมวินัยดูถูกดูหมิ่นพระพุทธเจ้าต่าง ๆ นานา พระสาวกมีพระมหากัสสปะเป็นต้น ก็ได้จัดการแก้ไขคือทำสังคายนาชำระสะสางพระธรรมวินัย ขับไล่พวกอลัชชีภิกษุผู้ไม่มีความอายออกจากสังฆมณฑล ช่วยกันรักษาพระศาสนาต่อมา เมื่อสาวกผู้ใหญ่

ซึ่งมีอายุพรรษามากปรินิพพาน พระสาวกรุ่นหลังก็ช่วยบริหารคณะสงฆ์ รักษาพระพุทธศาสนาสืบต่อกันมาโดยลำดับ

พระพุทธศาสนาที่ล่วงมาในยุคหนึ่ง ๆ ต้องประสบกับอุปสรรค หรือสถานการณ์บ้านเมืองอยู่ในภาวะไม่ปกติ บางครั้งบางสมัยพระศาสนาก็ปั่นป่วนเศร้าหมอง อันเนื่องมาแต่การเมืองเข้ามาสอดแทรก หรือความโลภของพระภิกษุ สามเณร และของพุทธศาสนิกชนบางพวกเป็นเหตุ

แม้จะมีเหตุทำให้พระศาสนาเศร้าหมองหรือเป็นอย่างอื่นก็ตาม พุทธศาสนาก็ยังทรงอยู่ได้ล่วงมาถึง ๒๕๑๑ ปี นับแต่ปีพระพุทธเจ้านิพพาน ทั้งนี้ก็ได้อาศัยพุทธศาสนิกชนทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ช่วยกันรักษาไว้ ปัญหาที่พวกเราควรจะช่วยกันคิดในปัจจุบันนี้ว่าทำอย่างไรจึงจะรักษาพระศาสนาไว้เป็นศาสนาคู่กับชาติตลอดไป ที่ตั้งปัญหาอย่างนี้เพราะมีหลายอย่างหลายประการมีลักษณะชี้บอกว่า พระศาสนากำลังจะถูกคลุกเคล้าด้วยอธรรมมากขึ้นทุกที บางสิ่งบางอย่างแทบจะกลายเป็นอื่นจากธรรมของพระพุทธเจ้าเสียแล้ว

ข้อสำคัญมีอยู่ระหว่างบุคคล ๒ ประเภท คือพระภิกษุสามเณร ๑ พุทธศาสนิกชนผู้เป็นฆราวาส ๑ ในบุคคล ๒ ประเภทนี้บุคคลประเภทแรกคือพระภิกษุสามเณร ซึ่งชาวพุทธในประเทศไทยยกให้เป็นบุคคลพิเศษต่างจากฆราวาส ทั้งในด้านความเป็นอยู่เช่นพุทธ-ศาสนิกชนฝ่ายฆราวาส ร่วมแรงร่วมใจกันสละกำลังปัญญา กำลังทรัพย์ กำลังแรง บำรุงพระภิกษุสามเณรให้มีความเป็นอยู่สบายตามควรแก่เพศสมณะ หรือจะสรุปกล่าวก็คือทุก ๆ อย่างในปัจจัย ๔ เป็นภาระหน้าที่ของพุทธศาสนิกชนฝ่ายฆราวาส ต้องสละบำรุงพระภิกษุสามเณร เพื่อให้พระภิกษุสามเณรศึกษาธรรมอันเป็นหลักพระศาสนาให้ประพฤติดี ประพฤติชอบตามธรรมวินัย ซึ่งจะได้เป็นนาบุญที่ดีของเขาต่อไป แต่ปัจจุบันนี้พระภิกษุสามเณรบางส่วนมีความโน้มเอียงห่างไปจากธรรมวินัยทั้ง ๆ ที่ใจโน้มเอียงไปจากธรรมวินัยทั้งในด้านการศึกษาและความประพฤติแต่ก็ยังอาศัยเพศบรรพชิตเลี้ยงชีพอยู่ ยักย้ายเปลี่ยนแปลงคำสอนของพระพุทธเจ้าเอาเองเพื่อให้ถูกต้องตามนโยบายการเลี้ยงชีพของตน ซึ่งเป็นเหตุให้ชนชั้นปัญญาชนผู้มีใจยึดมั่นคำสอนของพระพุทธเจ้า ขาดความเชื่อถือและขาดความเคารพ เพราะ

พระภิกษุสามเณรขาดความรู้ความเข้าใจในธรรม ทั้งความประพฤติก็ไม่ชวนให้เลื่อมใส เหตุ ๒ ประการนี้เป็นมูลฐานกดพระศาสนาให้จมและให้ประชาชนตีตนออกห่างพระภิกษุ-สามเณร นานเข้าพระภิกษุสามเณรกับชาวบ้านอาจจะหันหลังให้กัน คนที่จะเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุสามเณรเพื่อรักษาพระศาสนา รักษาวัดวาอารามจะน้อยหรือหมดไปในที่สุด พระภิกษุสามเณร ที่มีอยู่เดิมก็จะล้มตายหาย จากไปวัดวาอาราม จะถูก เปลี่ยนแปลง เป็นอื่น ไปโดยธรรมชาติ หรือลัทธิอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

แม้จะมีผู้บวชเป็นพระภิกษุสามเณร ถ้าพระภิกษุสามเณรนั้นไม่ได้มุ่งธรรมวินัย มุ่งความประพฤติดี ประพฤติชอบ แต่มุ่งผลอย่างอื่น อาศัยวัดอาศัยเพศดำรงชีพ เมื่อตนได้ผลตามต้องการแล้วก็จากไป ทิ้งสิ่งปฏิกูลไว้ในวัดวาอาราม ก็เท่ากับบวชเข้ามาทำลายพระศาสนา

ด้านฆราวาสนั้น ได้แก่พุทธศาสนิกชนบางคนหรือหลาย ๆ คน มองข้ามธรรมวินัยไปเสีย มุ่งส่งเสริมพระเณรที่มีจิตโน้มเอียงไปทางอื่นจากธรรมวินัย หรือเอาพระศาสนาบังหน้าหากินซึ่งมีเจตนาไม่บริสุทธิ์ต่อพระศาสนา ซึ่งเป็นการทำลายพระศาสนาโดยแท้

พฤติการณ์ของพระภิกษุสามเณรและฆราวาสดังกล่าวนั้น คือมูลฐานที่สำคัญให้พระศาสนาเสื่อม เพื่อรักษาพระศาสนาให้คงอยู่ หรือให้พระศาสนาไม่ถูกดัดแปลงเป็นอย่างอื่นทั้ง ๆ ที่มีชื่อว่าพระพุทธศาสนาต้องอาศัยความร่วมแรงร่วมใจกัน กำจัดสิ่งที่เป็นปฏิกูลแก่พระศาสนาให้ลดน้อยลงหรือให้หมดไป โดยศึกษาให้เข้าใจเนื้อแท้ของพระศาสนา ไม่เชื่อชนิดไร้การใคร่ครวญ.

"ละชั่ว ประพฤติดี ทำใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส คือคำสอนของพระพุทธเจ้า"

หอบหืด

โดย นายแพทย์เสนอ อินทรสุขศรี

โรคหืดหรือโรคหอบหืด เป็นโรคที่แสดงอาการออกมาซึ่งลักษณะของการหายใจขัดหรือหายใจลำบาก เนื่องมาแต่ทางเดินของหายใจไม่ราบรื่น ทำให้อากาศเข้าและออกจากปอดไม่ได้สะดวก หากจะพูดตามความจริงแล้ว หืด ไม่ใช่โรค แต่เป็นอาการที่แสดงออกมาอย่างหนึ่งเท่านั้น เพราะคำว่าหืดนั้นอาจเป็นอาการของโรคอื่น ๆ เช่น หืดหลอดลม, หืดหัวใจ หรือหืดไต ซึ่งมีความหมายไปถึงว่าอาการนั้นเกิดเพราะโรคของหลอดลม ของหัวใจ, หรือของไตตามลำดับ แต่ในปัจจุบันนี้ ถ้าพูดถึงคำว่าหอบหืดแล้ว ก็มักหมายถึงหืดของหลอดลมนี่เอง

หืดเป็นอาการที่จะพบได้บ่อย ๆ เกิดขึ้นได้ในคนทุก ๆ อายุ ทุกเพศ ทุกเชื้อชาติ หืดนั้นโดยทั่ว ๆ ไปมักจะเกิดจากการแพ้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจได้รับจากภายนอกร่างกาย หรือมีอยู่ภายในร่างกาย อาการหืดอาจปรากฏขึ้นได้ในคนไข้ ตลอดทั้งปี แต่ส่วนมากจะปรากฏว่าเกิดขึ้นในบางเวลา บางฤดูกาลและบางสถานที่ ประวัติของคนไข้บางคนมีความสัมพันธ์ไปถึงสัตว์เลี้ยง ความเป็นอยู่ภายในบ้านเรือน หรือห้องนอนหรือเกี่ยวกับอาชีพบางอย่าง ซึ่งถ้าหากหลีกเลี่ยงไปได้ก็จะหายหรือทุเลาไปได้ตามสถิติต้นเหตุที่ทำให้เกิดการแพ้และมีอาการหอบหืดขึ้นนั้น มักเป็นเรื่องมาแต่ภายนอกร่างกายอยู่ถึงร้อยละ ๗๕ ราย

สิ่งที่ทำให้เกิดแพ้ (อัลเลอร์ยี) นั้นอาจเข้าสู่ร่างกาย โดยการหายใจ, การรับประทาน, การสัมผัส หรือฉีดเข้าไป ที่พบมากที่สุดก็คือ การหายใจเข้าไป และการรับประทานลงไปนั้นก็มีบ้างแต่น้อยกว่า

ฝุ่นละอองที่ปลิวฟุ้งกระจายอยู่ในอากาศนั้น อาจมีสิ่งต่าง ๆ อยู่มากมายหลายชนิด

เกษรดอกไม้ ดอกหญ้าต่าง ๆ นับว่ามีความสำคัญ พวกเชื้อราต่าง ๆ ก็อาจปลิวกระจายอยู่ในอากาศ และเป็นต้นเหตุได้อย่างหนึ่ง ขนสัตว์ต่าง ๆ เช่น สุนัข แมว ม้า รวมทั้งกลิ่นของสัตว์เหล่านี้ปรากฏว่าทำให้เกิดเป็นหืดได้ ขนไก่เก่า ๆ ที่นำมาใช้ทำหมอนก็เคยพบว่าเป็นต้นเหตุสำคัญ

เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่กับผงหรือฝุ่น เช่นโรงเลื่อย โรงสี โรงแป้ง ผ้าฝ้าย ผ้าขนสัตว์ โรงงานทำสีต่าง ๆ ช่วยให้เกิดแพ้และเป็นหืดพูดถึงแป้งก็ทำให้คิดถึงฝุ่นผัดหน้า มีเรื่องเล่ากันว่า ชายหนุ่มผู้หนึ่งหลังจากแต่งงานแล้วก็เริ่มมีอาการหอบหืดอย่างมาก ได้พยายามรักษามามาก หอบหืดก็ไม่ทุเลาลงได้ จนในที่สุดเมื่อได้ทำการสอบสวนและแพทย์ก็ได้พบว่า ชายน่าสงสารผู้นี้แพ้ฝุ่นผัดหน้าของภรรยาตน เขาจะหอบหืดทุกครั้งเมื่อเริ่มต้นเพียงแต่จะแสดงความเอ็นดูที่แก้มภรรยาของตน รายนี้เมื่อภรรยาเลิกใช้แป้งชนิดนั้น อาการหอบหืดก็หายเป็นปลิดทิ้ง

ฝุ่นละอองต่าง ๆ ภายในบ้านนั้น พวกแม่บ้านที่เป็นหืดมักจะมีส่วนแพ้อยู่เหมือนกัน บางคนพอเริ่มต้นปัดกวาดบ้านหรือจัดการเรื่องหยากไย่ ก็เริ่มหอบทันที

อาหารบางชนิดเป็นต้นเหตุของหอบหืด และมักพบได้ในเด็ก ๆ แต่ก็ไม่ค่อยจะเป็นเหตุที่พบบ่อยนัก บางคนที่แพ้ไข่และนม แต่ก็ยากที่จะพิสูจน์ว่าเป็นต้นเหตุที่แท้จริงได้

ส่วนยาที่ทำให้แพ้และเกิดอาการหอบหืด ก็มีได้เช่นพวกซาลิซิเลท, ซัลฟา, เพนิซิลลิน และยาจำพวกระงับต่าง ๆ

คนที่เป็นหืด แต่ละคนอาจแพ้ของแต่ละอย่างหรือหลาย ๆ อย่างได้ เมื่อเกิดเป็นโรคบางอย่างขึ้น โรคเหล่านั้นช่วยกระตุ้นให้เกิดอาการหืดขึ้นก็มี เช่นเมื่อเกิดเป็นหวัดหลอดลมอักเสบ ไซนัสอักเสบ บางคนเกิดอาการเหนื่อยเพลียหรือตื่นเต้นตกใจก็เกิดหืดทันที

เหตุต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วเป็นเรื่องของต้นเหตุภายนอกร่างกาย ส่วนเหตุที่อยู่ภายในร่างกายอยู่แล้วนั้น อาจมีได้หลายอย่างเช่น การแพ้แบคทีเรียต่าง ๆ ที่อยู่ภายในร่างกาย โดยแบคทีเรียเหล่านั้นอาจอาศัยอยู่ที่ฟันผุ ต่อมทอมซิล ถุงน้ำดี หรืออวัยวะต่าง ๆ

และปล่อยพิษของมันออกมา ทำให้เกิดอาการแพ้พิษได้ วัณโรคของปอดก็ทำให้เกิดอาการหอบหืดได้และพบได้บ่อย ๆ ดังนั้นวัณโรคของปอดจึงจัดอยู่ในพวก "โรคแพ้" ชนิดหนึ่งเหมือนกัน

ปัจจุบันนี้เชื่อกันว่าต้นเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคหอบหืดขึ้นก็คือต้นเหตุทางจิตใจ พวกที่มีอาการทางประสาท และผิดปกติทางอารมณ์ต่าง ๆ เช่น ตื่นเต้น ตกใจ หวาดกลัว โกรธ วิตกกังวลเหล่านี้เป็นต้นเหตุสำคัญ

คนไข้ที่เป็นหืดนั้น ถ้าได้เห็นสักครั้งหนึ่งก็จะทราบได้ หอบเป็นอาการที่สำคัญ คนไข้จะบอกว่า หายใจไม่ออก อึดอัดในอก อาการหอบมีลักษณะเป็นพิเศษกว่าการหอบเหนื่อยอย่างอื่นคือ หายใจเข้าได้ แต่หายใจออกได้ลำบาก คือเวลาหายใจออกต้องใช้แรงหายใจมาก ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะในถุงลมมีอากาศอยู่มากแล้ว หลอดลมเล็กต่าง ๆ นั้น ซึ่งตามปกติก็เล็กอยู่มากแล้ว เมื่อเกิดอาการหืดขึ้นนั้นก็เพราะหลอดลมเหล่านี้ตีบตัวหดเล็กลง ทำให้อากาศเข้าออกลำบากยิ่งขึ้น ขณะที่หอบจะนอนราบ ๆ ไม่ได้ ต้องลุกขึ้นนั่งจึงจะรู้สึกทุเลาขึ้นบ้าง ดังนั้นคนไข้บางคนต้องนั่งหลับอยู่ตลอดคืน

ในระหว่างที่หอบนี้ คนไข้จะเหนื่อยและมีเหงื่อออกชุ่มตัว หัวใจเต้นเร็วและมักมีอาการไอ เวลาที่หอบคนไข้จะมีไหล่ยกขึ้น บริเวณลิ้นปี่บุ๋มลง ใบหน้าอาจเขียว ตัวเย็นชืด และมักได้ยินเสียงหายใจฮืด ๆ ชัดเจน

อาการหอบหืดของคนไข้นั้นมีแปลกแตกต่างกันไปแล้วแต่บุคคลบางคน ปีหนึ่ง ๆ อาจมีเพียงครั้งเดียว บางรายเป็นตามฤดูกาล บางรายเป็นอยู่ตลอดทั้งปีไม่เลือกฤดู การหอบชุดหนึ่ง ๆ อาจนานเป็นเวลาชั่วโมง ๆ เป็นวัน ๆ หรือหลาย ๆ วัน แต่ถ้าหากเวลาไม่มีอาการหอบคนไข้จะมีลักษณะเป็นปกติเหมือนคนธรรมดานี่เอง

หอบหืดนี้เมื่อเป็นแล้วมักหายไปเองได้ เมื่อเปลี่ยนวัยในระยะตอนใดตอนหนึ่ง แต่ก็ไม่เป็นเช่นนั้นทุกรายไป ที่หายไปได้เมื่อเปลี่ยนวัยนั้นเพราะเหตุใดยังไม่อาจอธิบายได้ เมื่อเกิดอาการหอบหืดแล้วก็อาจหายไปได้เอง หรือบางรายก็เป็น ๆ หาย ๆ ไปจนถึงแก่กรรม สำหรับรายที่หาต้นเหตุได้ และรักษาต้นเหตุได้ถูกต้องก็จะหายได้ดี

หอบหืดเป็นอาการที่ทำให้เกิดความทรมานมากแก่คนไข้ แต่โดยมากแล้วคนไข้ที่ถึงแก่ความตายเพราะหอบหืดนั้นน้อยมาก ตามสถิติที่ตายเพราะหอบหืดแท้ ๆ นั้นมีราว ๗–๘ ％ ความหวังที่จะรักษาหืดให้หายได้นั้นขึ้นอยู่กับการพบต้นเหตุของโรค และหลีกเลี่ยงหรือทำลายต้นเหตุได้

การรักษาหอบหืดนั้น ได้กล่าวแล้วว่าความสำคัญอยู่ที่การรักษา ต้นเหตุซึ่งมักจะมีน้อยรายมากที่จะทราบถึงเหตุที่ทำให้เกิดการแพ้นี้ได้แน่นอน การรักษาต่าง ๆ ทุกวันนี้ล้วนแต่เป็นการรักษาตามอาการเพื่อเพียงที่จะให้อาการทุเลาไปเท่านั้น ส่วนมากพอถึงระยะหนึ่งคนไข้ก็ทุเลาไปได้เอง ในระหว่างมีการหอบนั้น จำพวกยาที่แก้หอบนั้นอาจมีทั้งการฉีด การรับประทาน หรือการพ่นซึ่งยาเหล่านี้ก็มักจะเป็นยาที่มีฤทธิ์ในการขยายหลอดลมให้โตขึ้นทำให้หายใจเข้าออกสะดวก ยากลางบ้านของเราเท่าที่ทราบก็มีผู้นำใบหนาดกับใบลำโพงนี้มาหั่นมวนทำเป็นยาสูบ ซึ่งในใบหนาดและใบลำโพงนี้ก็มีตัวยาขยายหลอดลมอยู่ด้วยจึงทำให้ทุเลาได้บ้าง แต่อย่างไรก็ตามยาจำพวกมอร์ฟีนซึ่งเป็นยาระงับความปวดเจ็บและความรู้สึกนั้นไม่สมควรใช้อย่างยิ่ง เพราะยาพวกนี้ยิ่งทำให้หลอดลมเพิ่มมากขึ้น อาจทำให้คนถึงแก่กรรมได้

ยาใหม่ที่ใช้กันอยู่จำพวก คอร์โตน (หรือ ACTH) ปรากฏว่าได้ผลดี แต่ก็ได้ผลเพียงชั่วคราวและมีอันตรายอย่างมาก ถ้าหากเวลาที่ใช้ ไม่ได้อยู่ในการควบคุมดูแลใกล้ชิดจากแพทย์

การทดลองเปลี่ยนที่อยู่ บางครั้งก็ปรากฏได้ผลดีมากในการรักษา แสดงว่าได้หลีกพ้นจากสิ่งที่ตนเคยแพ้และเบื่ออยู่ในบ้านเดิมไปได้ ต้องคอยสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่ตนแพ้ เช่นสัตว์เลี้ยง ผ้าห่มขนสัตว์ สิ่งต่าง ๆ ภายในห้องนอนสิ่งที่จะเก็บฝุ่นไว้ได้มาก ๆ เช่นที่เช็ดเท้า ไม้กวาด หยากไย่เหล่านี้ ควรจะลองเปลี่ยนและทำให้บ้านเรือนสอาดอยู่เสมอ

คอยสังเกตเรื่องอาหารว่าชนิดใดที่ทำให้ตนแพ้ เมื่อมีโรคต่าง ๆ ก็จัดการรักษาเสียให้หาย รักษาฟันผุ ทอนซิลอักเสบเรื้อรัง ไซนัสอักเสบ และโทษของถุงน้ำดี ซึ่งจะเป็นตัวกักขังเก็บเชื้อโรคต่าง ๆ ไว้

ที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ จำเป็นที่จะต้องรักษาทางด้านจิตใจและอารมณ์ที่ผิดปกตินั้นเสีย จะช่วยให้โรคบันเทาหรือหายไปได้

เคยมีการรักษาหอบหืดนี้โดยวิธีการ "ปลูกหืด" คือใช้ฉีดยาที่ทำขึ้นจากสิ่งที่ทำให้เกิดอาการแพ้ได้เข้าใต้ผิวหนังทีละน้อย ๆ เพื่อให้ร่างกายเกิดความต้านทานและเคยชินต่อสิ่งที่แพ้เหล่านั้นได้ ในที่สุดก็จะหายจากการหอบหืด แต่การกระทำเช่นนี้ก็ไม่ค่อยได้ผลนัก เพราะได้กล่าวแล้วว่า เป็นการยากที่จะทราบว่าแต่ละบุคคลนั้นจะแพ้สิ่งใดแน่ เมื่อไม่ทราบสิ่งที่แพ้แล้ว ยาที่สั่งมาจำหน่าย (ซึ่งทำในต่างประเทศ) ก็ย่อมแตกต่างกับความมุ่งหวัง ผลที่จะหายก็ดูค่อนข้างจะไกลจากความสำเร็จอยู่มาก

แต่อย่างไรก็ดี การค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องหอบหืดนี้ ก็ยังมีการค้นคว้ากันอยู่โดยไม่หยุดยั้ง สักวันหนึ่งคนไข้ที่ทรมานจากหืดก็คงจะพ้นจากความทรมานนี้ ในเมื่อมียาดีที่ได้ผลในการรักษาแน่นอน และวิธีการรักษาที่ค้นพบได้ใหม่และมีผลดี ความหวังในอนาคตยังมีเสมอสำหรับคนไข้หอบหืด.

□ □ ม.ล. เติบ ชุมสาย

อาหารคาว - หวาน และอาหารว่าง

ข้าวห่อ

กับข้าวสำหรับข้าวห่อเราใช้ของแห้ง ๆ หน่อย เช่น แกงแห้งต่าง ๆ ผัดพริกขิง หมูหวาน ไข่พะโล้ ไข่เค็มเป็นต้น ตลอดจนไข่ต้มเฉย ๆ เครื่องทอดก็มี เนื้อทอดกะเทียมพริกไทย หมูเค็ม ไก่ทอด ปลาแห้งทอด เนื้อเค็มทอด เนื้อเค็มผัด ปลาแห้งผัด และ ฯลฯ สิ่งที่จะขาดไม่ได้ คือ น้ำพริก เราใช้พวกน้ำพริกที่มีลักษณะแห้งหน่อย เช่น น้ำพริกมะขามสด น้ำพริกมะขามเปียก น้ำพริกมะม่วง (ทะวาย?) น้ำพริกมะเขือพวง น้ำพริกลูกหนำเลี๊ยบ และน้ำพริกผักชีเป็นต้น จะผัดหรือไม่ผัดก็แล้วแต่ (ให้ถูกปากท่านผู้เตรียมข้าวห่อ) ส่วนผักที่ใช้ ๆ กันอยู่มีผักดิบ ผักผัดน้ำมันเป็นต้น ผักดิบ ก็มีมะเขือต่าง ๆ แตงกวา สมอไทย ขมิ้นขาว ฯลฯ ผักผัดน้ำมันมี ถั่วพู ถั่วฝักยาว ผักบุ้งจักยอดผักกะเฉด มะเขือเขียว ฯลฯ หรือจะพูดว่าชอบกับข้าวอะไร ๆ ที่สะดวกจะห่อก็เป็นอันใช้ได้ สิ่งใช้ห่อมีใบบัว ใบตอง

อาหารกล่องแบบฝรั่งจำพวก Lunch Box ข้าพเจ้าขอจัดเข้าอยู่ในประเภทข้าวห่อด้วย หรืออีกนัยหนึ่งจะเรียกข้าวห่อของเราว่า Lunch Box ก็คงไม่ผิด ข้าวห่อฝรั่งมักประกอบขึ้นด้วยอาหารแห้ง ๆ ที่นำไปไหน ๆ ในกล่องได้สะดวกเช่นเดียวกัน มีน้ำชา กาแฟ

ใส่กระติก (Thermos) พ่วงไปด้วยอีกหน่อย อาหารมีเช่น พายต่าง ๆ เนื้อเป็นต่าง ๆ สลัดมัน แซนด์วิช ขนมก็จำพวกเพสตรีต่าง ๆ บิสกิต ฯลฯ และผลไม้จำพวกที่ไม่ช้ำได้ง่าย ๆ

ข้าพเจ้าขอให้ตำหรับในวันนี้เพียงนิดหน่อยเท่านั้น เพราะสุดความสามารถที่จะเสนอตำหรับทุก ๆ สิ่งที่กล่าวมาข้างต้น

พูดถึงหมูหวาน บางท่านอาจรวมเรียกหมูต้มเค็ม หมูพะโล้ว่าหมูหวานไปด้วยก็ได้ ซึ่งความจริงไม่เหมือนกัน หมูหวานนั้นมีรสและน้ำปลากลิ่นน้ำตาลเท่านั้น อาจมีหอมเจียวโรย ถ้าเป็นหมูหวานอย่างแห้ง ๆ หมูต้มเค็มมีกลิ่นรากผักชี กะเทียมพริกไทย ส่วนหมูพะโล้เราใส่เครื่องพะโล้ (ซื้อได้ในตลาด) ฉะนั้นกลิ่นจึงต่างกัน และเรียกชื่อตามชนิดของเครื่องปรุง

หมูหวานอย่างแห้ง

ส่วนผสม

หมูสามชั้นเลือกอย่างเนื้อมาก ๆ หนังบาง ๆ (จะใช้เนื้อหนูก็ได้)	๑/๒ กิโล
น้ำตาล	๑/๔ ถ้วย
น้ำปลา	๓ ช้อนโต๊ะ
หอมเจียวสวย ๆ	๑/๔ ถ้วย

วิธีทำ

ต้มหมูให้สุกนุ่ม อย่าให้ถึงเปื่อย ตักขึ้นฝานหนังออกแล้วหั่นบางยาว ๑/๔ นิ้ว กว้างยาวประมาณ ๑๑/๒ นิ้ว ตั้งกะทะบนไฟกลาง ๆ ใส่น้ำตาล น้ำปลา ผัดจนเป็นสีน้ำตาลแก่แต่อย่าให้ไหม้จะทำให้มีรสขม แล้วใส่น้ำเย็นครึ่งถ้วย ใส่หมูลงเคี่ยวจนแห้งพอดี มันหมูใสเป็นแก้วจึงจะสวย ประมาณเวลาราว ๒๐ นาที ตักใส่จานโรยหอมเจียว

น้ำพริกลูกหนำเลี้ยบ

ส่วนผสม

ลูกหนำเลี้ยบแกะใช้แต่เนื้อ	๑/๒ ถ้วย
กุ้งแห้งป่น	๑/๒ ถ้วย
กะปิห่อใบตองเผา	๒ ช้อนโต๊ะ
กะเทียมปอกหั่นหยาบ ๆ	๒ ช้อนโต๊
พริกแดงบ้างพริกเหลืองบ้าง	๙–๑๐ เม็ด
พริกขี้หนู (ไม่ใส่ก็ได้)	๑๕–๒๐ เม็ด
มะนาว	๓ ช้อนโต๊ะ
น้ำปลา	๑/๔ ถ้วย
น้ำตาล	๒ ช้อนโต๊ะ
น้ำมันหมูหรือน้ำมันพืช	๑/๒ ถ้วย
กากหมูเจียวใหม่ ๆ ชิ้นเล็ก ๆ (ถ้าไม่ชอบก็ไม่ต้องใส่)	๑/๒ ถ้วย

วิธีทำ

โขลกกะปิกับกะเทียม แหลกดีแล้ว ตัดพริกชี้ฟ้าแดงและพริกเหลืองเป็น ๒–๓ ท่อนใส่ลงโขลกพอแตก อย่าให้ถึงละเอียด แล้วจึงใส่ลูกหนำเลี้ยบ และกุ้งแห้งโขลกย้ำเบา ๆ ให้เข้ากันใส่น้ำตาล น้ำปลา น้ำมะนาว ปรุงรสตามชอบแล้วโรยพริกขี้หนูลง

น้ำมันหมูหรือน้ำมันพืชใส่กะทะตั้งไฟกลาง ๆ พอร้อนจัด ใส่พริกลงผัดให้หอมหรือประมาณ ๗–๘ นาที ใส่กากหมูคนให้ทั่วตักขึ้น

น้ำพริกผักชี

ส่วนผสม

กะปิ กะเทียม พริก มะนาว น้ำปลา น้ำตาล เหมือนน้ำพริกลูกหนำเลี้ยบทุกอย่าง กุ้งนางเขื่อง ๆ เผาพอสุก (ใช้มันด้วย) หั่นละเอียด ๑ ถ้วย ผักชีหั่นหยาบ ๆ ตลอดถึงก้านบ้างนิดหน่อย ๑/๒ ถ้วย โขลกเช่นเดียวกับน้ำพริกลูกหนำเหลี้ยบแล้วใส่กุ้งเผาและผักชี

เนื้อสะเต๊ะ

ส่วนผสมเครื่องคลุกเนื้อ

เนื้อสันในหั่นพอคำ	๓ ถ้วย
กระเทียมปอกหั่นหยาบ ๆ	๑ ช้อนชา
หัวหอมปอกให้หยาบ ๆ	๒ ช้อนโต๊ะ
ตะไคร้หั่นฝอย	๑ ช้อนโต๊ะ

โขลกรวมกันให้ละเอียด

ข่าหั่นฝอย	๑ ช้อนชา
ใบมะกรูดฉีกใบละ ๓–๔ ชิ้น	๓ ใบ
ลูกผักชีล้างสอาดคั่วให้หอม	๒ ช้อนโต๊ะ
ผงเคอรี่เหลือง	๒ ช้อนชา
น้ำตาล	๓ ช้อนโต๊ะ
เกลือ	๒ ช้อนชา
น้ำมันมะพร้าวใหม่ ๆ ที่ไม่หืนหรือขื่น	๑/๔ ถ้วย
กะทิค่น ๆ ตั้งพอเดือด	๑/๒ ถ้วย

วิธีทำ

คลุกเนื้อกับเครื่องทุก ๆ อย่างแล้วเสียบไม้ ปิ้งไฟแรง ๆ ใช้กะทิเคี่ยวพอแตกมันพรมเวลาปิ้งให้ทั่วถึง

ส่วนผสมน้ำพริกสเต๊ะ

น้ำพริกแกงขั้ว	๓ ช้อนโต๊ะ
กะทิคั้นค่อนข้างค่น	๔ ถ้วย
ถั่วลิสงโขลกละเอียด	๑/๓ ถ้วย
เกลือ	๑ ช้อนชา
น้ำตาล	๑/๔ ถ้วย

เคี่ยวกะทิพอแตกมันจึงละลายน้ำพริกลง แล้วใส่ถั่วลิสง เกลือ น้ำตาล เคี่ยวไฟรุม ๆ ต่อไปจนค่นและเป็นมันดี

วิธีทำ

แตงกวาดอง

แตงกวาปอก (ไม่ปอกก็ได้) จักเป็นเฟือง

แล้วฝานตามขวางบาง ๆ	๒ ถ้วย
หอมฝรั่งปอกผ่าสี่ฝานบาง ๆ	๑/๒ ถ้วย
พริกชี้ฟ้าแดงหั่นตามขวาง	๑ ช้อนโต๊ะ
ดองกับน้ำส้ม	๑/๔ ถ้วย
น้ำตาล	๑/๔ ถ้วย
เกลือ	๑ ช้อนชา

ขนมปังเคอรี่ (Curry Bsead)

ส่วนผสม

แป้งขึ้นด้วยตัวเอง mother's Choice ร่อนแล้ว ๒ ถ้วย
เกลือ ๑ ช้อนชา
ผงเคอรี่ ๒ ช้อนชา
เนย ๑ ช้อนโต๊ะ
หอมฝรั่งสับอะเอียด ๒ ช้อนโต๊ะ
น้ำนม ๓/๔ ถ้วย

วิธีทำ

ผสมแป้งเกลือและผงเคอรี่เข้าด้วยกัน แล้วร่อน ๒–๓ ครั้ง ผสมเนยเคล้าให้ร่วน แล้วจึงเคล้าหัวหอมลง ใส่นมใช้ช้อนไม้คนจนเข้ากันดี

เตรียมพิมพ์อย่างพิมพ์ขนมปังขนาด ๓" ๑๐" รองก้นด้วยกระดาษแก้วแล้วทาเนยให้ทั่ว ตักส่วนผสมใส่เข้าเตาอบ ไฟค่อนข้างแรงพอขึ้นดี จึงลดลงเป็นไฟกลางอบต่อไปประมาณ ๒๕ นาที ใช้รับประทานอย่างขนมปังขาวธรรมดาแต่รสแปลก ๆ ดี

ขอแนะนำตัวอย่างเช่น

๑, ฝานบางทาเนยอย่างขนมปังธรรมดา

๒. ฝานบางตามขวางอย่างทำแซนด์วิชน้ำชาแล้วทำไส้ต่าง ๆ

๓. ฝานออกเป็น ๒ ชิ้นตามยาวแล้วทำสลัดวางข้างบน จะเป็นสลัดอะไรที่เห็นว่าเหมาะสมได้ทั้งนั้น อาจจะเป็นสลัดกุ้ง มีไข่และผักสด เช่น มะเขือเทศ แตงกวา พริกหยวก ผักกาดหอม ไข่ต้ม เป็นต้น รับประทานกับซ๊อส เมยอนเนส ตัดเสิฟเป็นชิ้น ๆ เหมาะสำหรับอาหารกลางวัน ถ้าได้เครื่องดื่มอีกสักถ้วย ทำให้มีรสชาดขึ้น และคงพอดีอิ่ม โดยเฉพาะสำหรับคุณผู้หญิงที่รับประทานอาหารน้อย

มารับประทานกุ้งกัน

๑. กุ้งนางเขื่อง ๆ ล้างสอาดตัดก้ามออก ตัดหนวดให้เสมอกรี ชักไส้หาง เผาพอสุก รับประทานกับน้ำปลาหวาน น้ำปลามะกอก ฯลฯ

๒. กุ้งอย่างเดียวกัน ทำอย่างเดียวกัน แล้วต้มให้สุก ใช้มีดคม ๆ กรีดตั้งแต่แต่หัวจดหาง แล้วแกะเนื้อ และมันตลอดจนกะเพาะที่หัวกุ้งออก คงไว้แต่เหงือก แล้วนำเนื้อกุ้งมาหั่นเล็ก ๆ ผสมกับมันต้มหั่นสี่เหลี่ยม ไข่ต้มแข็งหั่นเช่นเดียวกัน ซ๊อสเมยอนเนสเคล้าแล้วกลับบรรจุในกุ้งเลิฟเย็นจัด

๓. เรียงกุ้งชีแหตัวงาม ๆ ลงในหม้อโรยกลือนิดหน่อย ใส่น้ำพอกันไหม้ต้มจนสกเปลือกแดงดีแล้วปอก ผ่าออกเป็นสองซีกจัดลงจาน โรยกระเทียมหั่นบ้าง พร้อมทั้งน้ำปลามะนาวพริกแดงหั่นฝอยหรือพริกขี้หนู

๔. กุ้งชีแหปอกไว้หาง ล้างสอาดแล้วผ่าหลังอย่าให้ขาดใช้นิ้วรีดจนแบนดี โรยเกลือพริกไทยนิดหน่อย เกลือกไข่แล้วเกลือกผงขนมปังป่นให้ทั่ว ทอดในน้ำมันมากๆ จนเหลืองสวย ตักขึ้นวางบนกระดาษซับน้ำมันสักครู่จึงรับประทาน

มีอีกมากมายหลายวิธี นี่เป็นเพียงเรียนแนะนำกันท่านลืมเท่านั้น ข้อหนักใจมีเพียงว่าทำไมจึงจะได้กุ้งมาโดยไม่แพงนัก.

วิธีทำเพสตรีอย่างง่าย

ส่วนผสม

แป้งสาลีชนิดขึ้นในตัวร่อนแล้ว	๒ ถ้วย (Salf Raising Flour)
เนย	๑/๒ ถ้วย
น้ำเย็นเฉียบ	๓ ช้อนโต๊ะ

วิธีทำ

ผสมเนยลงในชามแป้ง แล้วเคร้าจนร่วนดี ใส่น้ำเย็นนวดเบา ๆ พอเข้ากันคลึงแผ่นกกระดานนวดแป้ง ตัดใช้ตามต้องการ เช่นทำพาทรัต พาย แฟลน เป็นต้น

โมคาวิปพาย (Mocha Whip pie)

ส่วนผสม

แป้งเพสตรีอย่างข้างบน	๑ ส่วน
เยอลี่แผ่นอย่างขาว	๘ แผ่น
น้ำเย็น	๑/๔ ถ้วน
นม	๑๑/๔ ถ้วย
น้ำตาล	๑/๒ ถ้วย
เกลือ	๑/๔ ช้อนชา
ไข่, แยกไข่ขาวไข่แดง	๒ ฟอง
วานิลา	๑ ช้อนชา
กาแฟชงแก่ ๆ	๑/๔ ถ้วย
โกโก้ผง	๑ ช้อนโต๊ะ
ครีม (Thick Cream)	๑ ถ้วย
จะใช้นมเนย (Evaporated milk) ก็ได้	

วิธีทำ

คลึงแผ่แป้งราว ๑/๕ นิ้ว แล้วกรุในพิมพ์ตื้น รูปกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๘–๙ นิ้ว เจียนริมแล้วจีบรอบใช้ซ่อมแทงแป้งก้นพิมพ์หลาย ๆ แห่งเพื่อไม่ให้ขึ้นนูน เข้าเตาอบไฟกลางประมาณ ๒๕ นาที จนเหลืองสวยนำออกจากเตาทิ้งไว้พอเย็นจึงเข้าตู้เย็นเตรียมไว้

แช่เยลลี่แผ่นในน้ำเย็นสักครู่ ละลายโกโก้ด้วยกาแฟแล้วผสมลงหม้อตั้งไฟพอจวนเดือด จึงใส่เยลลี่น้ำตาลและเกลือ พอละลายดีแล้ว ตีไข่แดงพอขึ้นนิดหน่อยแล้วผสมลงในหม้อนมคนต่อไปจนข้นแต่อย่าให้ถึงเดือด (ประมาณ ๔–๕ นาที) ยกลงเข้าตู้เย็นตีไข่ขาวให้ฟูแข็ง เมื่อขนมเริ่มแข็งตัวจึงนำออกจากตู้เย็นผสมครีมวานิลา และไข่ขาวที่ตีฟูลง ตีด้วยกันจนฟูและแข็งดีตัดใส่ในแป้งเพสตรีที่เตรียมไว้เข้าตู้เย็น เสิฟเย็นจัด

ไข่นกพิลาปเทียม

ส่วนผสม

แป้งมัน เอส.อาร์	๑ ๑/๒ ถ้วย
น้ำเดือด	๑/๒ ถ้วย
ไข่แดงของไข่เค็ม	๖ ฟอง

วิธีทำ

ผ่าไข่แดงไข่เค็มออกเป็น ๔ ชิ้น นึ่งประมาณ ๑๐ นาที ยกลงพยายามปั้นให้กลม แป้งมันเอส.อาร์ ๑ ถ้วย ใส่ในชามแล้วใส่น้ำเดือดลงใช้ช้อนไม้คนให้เข้ากัน แล้วจึงผสมแป้งเอส.อาร์ลงอีก ๑/๔ ถ้วย นวดด้วยมือจนนุ่มดีใช้แป้งมันแอส.อาร์ เป็นนวลแตะมือ และหยิบแป้งแบ่งเป็นก้อนปั้นให้กลมขนาดใหญ่กว่าชิ้นไข่เค็มนิดหน่อยแล้วแผ่ออกหยิบชิ้นไข่เค็มวางตรงกลางแล้วห่อให้มิด ปั้นเป็นรูปรีนิดหน่อย อย่างรูปไข่ต้มในน้ำเดือดพอลอยสักครู่ตักขึ้นแช่ในน้ำเย็น เปลี่ยนน้ำ ๒–๓ ครั้งจนเย็นสนิท ตักขึ้นใส่กะชอนให้เสด็ดน้ำ

ไข่นกพิลาปเทียมแบบนี้ ทำเป็นของคาว เช่นลอยในซุบใส แกงจืดหรือผัดกับผัก เช่นเห็ดสด หน่อไม้เป็นต้น ถ้าจะทำเป็นของหวานเช่นขนมบัวลอยก็ปั้นให้เล็กหน่อย

ค้อฟฟี่บันส์ (Coffee Buns)

ส่วนผสม

แป้งขึ้นด้วยตัวเอง Motuer's Choice ร่อนแล้ว	๓ ถ้วย
เกลือ	๑/๔ ช้อนชา
เนย	๑/๓ ถ้วย
น้ำตาลทรายแดง	๑/๒ ถ้วย
ไข่ตีฟู	๑ ฟอง
กาแฟชงแก่มาก ๆ	๑ ช้อนโต๊ะ
น้ำนมประมาณ	๑/๓ ถ้วย

วิธีทำ

ร่อนแป้งรวมกับเกลือ ๑ ครั้ง แล้วใส่เนยลงเคล้าให้ร่วน แล้วจึงผสมน้ำตาลทรายแดงลงเคล้าด้วยกัน ผสมไข่นมและกาแฟรวมกันคนให้ทั่วรวมเทลงในชามแป้งใช้ช้อนไม้คนผสม จนเข้ากันดี แบ่งออกเป็นก้อนเล็ก ๆ ๑๒–๑๕ ก้อน แล้วปั้นเป็นรูปรีเรียงในถาดทาเนยให้ห่างกันประมาณ ๑ ๑/๒ นิ้ว เข้าเตาอบไฟค่อนข้างแรงประมาณ ๑๕ นาที เหลืองสวยแล้วนำออกจากเตา ช้อนขึ้นวางบนตะแกรงเสิฟอุ่น ๆ จะผ่าตามยาว ทาเนยรับประทานก็อร่อยขึ้นอีกหน่อย

ขนมจีบปั้นสิบ

ส่วนผสมแป้ง

แป้งมัน เอส.อาร์.	๑/๓ ถ้วย
แป้งข้าวจ้าวแห้งอย่างผง	๓ ถ้วย
มะพร้าวขูด ๑ ถ้วย คั้นด้วยน้ำเย็น	๑ ถ้วย
น้ำมาก ๆ สำหรับต้มแป้ง	

วิธีทำแป้ง

ผสมแป้งมัน เอส.อาร์. กับแป้งข้าวจ้าวเข้าด้วยกันแล้วใส่กะทิ นวดพอปั้นเป็นก้อนได้ ปั้นก้อนแป้งเป็นรูปวงแหวนแล้วต้มในน้ำเดือด ๒ นาที กลับข้างบนลงข้างล่างต้มต่อไปอีก ๒ นาที ตักขึ้นแช่ในน้ำเย็นสัก ๑ นาทีแล้วตัดแป้งเป็นชิ้นใหญ่ ๆ บดด้วยเครื่องบดเนื้อ นำมานวดด้วยมือจนเข้ากันแล้วปั้นและต้มอย่างเดียวกันอีกเที่ยวหนึ่ง นำมาเข้าเครื่องบดเช่นเดียวกันแล้วจึงนวดด้วยมือให้เข้ากันดี เติมน้ำลงบ้างให้นุ่มพอปั้นได้สบาย ๆ

วิธีปั้น

เตรียมแป้งมัน เอส.อาร์ ๑ ถ้วย สำหรับใช้เป็นนวล ใช้นวลแตะมือแล้วแบ่งแป้งออกเป็นก้อนเล็ก ๆ ปั้นให้กลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓/๔ นิ้วทำจนหมดแป้ง ใช้ผ้าชื้น ๆ คลุมไว้ หยิบก้อนแป้งปั้นเป็นเบ้าบาง ๆ ลักษณะกลุ่ม ๆ ตักไส้ ๑ ช้อนชา วางตรงกลาง แล้วพับริมเข้าหากันให้สวยเตรียมลังถึงปูด้วยใบตองตานี (สีไม่ตกติดขนม) ฉีกให้โปร่งทาน้ำมันบาง ๆ เรียงขนมลงในลังถึงอย่าให้ชิดกัน นึ่งบนน้ำเดือดพล่านไฟแรง ๆ ประมาณ ๑๐ นาที ยกลงเปิดฝาทาน้ำมันให้ทั่วขนม แล้วเปิดฝาไว้พออุ่น ๆ จึงจัดลงจาน รับประทานกับผักชี ผักกาดหอม พริกสด

ส่วนผสมไส้

ปลาเนื้อขาวชนิดใด ๆ ก็ได้ ข้อสำคัญให้สด ๆ เช่น ปลาช่อน ปลากะพง ปลาอินทรีย์ ฯลฯ เป็นต้น นึ่ง หรือย่าง แกะแต่เนื้อยีให้แหลก ๒ ถ้วย หอมซอยหรือใช้มันฝรั่งหั่นสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ๑ ถ้วย รากผักชีหั่น ๑ ช้อนโต๊ะ กระเทียม ๗–๘ กลีบ ข่าหั่นฝอย ๑ ช้อนโต๊ะ พริกไทยเม็ด ๑ ช้อนชา โขลกรวมกัน

น้ำปลา	๑/๔ ถ้วย
น้ำตาล	๑/๔ ถ้วย
น้ำมันพืชหรือน้ำมันหมู	๑/๓ ถ้วย

วิธีทำ

น้ำมันใส่กะทะตั้งบนไฟค่อนข้างแรงพอร้อนจัดใส่เครื่องลงผัดหอมแล้วใส่หัวหอม ผัดให้หอมสุกแล้วจึงใส่ปลา น้ำปลา และน้ำตาล ชิมรสตามชอบถ้าชอบแก่พริกไทยจะเติมลงอีกก็ได้

ขนมจีนน้ำยา

ส่วนผสม

กะทิคั้นข้น ๆ	๓ ถ้วย
หางกะทิ	๓ ถ้วย
ปลาช่อนขนาดกลาง ๆ น้ำหนักประมาณ	๑/๒ กิโล
๑ ตัว ทำสอาดตัดแว่นหนา ๆ	
พริกแห้งเม็ดงามกรีดเม็ดออก	๙ เม็ด
หอมป่อกหั่นหยาบ ๆ	๑/๒ ถ้วย
กระเทียมทำเช่นเดียวกัน	๑/๔ ถ้วย
ตะไคร้หั่นบาง ๆ	๑/๔ ถ้วย
ข่าหั่นฝอย	๒ ช้อนชา
ผิวมะกรูดหั่นฝอย	๒ ช้อนชา
รากกระชายขูดแล้วหั่นบาง ๆ	๓/๔ ถ้วย
ปลากุเลาเค็มขนาด ๒ คูน ๔ นิ้วปิ้งสุก แกะก้างออกให้หมด	
น้ำปลาประมาณ	๑/๔ ถ้วย
เกลือ	๑ ช้อนชา

วิธีทำ

ต้มกะทิข้น ๓ ถ้วย พอเดือดยกลง (คอยคนอย่าให้เป็นลูก) ต้มหางกะทิกับพริกแห้ง หอมกระเทียม ข่า ตะไคร้ ผิดมะกรูด กระชายและเกลือ ประมาณครึ่งชั่วโมง (ใช้ไฟกลาง ๆ) จึงใส่ปลา ต้มต่อไปพอปลาสุกยกลงตักปลาขึ้น แล้วตักเครื่องทั้งหมดใส่กระชอนเพื่อให้เสด็จน้ำ ส่วนกะทิที่ต้มเครื่องนั้นเก็บไว้โขลกเครื่องที่เสด็ดน้ำแล้วจนละเอียดยิบ จึงแกะปลาใช้แต่เนื้อ (อย่าใช้หนังเพราะจะทำให้น้ำยาสีคล้ำไป) โขลกรวมน้ำพริกพร้อมทั้งปลากุเลา จนฟูดีแล้วจึงตักขึ้นละลายในกะทิที่ต้มไว้ยกขึ้นตั้งไฟใส่น้ำปลาและกะทิที่ค่น ๆ ที่ต้มไว้ เดือดทั่วยกลง

รับประทานกับขนมจีนและเครื่องต่าง ๆ ดังนี้

มะละจีนผ่าสองตามยาว แกะเม็ดออกหั่นตามขวางบาง ๆ ต้มสุก
ผักบุ้งเด็ดใบแก่ ๆ ออกหั่นบาง ๆ ต้มสุก
ถั่วงอกเด็ดราก ลวก จะใส่ขมิ้นนิดหน่อยพอสีนวลก็ได้
หอมเจียว
ใบแมงลัก
พริกสดหั่นตามขวาง
ไข่ต้มแข็ง

ขนมเทียน

ส่วนผสมไส้

ถั่วเขียวผ่าให้สอาด เราะแตกสองซีกแช่น้ำหนึ่งคืน ล้างเปลือกให้หมดนึ่งหรือต้มให้สุกแล้วบด	๒ ถ้วย
หัวหอมซอย	๑/๒ ถ้วย

มันหมูต้มหั่นสี่เหลี่ยมลูกเต๋าให้เล็กมาก ๆ	๑/๒ ถ้วย
น้ำมันหมูหรือน้ำมันพืช	๑/๔ ถ้วย
กระเทียมหั่นหยาบ	๑ ช้อนโต๊ะ
โขลกรวมกับพริกไทยเม็ด	๑ ช้อนชา
เกลือ	๒ ช้อนชา

เกลือและพริกไทยจะเพิ่มขึ้นตามชอบก็ได้

วิธีผัดไส้

น้ำมันใส่กะทะตั้งไฟพอร้อนใส่เครื่องที่โขลกผัดให้หอม แล้วใส่หัวหอมผัดพอสุก ใส่น้ำมันหมู ถั่วและเกลือ ร้อนดีแล้วยกลงเย็นแล้วจึงใช้

ส่วนผสมแป้ง

แป้งข้าวเหนียวแห้งอย่างผงร่อนแล้ว	๔ ถ้วย
น้ำตาลปี๊บเลือกสอาด ๆ	๑ ถ้วย
น้ำเย็นประมาณ	๑/๒ ถ้วย

วิธีนวดแป้ง

ผสมน้ำตาลลงในชามแป้งเคล้าให้เข้ากันแล้วใส่น้ำนวดด้วยกันจนน้ำตาลละลายดี

วิธีทำใบตอง

ใบตองตานี เช็ดสอาดลนไฟให้อ่อนตัว แล้วเจียนกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๖ นิ้ว ทาน้ำมันด้านในให้ทั่วแล้วพับสี่ (โปรดติดตามดูวิธีทำใบตองทางโทรทัศน์) เตรียมไว้จนพอจำนวนที่ต้องการ

วิธีห่อ

แบ่งแป้งปั้นเป็นก้อนกลมขนาดผ่าศูนย์กลาง ๑ นิ้ว แล้วแผ่ออกตักไส้ประมาณ ๑/๒ ช้อนชาวางตรงกลางแป้ง ห่อหุ้มให้มิดไส้ วางลงในใบตองที่เตรียมไว้แล้วห่อ เรียงในลังถึง นึ่งบนน้ำเดือดประมาณครึ่งชั่วโมง

สตู่

วิธี*หุงต้มวิธีหนึ่งที่เรียกว่าสตู่ (Stew) นั้น ถ้าจะจัดเข้าพวกในภาษาไทยของเรา ข้าพเจ้าเห็นว่าจัดเข้าไว้ในจำพวกต้มดูจะใกล้เคียง แต่ใช้ไฟอ่อนกว่าต้ม ใส่น้ำน้อยกว่า ใช้ทั้งเนื้อและน้ำ (คือการต้มบางชนิดเมื่อเนื้อสุกแล้วเราตักขึ้นใช้แต่เนื้อ น้ำทิ้งไป) จะเป็นเนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ก็ตาม ถ้าหุงต้มโดยวิธีนี้เรียกว่าสตู่*

การหุงต้มโดยใช้วิธีสตู่นี้ ถือกันว่าเป็นวิธีประหยัดที่สุด คือ

๑. เนื้อสัตว์ส่วนไหน ๆ แม้ว่าจะเหนียว ซึ่งราคาถูกหน่อยก็ใช้ทำสตู่ได้เพราะจะเปื่อยโดยเคี่ยวนาน ๆ

๒. ใช้ไฟอ่อน ๆ จึงไม่เปลืองเชื้อเพลิง (เป็นต้นว่า ถ่าน น้ำมัน แก๊ส หรือไฟฟ้า)

๓. เมื่อใช้ไฟอ่อน ๆ เคี่ยวรุม ๆ จึงไม่เสียเวลาที่จะต้องดูบ่อย ๆ ทำงานอื่นระหว่างนั้นได้

เนื้อสัตว์ชนิดใด ๆ ที่จะทำสตู่ ถ้าคลุกกับพริกไทยแล้วทอดไฟแรง ๆ ให้ข้างนอกเหลืองสวย แล้วจึงเคี่ยวทำให้สีสตู่เข้มน่ารับประทาน

อนึ่งถ้าใส่ผักด้วยเป็นต้นว่า แครอท หัวผักกาดขาว ถั่วแขก ฯลฯ ควรต้มผักให้สุกเปื่อยเสียก่อน แล้วจึงผสมลงทีหลัง ถ้าพูดเช่นนี้แล้วฟังดูว่าส่วนธาตุอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกายอันมีอยู่ในผักนั้นมิสูญหายไปกับน้ำหมดหรือแต่หามิได้ เพราะเราจะไม่ทิ้งน้ำที่ต้มผัก แต่กลับนำมาใช้เป็นน้ำที่จะเคี่ยวสตู่ต่อไป ที่ทำเช่นนี้เพราะเราไม่แน่ใจเสมอไปว่าเนื้อกับผักจะเปื่อยได้ที่พร้อมกัน

เมื่อสตู่เริ่มเดือด ให้ช้อนฟองทิ้งอย่างต้มซุป น้ำจึงสอาดน่ารับประทานเนื่องด้วยการทำสตู่นั้นเราใช้ไฟอ่อนน้ำจึงไม่ใคร่ระเหยมากเท่าไร ฉะนั้นไม่ควรใส่น้ำมาก ควร

ะใส่ตามตำหรับเสมอ สตูว์ที่ไม่ใคร่จะได้รสอร่อยถูกใจมักมีต้นเหตุมาจากใส่น้ำมากเกินไป ลยต้องเคี่ยวไฟแรงเพื่อให้งวด

อาหารจานที่เรียกว่าสตูว์สำหรับเรานั้น ข้าพเจ้าว่า เดี๋ยวนี้แทบจะจัดได้ว่าเป็นอาหารไทยแล้ว เมื่อเอ่ยถึงครั้งใดเราก็หลับตามองเห็นว่า เป็นอาหารที่มีไก่หรือเนื้อต้มเปื่อย ๆ มากับผักและมันฝรั่ง มีน้ำขลุกขลิก รับประทานอร่อยดี เฉพาะเด็ก ๆ แล้วชอบมาก บางบ้านทำไว้หม้อใหญ่ ๆ รับประทานได้ ๒–๓ มื้อ ที่ดีที่สุดคือประกอบด้วยของที่มีประโยชน์ต่อร่างกายและไม่แพง คราวนี้ข้าพเจ้าจึงขอแนะนำวิธีทำสตูว์อย่างที่พวกเราชอบรับประทานกัน

สตูว์ไก่

ส่วนประกอบ

ไก่ตัวกลาง ๆ ทำสอาด ๑ ตัว จะใช้ทั้งตัวหรือตัดชิ้นโต ๆ ตัวหนึ่งประมาณ ๘ ชิ้นก็ได้		
เกลือ	๑	ช้อนชา
พริกไทย	๑/๒	ช้อนชา
น้ำมันสำหรับทอด	๑	ถ้วย
น้ำหรือน้ำต้มผัก	๔	ถ้วย
แคร้อทต้มจนเปื่อยตัดชิ้นตามชอบ	๑	ถ้วย
ถั่วแขกตัดเฉียงหนา ๆ ต้มให้นุ่ม	๑	ถ้วย
มันฝรั่งหัวเล็ก ๆ ต้มทั้งเปลือกสุกแล้วลอกเปลือกออกทอดให้เหลือง	๒๐	หัว
หอมฝรั่งหัวเล็ก ๆ ปอกทอดให้เหลือง	๘	หัว
แป้งสาลี	๒	ช้อนโต๊ะ
เนย	๒	ช้อนโต๊ะ
เกลือพริกไทย		

วิธีทำ

ไก่ คลุกเกลือพริกไทย ทอดไฟค่อนข้างแรงให้เหลืองตักขึ้น น้ำต้มผัก หรือน้ำตั้งไฟเดือดแล้ว ใส่ไก่พอเดือดช้อนฟองทิ้ง น้ำใสแล้วจึงราไฟให้อ่อน ปิดฝาเคี่ยว ประมาณ ๑ ช.ม. เปื่อยพอดีแล้วเติมเกลือ พริกไทยและเนย ชิมรสตามชอบ ใส่ผักที่เตรียมไว้เคี่ยวต่อไป ๑๕–๒๐ นาที

สังขยาฟักทอง

ส่วนผสม

ฟักทองเนื้อดี ๆ ผลกลาง ๆ เลือกอย่างที่รูปร่างงสวย มีก้านผิวพรรณเกลี้ยงเกลา	๑ ผล
กะทิข้น ๆ	๒ ถ้วย
น้ำตาลมะพร้าวหรือตะโหนด (น้ำตาลปีบ)	๑ ๑/๔ ถ้วย
ไข่ ๖ ฟอง หรือ	๑ ๑/๒ ถ้วย

วิธีทำ

เจาะฟักทองให้เป็นฝากว้างประมาณเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒ ๑/๒ นิ้ว คว้านเม็ดและเยื่อออกให้หมดล้างแล้วคว่ำให้เสด็ดน้ำ

ผสมน้ำตาลกับกะทิจนละลายดีแล้วกรองด้วยผ้า ตีไข่ฟูแล้วผสมรวมกัน เตรียมผลฟักทองที่คว้านไว้วางในชามคลุ่ม ๆ ที่พอดีกับฟักทอง หรือจะเป็นตะกร้าสานหยาบ ๆ ก็ได้ ตักสังขยาใส่พอเต็ม นึ่งประมาณ ๑ ชม. เย็นแล้วตัดเลิฟเป็นเสี้ยว

พายเนื้ออย่างม้วน

ส่วนผสม

แป้งสาลีร่อนแล้ว	๒ ๑/๒ ถ้วย
ผงฟู	๑ ถ้วย
น้ำตาลป่น	๑ ช้อนโต๊ะ
เนย	๑/๒ ถ้วย
น้ำเย็นเฉียบประมาณ	๓ ช้อนโต๊ะ
เนื้อบด (หรือจะใช้เนื้อสัตว์ชนิดอื่นก็ได้ เช่น หมู ไก่ ฯลฯ)	๑ ถ้วย
แฮมหรือเบคอนหั่นละเอียด (ไม่ใส่ก็ได้)	๑/๒ ถ้วย
ไข่ต้มแข็ง ๓ ฟอง ตัดแว่นบาง ๆ ตามขวาง	
เนย ๒ ช้อนโต๊ะ ผัดกับหัวหอมสับหยาบ ๆ ๒ ช้อนโต๊ะ พอเป็นสีนวล	
เกลือ	๑ ช้อนชา
พริกไทย	๑ ช้อนชา
ลูกจันทร์ป่นหรืออบเชยป่น ๑/๒ ช้อนชา (ถ้าไม่ชอบไม่ต้องใส่)	
ไข่	๑ ฟอง

วิธีทำ

ร่อนแป้งน้ำตาลป่นและผงฟูเข้าด้วยกัน แล้วผสมเนยลงเคล้าด้วยกันจนร่วนดี ใส่น้ำนวดเบา ๆ ถ้าอากาศร้อนจัดควรใส่ตู้เย็นไว้สักครู่ก่อนจะนำคลึง จะทำให้คลึงง่ายเข้า ผสมเนื้อบดแฮม หัวหอมผัดเนย เกลือ พริกไทย และไข่ ๑ ฟอง เข้าด้วยกัน

คลึงแป้งออกเป็นแผ่นสี่เหลี่ยมหนาประมาณ ๑/๖ นิ้ว กว้าง ๙ นิ้ว ยาว ๑๒ นิ้ว ทาไส้เนื้อที่ผสมไว้บนแป้ง เว้นขอบประมาณ ๑/๒ นิ้วโดยรอบ เรียงไข่ต้มที่ตัดไว้บนเนื้ออีกทีหนึ่ง แล้วม้วนอย่าง Roll บีบตะเข็บให้แน่นทั้งหัวท้ายด้วย ยกขึ้นวางในถาดที่ทาเนย

ไว้บาง ๆ ใช้มีดคม ๆ บั้งตามขวางหรือเฉลียงนิดหน่อยก็ได้ ให้ลึกลงราว ๑/๒ และห่างกันประมาณ ๓/๔ นิ้ว ใช้แปรงหรือสำลีจุ่มไข่หรือน้ำนมสดทาให้ทั่ว เข้าเตาอบประมาณ ๔๕ นาที จนเหลืองสวย นำออกจากเตาอบช้อนขึ้นวางบนตะแกรง เสิฟทั้ง จะแท่ง หรือตัดเป็นชิ้นตามรอยบั้งก็ได้ เหมาะสำหรับเป็นอาหารเดินทาง

ขนมสอดไส้

***ขนม**สอดไส้นั้นเป็นขนมที่ห่อด้วยใบตอง เพราะฉะนั้น เรื่องสำคัญในการทำขนมสอดไส้นั้น อยู่ด้วยการเลือกใบตอง ขนมไทยทั้งหลายที่ใช่ห่อด้วยใบตองแล้วนึ่งนั้น มักจะเลือกใช้ใบตองตานี เพราะว่าใบตองอื่นคายสีทำให้ขนมที่สุกแล้วสีคล้ำหรือจุดด่างดำ ส่วนใบตองตานีไม่เป็นเช่นนั้นเลย ขนมจึงขาวสวย*

การเตรียมใบตองสำหรับขนมสอดไส้นั้น คือต้องมีแบบ กระดาษบาง ๆ หรือจะเป็นจำพวกไม้อัดก็ได้ ตัดเป็นรูปยาวรีหัวท้ายแหลม ๒ ขนาด ซึ่งจะเป็นแบบสำหรับตองนอกและตองใน สำหรับขนมสอดไส้ขนาดพอคำใช้ตองนอกยาวประมาณ ๗ นิ้ว กว้างประมาณ ๓ นิ้ว ส่วนตองในยาวประมาณ ๕ นิ้วครึ่ง กว้าง ๒ นิ้ว ใช้แบบนี้เจียนตอง และอีกประการหนึ่งที่จะห่อให้ได้สวยสม่ำเสมอนั้น มีแบบสำหรับห่อเป็นชิ้นไม่หนาประมาณ ๑/๒ นิ้ว กว้าง ๑ นิ้ว ยาว ๑ ๑/๖ นิ้ว

วิธีห่อมีดังนี้

๑. จับตองนอกหงายตองในคว่ำวางซ้อนข้างบน

๒. ใช้แบบสำหรับห่อวางตรงกลางตอง – แล้วห่อกดหนัก ๆ มือ เพื่อให้ตองเปล่านั้นคงเป็นรูปเหมือนแบบอยู่ได้ทำเช่นนี้จนพอ จำนวนต้องการ

ขนมห่อใบตองที่ใช้นึ่งนั้นมีเตี่ยว เพื่อพยุงให้ห่อมีรูปร่างสวยไม่ยุบลง ส่วนมากใช้มะพร้าว ใช้ใบตองเลือกที่แก่ ๆ ฉีกเป็นเส้นกว้างประมาณ ๑/๒ นิ้ว ยาว ๑๐ นิ้ว

ของสำคัญที่สุดคือไม้กลัด ควรใช้ไม้กลัดที่แข็ง ๆ เหลาให้เกลี้ยงเกลาและตัดให้แหลมจริง ๆ ขนมห่อเล็กไม้กลัดก็ต้องขนาดเล็กตามลงด้วยจึงจะน่าดู อย่างขนมสอดไส้ขนาดพอคำนี้ไม้กลัดไม่ควรยาวกว่า ๑/๒ นิ้ว

๓. เมื่อตักขนมใส่ห่อแล้วใช้เตี่ยวที่เตรียมไว้คาดห่อแล้วกลัดให้สูง เกือบ สุดตอง

ส่วนผสม

มะพร้าวกะเทาะเปลือกปอกผิวขูดกระต่ายจีน	๒ ๑/๒ ถ้วย
น้ำตาลตะโหนดหรือน้ำตาลมะพร้าว	๑ ๑/๒ ถ้วย
แป้งข้าวเหนียวแห้งอย่างผงร่อนแล้ว	๒ ถ้วย
น้ำเย็น	๑/๓ ถ้วย
กะทิค่อนข้างข้น	๓ ๑/๒ ถ้วย
แป้งข้าวจ้าวแห้งอย่างผงร่อนแล้ว	๑/๒ ถ้วย
เกลือ	๑ ๑/๒–๒ ช้อนชา

วิธีทำ

กวนมะพร้าวกับน้ำตาลจนเหนียวดียกลง เมื่อเย็นปั้นเป็นก้อนกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑/๒ นิ้ว ใส่ภาชนะที่มีฝาปิดสนิทอบด้วยควันเทียนมะลิกระดังงา

ผสมแป้งข้าวเหนียวกับน้ำเย็นนวดพอเข้ากัน ปั้นก้อนกลมขนาดเดียวกับหน้ากระฉีก

ผสมแป้งข้าวจ้าว เกลือและกะทิ เข้าด้วยกันตั้งบนไฟกวนจนข้นและเดือดทั่วยกลงใช้เป็นหน้า

แผ่แป้งข้าวเหนียวแล้วหยิบหน้ากะฉีกที่ปั้นไว้วางตรงกลาง ห่อหุ้มให้มิด

ตักหน้าขนมประมาณ ๑/๒ ช้อนชา หยอดลงบนตองที่เตรียมไว้แล้ววางแป้งที่ห่อหน้ากะฉีกลงตรงกลาง ตักหน้าอีก ๑ ช้อนชาใส่ข้างบนแล้วห่อดังที่ได้อธิบายไว้ นึ่ง ๘–๑๐ นาที

เค็กลูกเกตก์อย่างง่าย ๆ

ส่วนผสม

เนย	๑ ถ้วย
น้ำตาลป่น	๑ ๓/๔ ถ้วย
ไข่	๓ ฟอง
เกลือ	๑/๔ ช้อนชา
วานิลา	๑ ช้อนชา
ลูกเกตก์	๑ ถ้วย
แป้งMothersChoce ร่อนแล้ว	๓ ถ้วย

วิธีทำ

ตีเนยกับน้ำตาลจนขาวฟู ต่อยไข่ใส่ทีละฟอง ตีประมาณ ๒ นาที ทุกครั้งที่ใส่ไข่แต่ละฟอง ร่อนแป้งรวมกับเกลือ ๑–๒ ครั้ง ใส่ลูกเกตก์รวมลงในแป้งเคล้าให้ทั่ว แล้วจึงผสมแป้งลง ในชามเนย ใส่วานิลาคนให้เข้ากัน

เตรียมพิมพ์อย่างพิมพ์ขนมปัง ประมาณขนาด ๔ คูณ ๒ นิ้วกรุด้วยกระดาษแก้ว ทาเนยให้ทั่ว ๒ พิมพ์ ตักขนมใส่เข้าเตาอบไฟค่อนข้างแรงพอขนมขึ้นดีลดลงเป็นไฟกลางค่อนข้างอ่อน อบต่อไปประมาณ ๔๐ นาที สุกแล้วนำออกจากเตา ทิ้งไว้ประมาณ ๕ นาที เทจากพิมพ์ วางบนตะแกรง

ข้อที่ควรสังเกต สำหรับเค็กอย่างนี้ คือลูกเกตก์ควรอยู่ประปรายทั่ว ๆ ไป ที่จะเป็นเช่นนี้ได้ก็เพราะ

๑. ส่วนผสมข้นกว่าเค็กชนิดอื่น

๒. ลูกเกตก์แห้งดีและผสมรวมกับแป้งเสียก่อน

๓. ใช้ไฟแรงใน ๖–๗ นาทีแรก ให้ขึ้นเต็มที่แล้วจึงราไฟกลาง

วิธีทำเปรี้ยวหวาน

น้ำเปรี้ยวหวาน

ส่วนผสม

แป้งมัน เอส.อาร์	๒ ช้อนโต๊ะ
น้ำมันพืชหรือน้ำมันหมู	๑/๔ ถ้วย
กระเทียมสับหยาบ ๆ	๑ ช้อนโต๊ะ
ขิงอ่อนหั่นละเอียด	๑ ช้อนโต๊ะ
พริกชี้ฟ้าแดงแกะเมล็ดออกสับละเอียด	๑ ช้อนชา
น้ำส้มดำ (ใช้น้ำส้มธรรมดาก็ได้)	๒ ช้อนโต๊ะ
ซีอิ๊วใส	๒ ช้อนโต๊ะ
น้ำตาล	๑/๔ ถ้วย
ต้นหอมใช้ส่วนขาวและเขียวหั่นรวมกัน	๑ ช้อนโต๊ะ
ผักชี พริกไทย	
น้ำต้มไก่หรือกระดูกหมูรสดี ๆ	๑ ถ้วย

วิธีทำ

น้ำมันใส่กะทะตั้งไฟ พอร้อนจัด ใส่กระเทียมผัดพอเป็นสีนวล จึงใส่ขิงและพริก และใส่น้ำต้มไก่ น้ำส้ม ซีอิ๊วใส และน้ำตาล ละลายแป้งกับน้ำต้มไก่ประมาณ ๑/๔ ถ้วย แล้วใส่ลงในกะทะคนพอแป้งสุกใสดีแล้ว ใส่ต้นหอม คนให้ทั่วใช้ตามต้องการ

กุ้งเปรี้ยวหวาน

กุ้งชีแหตัวเขื่อง ๆ หรือกุ้งน้ำจืดตัวย่อม ๆ ปอกเปลือก ไว้หางผ่าหลังตลอด ชักไส้หลังออกแล้วใช้นิ้วรีดตัวกุ้งให้แบน ล้างแล้วแผ่และผึ่งบนตะแกรงลักครู่ นำมาเกลือก

ไข่ให้ทั่ว แล้วเกลือกแป้งมันอีกทีหนึ่ง ทอดในน้ำมันมาก ๆ ร้อนจัดและไฟแรง พอเหลืองสวยตักขึ้น ราดด้วยน้ำเปรี้ยวหวาน โรยผักชีพริกไทย จะใช้จิ้มก็ได้

ปลากะพงเปรี้ยวหวานทั้งตัว

ปลากะพงขาวตัวย่อม ๆ ขนาดยาว ๑๒–๑๔ นิ้ว ทำสอาด ตัดแต่งครีบและหางบั้งตาทะแยง ผึ่งบนตะแกรงสักครู่เกลือกไข่และแป้งมันเช่นเดียวกับกุ้ง ทอดในน้ำมันร้อนจัด ไฟกลางค่อนข้างแรง ให้เหลืองสวย จัดลงจาน ราดน้ำเปรี้ยวหวาน โรยผักชีพริกไทย จะใช้ปลาจาละเม็ดขาวก็ได้

ปลาเปรี้ยวหวานอย่างชิ้น

ปลาเนื้อขาวชนิดใด ๆ ที่เป็นปลาเนื้อมาก ๆ ไม่มีก้างแซง เช่นปลากะพง ปลาอินทรี ปลาช่อน ใช้แต่เนื้อ ตัดเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมพอคำ ขนาด ๑ นิ้วฟุต ทำเช่นเดียวกับกุ้งวิธีทอดเช่นเดียวกัน อุ่นน้ำเปรี้ยวหวานให้ร้อนจัด แล้วใส่ชิ้นปลาที่ทอดแล้วลง คนกลับพอทั่ว ตักใส่จาน โรยผักชี พริกไทย

จะใช้โครงหมูอ่อน เนื้อหมู หรือต้มไก่ ตัดและทำวิธีเดียวกับปลาก็ได้

ข้าวทอด

ส่วนผสม

แป้งปอเปี๊ยะแผ่นเล็ก (ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๔ ๑/๒ นิ้ว)	๕๐ แผ่น
เนื้อหมูติดมันหั่นสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ	๑ ถ้วย
ข้าวสุก	๑ ถ้วย

ข้าวเหนียวหุงหรือนึ่งแต่ไม่ต้องมูน	๑ ถ้วย
ถั่วลิสงคั่วโขลกหยาบ	๑/๒ ถ้วย
หอมเล็กหรือใหญ่ก็ได้หั่นเหมือนหมู	๑ ถ้วย
ต้นหอมผักชีหั่นหยาบ ๆ อย่างละเท่ากัน	๑/๒ ถ้วย
น้ำพริกแกงคั่วให้ถึง ๆ รากผักชีหน่อย	๒ ช้อนโต๊ะ
กะทิคั้นข้นกลาง ๆ	๒ ถ้วย
(ใช้มะพร้าวขูดประมาณ ๑/๒ กิโลกรัม และน้ำ ๒ ถ้วย)	
น้ำตาล	๒ ช้อนโต๊ะ
น้ำปลา	๑/๔ ถ้วย

วิธีทำ

เคี่ยวกะทิพอแตกมันดี จึงใส่น้ำพริกลงผัดให้หอม หรือประมาณ ๗–๘ นาที ใส่หมูลงผัดสุกแล้วใส่หัวหอมผัดต่อไป ๒–๓ นาที จึงใส่น้ำตาล น้ำปลา ถั่วลิสง ต้นหอม ผักชีตามลำดับ คนให้ทั่วยกลง พอเย็นจึงตักประมาณ ๑ ช้อนชาพูน วางตรงกลางแบ้งปอเปี๊ยะ ห่อให้เป็นม้วนกลม ทอดในน้ำมันร้อนจัดให้เหลืองสวย ตักขึ้นวางบนกระดาษซับน้ำมันก่อนจัดลงจาน

แป้งปอเปี๊ยะนี้ มีคนจีนทำขายอยู่หลายแห่ง เช่นที่ตลาดบางรัก ตลาดเก่า ที่ ๆ ขึ้นชื่อมากที่สุดคือที่ห้าแยกพลับพลาไชย หน้าโรงพักกลาง

หมายเหตุ

ถ้าไม่ใช้หมู จะใช้ไก่หรือกุ้งแทนก็ได้

อนึ่ง ห่อหมกหมูก็ใช้เครื่องปรุงเช่นนี้เหมือนกัน ผิดกันแต่ว่าไม่ใส่ข้าวและผสมเครื่องทุกอย่างเข้าด้วยกันทั้งดิบ ๆ ไม่ต้องผัด แล้วเติมไข่ตีพอเข้ากันลง ๒ ฟอง จะห่อ

หรือใส่กระทงหนึ่งก็ได้อย่างห่อหมกปลา ผักที่รองมักใช้ใบโหระพาส่วนเครื่องโรยหน้าก็เช่นเดียวกันกับห่อหมกปลา คือมีหัวกะทิ ผักชี ใบมะกรูด พริกแดง หั่นฝอย

ถ้าไม่นึ่งอย่างห่อหมก ใช้กรอกในไส้หมู แล้วขดคาบด้วยตับไม้ไผ่ ย่างให้สุกเหลืองเป็นไส้กรอกหมูก็ได้ ถ้าจะทำไส้กรอกข้าว ให้ผสมข้าวเท่ากับที่ทำข้าวทอด

การที่ผสมข้าวเหนียวปนกับข้าวเจ้า แทนที่จะใช้ข้าวเจ้าอย่างเดียวทำให้ไส้กรอกนุ่มขึ้น ถ้าจะใช้ข้าวโพดเลือกอ่อน ๆ ฝานบาง ๆ หรือเผือกหอมหั่นสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ แทนข้าวก็ได้ เราก็เรียกตามชื่อ คือ ไส้กรอกข้าวโพดหรือไส้กรอกเผือก.

ข้าวเกรียบกุ้ง

ส่วนผสม

แป้งมันอย่างดี ๆ	๖ ถ้วย
รากผักชีหั่นละเอียด	๒ ช้อนชา
พริกไทยป่น	๒ ช้อนชา
และกระเทียม ๕–๖ กลีบใหญ่ โขลกรวมกันให้ละเอียด	
เกลือป่น	๒ ช้อนชา
เนื้อกุ้งน้ำจืด หรือกุ้งทะเลโขลกละเอียด	๒ ถ้วย
น้ำเดือด	๒ ถ้วย

วิธีทำ

แป้ง ๔ ถ้วยใส่ในชาม แล้วใส่น้ำเดือดลง ใช้ช้อนไม้คนให้เข้ากันแล้วจึงผสมแป้งอีก ๒ ถ้วยลงพร้อมด้วย กุ้ง เกลือ และเครื่องที่โขลกไว้ นวดให้นุ่ม ปั้นเป็นแท่งกลมขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑ นิ้ว ยาว ๘–๑๐ นิ้ว ใส่ลังถึงนึ่งประมาณ ๓๐ นาที สุก

แล้วช้อนขึ้นวางบนตะแกรง ผึ่งไว้ประมาณ ๒๔ ชั่วโมงใช้มีดคม ๆ ฝานให้บาง เก็บในภาชนะที่มีฝาปิด

จะใช้ปลาหรือเนื้อปูทะเลแทนกุ้งก็ได้

วิธีทอดข้าวเกรียบ

น้ำมันพืชหรือน้ำมันหมูมาก ๆ ใส่กะทะตั้งบนไฟกลาง พอร้อนจัด ใส่ข้าวเกรียบลงทอด อย่าให้แน่นกะทะ ใช้ทัพพีโปร่งคนกลับให้พองทั่วกันพอเป็นสีนวล ตักขึ้นวางบนกระดาษซับน้ำมันก่อนจัดลงจาน จะทอดไว้มาก ๆ เก็บใส่ภาชนะที่มีฝาปิดสนิทไว้รับประทาน ๒–๓ วันก็ได้ เป็นของรับประทานเล่นที่เด็ก ชอบมาก

"ขอขอบพระคุณอีกครั้งหนึ่ง

และ

ความสุข ความเจริญ จงมีแด่ท่าน"

ห้างหุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์ไชยวัฒน์ 31/15 ถนนกรุงเทพฯ—นนทบุรี สามแยกเตาปูน ดุสิต บางซื่อ พระนคร
นายจิรวัฒน์ ไชยชนะ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา 2511